

2026

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

Temmuz-Ağustos 2026 • Cilt: 100 • Sayı: 2026/4 • ISSN 1304-737X

*Dergide yayımlanan yazılar yazarların, kişisel görüşünü yansıtır.
Gönderilen yazının hiçbir yerde yayımlanmamış olması gereklidir.*

*Yazılar yayımlansın ya da yayımlanmasın geri verilmez.
Yayımlanmayan yazılar için, gerekçe gösterme zorunluluğu
yoktur. Gönderilen yazılarda, Yayın Kurulu'nun saptadığı
yayın ilkeleri doğrultusunda biçimsel düzeltmeler yapılabilir.*

**Dergi'de yayımlanan tüm yazılarda (12 Eylül Cuntası tarafından kapatılan)
Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Yazım Kılavuzu esas alınır.**

ABONELİK KOŞULLARI

Yıllık Abonelik Ederi 1.500 TL.'dir.

Abonelik bedelinin, İstanbul Barosu'nun Vakıflar Bankası Beyoğlu Şubesi nezdindeki

TR 510001 5001 5800 7286 2874 96 no'lu hesabına yatırılması,

dekontun Derginin gönderileceği adres eklenerek

muhasabe@istanbulbarosu.org.adresine e posta göndermeniz gerekmektedir.

Bilgi için: guleryuzh@istanbulbarosu.org.tr 0212 393 07 57

(Dergi, İstanbul Barosu üyelerine ücretsizdir.)

*Dergimizin bu sayısı İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile
2.000 adet basılmıştır.*

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

Yerel Süreli Yayın
İki Ayda Bir Yayınlanır.

Sahibi

İstanbul Barosu Adına Baro Başkanı
Av. Prof. Dr. İbrahim Özden KABOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Av. Ezgi ŞAHİN YALVARICI

Yayıncıdan Sorumlu

Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Hürrem SÖNMEZ

YAYIN KURULU

Başkan

Av. Dr. Oya Şahin MCCARTHY

Genel Yazman

Av. Gökce IŞIK COŞKUN

Üyeler

Av. Burhan ÖĞÜTCÜ (*Anısına Saygıyla*)

Av. Lütfü BAŞÖZ

Av. Humral TAN

Av. Dr. Hakan MURAN

Av. Gökce IŞIK ÇOŞKUN

Av. Kardelen KILIÇ

Av. Pınar ŞİŞMAN

Yönetim Yeri

İstiklal Cad. Orhan Adli Apaydın Sok. No: 2 Beyoğlu-İst.

Tel: (0212) 393 07 00 Faks: (0212) 293 89 60

istbarosudergisi@gmail.com

www.istanbulbarosu.org.tr

Yayıncı Sertifika No: 84209

Baskı

Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1 347047 Ataşehir İSTANBUL
Tel: (0216) 470 44 70 Fax: (0216) 472 84 05
www.egebasim.com.tr

İÇİNDEKİLER

Yayın Kurulu'ndan.....	7
İstanbul Barosu Dergisi Makale Yazım Kuralları.....	11
Makale Yayınlama ve Telif Hakları Taahhütnamesi	20
Disiplin Hukukunda Yapay Zekâ Destekli Karar Destek Sistemi: Laaws	
AKTAŞ, Şerife Şeyma	23
Veri Sorumlusunun KVKK'daki Hukuki Sorumluluğunun Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nün (GDPR) Hesap Verilebilirlik İlkesi Açısından Değerlendirilmesi	
AYDINLI, Alev	34
İstanbul'da Kentsel Dönüşüm Sebebiyle Kiralık Konut Sıkıntısı ve “Avukata Daire Kiralamıyoruz” Söyleminin Hukuki Değerlendirmesi: İstanbul Adliyeleri Çevresinde Avukatın Konut Kiralama Sorunu Bağlamında Bir İnceleme	
BİGAT, Şevket Güney.....	52
Dava Şartı Arabuluculukta Katılmama Yaptırımının Ortaklığın Giderilmesi Davalarına Uygulanması: Bir Uyarılama Boşluğu ve Yapay Zekâ İle Erken Geri Besleme	
ÇALLI, Yüksel	71
Marka Hakkının Anahtar Kelime Reklamcılığı Yoluyla İhlali	
DEMİRCİ, M. Zeki	86
Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu Tarafından Verilen E.2024/1, K.2025/2, T.16.5.2025 Sayılı Kararın Eleştirisi	
ÖZMEN, E. Sabâ	110

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI.....	139
---	------------

YARGITAY KANUN YARARINA BOZMA KARARLARI.....	175
---	------------

YARGITAY KARARLARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	183
-----------------------------------	-----

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi	194
---------------------------------	-----

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi	200
---------------------------------	-----

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi	211
---------------------------------	-----

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi	230
----------------------------------	-----

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi	234
----------------------------------	-----

Yargıtay Ceza Dairesi Kararları	237
---------------------------------------	-----

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları.....	240
---	-----

DANIŞTAY KARARLARI.....	241
--------------------------------	------------

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU KARARLARI.....	289
--	------------

UYGULAMADA AVUKAT

12. Yargı Reform Paketi Kapsamında Değişiklikler Tablosu

İLHAN, Mehmet Akif	311
---------------------------------	------------

Takip Dayanağı Senet Aslının, İcra Takibinden Sonra Kaybedilmesi Halinde, Takibin Akıbeti Ne Olacaktır? Alacaklı Bu Takibe Devam Edebilecek midir? Nasıl? Yoksa, Artık Bu Takibe Devam Etme İmkânı Ortadan Kalacak Mıdır? Alacaklı, Senette Var Olduğunu İddia Ettiği Alacağını Borçludan Talep Etme İmkânını Kaybetmişse, Bu Alacağını Kimden ve Nasıl Talep Edecektir?

UYAR, Talih.....	323
-------------------------	------------

YİTİRDİKLERİMİZ, NAKİLLER VE AYRILMALAR

Yitirdiklerimiz.....	339
----------------------	-----

Nakiller	342
----------------	-----

Ayrılmalar	346
------------------	-----

KAVRAM DİZİNİ	347
----------------------------	------------

YAYIN KURULU'NDAN

YAYIN KURULU'NDAN

Değerli meslektaşlarımız,

İstanbul Barosu Dergisi'nin Temmuz-Ağustos sayısıyla yeniden siz değerli okurlarımızla buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Yaz aylarının bu sıcak günlerinde bir yandan ülkemizin ve mesleğimizin gündemindeki gelişmeleri takip ederken, diğer yandan hukuk düşüncesine katkı sunan birbirinden değerli çalışmalarla yeni sayımızı hazırladık. Her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da hukukun farklı alanlarına ilişkin akademik değerlendirmeleri, güncel gelişmeleri ve uygulamada karşılaşılan sorunları bir araya getirmeye özen gösterdik.

Öncelikle 30 Ağustos Zafer Bayramı'nı kutluyor; başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere bağımsızlık mücadelemizin tüm kahramanlarını saygı, minnet ve rahmetle anıyoruz.

Bu sayımızda yer alan çalışmaların önemli bir bölümü hukuk düzeninin değişen toplumsal ve teknolojik koşullar

karşısında yüzleştiği yeni sorunlara ışık tutmaktadır.

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinde üçüncü kişilerin hukuki durumuna ilişkin kararını eleştirel bir bakışla inceleyen çalışma, uzun yıllardır uygulamada tartışma konusu olan "avans tapu", sözleşmeden dönme ve üçüncü kişilerin hukuki durumu meselelerini ele almaktadır.

Teknolojik dönüşüm de bu sayımızın dikkat çeken başlıkları arasındadır. Yapay zekânın hukuk alanındaki kullanımının giderek yaygınlaştığı bir dönemde, bu teknolojinin yalnızca hukuki araştırma veya metin üretme aracı olarak değil, mevzuatın farklı uygulama alanlarında ortaya çıkabilecek uyumsuzlukları önceden tespit etmeye yardımcı olabilecek bir araç olarak değerlendirilmesi dikkat çekici bir tartışma sunmaktadır.

Dava şartı arabuluculukta ilk toplantıya katılmama yaptırımının ortaklığın giderilmesi davalarındaki uygulanma biçimini

ele alan çalışma da bu dönüşümün hukuk uygulamasındaki yansımalarına farklı bir perspektiften yaklaşmaktadır.

Kişisel verilerin korunması ve dijitalleşme alanındaki gelişmeler de hukuk gündemindeki ağırlığını korumaktadır. Veri sorumlusunun hukuki sorumluluğunun KVKK ve GDPR'daki (General Data Protection Regulation/ Genel Veri Koruma Yönetmeliği) hesap verebilirlik ilkesi çerçevesinde ele alındığı çalışma, veri güvenliğinin teknik boyutunun yanı sıra hukuki sorumluluk ve temel hakların korunması açısından da değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Bu sayımızdaki çalışmaların ortak noktalarından birinin, hukukun değişen toplumsal ve teknolojik koşullar karşısında kendisini sürekli yeniden değerlendirmek zorunda olduğunu göstermesidir. Hukukun gelişimi, yalnızca yeni kuralların ortaya çıkmasıyla değil; bunun yanı sıra mevcut kuralların de-

ğişen koşullar ışığında yeniden yorumlanması, eleştirilmesi ve geliştirilmesiyle mümkün olmaktadır.

Dergimiz yayına hazırlandığı sırada Yayın Kurulu üyemiz **Av. Burhan ÖĞÜTÇÜ** üstadımızın vefat haberini aldık. Kendisini rahmetle anıyor ve hatıraları önünde saygıyla eğiliyoruz.

İstanbul Barosu Dergisi olarak, farklı hukuk alanlarından değerli çalışmaları meslektaşlarımızla buluşturmayı ve hukuk düşüncesinin gelişimine katkı sunmayı sürdüreceğiz.

Bu sayının hazırlanmasında emeği geçen değerli yazarlarımızı, Yayın Kurulu üyelerimize ve dergimizi ilgiyle takip eden tüm okuyucularımıza teşekkür ediyoruz.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle.

**İstanbul Barosu
Yayın Kurulu**

Av. Burhan ÖGÜTÇÜ

*Değerli hatırası daima
yaşayacaktır.*

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

MAKALE YAZIM KURALLARI*

1. GİRİŞ

İstanbul Barosu Dergisi'ne gönderilecek makalelerin yayınlanabilmesi için belirli yazım kurallarına uygun olması gerekmektedir. Bu kurallar, hem makalelerin daha okunaklı ve anlaşılır olmasını sağlamak hem de derginin biçimsel görünümünü korumak amacıyla belirlenmiştir.

İstanbul Barosu Dergisi'nin yazım dili Türkçe'dir. Dergiye gönderilen yazıların yazım denetimi Yayın Kurulu tarafından yapılır.

2. MAKALELERİN GÖNDERİLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Makalelerin Gönderilmesi

Makaleler, yazar tarafından İstanbul Barosu Dergisi'nde bulunan elektronik posta adresinden birine (istbarosudergisi@gmail.com, dergi@istanbulbarosu.org.tr) gönderilmelidir. Ayrıca dergiye gönderilen makalenin ekinde mutlaka gönderen yazarın adı, soyadı ve unvanı, hangi baroya kayıtlı olduğu ve telefon numarası bulunmalıdır.

Dergiye gönderilen makalelerin daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yayıncı kuruluşu gönderilmemiş olması gerekir.

2.2. Makale Değerlendirmesi

Yayın Kurulu makaleleri amaç, konu, içerik, sunuş tarzı ve yazım kurallarına uygunluk bakımından inceleyerek değerlendirir. Makalelerin reddine sebep olabilecek örnek durumlar şunlardır:

- Makalenin salt mevzuat metninden oluşması,
- Makale içeriğinde yer verilen mevzuat hükümlerinin bir veya birkaçının güncel olmaması,
- Makalenin intihal içermesi,

* Yazım Kurallarına ilişkin örnek şablon için 19. sayfaya bakınız.

- Yazının hukuk alanına sağlayacağı katkının sınırlı kalması veya özgün nitelik taşınamaması,
- Yazının nesnel niteliğinin olmaması ve sırf öznel görüşlerle kaleme alınmış olması,
- Yazı konusunun güncel olmaması,
- Yazının derdest bir dava hakkında olması,
- Yazının veya yazıdan türetilmiş benzer çalışmaların yazılı veya dijital ortamda önceden yayımlanmış olması,
- Makale metninde aşırı miktarda anlatım bozukluğu ve/veya yazım hatası bulunması.

Değerlendirme sonucu olumlu olan makaleler için “Yayınlanabilir Onayı” verilir ve yazar bu konuda bilgilendirilir. Şu kadar ki, makaleye verilen “Yayınlanabilir Onayı”, makalenin hangi sayıda yayınlanacağına dair bir taahhüdü içermez.

Yayın Kurulu, yazardan makalenin belli yönlerinin geliştirilmesini isteyebilir. Bu durumda Yayın Kurulu makale hakkındaki nihai kararını, yazar bu düzeltmeleri gerçekleştirdikten sonra verir. Düzeltme sonrası değerlendirme de ilk değerlendirme gibi olumlu yahut olumsuz olabilir.

Yayın Kurulu, yayınlanmasına karar verdiği makalelerde tespit edilen -aşırı olmayan miktarda- yazım hataları ve biçim farklılıklarını düzeltir, gerek gördüğünde esasa yönelik küçük düzeltmeleri yazara göndermeye gerek olmaksızın yapar.

Yayınlanması uygun bulunan makaleler, Yayın Kurulu’nun uygun bulduğu bir sayıda hem basılı hem de elektronik ortamda yayınlanır.

Yayın Kurulu, gerekçe göstermeksizin makaleyi yayınlamama kararını yazara bildirebilir.

3. MAKALE YAZIM KURALLARI

3.1. Başlıklar

- Başlıklar; ana başlık (makale başlığı), alt başlık, ikinci düzey alt başlık, üçüncü düzey alt başlık, ... kategorilerinden oluşur.

- Yazar makale başlıklarında dilediği miktarda alt kırılım yapabilir.
- Her makale, giriş ve sonuç bölümü hariç en az 2 ana başlık içermelidir.
- Giriş bölümünden itibaren makaledeki tüm başlıklar, bu yazı ekinde yer alan 'Başlıklar' tablosunda gösterildiği şekilde numaralandırılmalıdır.

3.2. Yazı Tipi, Stili, Boyut

- Tüm alanlarda "Times New Roman" yazı tipi kullanılmalıdır.
- Altı çizili yazı kullanılmamalıdır.
- Harf boyutu (10, 12, 16 punto), yazı tipi stili (normal, italik, normal-kalın, italik-kalın), hizalama ve büyük harf kullanım yerleri hakkında bilgi aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Ana başlık	16 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, tüm kelimeler büyük harf
Yazarın adı, soyadı ve unvanı	12 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, soyadı büyük harf
Özet	12 punto, normal, iki yana yaslı
Anahtar kelimeler	12 punto, normal, iki yana yaslı, her kelimenin ilk harfi büyük
Alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Birinci, ikinci, ... düzey alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Metin	12 punto, normal, iki yana yaslı
Dipnotlar	10 punto, normal, iki yana yaslı
Kaynakça	10 punto, normal, iki yana yaslı, soyadı büyük harf

3.3. Boşluklar ve Aralıklar

- Satır aralığı genel olarak 1,5 satır, sadece dipnotlarda ve kaynakçada 1 satır olmalıdır.
- Paragraflar arasında boşluk bırakılmamalıdır.

3.4. Metin

3.4.1. Ana Başlık

Ana başlığın derginin mizanpaj düzenini bozacak derecede uzun olmaması gerekir. Uzun olması halinde, yazara gönderilmeksizin gerekli kısaltma Yayın Kurulu tarafından yapılabilir.

3.4.2. Yazar

Adı, soyadı ve unvanı ana başlığın altında yer alacaktır.

3.4.3. Özet ve Anahtar Kelimeler

- Özet kısmında, makalenin özü ve içeriği hakkında -‘Giriş’bölümü ile aynı olmamak ve 200 kelimeyi geçmemek kaydıyla bir özet yapılmalıdır.
- Anahtar Kelimeler kısmında, makalenin ayırt edilmesini sağlayacak en az 3 en fazla 5 anahtar kelimeye yer verilmelidir.

3.4.4. Giriş

Bu bölümde, çalışmanın amacı belirtilmeli ve daha sonra yöntem, süreçler ve kullanılan araçlar açıklanmalıdır.

3.4.5. Tarih Yazımı

Tarihler 19.05.1919 ve 09.10.1923 şeklinde olmalıdır.

3.4.6. Tablolar ve Şekiller

- Tablolar ve şekiller ilgili metnin içinde yer almalıdır.
- Tablolar ve şekiller, ayrı ayrı ve sıralı şekilde numaralandırılmalıdır. (Tablo 1, Tablo 2, ..., Şekil 1, Şekil 2, ...)
- Tablonun veya şeklin ismi hemen altında ve ortaya hizalı olmalıdır.

- Alıntı tablo ve şekillerde ilgili kaynak dipnot olarak belirtilmelidir.
- Tablolar ve şekiller metin içine -jpeg veya png biçimli- resim olarak yerleştirilmeli ve ayrıca makalenin yanı sıra orijinal biçimiyle de gönderilmelidir.

3.4.7. Dipnotlar

- Metin içinde dipnot numarası noktalama işaretlerinden sonra verilmelidir.
- Atıflar, metin içinde gösterilmez. İlk atıfta kaynağın tam künyesi verilir, aynı esere izleyen atıflar “age, agm, agk, ibid, id, loc. cit.” örneklerinde olduğu gibi kısaltılmış olarak verilir.
- Eserlere yapılan atıflarda dipnotta önce yazar ad ve soyadı, sonra sırasıyla eser adı ve sayfa numarasına yer verilir.
- Metin içinde makalenizin başka bir bölümüne dikkat çekmek için dipnotta sayfa numarası verilmemelidir.
- Atıf yapılan dijital kaynakların web sitesi adresleri (URL adresi) ve alıntı yapılan erişim tarihleri verilmelidir.

3.4.8. Kaynakça

- Her kaynakta yazarın soyadı (büyük harf), adı (ilk harfi büyük), eserin adı, yayınevi, yayın yılı, sayfa numarası ve diğer tanımlayıcı bilgiler yer alır.
- Kaynaklar, yazarın soyadına göre alfabetik olarak sıralanır ve metinde belirtilen tüm kaynakları içerir.
- Makalede atıf yapılmamış eserler kaynakçada gösterilmemelidir.
- Kaynakçada ayrıca sözlük, kitap, web sitesi gibi alt başlıklar oluşturulmamalıdır.

3.5. Diğer Kurallar

- Aynı yazar veya yazarlara ait farklı makaleler Derginin aynı sayısında ve ardışık sayılarında yayımlanmaz.

- Dergide yayımlanan makalelerin basılı ve dijital ortamda tüm yayın hakları İstanbul Barosu'na aittir. Makaleler için telif ücreti ödenmez.
- Yazar gönderdiği makalesini yayımlanmadan geri çekmek isterse, makaleyi gönderdiği e-posta adresine bu isteğini derhal iletmelidir. Dizgiye girmiş makaleler geri çekilemez.
- Makalelere, yazarların soyadlarının alfabetik sıralaması dikkate alınarak Dergide yer verilir.
- Dergide yayımlanan makalelerde ileri sürülen görüşler yazarların sorumluluğundadır. İstanbul Barosu makalelerde ileri sürülen görüşlerden dolayı herhangi bir sorumluluk üstlenmemektedir.
- Dergiye gönderilen yazılar bilimsel etik kurallarına uygun olmalı, benzerlik oranı %10'u aşmamalı ve yapay zekâ yazılımları (AI) kullanılmadan hazırlanmış olmalıdır.
- Makaleler, Kaynakça bölümü dahil 6.000 kelimeyi (yaklaşık 20 sayfayı) aşmamalıdır.

ANA BAŞLIK

Av. Adı SOYADI¹

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

1. GİRİŞ

2. ALT BAŞLIK

- 2.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 2.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 2.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 2.3. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.4. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.5. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 2.5.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 2.5.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

3. ALT BAŞLIK

- 3.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.3. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 3.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 3.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

4. SONUÇ

KAYNAKÇA

- EROĞLU, Hamza: Türkiye Cumhuriyeti'nin İlânı, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 19.56, 2003, s. 435-456.
- HOBBS, Thomas: *Leviathan*, Barnes & Noble Books, New York, 2004.

1 Avukat, İstanbul Barosu

MAKALE YAYINLAMA VE TELİF HAKLARI TAAHHÜTNAMESİ

Dergiye makale gönderen yazarlar, makalenin kendi özgün çalışmaları olduğunu, her türlü hukuki ve cezai sorumluluğun kendilerine ait olduğunu ve makalede yer verilen metin, varsa resim, grafik, tablo vb. nin yasal mevzuata uygun olduğunu ve başka şahısların telif hakları başta olmak üzere herhangi bir hakkının ihlal edilmediğini, makalenin yayınlanması için başka bir yayıncıya gönderilmediğini, daha önce farklı bir derginin hakem heyetinden olumsuz bir değerlendirme alınmadığını, herhangi bir dergi veya herhangi bir online ortamda yayınlanmadığını, ve/veya yayınlanmak için sunulmadığını kabul ve taahhüt etmiş sayılırlar.

Yayınlanma kararının alınması ile birlikte, makalenin fiziki ve dijital ortamlar ile teknolojik olanaklar ile ortaya çıkacak yeni ortamlarda, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla ve/veya radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar aracılığıyla her türlü umuma iletim hakkı, çoğaltma, yayma, temsil, derleme, devir, üçüncü kişilere satış veya diğer biçimlerde umuma dağıtılması veya sunulması ve kişilerin seçtikleri yer ve zamanda makaleye erişimin sağlanması suretiyle umuma iletim hakkı, temsil suretiyle faydalanma hakkı, üretim, yeniden yayma, çoğaltma hakları İstanbul Barosu'na aittir.

Dergide yayınlanan yazılar hakkında herhangi bir telif ücreti ödenmez. İstanbul Barosu, işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeleri yazarın izni olmaksızın da yapabilir.

YAZILAR

DİSİPLİN HUKUKUNDA YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KARAR DESTEK SİSTEMİ: LAAWS

Şerife Şeyma AKTAŞ¹

ÖZET

Disiplin cezası iptal davalarında idarenin aleyhte karar alma oranına ilişkin güvenilir istatistiksel veri kamuya açık kaynaklarda yer almamakta; bu durum önlenabilir hukuki hataların tespit edilememesine zemin hazırlamaktadır. Saha araştırması, yıllık 50.000 ila 90.000 arasında disiplin iptal davası açıldığını ve önlenabilir kamu kaybının 1,3 ila 7,3 milyar TL bandında seyrettiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, disiplin soruşturma ve ceza işlemlerini karara dönüşmeden önce yetki, şekil ve konu unsurları bakımından Danıştay içtihadına dayalı olarak tarayan LAAWS (Legal Administrative Audit & Warning System) adlı kural tabanlı karar destek sistemi sunulmaktadır. 20 dosyalık pilot çalışmada model, iptal edilen dosyaların tamamını önceden işaretlemiştir (duyarlılık: %100, false negative: 0). LAAWS; yargısal takdir yetkisine dokunmaksızın hâkimi ve idareyi bilgilendirme işlevi görmekte, Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025 ve 2024/7 sayılı Tasarruf Genelgesi ile uyumlu bir politika aracı niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Disiplin cezası, İptal davası, Şekil unsuru, Yapay zekâ, Hukuk informatiği

1 Hukukçu- Kamu Görevlisi

1. Giriş

Disiplin cezaları, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125-135. maddeleri arasında düzenlenmekte olup kamu görevlilerinin meslek yaşamını doğrudan etkileyen yaptırımlar niteliğindedir. Bu cezalara karşı açılan iptal davaları, idare mahkemelerinin önemli bir iş yükünü oluşturmakla birlikte, idarenin bu davalardaki başarı oranına ilişkin güvenilir istatistiksel veri kamuya açık kaynaklarda yer almamaktadır.

Bu çalışmada, söz konusu eksiklikten hareketle geliştirilen LA-AWS (Legal Administrative Audit & Warning System) adlı yapay zekâ destekli karar destek sistemi incelenmektedir. Araştırmanın amacı; sistematik ve tekrarlanabilir bir algoritmik denetimle disiplin sürecindeki hukuka aykırılıkların önceden tespit edilmesini sağlamak, böylece hem kamu kaynaklarını korumak hem de kamu görevlilerinin usul güvencelerini pekiştirmektir. Çalışmada nitel hukuk analizi ile ampirik test yöntemi birlikte kullanılmış; Danıştay 12. ve 5. Daire içtihadı sistematik biçimde taranmış, 20 gerçek dosya üzerinde algoritma test edilmiştir.

2. Veri Durumu ve Maliyet Analizi

2.1. İstatistiksel Boşluk Ve Saha Gözlemleri

Adalet Bakanlığı istatistikleri idare mahkemelerine gelen dava sayılarını genel olarak göstermekte; ancak bu veriler dava türlerine göre ayrıştırılmamaktadır. Bu boşluğu gidermek amacıyla İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında saha araştırması yürütülmüştür. Her iki kurumun yetkilileri de disiplin davalarına ilişkin herhangi bir istatistiksel veriye sahip olmadıklarını ifade etmiştir.

2.2. Tahmini Maliyet Bandı

İdari yargı verileri ve dolaylı tahminlere dayanan bant hesabı aşağıda tablo olarak sunulmaktadır:

Gösterge	Tahmin	Kaynak / Not
Yıllık disiplin iptal davası tahmini	50.000 – 90.000	İdari yargı verileri + dolaylı tahmin
Aleyhte karar başına kamu maliyeti	85.000 – 270.000 TL	2025-2026 AAÜT + özlük hakları + idari gider
Tahmini yıllık önlenebilir kayıp	1,3 – 7,3 Milyar TL	Muhafazakâr parametreler
İptal nedenlerinin büyük çoğunluğu	Şekil ve usul hataları	Danıştay 12. ve 5. Daire içtihat analizi

Tablo 1: Disiplin İptal Davalarına İlişkin Tahmini Maliyet Bandı

Bu rakamların büyük bölümünün tekrarlayan şekil ve usul hatalarından kaynaklandığı, dolayısıyla sistematik bir ön denetimle önlenebilir nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

3. Literatür Taraması Ve Tekrarlayan Usul İhlalleri

3.1. Uluslararası Legaltech Ve Xai Literatürü

Algoritmik karar destek sistemlerinin idare hukukuna uygulanması uluslararası akademide hızla büyüyen bir araştırma alanı hâline gelmiştir. Williams², algoritmik sistemlerin şeffaflık, ölçeklenebilir hata ve nedensellik sorunlarını ele alarak kamu otoritelerinin bu sistemleri tasarlama ve denetleme yükümlülüğünü incelemiştir. Kapoor, Henderson ve Narayanan³ ise hukuki YZ uygulamalarını bilgi işleme, muhakeme ve tahmin kategorilerinde sınıflandırarak her birinin sınırlılıklarını ortaya koymuştur. LAAWS bu sınıflandırmada bilinçli olarak ‘bilgi işleme’ kategorisinde konumlanmakta; yargısal muhakemenin yerini almamaktadır.

2 Williams, R. (2021). Rethinking Administrative Law for Algorithmic Decision Making. Oxford Journal of Legal Studies. DOI: 10.1093/ojls/gqab032.

3 Kapoor, S., Henderson, P. & Narayanan, A. (2024). Promises and Pitfalls of AI for Legal Applications. arXiv:2402.01656.

Leins ve diğerleri⁴ kural tabanlı sistemlerin diğer XAI yaklaşımlarına kıyasla hukuki bağlamlarda daha güvenilir açıklanabilirlik sağladığını göstermiştir. Van der Waa ve diğerleri⁵ ise Hollanda Vergi İdaresi deneyiminde kamu sektörüne özgü kural tabanlı karar destek sisteminin uygulanabilirliğini somutlaştırmıştır. Bu çalışma, LAAWS'a en yakın uluslararası örnek vaka niteliğindedir.

3.2. Tekrarlayan Usul İhlalleri

Danıştay kararlarının sistematik taraması beş ana iptal gerekçesi kategorisini ortaya koymaktadır: (i) **savunma hakkı ihlalleri** — savunma istem yazısında fiilin belirtilmemesi, yedi günlük sürenin tanınmaması⁶; (ii) **tarafsızlık ihlalleri** — muhakkikin aynı zamanda ceza veren makam olması, sendika temsilcisinin toplantıya çağırılmaması⁷; (iii) **zamanaşımı hataları** — bir aylık soruşturma açma süresinin aşılması, iki yıllık mutlak giyotin süresinin hesaplanmaması⁸; (iv) **yetki sakatlığı** — cetvel dışı amir kararları, memur başka göreve geçtikten sonra eski amirin ceza tesis etmesi⁹; (v) **tekerrür hükümlerinin yanlış uygulanması** — birinci cezanın tebliğinden önce işlenen fiilin tekerrür kapsamında değerlendirilmesi.¹⁰

4 Leins, D. ve diğerleri (2023). Explainable AI and Law: An Evidential Survey. DOI: 10.1007/s44206-023-00081-z.

5 van der Waa, J. ve diğerleri (2023). Human-centred Explanation of Rule-Based Decision-Making Systems. arXiv:2310.16704.

6 Danıştay 12. D., E:2016/9251, K:2018/2251; Danıştay 12. D., E:2015/1250, K:2018/592; Bozkurt, B., agm, s. 65.

7 Danıştay 12. D., E:2016/7938, K:2018/2627; Danıştay İDDK., E:2013/2860, K:2015/1393; Atay, E.E., age, s. 472.

8 Danıştay 12. D., E:2013/5688, K:2014/3357; Danıştay 5. D., E:2016/20437, K:2017/24802.

9 Danıştay 12. D., E:2016/11129, K:2017/1894; Danıştay 5. D., E:2016/27065, K:2018/15047.

10 Danıştay 12. D., E:2016/7135, K:2017/5009; Danıştay 12. D., E:2015/275, K:2018/717.

4. Laaws Mimarisi: Algoritmik Tasarım Ve Metodoloji

4.1. Metodolojik Çerçeve Ve Kapsam

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesi idari işlemleri beş unsurla tanımlamaktadır: yetki, şekil, sebep, konu ve maksat. LAAWS bu beş unsurdan yalnızca **yetki, şekil ve konu** unsurlarını algoritmik denetim kapsamına almaktadır. Sebep unsuru maddi gerçekliğe ilişkin delil takdirini, maksat unsuru ise idarenin iç güdüsünün sorgulanmasını gerektirmekte olup her ikisi de kural tabanlı sistemlerle tespit edilebilir nitelik taşımamaktadır.

Model '**yerindelik**' değil '**keyfilik tespiti**' yapmaktadır. Bu ayırım, Karahanoğulları'nın idari işlem denetimi çerçevesiyle örtüşmektedir.¹¹ LAAWS ürettiği her alarına Danıştay içtihat numarası veya mevzuat maddesi ekleyerek **kural tabanlı açıklanabilirlik (rule-based XAI)** standardını karşılamakta; böylece kararın gerekçesi kullanıcıya şeffaf biçimde sunulmaktadır.

4.2. Üç Sütunlu Algoritma

LAAWS üç sütundan oluşan bir karar ağacı üzerinde çalışmakta olup her sütun ayrı bir denetim eksenini temsil etmektedir:

Sütun I — Yetki Denetimi (15 soru): Disiplin amirinin cetvele uygunluğu, soruşturma oluru alınıp alınmadığı, kapsam uyumu ve yetki kullanım biçimi kontrol edilmektedir.

Sütun II — Şekil Denetimi (20 soru): Kurul nisabı, sendika temsilcisi, üye tarafsızlığı, bir aylık ve iki yıllık zamanaşımı (otomatik formülle), muhakkik tarafsızlığı, savunma hakkı güvenceleri ve itiraz yolu bildirimini denetlenmektedir. Kritik tarihsel hesaplamalar (zamanaşımı ve tekerrür kronolojisi) sisteme girilen tarih verilerinden otomatik olarak üretilmektedir.

¹¹ Karahanoğulları, O. (2015), age, s. 435.

Sütun III — Konu Denetimi (17 soru): Cezanın hukuki dayanağı, teklif edilen ile verilen ceza uyumu, ölçülülük, iyi hal indirimi ve tekerrür hükümlerinin doğru uygulanması kontrol edilmektedir.

Her kontrol sorusu dört alarm düzeyinden birini tetikler: Kırmızı (asli şekil/yokluk/yetki aşımı), Turuncu (risk/içtihat çatışması), Sarı (şartlı uygunluk) ve Yeşil (hukuka uygunluk).

4.3. D12-D5 İçtihat Çatışmalarında Laaws'ın Tutumu

Danıştay 12. ve 5. Daireleri arasındaki köklü içtihat farklılıkları, modelin en kritik metodolojik sorununu oluşturmaktadır. LAAWS bu çatışmalarda **hukuki güvenlik, masumiyet karinesi ve idarenin usul kurallarına sıkı sıkıya bağlı kalması** felsefesinden yola çıkarak tercihlerini yapmaktadır. Örneğin **zamanaşımı dolunca sübut incelemesi** meselesinde D12'nin 'zamanaşımı dolmuşsa sübut dahi incelenemez'¹² tutumu, D5'in aksine 'önce sübut incelenmeli'¹³ görüşüne tercih edilmektedir; zira yetkinin sıfırlandığı bir süreçte devam eden inceleme masumiyet karinesini zedelemektedir.

Öte yandan **inceleme raporu ile öğrenme tarihi** meselesinde LAAWS, D12'nin 'inceleme raporu öğrenme başlangıcı sayılamaz'¹⁴ normunu teorik standart olarak korumakla birlikte birinci derece mahkemelerin bu gerekçeyle nadiren bozduğu pratiği de gözetmekte ve bu durumu Kırmızı yerine Turuncu olarak kalibre etmektedir. Bu tercih, normatif idealin pratik yargısal gerçeklikle hassas biçimde dengelenmesi ilkesine dayanmaktadır.

5. Ampirik Çalışma: Bulgular Ve Karşılaştırmalı Analiz

5.1. Pilot Çalışmanın Çerçevesi

12 Danıştay 12. D., E:2013/5688, K:2014/3357, T:07.05.2014.

13 Danıştay 5. D., E:2016/56240, K:2018/16166, T:04.10.2018

14 Danıştay 12. D., E:2017/1491, K:2018/1033.

20 gerçek disiplin dosyası üzerinde LAAWS algoritması uygulanmış; üretilen risk skoru gerçek yargı kararlarıyla karşılaştırılmıştır. Dosyalar İstanbul ve bağlı ilçelerdeki kamu kurumları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde görev yapan personeli kapsamakta olup DMK kapsamındaki cezaların yanı sıra **1702 sayılı Kanun ve çeşitli kurum yönetmelikleri** kapsamındaki ihtar cezaları da örnekleme dahildir. Tüm dosyalar KVKK uyumlu biçimde D-01 ile D-20 arasında anonim kodlarla işlenmiştir.

Metodolojik kısıt olarak belirtmek gerekir ki, özellikle 2014 öncesi dosyalarda soruşturma raporlarının büyük çoğunluğu UYAP'a yüklenmemiş olduğundan bazı veri alanları eksik kalmıştır. D-12 numaralı dosyanın yargı kararı tespit edilememiş olup bu dosya performans hesaplamalarının dışında tutulmuştur.

5.2. Bulgular

Dosya	Ceza Türü	Bent	LAAWS	Gerçek	Tahmin	Tespit Özeti
D-01	Aylıktan Kesme → Kınama	DMK 125/C	● ORTA	İPTAL	⚠ Kısmi	2 Yıllık giyotin
D-02	Aylıktan Kesme	DMK 125/D	● ORTA	ONAMA	✓ Doğru	Fiil tarihi çelişkisi
D-03	Uyarma	DMK 125/A	● YÜKSEK	İPTAL	✓ Doğru	Savunma alınmamış
D-04	Uyarma	DMK 125/A-e	● YÜKSEK	İPTAL	✓ Doğru	Muhakkik = Ceza Veren
D-05	Kınama	DMK 125/B-d	● YÜKSEK	İPTAL	⚠ Kısmi	Sendika yok (gerçek: muhakkik=amir)
D-06	İhtar	1702/20-2	● YÜKSEK	İPTAL	✓ Doğru	Cetvel uyumsuzluğu
D-07	Kınama	DMK 125/B	● YÜKSEK	İPTAL	✓ Doğru	Olur yok · Savunma sözlü
D-08	Aylıktan Kesme	DMK 125/A-f	● YÜKSEK	İPTAL	✓ Doğru	İtiraz kurulunda sendika yok
D-09	Uyarma	DMK 125/B-a	● YÜKSEK	İPTAL	✓ Doğru	Esastan iptal (kapsam dışı)
D-10	Aylıktan Kesme 1/30	DMK 125/C-i	● YÜKSEK	ONAMA	✗ D.Poz.	Denetlenmemiş pozitif
D-11	Uyarma	DMK 125/B-d	● ORTA	ONAMA	✓ Doğru	Denetlenmemiş pozitif

Dosya	Ceza Türü	Bent	LAAWS	Gerçek	Tahmin	Tespit Özeti
D-11	Uyarma	DMK 125/B-d	ORTA	ONAMA	Doğru	Denetlenmemiş pozitif
D-12	Aylıktan Kesme → Kınama	DMK 125/B	DÜŞÜK	Bilinmiyor	—	Yargı kararı tespit edilemedi
D-13	Aylıktan Kesme 1/30	DMK 125/C-b	YÜKSEK	ONAMA	D.Poz.	Veri eksikliği
D-14	İhtar	A.Ş. Yön.	ORTA	İPTAL	Doğru	Muhakkik=Tanık · Savunma eksik
D-15	Aylıktan Kesme → Kınama	DMK 125/C-1	ORTA	İPTAL	Doğru	Esastan iptal
D-16	Aylıktan Kesme → Kınama	DMK 125/C-1	YÜKSEK	İPTAL	Doğru	İyi hal değerlendirmesi yok
D-17	Aylıktan Kesme	DMK 125/C-1	ORTA	İPTAL	Doğru	Esastan iptal
D-18	İhtar	DMK 125/?	YÜKSEK	KISMI	Kısmi	1.Derece/İstinaf farklı
D-19	İhtar	PTT Yön.	YÜKSEK	İPTAL	Doğru	Yönetmelik iptal — kanunilik
D-20	Kınama	DMK 125/B-d	YÜKSEK	ÇELİŞKİ	Kısmi	1.Derece iptal / İstinaf red

Tablo 2: 20 Dosya Karşılaştırmalı Analiz Özeti

İptal edilen **13 dosyanın tamamı** LAAWS tarafından önceden YÜKSEK veya ORTA risk olarak işaretlenmiştir. Duyarlılık oranı **%100**, false negative **0**'dır. Onanan üç dosyada (D-02, D-10, D-11) LAAWS alarm üretmiş; ancak mahkeme kararları bu gerekçelere değinmemiştir. Bu durum söz konusu vakaları 'yanlış pozitif' değil, '**denetlenmemiş pozitif**' olarak kavramlaştırmayı gerektirmektedir: Alarm üretilmiş, ancak yargısal süreçte gerekçe test edilmemiştir. Danıştay içtihatları gereği iptal edilmesi gereken bazı cezaların alt derece mahkemelerinde onanmış ve kesinleşmiş olması bu olgunun somut kanıtıdır.

D-09 dosyası LAAWS'ın kapsam sınırını açıkça göstermektedir: Mahkeme cezaı esastan iptal etmiş —fiilin suç oluşturmadığına hükmetmiştir. LAAWS yalnızca usul ve yetki unsurlarını denetle-

mekte olup sübut meselesi kapsam dışındadır. Modelin bu dosyayı Kırmızı işaretlemesi usul gerekçesine dayanmakta; esastan iptal bu gerekçenin dışında kalmaktadır.

D-19 (PTT A.Ş.) dosyasında ceza dayanağı yönetmeliğin ceza tarihinden 15 gün sonra Danıştay tarafından iptal edilmesi, LA-AWS'ın kanunilik denetiminin standart zamanaşımı kontrolünün ötesine geçebildiğini ve DMK dışı mevzuata uyarlanabildiğini ortaya koymaktadır.

6. Sonuç

Bu çalışma, Türkiye’de disiplin hukukunu algoritmik yöntemlerle ele alan ilk akademik girişim niteliğindedir. 20 dosyalık pilot çalışmada %100 duyarlılık ve sıfır false negative oranıyla elde edilen bulgular, modelin iptal riski taşıyan dosyaları önceden belirleme kapasitesini güçlü biçimde doğrulamaktadır.

LAAWS yargısal süreçlerde de bir bilgilendirme aracı olarak işlev görebilecektir. Bu kullanım, hâkimin yerine geçmek anlamına kesinlikle gelmemektedir; model yargısal takdir yetkisine dokunmaksızın hâkimi bilgilendirme niteliği taşımaktadır. Söz konusu yapı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin algoritmik kararlara ilişkin geliştirdiği ‘insan denetimi zorunluluğu’ ilkesiyle ve Avrupa Yapay Zekâ Yasası’nın yargısal bağımsızlık güvencesiyle tam uyum içindedir.¹⁵

LAAWS’ın belki de en önemli katkısı, birinci derece mahkemeler arasındaki karar tutarsızlıklarını —özellikle D12 ile D5 arasındaki içtihat ayrılıklarından kaynaklananları— azaltma kapasitesidir. Danıştay’ın baskın içtihadını tüm dosyalara eşit biçimde uygulamak, hukukun öngörülebilir ve tutarlı uygulanması anlamına gelir; bu ise Anayasa’nın 36. maddesi ve AİHS’in 6. maddesi kapsamındaki adil yargılanma hakkının maddi içeriğini doğrudan güçlendirir.

¹⁵ European Commission, COM(2021) 206 final; Williams (2021), agm.

İkinci araştırma aşamasında disiplin dosyalarının sisteme yüklenerek kontrol sorularının otomatik yanıtlanmasını sağlayacak bir doğal dil işleme (NLP) katmanının entegrasyonu öngörülmektedir. BERTurk ve LegalBERT mimarileriyle yürütülecek fine-tuning testleri ayrı bir çalışmada ele alınacaktır.¹⁶

KAYNAKÇA

- ATAY, E.E. (2009). İdare Hukuku (2. Baskı). Turhan Kitabevi.
- AYDEMİR, E. (2023). Estimation of Turkish Constitutional Court Decisions in Terms of Admissibility with NLP. IV. NeuroNT Konferansı.
- BİLGİN, H. (2024). Hukuk Alanındaki Hizmetlerde Kullanılan Teknolojik Olanaklar (LegalTech) ve Avukatlık Mesleğine Olası Etkileri. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 73(2), 341-382.
- BOZKURT, B. Danıştay Kararları Işığında Disiplin Cezalarının Yargısal Denetimi. Seçkin Yayınları.
- CANDAN, T. (2017). Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu (7. Baskı). Yetkin Yayınları.
- CANDAN, T. İdari İşlemin Yetki, Şekil, Sebep, Konu ve Maksat Unsurları. Yetkin Yayınları.
- GÖZLER, K. & Kaplan, G. (2013). İdare Hukuku Dersleri (14. Baskı). Ekin Yayınları.
- GÖZÜBÜYÜK, Ş. (2009). Yönetmelik Yargı. Turhan Kitabevi.
- KAPOOR, S., Henderson, P. & Narayanan, A. (2024). Promises and Pitfalls of Artificial Intelligence for Legal Applications.
- KARAHANOGULLARI, O. (1999). Memur Disiplin Hukukunun Niteliği ve İlkeleri.
- KARAHANOGULLARI, O. (2015). İdarenin Hukukla Kavranması: Yasallık ve İdari İşlemler. Turhan Kitabevi.
- LEİNS, D. ve diğerleri (2023). Explainable AI and Law: An Evidential Survey. Digital Society/Springer. DOI: 10.1007/s44206-023-00081-z.
- TURAN, T., Kemaloğlu, N. & Küçüksille, E.U. (2020). Hukuk'ta Yapay Zeka: Çalışmalar ve Gelecek Öngörüler. MAKÜ FBE Dergisi, 11(2).

16 Aydemir, E. (2023). Estimation of Turkish Constitutional Court Decisions with NLP. IV. NeuroNT.

- VAN DER WAA, J. ve diğerleri (2023). Human-centred Explanation of Rule-Based Decision-Making Systems in the Legal Domain. arXiv:2310.16704.
- WILLİAMS, R. (2021). Rethinking Administrative Law for Algorithmic Decision Making. Oxford Journal of Legal Studies. DOI: 10.1093/ojls/ggab032.
- Danıştay 12. D., E:2013/5688, K:2014/3357, T:07.05.2014 — Zamanaşımı giyotini.
- Danıştay 5. D., E:2016/56240, K:2018/16166, T:04.10.2018 — Zamanaşımı D5 pozisyonu.
- Danıştay 12. D., E:2016/7938, K:2018/2627, T:12.06.2018 — Sendika temsilcisi.
- Danıştay İDDK., E:2013/2860, K:2015/1393, T:15.04.2015 — Sendika (merkez DK).
- Danıştay 12. D., E:2016/11129, K:2017/1894, T:24.04.2017 — Geçici görev yetki.
- Danıştay 5. D., E:2016/27065, K:2018/15047, T:19.06.2018 — Tayin sonrası yetki.
- Danıştay 12. D., E:2013/5044, K:2016/4456, T:04.10.2016 — Tekerrür D12.
- Danıştay 5. D., E:2016/9734, K:2016/5348, T:02.11.2016 — Tekerrür D5.
- Danıştay 12. D., E:2015/1460, K:2017/6182, T:30.11.2017 — İtiraz mercii.
- Danıştay 12. D., E:2017/2972, K:2018/299, T:30.01.2018 — Yeniden soruşturma istisnası.
- Danıştay 12. D., E:2008/8222, K:2011/83, T:18.01.2011 — İtiraz yolu bildirimi.

VERİ SORUMLUSUNUN KVKK'DAKİ HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN AVRUPA VERİ KORUMA TÜZÜĞÜ'NÜN (GDPR) HESAP VERİLEBİLİRLİK İLKESİ AÇISIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Av. Alev AYDINLI¹

ÖZET

Bu makalede KVKK'da veri sorumlusunun kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlemesi halinde “ilgili kişi”ye karşı var olan tazminat sorumluluğunun kusursuz sorumluluk, özen yükümlülüğünün ihlali ve TBK Madde 66/3'de yer alan organizasyon sorumluluğu kapsamında değerlendirirken, aynı zamanda KVKK'da yer almayan ancak Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nde (General Data Protection Regulation- GDPR) yer alan hesap verilebilirlik ilkesinin incelenmesi ve mahkemenin veri sorumlusunun özen yükümlülüğünün kapsamının tespitinde GDPR'da yer alan hesap verilebilirlik ilkesi yöntemlerinden yararlanılıp yararlanamayacağı inceleme konusu yapılmıştır. KVKK'da veri sorumlusunun sorumluluğu açıkça nasıl belirleneceği tam düzenlenmemiştir. Bu boşluğu TBK m.66/3'teki organizasyon sorumluluğu doldurabilir. Mahkeme de veri sorumlusunun özen gösterip göstermediğini değerlendirirken GDPR'daki “hesap verebilirlik” ilkesinden yararlanabilir.

Anahtar Kelimeler

Veri Sorumlusu, Organizasyon Sorumluluğu, Hesap Verilebilirlik İlkesi, Özen Yükümlülüğü

1 Avukat, Çorum Barosu

1. GİRİŞ

Psikolog Raymond Cattell, kişiliği “bir kişinin belirli bir durumda ne yapacağını öngörmeyi mümkün kılan şey” olarak tanımlar. Kişisel veriler, şirketlerin, bireylerin ve algoritmaların bir kişinin nereye gitmek istediği veya ne yemek istediği gibi davranışlarının birçok yönünü tahmin etmesine olanak sağlar.² Dolayısıyla bir olgu-yu yalnızca tek bir kişinin mülkiyetine vermek ya da bir olgu-yu üreten bir kişi veya kuruma onun nasıl kullanılacağını kontrol etme yetkisi tanımak”, ifade özgürlüğüne karşı “zararlı ve tehlikeli sonuçlar” doğurur.³ Bu tanımdan hareketle kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinin kişilerin temel hak ve hürriyetlerine ciddi zararlar verme ihtimalinin yüksek olması nedeniyle, hukuka uygun olarak kişisel veri işlenmesini talep etme hakkı temel bir haktır.

2025 Yılı KVKK Faaliyet Raporuna göre “Kuruma yapılan başvuruların; %52’sini “kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi”, %22’sini “kişisel verilerin hukuka aykırı olarak üçüncü kişilerle paylaşılması”, %11’ini “izinsiz SMS/arama”, %6’sını “ilgili kişilerin taleplerinin yerine getirilmemesi”, %4’ünü “silme, yok etme ve anonim hale getirmeye aykırılık” ve %1’erlik dilimlerini ise ayrı olmak üzere “unutulma hakkı”, “aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi”, “Kişisel verilerin hukuka aykırı yurt dışına aktarılması” konuları ile diğer konular ve standart sözleşmelere ilişkin ihbar ve şikâyet dışı incelemeler oluşturmaktadır.”⁴Kişisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliğinin 7’nci maddesinin (k) bendi uyarınca Kanunda öngörülen idari yaptırımlara karar vermekle görevli olan Kurulun son 5 yıllık dönemde uyguladığı idari para cezalarının dağılımı aşağıda sunulmakta olup, 2025 yılı içerisinde 140’ı ihbar ve şikâyetler, 142’si veri ihlal bildirimi ve 594’ü

2 Lothar Determann, No One Owns Data, UC Law Journal, Cilt 77, Sayı 3 2026 s.38

3 Age s.38

4 KVKK 2025 Yılı Faaliyet Raporu s. 39

Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğü kapsamında olmak üzere toplam 876 veri sorumlusu hakkında uygulanan idari para cezasının miktarı toplam 352.510.494 TL olarak gerçekleşmiştir.⁵2021 yılında Kurum tarafından veri sorumlularına karşı uygulanan idari para cezası tutarı 31.746.000 TL iken 2025 yılına gelindiğinde bu tutar 352.510.494 TL olarak aradan geçen dört yılda on katı aşan oranda bir yaptırımın uygulandığı görülmektedir. Bu istatistiki bilgiler bize kişisel verilerin işlenmesi sebebiyle hem verisi işlenen “ilgili kişi”nin kişisel verilerle ilgili haklarının korunması açısından farkındalığının arttığını, hem de diğer taraftan veri sorumlularının ise sorumluluklarının ağırlaştığını göstermektedir. Kişisel verilerin işlenmesinin baş aktörlerinden olan veri sorumlusunun uymakla yükümlü olduğu kurallar Türk Hukuku’nda 6698 Kişisel Verileri Koruma Kanunu’nda yer almakta iken, Avrupa’da veri sorumlusunun uymakla yükümlü olduğu kurallar Avrupa Veri Koruma Tüzüğü’nde (GDPR - General Data Protection Regulation) (çalışmanın devamında bu kanuni düzenlemeden GDPR olarak bahsedilecektir.) yer almaktadır.

KVKK ile GDPR veri koruma hukuku bakımından benzer kurallar taşımakla birlikte, KVKK Avrupa Birliği’nin 95/46/EC sayılı Direktifi esas alınarak hazırlanmış bir metindir. 2025 Yılı Faaliyet Raporu’nda da belirtildiği üzere ilerleyen dönemde KVKK’nın GDPR ile uyumlu hale getirilmesi hedeflenmektedir. Yürürlükteki KVKK’da yer almayıp, GDPR’da yer alan hesap verilebilirlik ilkesi bakımından iki kanuni düzenleme birbirinden farklılaşmaktadır. GDPR 5. Madde 1. Paragrafında Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin İlkelerden bahsedilir ve aynı maddenin 2. Paragrafında ise “Veri sorumlusu, 1. paragrafa uygunluktan sorumludur ve bunu gösterebilmelidir (“hesap verilebilirlik”))” şeklindeki yazım ile hesap verilebilirlik ilkesinin çerçevesi çizilmektedir. Bu çalışmada, Türk hukukunda veri sorumlusunun hukuki sorumluluğunun TBK m.66/3’te

düzenlenen organizasyon sorumluluğu kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği incelenmektedir. Bu çerçevede, organizasyon sorumluluğuna ilişkin özen yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesinde GDPR'da düzenlenen hesap verebilirlik ilkesinin ve bu ilkeyi somutlaştıran mekanizmaların nesnel bir ölçüt olarak kullanılmasının mümkün olup olmadığı tartışılmaktadır.

2. VERİ SORUMLUSUNUN TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN HUKUKİ SORUMLULUĞU

2.1. KİŞİSEL VERİ, VERİ İŞLENMESİ, VERİ SORUMLUSU KAVRAMLARI

6698 sayılı KVKK'da Tanımlar başlıklı maddenin d bendinde Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi, e bendinde Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi, ı bendinde “Veri sorumlusu: Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi, ifade eder” şeklinde yer almaktadır. Veri sorumlusu açısından yapılan tanımdan da hareketle veri sorumlusunun kişisel verilerin işlenmesi sürecinde en etkili aktör olduğunu, kişisel veri üzerinde her türlü tasarrufta bulunma yetkisine sahip olduğunu anlamaktayız. KVKK'da kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gerekli emredici hukuk kuralları ise Kanun'un 4. ve 5. Maddelerinde yer almaktadır. Kanunun 4. Maddesinde Genel İlkeler aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır. “Kişisel veriler, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilir.

Kişisel verilerin işlenmesinde aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur:

- a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma.
- b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma.
- c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme.
- ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma.
- d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.

Genel ilkeler veri sorumlusu tarafından yapılacak her veri işleme faaliyetinde mutlaka uyulması gereken temel ilkeleri açıklamakta iken aynı Kanun'un 5. maddesinde Kişisel verilerin işlenme şartları şu şekilde aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

- (1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez.
- (2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür:

- a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi.
- b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.
- c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.
- ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.
- d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.

e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işleminin zorunlu olması.

f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.

Bu maddelerden hareketle veri sorumlusu veri işleme faaliyeti konusunda karar verirken öncelikle 5. Maddede yer alan veri işleme sebeplerinden birine dayanarak veri işleme faaliyetine başlama kararı alacak ve daha sonra ise veri işleminin 4. Maddede yer alan genel ilkeler çerçevesinde tamamlanması konusunda özenle hareket etme yükümlülüğüne tabi olacaktır. Kişisel verilerin işleme şartları, yani hukuka uygunluk halleri, Kanunda sayma yoluyla belirlenmiş olup bu şartlar genişletilemez.⁶ Örneğin veri sorumlusu bir banka ise, bankalardan bilgi ve belge talep etmeye yetkili kurum ve kuruluşlarla yapılacak kişisel veri paylaşımlarında, paylaşılan bilgi/ belgenin talep edilen veriler ile sınırlı tutulması, bunun mümkün olmaması durumunda ilgili belgede yer alan diğer kişisel verilerin silinmesi/ maskelenmesi/ anonim hale getirilmesi suretiyle paylaşılması iyi uygulama örneği olarak değerlendirilebilecektir.⁷ Bankalar gerçekleştirdikleri kişisel veri işleme faaliyetleri kapsamında veri sorumlusu veya veri işleyen sıfatını haiz olabilir. Bankalar 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun (5411 sayılı Kanun) 4 üncü maddesi uyarınca, gerçekleştirdiği bankacılık faaliyetleri açısından veri sorumlusudur. Bununla birlikte, acente ve aracı kuruluş olduğu sigorta, bireysel emeklilik, yatırım ürünleri, uluslararası hızlı para transferi ödemeleri sırasında ise veri işleyen sıfatını haiz olabilmektedir. Kişisel verilerin işlenmesinde her hâl ve şartta KVKK'nın 4 üncü maddesinde sayılan genel ilkelere uyulması hukuki bir gerekliliktir. Davacıların talebi, miras davasında yargılamayı yapan mahkemece istenilmemesine karşın davalı bankanın

6 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin İşlenme Şartları Rehberi, s.2.

7 Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Bankacılık Sektörü İyi Uygulamalar Rehberi s.45

bu davayla ilgisi olmayan ve müzekkere kapsamı ve talebe konu tarih aralığını aşar şekilde müşteri sırrı niteliğindeki hesap hareketlerinin yargılama dosyasına sunulması nedeniyle uğranılan manevi zararın tazminine yönelik olup, böylece veri sorumlusu olan davalı banka, yasal yükümlülüğünü doğru şekilde yerine getirmemiştir.⁸

Ayrıca veri sorumlusunun veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri KVKK'nın 12 nci maddesinde düzenlenmiş olup maddeyle veri sorumlusuna kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önleme, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önleme, kişisel verilerin muhafazasını sağlama amacıyla gerekli idari ve teknik önlemleri alma yükümlülüğü getirilmiştir. KVKK ile veri sorumlusuna veri işleme konusunda 4. Maddede belirtilen genel ilkeler ile 5. Maddede yer alan veri işleme şartları dışında 12. Madde ile veri güvenliğini sağlamaya yönelik idari ve teknik önlemleri alma yükümlülüğü de getirilmiştir.

Veri sorumlusu KVKK'da yer alan bu hükümleri ihlal ettiğinde ilgili kişi veya kişiler karşında sorumlu olacağı açık olmakla birlikte bu sorumluluğunun hukuki sebebi ne olacaktır?

2.2. VERİ SORUMLUSUNUN KUSURSUZ SORUMLULUĞU

Hukuka aykırı kişisel verilerinin işlenmesi halinde, ilgili kişinin zararının giderilmesini, yani tazminat hakkını düzenleyen 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ bendi, TBK m. 49'da yer alan haksız fiil sorumluluğuna göre hem yeni hem de özel nitelikteki bir düzenlemedir.⁹ Ayrıca TBK m. 49'da belirtilen haksız fiil sorumluluğu bakımından kusur kurucu unsurken, 6698 sayılı Kanunda zararın giderilmesini talep hakkı kapsamında veri sorumlusunun kusu-

8 Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi 13.02.2025 Tarih, Esas : 2022/3953 Karar : 2025/2404

9 Abdülhamid Zor, Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri Ve Bu Yükümlülükleri İhlalinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 194

rundan bahsedilmemiştir.¹⁰ Nihayetinde veri sorumlusunun 6698 sayılı Kanundan doğan yükümlülüklerini ihlal etmek suretiyle hukuka aykırı olarak kişisel veri işlemesi neticesinde oluşan zararın tazmini için yeni ve özel kanun olan 6698 sayılı Kanun m. 11/1-ğ'ye gidilmesi gerekecektir.¹¹ 6698 sayılı Kanunda düzenlenen veri sorumlusunun kusursuz sorumluluk hali, tehlike sorumluluğundan ziyade, mahiyeti gereği özen sorumluluğuna daha yakındır. ¹²Şöyle ki; 6698 sayılı Kanun m. 12 gereği veri sorumlusu; kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ve verilere hukuka aykırı erişilmesini önlemek, verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyi temin etmek için gerekli tüm teknik ve idari tedbirleri almalıdır.¹³ Veri sorumlusu tarafından gerekli tedbirlerin alınması halinde, veri sorumlusunun artık sorumluluktan kurtulabileceğini belirtmek gerekir.¹⁴ Bu çerçevede, veri sorumlusunun bir anlamda özen sorumluluğunun olduğu ifade edilebilir.¹⁵ Gerçekten de veri sorumlusunun kusursuz sorumluluğu, TBK'da düzenlenen kuruluş kanıtı getirilebilen dikkat ve özen ilkesine dayanan olağan sebep sorumluluğu hallerine oldukça benzemektedir.¹⁶ KVKK'nın 11/ğ Maddesinde "Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili, Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir." denilmekte olup; KVKK 11/ğ Maddesinde tanımlanan sorumluluk türü kusursuz sorumluluktur. Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi 13.02.2025 Tarih, Esas : 2022/3953 Karar : 2025/2404 "KVKK m. 11'de kusur kavramına ilişkin bir ifadeye

10 Age, s. 194

11 Age, s. 194

12 Age, s. 194

13 Abdülhamid Zor, Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri Ve Bu Yükümlülükleri İhlalinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 194

14 Age s. 194

15 Age s. 194,

16 Age s. 194

yer verilmemektedir. Türk hukukunda asıl olan kusur sorumluluğu, istisnai olan ise kusursuz sorumluluktur. KVKK m. 11'e dayalı sorumluluk bir kusur sorumluluğudur. KVKK m. 12'de veri sorumlusunun verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini, erişilmesini önleme ve verileri muhafaza etmek için gerekli önlemleri alma yükümlülüğü açıkça hüküm altına alınmıştır. Kusurun tanımına bakılacak olursa gerekli özeni göstermeme şeklinde tanımlandığında gerekli özeni göstermeyen kişi kusurludur.”¹⁷ denilmekle birlikte ilgili Yargıtay kararındaki değerlendirme hatalı olup; veri sorumlusunun sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Kusursuz sorumluluğun söz konusu olduğu durumlarda, kusursuz olsaydı bile sorumlu olacak zarar veren, üstüne bir de kusurlu ise onun sorumluluğunu ağırlaştırmak hakkaniyete de uygun düşer.¹⁸ Veri sorumlusunun ayrıca bir kusuru olması halinde ise bu tazminatta artış sebebi olarak değerlendirilecektir. Ancak burada esas olan sorumluluk kusursuz sorumluluktur.

Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 66/III hükmü ile getirilen organizasyon sorumluluğu, Türk hukukunda sözleşme dışı kusursuz sorumluluk rejiminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda yer almayan bu düzenleme, adam çalıştırmanın sorumluluğu maddesine eklenen bir fıkra Türk Borçlar Kanunu'nda yer almıştır. Doktrinde bu maddenin farklı bir hukuki yoruma sebep olmayacağı, adam çalıştırmanın sorumluluğu kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirten görüşler karşısında, maddenin organizasyonlar için yani işletmeler için yeni bir özen yükümlülüğü çerçevesinde farklı bir sorumluluk türü olduğunu belirten görüşler de bulunmaktadır.

17 Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi 13.02.2025 Tarih, Esas : 2022/3953 Karar : 2025/2404

18 Alper UYUMAZ, Sorumluluk Hukukunda Kusur Kavramı Ve Kusurun Tespitine İlişkin Bir Öneri, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 13, Sayı 1, 2023, s.521

TBK m. 66/III uyarınca organizasyon kavramı, “esas olarak, kişiler ve eşya unsurlarını kapsamına alan, belirli bir amaca yönelik işletme faaliyetinin, üçüncü kişilerin zarara uğramasını önlemeye elverişli şekilde sistemli ve özenli bir nitelikte, bir bütün olarak şekillendirilmesi sürecini ve bu sürecin sonucunu” ifade eder.¹⁹ TBK m. 66/III hükmü, işletme organizasyonuna ilişkin objektif özen yükümlülüğüne aykırılığı temele alan bir olağan sebep sorumluluğudur.²⁰ Bu sorumluluğun doğması için faaliyeti yürüten işletmenin ticari nitelikte olması veya ticaret siciline yahut meslek odasına kayıtlı bulunması şart olarak aranmaz.²¹ Sorumluluğun dayandığı esaslar; günümüz işletme yapılarının zarar riskini artırması, menfaat-risk dengesi, ispat sorunu ile zarar kaynağının belirlenmesindeki zorluk ve işletenin tedbir alma olanağı olarak dört başlıkta değerlendirmektedir.²² Organizasyon sorumluluğunda çalışan ile işletenin kusuru aranmaz; zararın işletmedeki organizasyon bozukluğuna dayanması yeterlidir.²³ İşleten sadece organizasyona özen gösterdiğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir.²⁴

Veri sorumlusu açısından konuyu incelediğimizde, veri sorumlusu veri sorumluları, ilgili kişileri aydınlatmaktan, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ve erişilmesini önlemeye, belirli koşullarda açık rızalarını almaktan kişisel verileri silme, yok etme ve imha etmeye kadar çok geniş yelpaze yükümlülükleri bulunmaktadır. Tüm bu hususlarda hukuka uygun davrandığını ispat külfeti veri sorumlusunun üzerindedir.²⁵ Veri sorumlusunun sorumlulu-

19 Mustafa ÜNLÜTEPE, Organizasyon Sorumluluğu (Tbk M. 66/III) Ve Tehlike Sorumluluğu (Tbk M. 71) İlişkisinin Değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, 2017, s.6

20 Age, s.6

21 Age, s.6

22 Age s.7

23 Age s.17

24 Age, s.30

25 Mehmet Bedii Kaya, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Paradigma: Hesap Verebilirlik İlkesi, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt 78 Sayı 4, s.1864

ğunun hukuki sebebi kusursuz sorumluluk yani özen yükümlülüğü ihlal edilmesine dayanmaktadır.

3. VERİ SORUMLUSU AÇISINDAN HESAP VERİLEBİLİRLİK İLKESİ

GDPR 5. Madde 1. Paragrafında Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin İlkelerden bahsedilir ve aynı maddenin 2. Paragrafında ise “Veri sorumlusu, 1. paragrafta uygunluktan sorumludur ve bunu gösterebilmelidir (“hesap verebilirlik”)” şeklindeki yazım ile hesap verilebilirlik ilkesinin çerçevesi çizilmektedir. Peki, hesap verilebilirlik tam olarak nedir? Çalışma Grubuna göre hesap verebilirlik, sorumlulukların ne şekilde yerine getirildiğini göstermek ve bunu doğrulamaktır.²⁶

Madde 29 Çalışma Grubuna göre, kişisel veriler alanında hesap verebilirliği gerekli kılan üç temel gelişme vardır: (1) Veri tufanı etkisi olarak nitelendirilecek şekilde, var olan kişisel verilerin işlenmesini ve transferinin hızlıca artması; (2) Sürekli artan kişisel bilgilerin sosyal, politik ve ekonomik bağlamda değerinin artması; (3) Kişisel bilgilerin ihlallerinin artmasının hem kamuda hem özel sektördeki veri sorumluları için önemli olumsuz etkilerinin olması.²⁷ Çalışma Grubunun yerinde bir şekilde vurguladığı üzere, hesap verebilirliğe ilişkin kurallar temel kişisel verilerin korunması ilkelerini değiştirmemekte veya etkilememekte; sadece bu ilkeleri daha işler kılmaktadır.²⁸ Çalışma Grubu, bir veri sorumlusunun tüm tedbirleri yerine getirmesine rağmen, hatalı bir muhakeme neticesinde yanlış bir uygulama geliştirebileceğini belirtmiştir. Çalışma Grubuna göre, veri koruma otoriteleri bir ihlal sebebiyle yaptırım uygularken tedbirlerin uygulanması ve doğrulanması, diğer bir deyişle hesap verebilirlik mekanizmalarının varlığı ve yaptırımın miktarını belirlerken bir ölçüt olarak kullanılabilir.²⁹

26 Age s.1879

27 Age, s.1878

28 Age s.1879

29 Age s.1879

Veri sorumlusu hesap verilebilirlik ilkesine uygun hareket ettiğini hangi araçlarla ispat edebilir?

Kişisel verilerin işlenmesinde hesap verilebilirliği sağlamak için, veri sorumluları ve veri işleyenler kendi sorumlulukları altında yürütülen işleme faaliyetlerinin kayıtlarını tutmalı ve istendiğinde bunları denetleyici otoritelere sunmalıdır. GDPR uyumluluğu artırmak için çeşitli araçlar sunmaktadır:

- belirli durumlarda veri koruma görevlilerinin atanması;
- bireylerin hak ve özgürlükleri için yüksek risk oluşturacak olan veri işleme faaliyetlerinin başlamasından önce bir etki değerlendirmesinin yapılması;
- etki değerlendirmesinde, veri işlemenin azaltılması mümkün olmayan riskler oluşturacağı tespit edilirse önceden ilgili denetim otoritesine danışılması;
- GDPR'nin çeşitli sektörlerdeki kişisel veri işleme faaliyetlerine uygulanmasını belirleyen veri sorumluları ve veri işleyenler için davranış kuralları;
- mühür ve işaretler gibi sertifikasyon mekanizmaları.³⁰

3.1 VERİ KORUMA GÖREVLİLERİ

Veri Koruma Görevlileri (Data Protection Officer-DPO'lar), kişisel veri işleme faaliyetleri yürüten kuruluşlarda veri koruma kurallarına uygunluk hususunda tavsiyelerde bulunan kişilerdir. Bu kişiler, uyuma destek oldukları için 'hesap verilebilirliğin temel taşlarından biridir', aynı zamanda denetim otoriteleri, veri sahipleri ve atandıkları kuruluş arasında aracı görevi görürler.³¹

30 Avrupa Veri Koruma Mevzuatı El Kitabı 2018, İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü Çevirisi, 2020, s.126

31 Age, s.127

3.2 VERİ İŞLEME FAALİYETLERİNİN KAYITLARI

Veri işleme faaliyetinin kayıtlarının tutulması veri sorumlularının ve veri işleyenlerin düzenlemeye uygun şekilde hareket edildiğini kanıtlamalarını sağlamaktadır. Ayrıca denetim otoritelerinin veri işlemenin hukuka uygun gerçekleştiğini gözlemleyebilmelerini sağlamalıdır. Bir denetim otoritesinin bu kayıtlara erişimi talep etmesi halinde, veri sorumlusu ve veri işleyen bu kişilerle iş birliği yapmak ve kayıtları erişilebilir hale getirmekle yükümlüdür.³²

3.3 VERİ KORUMA ETKİ DEĞERLENDİRMESİ VE ÖN İNCELEME

Etki değerlendirmesinin gerekli olduğu durumlarda, veri sorumluları veri işlemenin gerekliliğini, orantılılığını ve bireylerin hakları üzerinde oluşabilecek riskleri değerlendirmelidir. Etki değerlendirmesi ayrıca tespit edilen riskler için planlanan güvenlik tedbirlerini de içermelidir. Listeleri oluşturmak için, Üye Devletler'in denetim otoritelerinin birbirleriyle ve Avrupa Veri Koruma Kurulu ile iş birliği yapmaları gerekmektedir. Bu AB genelindeki etki değerlendirmesi gerektiren faaliyetlere tutarlı bir yaklaşımı sağlayacaktır ve veri sorumluları bulundukları konuma bakılmaksızın benzer şartlarla karşılaşacaklardır. Etki değerlendirmesini takiben, veri işlemenin bireylerin hakları üzerinde yüksek risk oluşturacağı ve riski azaltmak için herhangi bir tedbir alınmadığı ortaya çıkarsa, veri sorumlusu veri işleme faaliyetine başlamadan önce ilgili denetim otoritesine başvurması gerekir.³³

3.4 DAVRANIŞ KURALLARI

Davranış kuralları, çeşitli endüstri sektörlerinde kendi sektörlerine özgün olarak GDPR'nin uygulanmasını ana hatlarıyla gös-

32 Avrupa Veri Koruma Mevzuatı El Kitabı 2018, İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü Çevirisi, 2020, s.130

33 Age, s.131

termek ve belirtmek için kullanılmasını ifade eder. Kişisel verileri işleyenler ve veri sorumluları için bu tür kuralları oluşturmak AB veri koruma kurallarının uygulanmasını geliştirir ve bu veri koruma kurallarına uyumluluğu büyük ölçüde artırır.³⁴ Bu kurallar Avrupa Veri Koruma Denetim Otoriteleri öncülüğünde hazırlanmakta ve denetim otoriterinin onayından geçerek yayımlanmaktadır. Davranış kurallarının amacı aynı sektörde yer alan veri sorumluları açısından ortak bir yol haritası oluşturulmasını sağlamaktır.

3.5 BELGELENDİRME

GDPR bazı kurumların veya denetim otoritelerinin belge verebileceği ihtiyari bir belgelendirme sistemi sağlar. Belgelendirme mekanizmasına uygun hareket etmeyi seçen veri sorumluları ve veri işleyenlerin kullandığı belgeler, mühürler ve işaretler, veri sahiplerinin bir kuruluşun veri işleme için koruma düzeyini hızlı bir şekilde değerlendirmesini sağladığı için kurumlar daha fazla görünürlük ve güvenilirlik kazanabilir. Önemle belirtmek gerekir ki, bir veri sorumlusunun veya veri işleyenin böyle bir belgeye sahip olması, Tüzük'ün tüm şartlarına uyma sorumluluğunu ve yükümlülüklerini azaltmaz.³⁵

3.6 TASARIMDAN İTİBAREN VERİ KORUMASI VE BAŞLANGIÇTAN İTİBAREN VERİ KORUMASI

AB hukuku, veri sorumlularının veri koruma ilkelerini etkin bir şekilde uygulaması için düzenlemelerin şartlarını yerine getirmesini ve veri sahiplerinin haklarını korumak için gerekli önemleri almasını öngörmüştür. Bu tedbirler hem veri işleme sırasında hem de veri işleme yöntemini belirlerken uygulanmalıdır. Bu önemlerin uygulanmasında veri sorumlusunun en son teknolojiyi, uygulama maliyetlerini, kişisel veri işlemenin niteliğini, kapsamını ve amaç-

34 Age s.132

35 Avrupa Veri Koruma Mevzuatı El Kitabı 2018, İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü Çevirisi, 2020, s.133

larını ile veri sahibinin hak ve özgürlükleri üzerinde oluşacak riskleri ve zararı dikkate alması gerekir.³⁶

3.7 BAĞIMSIZ DENETİM

Bağımsız denetim Avrupa veri koruma hukuku için esaslı unsurdur. Hem AB hem de Avrupa Konseyi yasaları, bağımsız denetim otoritelerinin varlığını, bireylerin kişisel verilerinin işlenmesinde ilgili hak ve özgürlüklerinin etkin bir şekilde korunmasında vazgeçilmez olarak görmektedir.³⁷

4. VERİ SORUMLUSUNUN KVKK'DA YER ALAN KUSURSUZ SORUMLULUĞU İLE GDPR'DA YER ALAN HESAP VERİLEBİLİRLİK İLKESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

KVKK'nın 11/ğ Maddesinde “Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili, kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.” denilmekle, veri sorumlusunun, verisi işlenen “ilgili kişi” karşısında, sorumluluğunun temelinde kusursuz sorumluluk yani özen yükümlülüğünün ihlali gelmektedir. İlgili kişi, kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi neticesinde zararını ispat ile yükümlü olarak uğradığı maddi ve manevi zararın giderilmesini veri sorumlusundan talep edebilecektir. Veri sorumlusu ise ancak özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini ve kusursuz olduğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulacaktır. Burada KVKK'daki sorumluluk veri işlemenin hukuka aykırı olması halinde ortaya çıkan ve özel hukuka dayanan tazmin sorumluluğudur. Ortada maddi ve manevi bir zarar vardır ve tazmin edilmesi talep edilmiştir.

GDPR'daki hesap verilebilirlik ilkesinde ise ortada henüz hukuka aykırı olarak veri işlemenin söz konusu olmadığı hallerde, veri

³⁶ Age, s.133

³⁷ Age, s.135

sorumlusunun mevzuatta yer alan sorumlulukları proaktif olarak yani zararın doğumundan önce yerine getirmemesi nedeniyle, hesap verilebilirlik ilkesinin ihlali nedeniyle oluşan bir sorumluluk vardır.

Her iki durumda da veri sorumlusu hem ilgili kişi, hem de ilgili denetim otoritesi nezdinde sorumludur. Ancak KVKK'da yer alan sorumluluk, zarar tazmini olarak özel hukuka dayanan bir sonuç sorumluluğu iken, GDPR'da ise kişisel veri işleme sürecinin doğru yönetilememesi nedeniyle oluşan bir süreç sorumluluğu söz konusu olmaktadır.

GDPR'da hesap verilebilirlik ilkesine uyumun sağlandığının veri sorumlusu açısından ilgili denetim otoritesi karşısında, mevzuatta yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile ispat edilmesi gerekir. Peki, KVKK'da veri sorumlusunun, ilgili kişiye karşı tazmin sorumluluğunun doğması ihtimali halinde, mahkeme veri sorumlusunun özen yükümlülüğünün kapsamının tespiti noktasında GDPR'da yer alan hesap verilebilirlik ilkesinin özünü oluşturan araçlardan yararlanabilecek midir?

Alman Federal Mahkemesi (BGH) ve ilgili üst derece mahkeme içtihatları, adam çalıştırmanın sorumluluğu ile ilgili kararlarında 20.05.1994 tarihli LG Köln Ss 193/94 (B) - 106 B Kararında sadece personelin dikkatli seçimi ve denetlenmesini subjektif özen yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından yeterli olarak değerlendirirken, 08.12.2002 Tarihli BGH - VI. Zivilsenat VI ZR 182/01 Kararında İşletme içi denetim süreçlerinin sıkılaşmasına ilişkin konuları Organizasyonel Kusur kapsamında değerlendirmiştir. 18.06.2014 Tarihli BGH - I. Zivilsenat I ZR 242/12 kararında Yöneticinin kurduğu sisteme dayalı sorumluluğa ilişkin İş Modeli Sorumluluğunu özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirirken, 19.12.2024 Tarihli BGH - III. Zivilsenat III ZR 24/23 karar ile 28.03.2023 Tarihli BGH - VI. Zivilsenat VI ZR 19/22 Kararın-

da Hassas verilerde ve idareyle aktif kooperasyon kapsamında ise Nesnel Güvenlik ve İşbirliği yaklaşımını özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirmeye başlamıştır.³⁸Bu kararları veri sorumlusu açısından değerlendirdiğimizde, veri sorumlusu sistemli bir organizasyon kurmadan, veri işleme süreçleri ile ilgili olarak kendi çalışanlarına ve veri işleyen gerçek ve tüzel kişilere ilişkin, habersiz ve şok denetimler yapmadan, ilgili denetim otoritesi ile işbirliği yapmadan ve şeffaflığı sağlamadan özellikle faaliyet riskinin yüksek olduğu (Özel nitelikli kişisel verilerin/hassas verileri işleyen veri sorumluları, hastaneler, sigorta şirketleri ile bankalar vs. riskli hizmet sektörleri) alanlarda veri işleyen veri sorumlularının mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerini yalnızca kağıt üzerinde yerine getirmeleri onları sorumluluktan kurtarmaya yetmeyecek ve özen yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ispatını sağlamayacaktır.

Alman Federal Mahkemesi (BGH) ve ilgili üst derece mahkeme içtihatları ile GDPR'daki hesap verilebilirlik yöntemleri birbirine paralellik arz etmekte olup; KVKK açısından da veri sorumlusunun özen yükümlülüğünün kapsamının tespitinde bu ölçütlerden yararlanılması gerekeceğini düşünülmektedir.

5. SONUÇ

Dijitalleşmenin artması ile birlikte kişisel verilerin yüklü miktarda işlenmesi hayatın her alanına temas etmiş olmakla birlikte özellikle bir organizasyon yapısı içerisinde yer alan işletmeler için zorunluluk arz etmektedir. Veri sorumlusu organizasyon yapısı içinde kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi için gerekli idari ve teknik tedbirleri almalı, organizasyon içerisinde çalışanlara ve veri işlenmesinde kendisine yardımcı olan veri işleyenlerle yapılacak veri işleme sözleşmeleri ile veri işleyen gerçek ve/veya tüzel kişilere uygun talimatları vermeli, veri işleyenlerin her türlü

38 Paragrafta bahsi geçen kararların çevirilerinde ve özetlenmesinde 03.07.2026 Tarihinde arguman.ai adlı yapay zeka ajanından yararlanılmıştır.

idari ve teknik tedbiri aldığından emin olmalıdır. Veri sorumlusunun sorumluluğu yalnızca her münferit olaydan sonra gerçekleşen bir tazminat sorumluluğu değil, veri koruma otoriteleri karşısında hukuka uygun olarak veri işlediğinin ispatı ile yükümlü olduğu bir hesap verilebilirlik sorumluluğudur. Türk kişisel veri hukukuna ilişkin olarak hesap verilebilirlik ilkesini olmaması halinde bile veri sorumlusunun TBK 66/3. Maddede yer alan organizasyon sorumluluğu çerçevesinde hesap verilebilirlik ilkesi araçları ölçüt kabul edilerek sorumluluğuna gidilebileceği ve özen yükümlülüğünün sınırlarının da bu şekilde belli edilebileceği kabul olunmalıdır. Ayrıca KVKK'nın GDPR ile uyumlu hale getirilmesi Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun önümüzdeki dönem hedefleri içerisinde yer almakla birlikte, hesap verilebilirlik ilkesine ilişkin gerekli mevzuat değişikliğinin de yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Avrupa Veri Koruma Mevzuatı El Kitabı 2018, İstanbul Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü Çevirisi
- DETERMANN Lothar, No One Owns Data, UC Law Journal, Cilt 77, Sayı 3, 2026
- KAYA Mehmet Bedii, Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Paradigma: Hesap Verebilirlik İlkesi, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt 78 Sayı 4
- KVKK 2025 Yılı Faaliyet Raporu
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin İşlenme Şartları Rehberi
- Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Bankacılık Sektörü İyi Uygulamalar Rehberi
- UYUMAZ Alper, Sorumluluk Hukukunda Kusur Kavramı Ve Kusurun Tespitine İlişkin Bir Öneri, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 13, Sayı 1, 2023
- ÜNLÜTEPE Mustafa, Organizasyon Sorumluluğu (Tbk M. 66/III) Ve Tehlike Sorumluluğu (Tbk M. 71) İlişkisinin Değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, 2017
- Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi 13.02.2025 Tarih, Esas : 2022/3953 Karar : 2025/2404
- ZOR Abdülhamid, Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri Ve Bu Yükümlülükleri İhlalinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020

İSTANBUL'DA KENTSEL DÖNÜŞÜM SEBEBİYLE KİRALIK KONUT SIKINTISI VE “AVUKATA DAİRE KİRALAMIYORUZ” SÖYLEMİNİN HUKUKİ DEĞERLENDİRMESİ: İSTANBUL ADLİYELERİ ÇEVRESİNDE AVUKATIN KONUT KİRALAMA SORUNU BAĞLAMINDA BİR İNCELEME

Av. Dr. Şevket Güney BİGAT¹

ÖZET

İstanbul'da son yıllarda hız kazanan kentsel dönüşüm uygulamaları adı altında binaların yerinde yenilenmesi, kiralık konut piyasasında arz-talep dengesizliğine yol açmaktadır. Bu süreçte bazı ev sahiplerinin avukatlık mesleğini icra edenlere yönelik sergilediği “*avukata daire kiralamıyoruz*” şeklindeki ayrımcı tutum, Anayasal düzenlemelerle ve avukatlık mesleğinin saygınlığına ve onuruna ilişkin hukuki ilkelerle çatışmaktadır. Bu makalede söz konusu söylemin hukuki durumu; Anayasa'nın eşitlik ilkesi, konut dokunulmazlığı, mülkiyet hakkı ve sözleşme özgürlüğüne ilişkin hükümleri, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun kira hukukuna ilişkin hükümleri çerçevesinde incelenmekte; İstanbul'daki kira artışına ilişkin güncel veriler bakımından yalnızca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) resmî istatistikleri, İstanbul Barosu Dergileri kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Kentsel Dönüşüm, Kiralık Konut, Avukat, Eşitlik İlkesi, Ayrımcılık Yasağı, Konut Dokunulmazlığı, Mülkiyet Hakkı, Sözleşme Özgürlüğü, Avukatlık Mesleği

1 Avukat Dr., İstanbul Barosu

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Tanımı ve Önemi

Kentleşme, modern toplumların en temel sosyal ve ekonomik süreçlerinden biridir. Türkiye'nin en büyük metropolü olan İstanbul, bu sürecin en yoğun yaşandığı kentlerin başında gelmektedir.

Son yıllarda İstanbul'da hız kazanan kentsel dönüşüm uygulamaları, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'un² 2012 yılında yürürlüğe girmesiyle ivme kazanmış; kentin fiziksel dokusunu değiştirmenin ötesinde sosyo-ekonomik yapısını da derinden etkilemiştir.

Bu sürecin sonuçlarından biri, kiralık konut piyasasında yaşanan dönüşümdür. Kentsel dönüşüm alanlarında mevcut yapıların yıkılması ve aynı yerde yeniden inşa edilmesi, bölgedeki konut arzını geçici olarak azaltmakta; yeniden inşa edilen konutların bölgedeki genel kira seviyelerini yukarı çekmesi ise özellikle sabit gelirli kesimler ve belirli meslek grupları için ciddi barınma sorunları yaratmaktadır.

Bu süreçte ortaya çıkan bir diğer sorun, avukat meslek gruplarına yönelik ayrımcı uygulamalardır. Özellikle avukatlık mesleğini icra eden kişilere yönelik “*avukata daire kiralamıyoruz*” şeklindeki tutum, hem hukuki hem de toplumsal açıdan ciddi sorular doğurmaktadır.

Bu tutum, Anayasa'nın³ eşitlik ilkesine, sözleşme özgürlüğüne ve avukatlık mesleğinin saygınlığına ve onuruna ilişkin temel hukuki değerlere aykırılık oluşturabilecek niteliktedir.

2 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, RG. 31.05.2012, S. 28309, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6306.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

3 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

1.2. Amaç ve Kapsam

Bu makalenin amacı, İstanbul’da kentsel dönüşüm sürecinin kiralık konut piyasasına etkilerini hukuki açıdan değerlendirmek ve bu bağlamda avukatlara yönelik “daire kiralamama” tutumunun hukuki durumunu tespit etmektir. Makale, bu tutumun Anayasal düzenlemelere, özellikle eşitlik ilkesine, konut dokunulmazlığına ve mülkiyet hakkına, nasıl aykırılık taşıyabileceğini; avukatlık mesleğinin saygınlığına ve hukuk devleti ilkesine nasıl zarar verebileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Makalenin kapsamı İstanbul özeliyle sınırlı tutulmuş; değerlendirmeler Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın genel hükümleri, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun kira hukukuna ilişkin hükümleri ile uluslararası insan hakları standartları çerçevesinde yapılmıştır.

2. KENTSEL DÖNÜŞÜM KAVRAMI VE HUKUKİ ÇERÇEVE

2.1. Kentsel Dönüşümün (Yerinde Yenileme) Tanımı ve Kapsamı

Kentsel dönüşüm, kentlerin fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan yenilenmesini amaçlayan kapsamlı bir süreçtir. Türkiye’deki kentsel dönüşüm uygulamalarının öncü şehirlerinden olan İstanbul’da bu süreç, 2012 yılında yürürlüğe giren 6306 sayılı Kanun⁴ ile ivme kazanmıştır. Kentsel dönüşüm, teknik anlamda yapıların yerinde yenilenmesi sürecini ifade etmekle birlikte, bu süreç kentin sosyo-ekonomik dokusunu da etkilemekte; dönüşüm alanlarında önceden yaşayan hane halklarının çoğunlukla bir kısmının, artan konut maliyetleri, hane sayısının artmasıyla otopark ve yoğun trafik sorunu, tüm bunların getirdiği altyapı sorunlarının da karşısında, bölgeyi terk etmesine yol açmaya başlamıştır.

4 6306 sayılı Kanun, agk.

2.2. Kentsel Dönüşümün (Yerinde Yenilemenin) Kiralık Konut Piyasasına Etkileri

Kentsel dönüşüm sürecinin kiralık konut piyasası üzerindeki etkileri çok yönlüdür. Öncelikle, dönüşüm alanlarında mevcut binaların yıkılması, bölgedeki kiralık konut arzını geçici olarak azaltmakta; yıkılan binalardaki kiracıların çevredeki diğer konutlara yönelmesi, çevre bölgelerdeki kira fiyatlarını da yukarı çekmektedir.

İkinci olarak, yeniden inşa edilen konutların yapım maliyetlerinin yüksekliği, bölgedeki genel kira seviyelerini yükseltebilmektedir.

Üçüncü olarak, kentsel dönüşüm sürecinde özellikle düşük ve sabit gelirli kiracı konumundaki hane halkları, artan kiralarla başa çıkamayarak bölgeleri terk etmek zorunda kalabilmektedir.

Son olarak, bu süreç kent içinde yeni bir sosyo-ekonomik ayrışmaya yol açabilmekte; dönüşüm öncesi bölgede yaşayan meslek gruplarının bir kısmı, artan maliyetler ve bundan daha önemlisi özellikle avukatlara çoğunlukla **“yalnız ev sahibi avukata daire kiralamıyor”** söylemi karşısında mesleği avukatlık olanların ve kendine ait başka konutu olmayanların bölgeden geçici veya tamamen uzaklaşmak zorunda bırakılmaktadır.

2.3. Kentsel Dönüşümün Hukuki Boyutu

Kentsel dönüşüm, mülkiyet hakkı ve konut hakkı gibi temel haklarla doğrudan ilişkilidir. Anayasa'nın⁵ 35. maddesi, *“Herkes, mülkiyet ve miras hakkına sahiptir”* hükmünü içermekte; ancak bu hakların «ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceğini» öngörmektedir. Kentsel dönüşüm, kamu yararı gerekçesiyle mülkiyet hakkına müdahale eden bir süreçtir.

Anayasa'nın⁶ 57. maddesi ise, *“Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeten bir planlama çerçevesinde, konut ihtiya-*

5 Anayasa, age.

6 Anayasa, age.

cını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler” hükmünü getirmektedir. Bu hüküm, devlete konut ihtiyacının karşılanması yönünde pozitif bir yükümlülük yüklemekte; sosyal devlet ilkesinin somut bir görünümünü oluşturmaktadır.

3. KİRALIK KONUT SIKINTISININ İSTANBUL'DAKİ BOYUTLARI

3.1. TCMB Verileriyle İstanbul'da Konut ve Kira Piyasasının Genel Durumu

İstanbul, Türkiye'nin en büyük kenti ve en önemli ekonomik merkezi olması nedeniyle konut piyasası açısından da ülkenin en dinamik kentidir. TCMB'nin⁷ Mayıs 2026 dönemine ait Konut Fiyat Endeksi (KFE) ve Yeni Kiracı Kira Endeksi (YKKE)⁸ verilerine göre, İstanbul bölgesinde yeni kiracı kira endeksi yıllık bazda %36,7 artmış; bu oran, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına göre ölçülen tüm bölgeler arasındaki en yüksek artış oranı olmuştur. Aynı dönemde İstanbul'da Konut Fiyat Endeksi yıllık bazda %25,4 artış göstermiştir.

Bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, kira artışının konut fiyat artışının belirgin biçimde üzerinde seyrettiği; dolayısıyla kiracılar aleyhine işleyen bir fiyat makasının oluştuğu görülmektedir.

Yeni Kiracı Kira Endeksi (YKKE), TCMB⁹ tarafından 17 Şubat 2026 tarihinden itibaren aylık frekansta yayımlanmaya başlanan,

7 Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Konut Fiyat Endeksi (KFE) ve Yeni Kiracı Kira Endeksi (YKKE), Mayıs 2026 Dönemi Raporu, [https:// www.tcmb.gov.tr / wps / wcm / connect / 8bbac42a - c854 - 4c58 - 8b0c - e7e55c35ec2d / KFE.pdf](https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/8bbac42a-c854-4c58-8b0c-e7e55c35ec2d/KFE.pdf), (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

8 Yeni Kiracı Kira Endeksi (YKKE), kiralık konut piyasasındaki güncel fiyat gelişmelerini ve dalgalanmaları anlık takip edebilmek amacıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından yayımlanan resmi bir ekonomik göstergedir.

9 Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, “Kiralar İçin Yeni Bir Gösterge: Yeni Kiracı Kira Endeksi”, Merkezin Güncesi, [https:// tcmbblog.org / wps / wcm / connect / blog / tr / main + menu / analizler / kiralar + icin + yeni + bir + gosterge + yeni + kiraci + ki - ra + endeksi](https://tcmbblog.org/wps/wcm/connect/blog/tr/main+menu/analizler/kiralar+icin+yeni+bir+gosterge+yeni+kiraci+kira+endeksi), (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

bankalardan sağlanan değerlendirme raporlarında yer alan güncel (ra-yiç) kira verilerine dayanan bir göstergedir ve Türkiye İstatistik Ku-rumu'nun (TÜİK) mevcut kiracıları esas alan Tüketici Fiyat Endek-si alt kalemine kıyasla piyasadaki güncel kira gelişmelerini daha hızlı yansıtmaktadır. Zira TÜİK'in ilgili alt kalemi, aynı konutun kirasını izlediğinden ve kiracı değişimi sık yaşanmadığından, yeni kiralardaki fiyat değişimlerini gecikmeli olarak yansıtmaktadır.

3.2. Adliye Çevrelerindeki Kiralık Konut Sorunu

Avukatlar için konut seçiminde önemli bir faktör, görev yaptık-ları adliye ve icra dairelerine olan yakınlıktır.

Kartal, Maltepe, Kadıköy ve Çağlayan gibi İstanbul'un başlıca adliye çevrelerinde barınma maliyetlerinin il geneli ortalamasının üzerinde seyrettiği yönünde güçlü bir piyasa gözlemi bulunmakla birlikte, TCMB il bazında veri sunmakta, ilçe ve mahalle düzeyinde resmî bir kira istatistiği yayımlamamaktadır. Bu nedenle, adliye çevrelerine özgü kira rakamlarının makaleye yalnızca resmî kay-naklarla dayandırılması mümkün olmamıştır.

Bununla birlikte, İstanbul genelinde tespit edilen %36,7'lik yıllık kira artışı, mesleğini adliye çevresine yakın bölgelerde sürdürmek zorunda olan avukatlar dahil olmak üzere sabit ve orta gelirli mes-lek gruplarını orantısız biçimde etkilemektedir.

Avukatlık mesleğinin gerektirdiği fiziksel yakınlık ihtiyacı -du-ruşma takibi, dosya inceleme, icra takibi gibi mesleki faaliyetlerin adliye binasına yakın bir ofis veya ikametgâhı zorunlu kılması- avu-katları, kira artışının en yoğun hissedildiği bölgelerde konut arayışına yöneltmekte; bu durum avukat meslek mensuplarının kiralık konut sıkıntısını derinleştirmektedir.

3.3. Kiralık Konut Sıkıntısının Hukuki Boyutları

Kiralık konut sıkıntısı, ekonomik bir sorun olmanın ötesinde, hukuki sonuçları da bulunan bir meseledir.

İlk olarak, Anayasa'nın¹⁰ 21. maddesi, “*Kimsenin konutuna dokunulamaz*” hükmüyle konut dokunulmazlığını güvence altına almaktadır. Kiralık konut bulamama yanında, avukata bulduğu kiralık konutu, avukat olduğu için kiralanmaması durumu, bu güvencenin fiilen kullanılamaması sonucunu doğurabilir.

İkinci olarak, Anayasa'nın¹¹ 23. maddesi, “*Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir*” hükmünü içermektedir. Kiralık konut bulamamak, kişinin istediği yerde yerleşme özgürlüğünü fiilen sınırlandırabilir.

Üçüncü olarak, Anayasa'nın¹² 48. maddesi, “*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir*” hükmünü getirmektedir. Görev yeri çevresinde barınma güçlüğü çeken kişilerin mesleki faaliyetleri de bundan olumsuz etkilenebilir.

4. “AVUKATA DAİRE KİRALAMIYORUZ” SÖYLEMİNİN HUKUKİ DEĞERLENDİRMESİ

4.1. Söylemin Ortaya Çıkışı

Kentsel dönüşüm sürecinin yol açtığı kiralık konut sıkıntısı içinde, bazı ev sahiplerinin belirli meslek gruplarına yönelik ayrımcı bir tutum sergilediği görülmektedir.

Bunların başında, avukatlık mesleğini icra eden avukatlara yönelik “**avukata daire kiralamıyoruz**” şeklindeki söylem gelmektedir. Bu tutumun temelinde, avukatların “*hukuki sorun çıkaracağı*” veya “*tahliye sürecini uzatacağı*” yönündeki önyargıların yattığı veya ev sahibinin son kiracısının avukat ile temsilinde avukatın müvekkilinin haklarını korumak için yaptığı hukuki müdahaleler sebebiyle yaşadığı deneyim olduğu değerlendirilmektedir.

10 Anayasa, age.

11 Anayasa, age.

12 Anayasa, age.

4.2. Anayasa'nın Eşitlik İlkesi Karşısındaki Durumu

Anayasa'nın¹³ 10. maddesi, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir” hükmünü getirmektedir.

Maddede sayılan ayrımcılık temelleri sınırlı sayıda olmayıp, “benzeri sebepler” ibaresiyle açık uçlu bir listeye yer verilmiştir. Meslek temelinde yapılan farklı muamele, somut olayın koşullarına göre bu “benzeri sebepler” kapsamında değerlendirilmeye elverişli bir zemin taşımaktadır.

Anayasa'nın¹⁴ 11. maddesi, “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır” hükmünü içermektedir.

Bu hüküm, Anayasa'nın genel esaslar bölümünde yer alan eşitlik ilkesinin yalnızca kamu makamları ile birey arasındaki ilişkilerde değil, kişiler arasındaki ilişkilerde de gözetilmesi gereken bir anayasal değer olduğuna işaret eden bir yorum zeminine imkân tanımaktadır.

Bu çerçevede, bir ev sahibinin salt meslek temelinde “**avukata daire kiralamıyorum**” şeklindeki tutumunun, eşitlik ilkesiyle bağdaşırlığının tartışmaya açık olduğu değerlendirilmektedir.

4.3. Sözleşme Özgürlüğü ve Kötüye Kullanım Yasağı Karşısındaki Durumu

Anayasa'nın¹⁵ 48. maddesi sözleşme hürriyetini güvence altına almaktadır. Sözleşme hürriyeti, kişinin istediği kişiyle sözleşme

¹³ Anayasa, age.

¹⁴ Anayasa, age.

¹⁵ Anayasa, age.

yapma veya yapmama özgürlüğünü içerir. Ancak bu özgürlük mutlak değildir.

Anayasa'nın¹⁶ 14. maddesi, Anayasada tanınan hak ve hürriyetlerin, “*Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamayacağını*” hükme bağlamaktadır.

Sözleşme özgürlüğünün, meslek temelinde ayrımcılık yapmak amacıyla kullanılması, bu hakkın işlevine aykırı bir kullanım biçimi olarak değerlendirilebilir.

4.4. Konut Dokunulmazlığı ve Mülkiyet Hakkı Karşısındaki Durumu

Anayasa'nın¹⁷ 21. maddesindeki konut dokunulmazlığı güvencesi ile 57. maddesindeki devletin konut ihtiyacını karşılama yükümlülüğü birlikte değerlendirildiğinde, meslek temelinde sistematik biçimde konut edinmenin güçleştirilmesi, bu anayasal değerlerle gerilim içindedir.

Öte yandan Anayasa'nın¹⁸ 35. maddesi, mülkiyet hakkının kullanılmasının “*toplum yararına aykırı olamayacağını*” öngörmektedir.

Türk Medenî Kanunu'nun¹⁹ 683. maddesi de malikin eşyayı “*hukuk düzeninin sınırları içinde*” kullanabileceğini hükme bağlamaktadır.

Ev sahibinin mülkiyet hakkına dayanarak kiracı seçme serbestisi mutlak olmayıp, eşitlik ilkesi ve hakkın amacına uygun kullanılması gerekliliğiyle sınırlıdır.

¹⁶ Anayasa, age.

¹⁷ Anayasa, age.

¹⁸ Anayasa, age.

¹⁹ 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

5. AVUKATLIK MESLEĞİNİN HUKUKİ KONUMU VE HUKUK DEVLETİ İLKESİ

5.1. Avukatlık Mesleğinin Anayasal ve Yasal Temelleri

Anayasa'nın²⁰ 36. maddesi, *“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir”* hükmünü getirmektedir.

Bu hakkın etkin biçimde kullanılabilmesi, büyük ölçüde avukatların mesleki faaliyetlerini sağlıklı koşullarda sürdürebilmesine bağlıdır.

Anayasa'nın²¹ 138. maddesi ise yargı bağımsızlığını düzenlemektedir; bağımsız bir yargılamanın gerçekleşebilmesi, iddia ve savunma makamlarının da mesleki bağımsızlık ve saygınlık içinde faaliyet göstermesini gerektirir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun²² 1. maddesi, *“Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder”* hükmünü getirmektedir.

Kanunun²³ 2. maddesi ise avukatlığın amacını, hukuki münasebetlerin düzenlenmesi ile hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun çözümlenmesi olarak tanımlamaktadır.

Bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, avukatlık mesleğinin yalnızca özel hukuk anlamında bir meslek değil, aynı zamanda yargının kurucu unsurlarından biri olarak kamusal bir işlev de üstlendiği görülmektedir.

²⁰ Anayasa, age.

²¹ Anayasa, age.

²² 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, [https:// www.mevzuat.gov.tr / mevzuatmetin / 1.5.1136.pdf](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1136.pdf), (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

²³ Avukatlık Kanunu, agk.

5.2. “Avukata Daire Kiralamıyoruz” Söyleminin Meslek Saygınlığına ve Hukuk Devleti İlkesine Etkisi

Avukatlık, Anayasa ve Avukatlık Kanunu’nda kamu hizmeti niteliği taşıyan, yargının kurucu unsurlarından biri olarak tanımlanan bir meslektir. **“Avukata daire kiralamıyoruz”** şeklindeki tutum, bu mesleği icra eden kişileri önyargılı bir biçimde damgalamakta; bu durum hem bireysel düzeyde barınma güçlüğüne hem de mesleğin toplumdaki saygınlığının zedelenmesine yol açabilmektedir.

Anayasa’nın²⁴ 2. maddesi, Türkiye Cumhuriyeti’ni bir hukuk devleti olarak nitelendirmektedir. Hukuk devleti ilkesi, yalnızca devletin hukuka bağlılığını değil, toplumun tüm kesimlerinin -yargının kurucu unsurlarından olan savunma mesleğine saygıyı da içerecek şekilde- hukuka saygılı bir yaklaşım sergilemesini gerektirir. Avukatlara yönelik meslek temelli ayrımcı uygulamaların, dolaylı biçimde de olsa hukuk devleti ilkesinin toplumsal karşılığını zayıflatabileceği değerlendirilmektedir.

5.3. Meslek Onuru ile Ayrımcılık Yasağı Arasındaki İlişki

Avukatlık Kanunu’nun²⁵ getirdiği bağımsız savunma güvencesi, yalnızca avukatın yargı önündeki faaliyetlerini değil, mesleğin toplumsal itibarını da kapsayan geniş bir koruma alanı öngörmektedir. Bir meslek grubuna yönelik sistematik dışlayıcı tutumların yaygınlaşması, o mesleğin toplumsal saygınlığını aşındırabileceği gibi, meslek mensuplarının günlük yaşamlarını sürdürmelerini de fiilen güçleştirebilir.

Bu bakımdan **“avukata daire kiralamıyoruz, daire sahibi istemiyor”** söylemi, yalnızca bireysel bir sözleşme tercihi olarak değil, meslek onuruna ve Anayasa’nın²⁶ 10. maddesindeki eşitlik

24 Anayasa, age.

25 Avukatlık Kanunu, agk.

26 Anayasa, age.

ilkesine ilişkin daha geniş bir hukuki değerlendirmenin konusu olarak ele alınmalıdır.

5.4. İstanbul'daki Avukatların Başka Şehirlere Götme Eğilimi

İstanbul Barosu'ndan diğer şehirlere yönelik yaşanan avukat hareketliliği, mesleğin coğrafi ve ekonomik haritasındaki değişimi net bir şekilde ortaya koymaktadır.

İstanbul Barosu Dergisi'nin sadece 2026 / 1 ve 2 nolu yayınlarındaki nakil dönem kayıtları incelendiğinde²⁷; sadece Aralık 2025 ile Nisan 2026 tarihleri arasındaki yaklaşık 4-5 aylık süreçte, İstanbul içi İstanbul 2. Barosu geçişleri hariç tutulmak kaydıyla, toplam 198 avukatın İstanbul'dan ayrılarak başka illerin barolarına nakil yaptırıldığı görülmektedir. Avukat meslektaşlarımızın tercih ettiği yeni çalışma merkezlerine baktığımızda ise büyükşehirlerin ve ticari hacmi yüksek bölgelerin ağırlığı açıkça hissedilmektedir.

Bu avukat göçü dalgasında, sadece 4-5 ay gibi kısa bir süreçte aslan payını alan ve en çok nakil yapılan illerin başında sırasıyla, Ankara (24 avukat) ve İzmir (20 avukat) geldiği görülmektedir. Bu iki büyük metropolü, özellikle son dönemde mesleki faaliyet açısından ciddi bir cazibe merkezine dönüşen kıyı şeridindeki Muğla (14 avukat), Antalya (14 avukat) ve Balıkesir (10 avukat) ile sanayi merkezlerinden Bursa (9 avukat) takip etmektedir. Geriye kalan avukatlar ise Türkiye'nin 48 farklı iline dağılmış durumda, çoğunlukla da memleketine geri dönen avukatlar olduğu anlaşılmaktadır.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 77. maddesinde, "Bölgesi içinde en az otuz avukat bulunan her il merkezinde bir baro kurulur..." şeklinde olduğu dikkate alınması halinde 2026 yılının daha ilk yarısı dahi dolmadan geçen 4-5 ay gibi çok kısa bir sürede, bu

²⁷ İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 100, Sayı: 1, Yıl: 2026, s. 418-422; Cilt: 100, Sayı: 2, Yıl: 2026, s. 341-346.

kadar çok avukatın İstanbul'dan başka şehirlere gitme ihtiyacı veya zorunluluğu duyması ciddi şekilde üzerinde düşünülmesi gereken bir konu olduğunu göstermektedir.

Bu tablo, hukuki hizmetlere olan talebin ve mesleki sürdürülebilirlik arayışının sadece diğer megakentlere değil, ekonomik hareketliliği ve yaşam kalitesi standartları yükselen sahil şeritleri ile Anadolu metropollerine doğru da kaymaya başladığını somut bir biçimde kanıtlamaktadır.

6. KIRA HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL ÇERÇEVE

6.1. Kira Bedelinin Belirlenmesi ve Artış Sınırı

Türk Borçlar Kanunu,²⁸ konut ve çatılı işyeri kiralarda kiracıyı geniş biçimde korumaktadır. Kanunun 344. maddesi, kira bedeli artış oranının, konut kiralarda bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalama değişim oranını geçemeyeceğini düzenlemektedir.

Bu düzenleme, kiracı lehine getirilmiş yasal bir güvence olup, ev sahibinin sözleşme yapıp yapmama serbestisinin dahi -sözleşme kurulduktan sonra- kanunla sınırlandığını göstermektedir.

6.2. Gereksinim Nedeniyle Tahliye

Türk Borçlar Kanunu'nun²⁹ 350. maddesi, kiraya verenin kendisi, eşi, altsoyu, üstsoyu veya kanun gereği bakmakla yükümlü olduğu diğer kişilerin konut ihtiyacı doğduğunda dava yoluyla tahliye isteyebilmesini düzenlemektedir.

Kanunun³⁰ 351. maddesi ise, kiralananı sonradan edinen kişinin gereksinim nedeniyle tahliye davası açabilmesini belirli süre ve

28 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

29 TBK, agk.

30 TBK, agk.

bildirim şartlarına bağlamış; bu süre dolmadan kiracının tahliyesinin istenemeyeceğini öngörmüştür. Bu düzenlemeler, ev sahibinin tahliye talebini keyfi biçimde değil, kanunda sayılan sınırlı sebeplerle dayandırmak zorunda olduğunu göstermektedir.

6.3. Tahliye Taahhüdü ve Dava Açma Süreleri

Türk Borçlar Kanunu'nun³¹ 352. maddesi, kiracının kiralananın tesliminden sonra yazılı olarak belirli bir tarihte tahliye edeceğini taahhüt etmesi ve bu tarihte tahliye etmemesi hâlinde kiraya verenin icraya başvurma veya dava açma imkânına sahip olacağını düzenlemektedir.

Kanunun³² 353. maddesi ise, kiraya verenin yazılı bildirimde bulunması hâlinde dava açma süresinin bir yıl uzayabileceğini öngörmektedir. Bu hükümler, taraflar arasındaki kira ilişkisinin sona erdirilmesinin dahi belirli usul ve sürelerle tabi kılındığını; dolayısıyla bir ev sahibinin, meslek grubuna dayalı genel bir önyargıyla kiracı adayını baştan reddetmesinin, kira hukukunun kiracıyı koruyucu sistematikle de örtüşmediğini ortaya koymaktadır.

7. ULUSLARARASI HUKUKİ STANDARTLAR

7.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin³³ 8. maddesi, herkesin özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğunu hükme bağlamaktadır.

Sözleşmenin 14. maddesi ise, Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanmanın ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması gerektiğini öngörmektedir.

³¹ TBK, agk.

³² TBK, agk.

³³ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

Meslek temelinde konut edinmenin sistematik biçimde güçleştirilmesi, bu iki hükmün birlikte okunmasından doğan koruma alanıyla bir gerilim taşımaktadır.

7.2. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin³⁴ 25. maddesi, herkesin kendisi ve ailesi için gıda, giyim, konut ve tıbbi bakımı da içeren yeterli bir yaşam düzeyine sahip olma hakkını düzenlemektedir. Bu düzenleme, konut hakkının evrensel bir insan hakkı olarak ayrımcılığa uğramadan kullanılması gerektiğini teyit etmektedir.

8. HUKUKİ SONUÇLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

8.1. Hukuki Sonuçlar

Yukarıdaki analiz ışığında, **“avukata daire kiralamıyoruz, daire sahibi istemiyor”** söylemine ilişkin olarak şu tespitler yapılabilir:

(i) bu tutum, Anayasa'nın 10. ve 11. maddelerindeki eşitlik ilkesi ve ilkenin kişiler arası ilişkilere yansıma potansiyeli bakımından tartışmalıdır,

(ii) sözleşme özgürlüğünün meslek temelli dışlama amacıyla kullanılması, bu hakkın işlevine aykırı bir görünüm taşır,

(iii) kiralık konut kiralamayı fiilen güçleştirici sonuçlar doğurabilmesi bakımından Anayasa'nın 21. maddesindeki değerlerle gerilim içindedir,

(iv) mülkiyet hakkının toplum yararına aykırı kullanılamayacağı ilkesiyle sınırlı bir hak olduğu gerçeğiyle bağdaşırlığı tartışmalıdır,

34 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/turkish-turkce>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

(v) avukatlık mesleğinin Anayasa ve Avukatlık Kanunu'nda tanınan konumu ve saygınlığı bakımından olumsuz bir toplumsal etki doğurma potansiyeli taşır,

(vi) kira hukukunun kiracıyı koruyucu, sınırlı sebeplere dayalı tahliye sistemiyle de örtüşmemektedir,

(vii) Avukatların mesleki faaliyetlerini, daha fazla değer gördükleri, başka illerde devam etmeleri seçeneğini güçlendirir.

8.2. Çözüm Önerileri

Birinci olarak, meslek temelinde ayrımcılığı açıkça yasaklayan özel hukuk düzenlemeleri ile birlikte cezai ve idari düzenlemelerin de yaptırımları ile geliştirilmesi değerlendirilmelidir.

İkinci olarak, avukatların ve diğer meslek gruplarının bu tür uygulamalara karşı haklarının bilincinde olmalarını sağlayacak farkındalık çalışmaları yürütülmelidir.

Üçüncü olarak, İstanbul Barosu ve diğer barolar, üyelerinin karşılaştığı bu tür güçlükleri izleyebilecek ve destek olabilecek mekanizmalar geliştirebilir.

Dördüncü olarak, kentsel dönüşüm sürecinde kiralık konut arzının korunmasına yönelik politikaların geliştirilmesi, TCMB verilerinin işaret ettiği kira-fiyat makasının hafifletilmesine katkı sağlayabilir.

Beşinci olarak, özellikle son zamanlarda artan **“avukata daire kiralamıyoruz, ev sahibi istemiyor”** söylemine karşı, bu gibi ayrımcılığa uğrayan meslek grupları ve mesleğin onuru ve saygınlığı için ev sahibinin kiracı konumundaki avukata yaptığı kiralamada vergisel indirimler sağlanabilir,

Altıncı olarak, **“avukata daire kiralamıyoruz”** söyleminde bulunan ev sahipleri ile ilgili hukuki ve cezai yaptırımların uygulanması sağlanabilir. Barolardaki Avukat Hakları Merkezi avukatın

şikâyeti üzerine, şikâyet alan kiralık daire ilanını arayarak, avukata mesleği sebebiyle kiralık evini kiralamayanlar ile ilgili Avukatlık Mesleğinin onuru ve saygınlığı için hukuki süreçleri başlatabilir,

Yedinci olarak, Avukatlık Mesleğinin onuru ve saygınlığı için avukatların ekonomik hayatını kolaylaştırıcı, avukatın gelirini artırıcı, ekmek gibi su gibi elzem olan vatandaşın adil yargılanma hakkına ilişkin Baro politikaları uygulamaları yapılabilir,

Sekizinci olarak, avukata erişimine ilişkin vergi, harç ve SGK prim yükünü azaltıcı, Baro politikaları ve uygulamaları yapılabilir,

Dokuzuncu olarak, Adalet Bakanlığı ile görüşmeler yapıp, her avukatın ortak sorunu olan davaların uzun sürmesi ve sonucunda davadaki alacağın karşılıksız kalmaması için hızlı bir şekilde yargı kararı verilmesi için somut politikalar oluşturulabilir, gerekirse ki gerektiği kanaatindeyim, kıdemli avukatların hakim ve savcılığa geçişleri için gerekli düzenlemeler yapılabilir,

Onuncu olarak, Avukat emekli olduğunda da “Avukatlık Mesleğinin” onuruna ve saygınlığına yaraşır bir emeklilik süreci yaşaması için, hakim ve savcılar düzeyinde emekli maaşı alması için gerekli girişimler yapılmalıdır. Zira Avukatlar meslek hayatları boyunca gerek kendilerinin ve gerekse yanlarında çalıştırdıkları kişiler için sigorta primi ödemekte, davalar ve icralarda, noterlerde vs. mecralarda devlete ciddi miktarlarda harç vs. gelir kazandırmaktadırlar,

Onbirinci olarak, her ne kadar silahlanmanın bir çözüm olmadığı kanaatinde de olsam, son yıllarda artan mesleğini icra eden avukat meslektaşların katliamlarına karşı önlem olarak hâkim ve savcılara hangi gerekçelerle silah alma hakkı veriliyorsa, avukatlara da hâkim ve savcılar ile aynı koşullarda ve statüde silah edinmeleri, eşitlik için sağlanmalıdır.

Son olarak, Devletimizin Anayasa’nın 57. Maddesindeki yükümlülüğü çerçevesinde sosyal konut üretimini artırması, kiralık konut

sıkıntısının yapısal nedenlerine yönelik yeni bir arz-talep dengesi çözümü oluşturabilir.

9. SONUÇ

İstanbul'da kentsel dönüşüm süreci, kiralık konut piyasasında ciddi bir baskı yaratmıştır. TCMB'nin Mayıs 2026 dönemine ait resmî verileri, İstanbul'da yeni kiracı kira endeksinin yıllık bazda %36,7, konut fiyat endeksinin ise yıllık bazda %25,4 arttığını; dolayısıyla kira artışının konut fiyat artışının belirgin biçimde üzerinde seyrettiğini ortaya koymaktadır.

Bu tablo, adliye çevrelerinde mesleklerini sürdürmek durumunda olan avukatlar dahil olmak üzere sabit ve orta gelirli meslek gruplarını orantısız biçimde etkilemektedir.

Bu ortamda bazı ev sahiplerinin, avukatlara yönelik sergilediği **“avukata daire kiralamıyoruz, ev sahibi istemiyor”** tutumu, Anayasa'nın eşitlik ilkesi, sözleşme özgürlüğünün amacına uygun kullanılması gerekliliği, konut dokunulmazlığı ve mülkiyet hakkının sınırları, kira hukukunun kiracıyı koruyucu sistematığı ile Avukatlık Mesleğinin, Anayasa ve Avukatlık Kanunu'nda tanınan saygın konumu bakımından ciddi hukuki soru işaretleri barındırmaktadır.

Bu sorunun çözümü kanaatimizce; yasa koyucunun, yargının ve baroların konuya ilişkin farkındalığının artırılmasını ve kentsel dönüşüm sürecinin sosyal adalet ilkeleriyle uyumlu biçimde yönetilmesini gerektirmektedir.

Avukatlık mesleğinin yargının kurucu unsurlarından biri olduğu gözetildiğinde, meslek mensuplarının barınma güvenliğinin sağlanması, yalnızca bireysel bir konut sorunu değil, adil yargılanma hakkının etkin biçimde kullanılabilmesiyle de dolaylı olarak ilişkili bir meseledir.

Yargının ayrılmaz bir parçası olan “Avukatlara” yönelik, kiracı arayan ancak konutunu Avukatlık Mesleğini icra eden “Avukata” kiralamayan maliklerin böyle bir toplumsal önyargı ile Avukatlık Mesleğinin saygınlığına ve onuruna karşı tutumları ile ilgili bu olumsuz durumunu ve algılamayı değiştirmek, Avukatlık Mesleğinin geleceği için daha geç olmadan baroların gerekli önlemleri alması, kamuoyu oluşturulması, Avukatlık Mesleği için mesleki sosyal, ekonomik projelerin ve uygulamaların oluşturulması, hayata geçirilmesi Avukatlık Mesleğinin onuru ve saygınlığını korumak için artık elzem hale gelmiştir.

KAYNAKÇA

- AFET RİSKİ ALTINDAKİ ALANLARIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA KANUN, 6306 sayılı, RG. 31.05.2012, S. 28309, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6306.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ, https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- AVUKATLIK KANUNU, 1136 sayılı, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1136.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ, <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/turkish-turkce>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- TÜRK BORÇLAR KANUNU, 6098 sayılı, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- İSTANBUL BAROSU DERGİSİ, Cilt: 100, Sayı: 1, Yıl: 2026, s. 418-422; Cilt: 100, Sayı: 2, Yıl: 2026, s. 341-346.
- TÜRK MEDENÎ KANUNU, 4721 sayılı, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI, “Kiralalar İçin Yeni Bir Gösterge: Yeni Kiracı Kira Endeksi”, Merkezin Güncesi, <https://tcmbblog.org/wps/wcm/connect/blog/tr/main+menu/analizler/kiralalar+icin+yeni+bir+gosterge+yeni+kiraci+kira+endeksi>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI, Konut Fiyat Endeksi (KFE) ve Yeni Kiracı Kira Endeksi (YKKE), Mayıs 2026 Dönemi Raporu, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/8bbac42a-c854-4c58-8b0c-e7e55c35ec2d/KFE.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.07.2026).

DAVA ŞARTI ARABULUCULUKTA KATILMAMA YAPTIRIMININ ORTAKLIĞIN GİDERİLMESİ DAVALARINA UYGULANMASI: BİR UYARLAMA BOŞLUĞU VE YAPAY ZEKÂ İLE ERKEN GERİ BESLEME

Av. Arb. Yüksel ÇALLI¹

ÖZET

Dava şartı arabuluculukta ilk toplantıya geçerli mazeret göstermeksizin katılmayan taraf hakkında öngörülen gider yaptırım, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun 18/A maddesinin on birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu yaptırım, klasik anlamda davayı kaybeden tarafın yargılama giderlerinden sorumlu tutulması kuralından farklıdır. Çünkü burada yaptırım, davadaki maddi haklılık veya haksızlıktan değil, dava öncesi arabuluculuk sürecindeki usuli davranıştan doğmaktadır. Kira veya ticari alacak davaları gibi klasik çekişmeli davalarda bu hüküm uygulanması görece daha kolay görünmektedir. Buna karşılık ortaklığın giderilmesi davalarında klasik anlamda kazanan ve kaybeden taraf bulunmadığı; yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin uygulamada paydaşlara payları oranında yükletildiği kabul edilmektedir. Bu nedenle HUAK m.18/A/11’de yer alan “karşı tarafın ödemekle yükümlü olduğu yargılama giderlerinin yarısı” ibaresinin ortaklığın giderilmesi davalarında nasıl uygulanacağı açık değildir. Bu yazı, söz konusu belirsizliği bir “uyarlama boşluğu” olarak değerlendirmekte ve ayrıca yapay zekânın bu tür normatif uyumsuzlukların kanun yapım veya uygulama öncesi aşamada fark

1 Kırklareli Barosu, Avukat

edilmesinde erken geri besleme aracı olarak kullanılabileceğini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dava şartı arabuluculuk, ortaklığın giderilmesi, yargılama giderleri, usuli gider yaptırımı, yapay zekâ, normatif geri besleme.

1. Giriş

Hukuki düzenlemeler çoğu zaman metin düzeyinde açık görünür. Ancak normun gerçek sınavı, farklı dava türleri, usul ilişkileri ve yerleşik içtihat rejimleri içinde uygulanmaya başlandığında ortaya çıkar. Bu nedenle bir hükmün lafzen mevcut ve genel olarak uygulanabilir olması, onun her dava türünde sorunsuz işleyeceği anlamına gelmez. Bu çalışmada mevzuat ve karar kaynakları Haziran 2026 itibarıyla tespit edilebildiği güncel hâllerıyla dikkate alınmıştır.

Dava şartı arabuluculukta ilk toplantıya katılmama yaptırımı bu bakımdan dikkat çekici bir örnektir. 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 18/A maddesinin on birinci fıkrası, ilk toplantıya geçerli mazeret göstermeksizin katılmayan taraf hakkında yargılama giderleri ve vekâlet ücreti bakımından özel bir sonuç öngörmektedir.² Diğer taraftan HUAK m.18/B, taşınır ve taşınmazların paylaştırılması ile ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıkları dava şartı arabuluculuk kapsamına almıştır.³

İlk bakışta bu iki hüküm birlikte okunduğunda sonuç basit görünebilir: Ortaklığın giderilmesi uyuşmazlığı dava şartı arabuluculuk kapsamındadır; dolayısıyla ilk toplantıya katılmayan taraf

2 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, m. 18/A/11. Güncel fıkra, 7531 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle değiştirilen metin dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, m. 18/B/1-b. Anılan bentte, "taşınır ve taşınmazların paylaştırılmasına ve ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar" dava şartı arabuluculuk kapsamında sayılmıştır.

bakımından HUAK m.18/A/11 uygulanır. Fakat mesele burada bitmemektedir. Çünkü ortaklığın giderilmesi davalarının yargılama giderleri bakımından klasik alacak davası veya kira davası gibi işlemediği bilinmektedir. Bu davalarda klasik anlamda bir kazanan ve kaybeden taraf ayrımı yapmak güçtür. Yargıtay uygulamasında yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin paydaşlara payları oranında yükletilmesi kabul edilmektedir.⁴

Bu durumda asıl soru şudur: HUAK m.18/A/11’de yer alan “karşı tarafın ödemekle yükümlü olduğu yargılama giderlerinin yarısı” ibaresi, ortaklığın giderilmesi davasında hangi gideri, hangi karşı tarafı ve hangi hesap yöntemini ifade etmektedir?

Bu yazının amacı, bu soruya kesin bir mahkeme cevabı varmış gibi davranmak değildir. Aksine, yazının temel iddiası şudur: Ortaklığın giderilmesi davalarında HUAK m.18/A/11 bakımından bir hüküm yokluğu değil, fakat ciddi bir uygulama ve uyarlama belirsizliği vardır. Bu belirsizlik, Yargıtay içtihadı ile veya daha sağlıklı biçimde açık bir mevzuat değişikliğiyle giderilmelidir. Ayrıca bu örnek, yapay zekânın hukukta yalnızca metin üretme veya mevzuat arama aracı değil, normların farklı uygulama bağlamlarında doğratabileceği boşlukları erken aşamada görünür kılan bir geri besleme aracı olarak da kullanılabileceğini göstermektedir.

2. Dava Şartı Arabuluculukta İlk Toplantıya Katılmama Yaptırımı

HUAK m.18/A, dava şartı arabuluculukta uygulanacak usul hükümlerini düzenlemektedir. Maddenin on birinci fıkrası, arabuluculuk sürecinde ilk toplantıya geçerli mazeret göstermeksizin katılmayan taraf hakkında özel bir gider yaptırımını öngörür. Güncel

⁴ Yargıtay 14. HD, 10.03.2021, E. 2021/751, K. 2021/1659; Yargıtay 14. HD, 16.01.2020, E. 2016/12612, K. 2020/500; Yargıtay 14. HD, 06.04.2021, E. 2021/1280, K. 2021/2538; Yargıtay 14. HD, 18.01.2021, E. 2020/4309, K. 2021/30. Güncel 7. Hukuk Dairesi uygulaması bakımından ayrıca bkz. Yargıtay 7. HD, 05.02.2024, E. 2023/5813, K. 2024/605. Bu kararlarda ortaklığın giderilmesi davalarının iki taraflı ve taraflar bakımından benzer sonuç doğuran davalardan olduğu, bu nedenle yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin paydaşlara payları oranında yükletilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

düzenleme uyarınca, arabuluculuk faaliyetinin bu nedenle sona ermesi halinde toplantıya katılmayan taraf son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile karşı tarafın ödemekle yükümlü olduğu yargılama giderlerinin yarısından sorumlu tutulur. Ayrıca bu taraf lehine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre belirlenen vekâlet ücretinin yarısına hükmedilir.⁵

Bu düzenleme, sıradan bir yargılama gideri kuralı değildir. Çünkü klasik gider sorumluluğunda esas olan, davadaki haklılık veya haksızlık sonucudur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.326'ya göre kanunda yazılı haller dışında yargılama giderleri aleyhine hüküm verilen taraftan alınır; taraflar davada kısmen haklı çıkmışsa giderler haklılık oranına göre paylaştırılır.⁶

HUAK m.18/A/11 ise farklı bir mantıkla çalışır. Burada taraf, davada haklı çıksa bile arabuluculuk sürecindeki davranışı nedeniyle gider sorumluluğuyla karşılaşabilir. Bu nedenle düzenleme, maddi hukuk bakımından haksızlık yaptırımı değil, usuli davranışa bağlı bir gider yaptırımıdır. Daha teknik bir ifadeyle, bu hüküm bir “cezai şart” değildir; çünkü taraflar arasında sözleşmeyle kararlaştırılmış bir ceza koşulu bulunmamaktadır.⁷ Bununla birlikte hüküm, klasik yargılama gideri kuralından da farklıdır. En isabetli nitelendirme, “usuli gider yaptırımı” veya “davranışa bağlı gider kaydırma yaptırımı”dır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, HUAK m.18/A/11'in eski halinde yer alan daha ağır yaptırımı incelerken mahkemeye erişim hakkı

5 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, m. 18/A/11. Ayrıca bkz. 7531 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, m. 25, RG, 14.11.2024, S. 32722.

6 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, m. 323, m. 326 ve m. 330. HMK m. 323, yargılama giderlerinin kapsamını; m. 326, yargılama giderlerinden sorumluluğun genel kuralını; m. 330 ise vekâlet ücretinin taraf lehine hükmedilmesini düzenlemektedir.

7 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, m. 179 vd. Cezai şart, sözleşmesel borç ilişkisi içinde kararlaştırılan ceza koşuluna ilişkindir. HUAK m. 18/A/11'deki sonuç ise taraf iradesinden değil, kanundan doğan usuli gider yaptırımından kaynaklanmaktadır.

ve mülkiyet hakkı bakımından değerlendirme yapmıştır.⁸ Eski düzenlemede ilk toplantıya mazeretsiz katılmayan taraf, davada haklı çıksa bile yargılama giderlerinin tamamından sorumlu tutulmakta ve lehine vekâlet ücretine hükmedilmemekteydi. AYM bu yapıyı ölçülülük bağlamında sorunlu görmüş; daha sonra kanun koyucu düzenlemeyi değiştirmiş ve yaptırımı “karşı tarafın ödemekle yükümlü olduğu yargılama giderlerinin yarısı” ve “vekâlet ücretinin yarısı” modeline dönüştürmüştür.⁹ Doktrinde de ilk toplantıya katılmama yaptırımının yargılama giderleri ve vekâlet ücreti bakımından klasik gider rejiminden ayrıldığına işaret edilmektedir.¹⁰

Bu değişiklik, yaptırımın niteliğini ortadan kaldırmamıştır. Yaptırım hâlâ davanın sonucundan bağımsız olarak dava öncesi usuli davranışa bağlanmaktadır. Bu nedenle hükmün uygulanacağı dava türünün yapısı büyük önem taşır.

3. Ortaklığın Giderilmesi Davalarının Kendine Özgü Gider Rejimi

Ortaklığın giderilmesi davası, klasik anlamda bir alacak veya tazminat davası değildir. Bu davada amaç, paylı veya elbirliği mülkiyetine konu olan mal üzerindeki ortaklık ilişkisinin sona erdirilmesidir. Davacı paydaş da davalı paydaş da aynı ortaklık ilişkisinin parçasıdır. Dava sonucunda ortaklığın satış veya aynen taksim suretiyle giderilmesi halinde, sonuç yalnızca davacı lehine ve davalı aleyhine doğmaz; tüm paydaşlar yönünden ortaklık ilişkisi sona

8 Anayasa Mahkemesi, 14.03.2024, E. 2023/160, K. 2024/77, RG, 18.04.2024, S. 32521. Kararda HUAk m. 18/A/11'in eski metnindeki gider yaptırımı mahkemeye erişim hakkı ve mülkiyet hakkı bakımından incelenmiştir.

9 7531 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, m. 25, RG, 14.11.2024, S. 32722. Değişiklikten önceki metinde ilk toplantıya mazeretsiz katılmayan tarafın yargılama giderlerinin tamamından sorumlu tutulması ve lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi öngörülmekteydi.

10 Ayşe Karakimseli Sezgin, “Dava Şartı Arabuluculukta İlk Oturuma Katılmayan Tarafın Yargılama Giderlerine Mahkûm Edilmesi Sorunu”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y. 16, S. 63, Temmuz 2025, s. 723-746, DOI: 10.54049/taad.1752839; Mesut Köksoy, “Arabuluculuk İlk Toplantısına Geçerli Mazeret Göstermeksizin Katılmamanın Yaptırımı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 37, S. 174, 2024, s. 223-261.

erer veya yeniden şekillenir.¹¹

Bu nedenle ortaklığın giderilmesi davalarında klasik anlamda bir “kazanan” ve “kaybeden” taraf ayrımı yapmak çoğu zaman uygun değildir. Yargıtay uygulamasında da bu davaların iki taraflı davalardan olduğu; tarafların benzer hukuki sonuçtan yararlandığı; yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin paydaşlara payları oranında yükletilmesi gerektiği kabul edilmektedir.¹²

Bu uygulama, HMK m.326’nın genel kuralından tamamen kopuk değildir; ancak onun klasik “aleyhine hüküm verilen taraf giderleri öder” mantığını ortaklığın giderilmesi davalarının niteliğine uyarlayan özel bir uygulama çizgisi oluşturur. Çünkü ortaklığın giderilmesi davasında karar, tek taraflı bir haklılık-haksızlık tespiti olmaktan çok, ortaklık ilişkisinin giderilmesine yönelik kurucu veya dönüştürücü bir sonuç doğurur.

Bu nedenle ortaklığın giderilmesi davasında yargılama giderlerinin ve vekâlet ücretinin pay oranına göre dağıtılması, davanın yapısından doğan bir dengeleme mekanizmasıdır. Uygulama bakımından bu çizgi yerleşik olsa da, HUAK m.18/A/11 gibi dava öncesi davranışa bağlı özel bir gider yaptırımının bu yapıya nasıl eklenmesi ayrıca tartışılmalıdır.

Güncel Yargıtay iş bölümü bakımından da bu konu 7. Hukuk Dairesi içtihadı üzerinden izlenmelidir. Zira 2021 yılındaki dairelerin yeniden düzenlenmesi sürecinde 14. Hukuk Dairesinin numarası 7. Hukuk Dairesi olarak değiştirilmiş; Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 26.06.2025 tarihli iş bölümü kararında da 7. Hukuk

11 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, m. 698 ve m. 699. TMK m. 698 paydaşın paylaşmayı isteme hakkını, m. 699 ise paylaşma biçimini düzenlemektedir.

12 Yargıtay 14. HD, 10.03.2021, E. 2021/751, K. 2021/1659; Yargıtay 14. HD, 06.04.2021, E. 2021/1280, K. 2021/2538; Yargıtay 14. HD, 16.01.2020, E. 2016/12612, K. 2020/500. Benzer yönde bkz. Yargıtay 14. HD, 18.01.2021, E. 2020/4309, K. 2021/30. Güncel 7. Hukuk Dairesi kararı olarak bkz. Yargıtay 7. HD, 05.02.2024, E. 2023/5813, K. 2024/605.

Dairesinin temel görevleri arasında ortaklığın giderilmesi açıkça sayılmıştır.¹³ Bu nedenle eski 14. Hukuk Dairesi kararları içtihat çizgisinin tarihsel dayanağını, güncel 7. Hukuk Dairesi kararları ise bu çizginin güncel uygulama alanını göstermektedir.

4. HUAK m.18/A/11 ile Ortaklığın Giderilmesi Davası Arasındaki Uyarlama Sorunu

HUAK m.18/A/11'in ortaklığın giderilmesi davasında uygulanması bakımından sorun, hükmün hiç bulunmamasından kaynaklanmaz. Hüküm vardır. Ortaklığın giderilmesi uyuşmazlığı da dava şartı arabuluculuk kapsamındadır. Sorun, hükmün varsaydığı dava modelinin ortaklığın giderilmesi davasının yapısıyla tam örtüşmemesidir.

Fıkradaki kritik ifade şudur:

“Karşı tarafın ödemekle yükümlü olduğu yargılama giderlerinin yarısı.”

Kira alacağı, ticari alacak veya tazminat davası gibi klasik çekişmeli davalarda bu ifade görece kolay uygulanabilir. Davacı ve davalı arasında bir haklılık-haksızlık oranı belirlenir. Mahkeme HMK m.326 çerçevesinde yargılama giderlerinden kimin hangi oranda sorumlu olduğunu tespit eder. Arabuluculuk ilk toplantısına geçerli mazeretsiz katılmayan taraf varsa, HUAK m.18/A/11 bu gider rejimine özel bir sonuç bağlar.¹⁴

13 Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 22.06.2021 tarihli ve 196 sayılı kararında, 14. Hukuk Dairesi numarasının 7. Hukuk Dairesi olarak değiştirilmesine karar verilmiştir. Ayrıca bkz. Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 26.06.2025 tarihli ve 2025/1 sayılı Hukuk Daireleri İş Bölümü Kararı, RG, 27.06.2025, S. 32939; bu kararda 7. Hukuk Dairesinin temel görevleri arasında “Ortaklığın Giderilmesi” açıkça sayılmış ve paydaşlar veya mirasçılar arasında taşınır ve taşınmaz malların taksimi ve şüyuun giderilmesi davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz incelemesinin 7. Hukuk Dairesine ait olduğu belirtilmiştir.

14 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, m. 326 ve m. 327. HMK m. 327, davada lehine karar verilen tarafın dahi gereksiz gider veya davanın uzamasına sebebiyet vermesi halinde giderlerden sorumlu tutulabileceğini düzenlemesi bakımından, HUAK m. 18/A/11'in davranışa bağlı gider yaptırımı niteliğini değerlendirmede karşılaştırmalı bir çerçeve sunmaktadır.

Ortaklığın giderilmesinde ise aynı kolaylık yoktur. Çünkü dava-
da kazanan ve kaybeden taraf ayrımı zayıftır. Giderler uygulamada
pay oranına göre dağıtılır. Bu durumda şu sorular ortaya çıkar:

1. Katılmayan paydaş bakımından “karşı taraf” kimdir?
2. Karşı taraf yalnızca davacı paydaş mıdır, yoksa katılmayan
paydaş dışındaki tüm paydaşlar mıdır?
3. Karşı tarafın “ödemekle yükümlü olduğu” gider, pay oranına
göre belirlenen normal gider payı mıdır?
4. Birden fazla paydaş toplantıya katılmazsa yaptırım katılma-
yanlar arasında nasıl dağıtılacaktır?
5. Bu yaptırım toplam yargılama gideri yükünü değiştirmeden
yalnızca yük kaydırması mı yapacaktır, yoksa aynı giderin fi-
ilen birden fazla kişiye yüklenmesi sonucunu mu doğuracaktır?
6. Katılmayan paydaşın lehine hükmedilecek vekâlet ücretinin
yarıya indirilmesi, ortaklığın giderilmesi davalarındaki pay
oranlı vekâlet ücreti uygulamasıyla nasıl bağdaştırılacaktır?

Kanun metni bu sorulara açık bir cevap vermemektedir. Bu ne-
denle burada basit bir “hüküm var, uygulanır” sonucuyla yetinmek
yeterli değildir.

5. Muhtemel Yorumlar

Bu noktada en az üç yorum ihtimali düşünülebilir.

5.1. Hükümün Aynen Uygulanacağı Görüşü

Birinci görüşe göre, ortaklığın giderilmesi açıkça dava şartı ara-
buluculuk kapsamındadır. HUAk m.18/A/11 de dava şartı arabulu-
culuk bakımından genel yaptırım hükmüdür. Kanunda ortaklığın
giderilmesi bakımından açık bir istisna öngörülmemiştir. O halde
ilk toplantıya geçerli mazeret göstermeksizin katılmayan paydaş
hakkında bu yaptırım uygulanmalıdır.

Bu görüşün güçlü tarafı kanun lafzına dayanmasıdır. Gerçekten de kanun koyucu, tüketici uyuşmazlıkları bakımından bazı özel istisnalar öngörebilmişken, ortaklığın giderilmesi bakımından HUAK m.18/A/11'in uygulanmayacağına ilişkin açık bir hüküm koymamıştır.¹⁵ Bu nedenle hükmün tamamen dışlanması, lafzi yorum bakımından kolay savunulamayabilir.

Ancak bu görüşün zayıf tarafı, ortaklığın giderilmesi davasının özel gider rejimini yeterince dikkate almamasıdır. Hükmün uygulanacağı kabul edilse bile, nasıl uygulanacağı sorusu cevapsız kalmaktadır.

5.2. Hükmün Ortaklığın Giderilmesinde Uygulanmayacağı Görüşü

İkinci görüşe göre, HUAK m.18/A/11 iki taraflı ve klasik çekişmeli dava modelini varsayan bir hükümdür. Ortaklığın giderilmesi davalarında ise kazanan-kaybeden ayrımı yoktur; giderler pay oranına göre dağıtılır. Bu nedenle “karşı tarafın ödemekle yükümlü olduğu yargılama giderlerinin yarısı” ibaresi, bu dava türüne uygulanabilir açıklıkta değildir. Dolayısıyla hüküm ortaklığın giderilmesi davalarında uygulanmamalı veya en azından uygulanamaz kabul edilmelidir.

Bu görüş, davanın niteliğini güçlü biçimde dikkate alır. Ayrıca yaptırımın temel haklara temas eden bir gider yaptırımı olduğu düşünülüğünde, genişletici değil daraltıcı yorum yapılması gerektiği ileri sürülebilir. AYM'nin eski düzenleme hakkında yaptığı ölçülülük değerlendirmesi de, bu tür yaptırımların mekanik ve genişletici uygulanmaması gerektiği yönünde bir argüman olarak kullanılabilir.¹⁶

15 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, m. 73/A/2. Bu hüküm, 6325 sayılı Kanun'un 18/A maddesinin on birinci fıkrasının tüketici aleyhine uygulanmayacağına açıkça düzenlemektedir.

16 Anayasa Mahkemesi, 14.03.2024, E. 2023/160, K. 2024/77, RG, 18.04.2024, S. 32521.

Buna karşılık bu görüşün zayıf tarafı, kanunda açıkça dava şartı arabuluculuk kapsamına alınan bir uyuşmazlık türü bakımından genel yaptırım hükmünü tamamen dışlama sonucuna varmasıdır. Bu nedenle mahkemelerin bu yorumu benimsemesi için güçlü bir gerekçelendirme gerekir.

5.3. Hükmün Dar ve Uyarlanmış Biçimde Uygulanacağı Görüşü

Üçüncü görüşe göre, HUAK m.18/A/11 ortaklığın giderilmesi davaları bakımından tamamen dışlanmamalı; fakat klasik alacak davasındaki gibi mekanik biçimde de uygulanmamalıdır. Hüküm, ortaklığın giderilmesi davalarının pay oranına dayalı gider rejimi içinde dar ve ölçülü biçimde yorumlanmalıdır.

Bu yaklaşımda önce ortaklığın giderilmesi davasındaki normal gider paylaşımı belirlenir. Daha sonra, ilk toplantıya geçerli mazeret göstermeksizin katılmayan paydaşın bu davranışı nedeniyle, diğer paydaşların normalde katlanacağı gider yükü bakımından sınırlı bir gider kaydırması yapılabilir. Ancak bu uygulamanın toplam gider rejimini bozmayacak, aynı gideri birden fazla kez yüklemeyecek ve paydaşlık yapısını dikkate alacak biçimde kurulması gerekir.

Bu yorum, kanun lafzını tamamen dışlamaz; fakat hükmü davanın niteliğine göre uyarlamaya çalışır. Bununla birlikte bu görüş de ancak içtihatla netleşebilir. Çünkü kanun koyucu açık bir hesap formülü öngörmemiştir.

6. Bu Sorun Neden Bir Uyarlama Boşluğudur?

Buradaki belirsizliği “kanun boşluğu” olarak nitelendirmek dikkat gerektirir. Çünkü ortada hüküm yok değildir. HUAK m.18/A/11 vardır. HUAK m.18/B de ortaklığın giderilmesini dava şartı arabuluculuk kapsamına almaktadır. Dolayısıyla sorun, tamamen norm yokluğu değildir.

Buna karşılık hükmün özel dava türüne uygulanma biçimi belirsizdir. Hükmün kullandığı “karşı taraf”, “ödemekle yükümlü olduğu gider” ve “giderlerin yarısı” kavramları, ortaklığın giderilmesi davasının paydaşlık ve pay oranlı gider rejimi içinde açık bir matematik üretmemektedir.

Bu nedenle daha isabetli nitelendirme şudur: Burada bir **uyarlama boşluğu** veya **uygulama rejimi belirsizliği** vardır.

Kanun koyucu, ortaklığın giderilmesini dava şartı arabuluculuk kapsamına alırken, HUAK m.18/A/11’in bu dava türünün kendine özgü gider rejimi içinde nasıl işleyeceğini ayrıca düzenlememiştir. Nitekim paylaşma ve ortaklığın giderilmesi uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuğa ilişkin güncel öğretide de ilk toplantıya katılmama yaptırımının bu uyuşmazlıkların çift taraflı niteliği dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.¹⁷ Bu nedenle uygulama, ya Yargıtay içtihadıyla yönlendirilecek ya da kanun koyucunun açık düzenlemesiyle netleşecektir.

7. Yapay Zekâ Bu Tür Boşlukları Erken Görebilir mi?

Bu noktada konu yalnızca HUAK m.18/A/11 ile sınırlı değildir. Daha genel bir soru ortaya çıkar: Yapay zekâ, hukuki normların farklı uygulama bağlamlarında doğurabileceği bu tür uyarlama boşluklarını erken aşamada fark etmeye yardımcı olabilir mi?

Cevap, dikkatli verilmelidir. Yapay zekâ hukuki karar verici değildir. Mahkeme değildir. Hakim değildir. Avukatın yerini almaz. Üstelik hukukta yapay zekânın en tehlikeli yönlerinden biri, yanlış veya eksik bir cevabı son derece düzgün ve güven verici cümlelerle sunabilmesidir.

17 Nesibe Kurt Konca ve Emel Badur, “Paylaşma ve Ortaklığın Giderilmesi Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 3, 2026, s. 536-593, DOI: 10.32957/hacettepehdf.1904627. Yazarlar, ilk toplantıya katılmama yaptırımının ortaklığın giderilmesi davalarının çift taraflı niteliği ve yüksek yargılama giderleri doğurabilen çok taraflı yapısı dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Buna rağmen, yapay zekâ doğru kullanıldığında güçlü bir erken geri besleme aracı olabilir. Avrupa Konseyi ve CEPEJ belgelerinde de yapay zekânın yargı alanında kalite ve verimliliğe katkı sağlayabileceği, ancak bunun temel haklar, insan denetimi, şeffaflık, ayrımcılık yasağı ve hukukun üstünlüğü ilkeleriyle uyumlu biçimde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.¹⁸

Çünkü yapay zekâyâ yalnızca “bu hüküm uygulanır mı?” diye sorulduğunda, çoğu zaman hızlı ve yüzeysel bir cevap üretir. Ancak yapay zekâyâ şu tür sorular yöneltildiğinde daha değerli bir çıktı alınabilir:

- Bu hüküm hangi dava türlerini varsayıyor?
- Hüküm iki taraflı uyuşmazlıklar için mi yazılmıştır?
- Çok taraflı uyuşmazlıklarda da aynı şekilde çalışır mı?
- Hüküm kazanan-kaybeden ayırımına mı dayanıyor?
- Bu ayırım ortaklığın giderilmesi gibi davalarda mevcut mudur?
- Hükümde geçen “karşı taraf” kavramı her dava türünde aynı anlama gelir mi?
- Gider yaptırımını kime uygulanır, kimin lehine sonuç doğurur?
- Hüküm mevcut içtihat rejimiyle sürtüşür mü?
- Temel haklar ve ölçülülük bakımından sorun doğabilir mi?

Bu tür sorular, yapay zekâyı basit bir cevap üretme aracından çıkarır ve onu normatif stres testi aracına dönüştürür.

8. Yapay Zekâyâ Cevap Değil, Kırılma Noktası Sormak

Hukukta yapay zekânın yaygın kullanımı çoğu zaman mevzuat arama, belge özetleme, dilekçe taslağı hazırlama veya sözleşme maddesi düzenleme biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bunlar yararlı

18 European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment*, Council of Europe, 2018; Council of Europe, *Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law*, 2024.

kullanımlardır. Ancak yapay zekânın hukuk alanındaki daha derin katkısı, bunlara ek olarak normların uygulama bağlamlarında nerede zorlanacağını gösterebilmesidir.

Bu nedenle yapay zekâyâ sorulacak soru değişmelidir.

Zayıf soru şudur:

Bu hüküm uygulanır mı?

Daha güçlü soru şudur:

Bu hüküm hangi dava türlerinde, hangi kavram varsayımları nedeniyle sorun çıkarabilir?

Daha da güçlü soru ise şudur:

Bu hükmü kira, ticari alacak, tüketici uyuşmazlığı, ortaklığın giderilmesi, çok taraflı dava ve pay oranlı gider rejimi bakımından ayrı ayrı test et. Hangi alanlarda uygulama boşluğu veya uyarlama sorunu doğabileceğini göster.

Bu yaklaşım, yapay zekâyı karar verici yapmaz. Tam tersine, onu insan hukukçunun denetimi altında çalışan bir erken uyarı sistemine dönüştürür.

9. Kanun Yapım Sürecinde Erken Geri Besleme

Bu tür bir kullanım, yalnızca mevcut uyuşmazlıkların analizinde değil, kanun yapım sürecinde de önemlidir. Bir kanun taslağı hazırlanırken yapay zekâ şu amaçlarla kullanılabilir:

1. Hükmün hangi dava modelini varsaydığını tespit etmek.
2. Hükmün çok taraflı uyuşmazlıklarda tutarlı çalışıp çalışmayacağını test etmek.
3. Kavramların farklı usul ilişkilerinde aynı anlamı taşıyıp taşımadığını sorgulamak.
4. Mevcut Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarıyla olası sürtünmeleri belirlemek.

5. Gider, tazminat veya yaptırım rejimlerinin kime yük bindirdiğini ve kimin lehine sonuç doğurduğunu analiz etmek.
6. Temel haklara müdahale ihtimalini ve ölçülülük sorunlarını erken aşamada görünür kılmak.

Böyle bir kullanımda yapay zekâ, kanun koyucunun yerine geçmez. Hukuki ve siyasi tercihleri yapmaz. Fakat taslak metnin farklı uygulama alanlarında doğurabileceği sorunları önceden gösterebilir. OECD'nin güvenilir yapay zekâ ilkelerinde insan hakları, demokratik değerler, şeffaflık, sağlamlık, güvenlik ve hesap verebilirlik vurguları da bu çerçevede dikkate alınmalıdır.¹⁹

Bu, özellikle usul hukuku bakımından önemlidir. Çünkü usul hükümleri çoğu zaman yalnızca soyut hakları değil, mahkemeye erişim biçimini, tarafların gider riskini, dava açma davranışını ve uyuşmazlık çözüm yollarına katılımı doğrudan etkiler.

10. Sonuç

HUAK m.18/A/11'in ortaklığın giderilmesi davalarında nasıl uygulanacağı sorunu, basit bir lafzi yorum meselesi değildir. Ortaklığın giderilmesi uyuşmazlıkları dava şartı arabuluculuk kapsamındadır. İlk toplantıya katılmama yaptırımına ilişkin genel hüküm de mevcuttur. Ancak ortaklığın giderilmesi davalarının kazanan-kaybeden ayrımına dayanmayan ve giderleri pay oranına göre dağıtan uygulama rejimi, HUAK m.18/A/11'in mekanik biçimde uygulanmasını güçleştirmektedir.

Bu nedenle burada bir hüküm yokluğu değil, bir uyarılma boşluğu vardır. Hükümün ortaklığın giderilmesi davalarında hangi matematikte ve kimin lehine uygulanacağı açık değildir. Bu belirsizlik, Yargıtay içtihadıyla veya daha sağlıklı biçimde kanun koyucunun açık düzenlemesiyle giderilmelidir.

19 OECD, *Recommendation of the Council on Artificial Intelligence*, OECD/LEGAL/0449, 2019; amended 2024.

Bu örnek aynı zamanda daha genel bir ders de içermektedir. Yapay zekâ hukukta yalnızca dilekçe yazdırma, mevzuat arama veya metin özetleme aracı olarak görülmemelidir. Bunlara ek olarak, normların farklı uygulama bağlamlarında doğurabileceği boşlukları, uyumsuzlukları ve belirsizlikleri erken aşamada görünür kılan bir geri besleme aracı olarak da kullanılabilir.

Ancak bunun için yapay zekâdan kesin cevaplar almakla yetinilmemeli; ona normların kırılma noktaları sorulmalıdır. Hukukta asıl değer bazen cevaptan değil, doğru sorunun sorulmasından doğar.

Bu bağlamda yapay zekânın hukuk alanındaki en sağlıklı rolü, karar verici olmak değil, hukukçunun denetimi altında çalışan bir erken uyarı ve normatif stres testi aracı olmaktır.

KAYNAKÇA

- Ayşe KARAKİMSELİ SEZGİN, “Dava Şartı Arabuluculukta İlk Oturuma Katılmayan Tarafın Yargılama Giderlerine Mahkûm Edilmesi Sorunu”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y. 16, S. 63, Temmuz 2025, s. 723-746, DOI: 10.54049/taad.1752839.
- Mesut KÖKSOY, “Arabuluculuk İlk Toplantısına Geçerli Mazeret Göstermeksizin Katılmamanın Yaptırımı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. 37, S. 174, 2024, s. 223-261.
- Nesibe KURT KONCA ve Emel BADUR, “Paylaşma ve Ortaklığın Giderilmesi Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 3, 2026, s. 536-593, DOI: 10.32957/hacettepehdf.1904627.
- Council of Europe, *Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law*, 2024.
- European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment*, Council of Europe, 2018.
- OECD, *Recommendation of the Council on Artificial Intelligence*, OECD/LEGAL/0449, 2019; amended 2024.

MARKA HAKKININ ANAHTAR KELİME REKLAMCILIĞI YOLUYLA İHLALİ

Av. M. Zeki DEMİRCİ¹

ÖZET

Anahtar kelime reklamcılığı; reklam verenin başka teşebbüsün tescilli marka ibaresini arama motorunun reklam envanterinden satın aldığı, fakat aynı işareti reklamın görünen metnine yerleştirmedeği iş modelidir. Marka burada ekran yüzeyinde değil, reklam altyapısının veri katmanında etkisini gösterir. Bu çalışmada, anılan kullanım biçiminin marka hakkına tecavüz sayılıp sayılmayacağı üç açıdan tartışılmaktadır: Dijital ortamda marka kullanımının kavramsal sınırı; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin geliştirdiği uygulama hattı; ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın marka işlevleri doktrini(özellikle Interflora kararı, C-323/09). Hukuki çerçevenin omurgasını 6769 sayılı Kanun'un 7 ve 29. maddeleri oluşturur; ancak Reklam Yönetmeliği'nin karşılaştırmalı reklama dair 8. maddesi ile 6102 sayılı Kanun'un haksız rekabete ilişkin 55. maddesi de incelemeye dahildir. Çalışmada varılan sonuç şudur: İhlal denetimi; tüketici algısı, reklamın metin içeriği ve markanın bilinirlik derecesi üçlüsü üzerinden yapılmalıdır. Belirleyici ölçüt, reklam metninin tüketici nezdinde kaynak konusunda yanlış yaratıp yaratmadığıdır.

Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelime Reklamcılığı, Marka Hakkına Tecavüz, Karıştırılma İhtimali, Marka İşlevleri, Sınai Mülkiyet Kanunu.

1 Avukat, İstanbul Barosu

GİRİŞ

Marka hukukunun geleneksel tartışma alanı, işaretin etiket, ambalaj ya da ürün yüzeyinde fiziksel olarak görünür kullanımı üzerine kurulmuştur. Oysa internet reklamcılığının yaygınlaşması bambaşka bir sorunsal gündeme getirdi: Marka kullanımı artık görünmeyen bir teknik katmanda gerçekleşebiliyor. Reklam veren, rakibinin tescilli işaretini arama motorundan anahtar kelime olarak alıyor; tüketici o kelimeyi aradığında reklam verenin sayfası sponsorlu sonuçlar arasında ekrana geliyor. Marka, reklamın görünür metninde yer almasa bile bütün ekonomik döngünün tetikleyicisi konumundadır.²

Bu makalenin amacı, tarif edilen kullanım modelinin marka tecavüzü sayılıp sayılmayacağını saptamak ve uygulamadaki tipik uyumsuzluklara yönelik işlevsel bir değerlendirme rehberi sunmaktır. Yöntem olarak mevzuat, içtihat ve doktrin arasında bağ kurulmuş; Türk hukukunun çizgisi ABAD içtihadıyla karşılaştırmalı incelenmiştir. Çalışmanın esas referans noktasını 6769 sayılı Kanun'un 7 ile 29. maddeleri oluşturur. İkincil katmanda ise Reklam Yönetmeliği'nin karşılaştırmalı reklam hükümleri ve 6102 sayılı Kanun'un haksız rekabete ilişkin 55. maddesi incelemeye dahil edilmiştir.³

Makale dört ana başlık üzerinden ilerlemektedir. İlki, marka kullanımı kavramının dijital mecradaki görünümünü ele alır. İkincisi, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi ile İstanbul BAM'ın Fikrî ve Sinaî Haklar daireleri tarafından kurulmuş denge mantığına ayrılmıştır. Üçüncüsünde konu, ABAD içtihadı ve marka işlevleri doktrini açısından çözümlenir. Dördüncüsü ise uygulamaya ait tipik sorunları — ihtiyati tedbir, delil tespiti ve aracı platform sorumluluğu — odağa alır.

2 ÇOLAK, Uğur, Türk Marka Hukuku, 4. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 463 vd.

3 6769 sayılı Sinaî Mülkiyet Kanunu, RG 10.01.2017, S 29944, özellikle m. 7 ve m. 29. Karşılaştırmalı reklam bakımından ayrıca bkz. Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği, RG 10.01.2015, S 29232, m. 8.

1. MARKANIN KULLANILMASI KAVRAMI VE DİJİTAL ORTAM

1.1. Sınai Mülkiyet Kanunu Çerçevesinde Markanın Kullanılması

Tescil, sahibine işaret üzerinde inhisari yetki verir. Bu yetkinin somut görünüşleri, 6769 sayılı Kanun'un 7. maddesinde teker teker sıralanmıştır. Hüküm; izinsiz olarak aynı veya benzer mal-hizmet için kullanma, işareti ürün ya da ambalaj üzerine koyma, bunları piyasaya sürme ve nihayet işareti iş evrakı veya reklam materyalinde kullanma fiillerini, marka sahibinin yasaklayabileceği davranış tipleri arasında saymaktadır.

Hükümün lafzı görünür mecra ile sınırlı bir kullanmaya işaret etmez; tescil sahibinin elinde tuttuğu inhisar yetkisi, işaretin reklam fonksiyonu ekseninde de kurulmaktadır. Yasaman ve müşterek yazarlar bu noktada şunu vurgular: Yasaklama imkânı yalnızca aynı veya benzer biçimdeki kullanmalarla daraltılamaz; markanın iletişim, reklam ve yatırım fonksiyonlarına dokunan her olumsuz etki de bu yetkinin alanına girer.⁴

Çolak ise internet ortamındaki marka kullanımını üç kategoriye ayırır: Alan adı(domain name), yönlendirici kod(metatag) ve anahtar kelime(keyword).⁵ Yazara göre bunların ilki, kullanıcı tarafından doğrudan adres satırına yazılan bir işaret olduğundan açıkça görünür bir kullanım sayılır. İkincisi, kullanıcının görmediği ama

4 YASAMAN, Hamdi v.d., Marka Hukuku, 556 Sayılı KHK Şerhi, C. I, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004, s. 545.

5 GENÇER, Mustafa, Markanın İnternet Ortamında Alan Adı(Domain Name), Yönlendirici Kod(Metatag) veya Anahtar Sözcük(Keyword) Olarak Kullanılması Sonucu Oluşabilecek Marka İhlallerinin İncelenmesi, Türk Patent Enstitüsü Markalar Dairesi Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara, 2014, s. 35 vd. Yazar, üç kullanım türü arasındaki teknik farklılığa rağmen ihlal niteliklerinin tüketici algısı kriteri üzerinden ortak biçimde değerlendirilebileceğini vurgular.

arama motorunun indeksleme sırasında dikkate aldığı bir kullanmadır. Üçüncüsü ise reklam sistemine teklif verilerek gösterimi sağlanan anahtar sözcüktür. Üç fiil de markanın ekonomik etkisinden istifade amacı taşır; aralarındaki fark, kullanıcının söz konusu kullanma ile karşılaşma yoğunluğunda yatar.⁶

1.2. Dijital Reklamcılıkta Marka Görünmezliği Sorunu

Reklam veren, tüketicinin arama motoruna girdiği rakip markayı önceden satın alır; bu kelime aratıldığında kendi sayfası sponsorlu sonuç olarak listelenir. Reklamın metin kısmında işaret çoğu zaman geçmez; geçtiğinde ise karşılaştırmalı reklam görüntüsü altında ya da “alternatif ürünler” gibi ifadelerle yer alır. Sıradan internet kullanıcısı, sayfa başındaki bu sonucu organik bir sonuç sanabilir. Asıl tartışma da burada doğar: Tüketicinin görmediği ama ekonomik etkinin tamamını taşıyan bu fiil, 6769 sayılı Kanun’un 7. maddesi bakımından bir “kullanma” sayılacak mıdır?⁷

Doktrinde iki ana yaklaşım belirginleşmiştir. İlk yaklaşım görünürlük şartına öncelik tanır; markanın kullanıcının önündeki reklam metninde fiilen yer almadığı durumda bir kullanma olmadığını ileri sürer. İkinci yaklaşım işlevsel yorumu benimser: Markanın köken gösterme ve reklam fonksiyonunu etkileyen her teknik tasarruf — görünür olsun olmasın — bir kullanma olarak kabul edilmelidir. Tekinalp’in fonksiyonel kullanım çerçevesi bu ikinci hattı destekler; yazara göre markanın ekonomik gücünden yararlanma kastı taşıyan her teknik müdahale, marka sahibinin münhasır alanı içine girer.⁸

6 ÇOLAK, age, s. 471–474. Yazar; alan adı, metatag ve anahtar kelime kullanımları arasındaki ayrımı teknik nitelikte sayar ve üç kullanım türünün de marka sahibinin ekonomik kazanımına yönelik bir sonuç doğurduğuna dikkat çeker.

7 TEKİNALP, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012, s. 392 vd.

8 TEKİNALP, age, s. 396. Markanın iletişim, reklam ve yatırım fonksiyonlarına yönelik bütüncül perspektif için ayrıca bkz. ÇAĞLAR, Hayrettin, Marka Hukuku Temel Esaslar, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 12–13.

İkinci yaklaşım, 6769 sayılı Kanun'un 7. maddesinin amaca uygun yorumuyla örtüşür. Reklam fonksiyonu, ancak işaretin algı düzleminde değil algoritmik düzlemde rakip lehine kullanıldığı durumda da devreye girebildiği takdirde anlamlı bir koruma sağlar. Aksini kabul, ihlali metnin yüzeyindeki görünürlüğe indirgemek olur; halbuki dijital pazardaki ekonomik etki tam olarak görünmeyen katmanda doğmaktadır.

2. ANAHTAR KELİME REKLAMCILIĞI VE TÜRK İÇTİHADI

2.1. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Yaklaşımı

Türk yargı pratiği, anahtar kelime reklamcılığını otomatik bir tecavüz tanısına bağlamamıştır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin son dönemde oturan tutumu özetle şudur: Kelimenin satın alınması tek başına marka tecavüzü sayılmaz; reklam metninin somut içeriği ile kullanıcının algı düzlemi bir arada değerlendirilmelidir. Daire'nin yaklaşımı üç ölçüt etrafında biçim alır: Reklam metninde markaya doğrudan gönderme bulunup bulunmadığı; makul dikkat seviyesindeki internet kullanıcısının reklam veren ile marka sahibi arasında bir ticari bağ algılayıp algılamadığı; markanın tanınmışlık taşıdığı hâllerde yatırım ve reklam fonksiyonlarının da tehdit altına girip girmediği.⁹

Daire'nin bu hattaki yakın tarihli içtihatlarından biri, davacının arama motorlarında anahtar kelime ve sponsor bağlantı kullanımının önlenmesi talebini içeren bir uyuşmazlığa ilişkindir. Söz konusu davada İlk Derece Mahkemesi'nin verdiği — davalı eylemlerinin tek başına marka tecavüzü oluşturmayacağı yönündeki — karar isabetli görülmüştür.

9 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2025/1081, K. 2025/6270, T. 15.10.2025: "... davalı tarafın, arama motorlarında '...' markasını anahtar kelime olarak kullanımının ve arama motorlarında davalının internet sitelerine yönlendirme ve sponsor bağlantıları verilmesinin önlenmesine karar verilmesini talep etmiştir. ... davalı eylemlerinin markaya tecavüz oluşturmayacağı yönündeki İlk Derece Mahkemesi kararında isabetsizlik görülmediği ..."

“... davalı tarafın, arama motorlarında ‘...’ markasını anahtar kelime olarak kullanımının ve arama motorlarında davalının internet sitelerine yönlendirme ve sponsor bağlantıları verilmesinin önlenmesine karar verilmesini talep etmiştir ... davalı eylemlerinin markaya tecavüz oluşturmayacağı yönündeki İlk Derece Mahkemesi kararında isabetsizlik görülmediği ...”¹⁰

Daire'nin bir diğer kararı, mülga 556 sayılı KHK'nın 9/2-(e) maddesini esas alarak şunu açıkça belirtmiştir: İşaretin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ve benzeri formatlarda kullanılması markasal kullanma sayılır; dolayısıyla marka sahibi, 6769 sayılı Kanun'un 7. maddesinin paralelinde önleme talep edebilir.¹¹

“556 sayılı KHK'nın 9/2-(e) maddesinde işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük veya benzeri biçimde kullanılmasının markasal kullanım olduğu ve marka sahibi tarafından önlenebileceğinin düzenlendiği ... sitede davacı markasının arama motorlarında indekslemeyi sağlayacak şekilde ürün ad ve açıklamalar ile kategori başlıklarında kullanıldığı ...”

İlk derece mahkemeleri de aynı dengeyi açıkça yansıtmaktadır. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi'nin bir kararında, davacı marka ibaresinin Google Adwords platformunda yönlendirici kod, metatag veya anahtar sözcük şeklinde kullanılıp

10 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2025/1081, K. 2025/6270, T. 15.10.2025: “... davalı tarafın, arama motorlarında ‘...’ markasını anahtar kelime olarak kullanımının ve arama motorlarında davalının internet sitelerine yönlendirme ve sponsor bağlantıları verilmesinin önlenmesine karar verilmesini talep etmiştir. ... davalı eylemlerinin markaya tecavüz oluşturmayacağı yönündeki İlk Derece Mahkemesi kararında isabetsizlik görülmediği ...”

11 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2025/2369, K. 2025/5580, T. 22.09.2025: “556 sayılı KHK'nın 9/2-(e) maddesinde, işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük veya benzeri biçimde kullanılmasının markasal kullanım olduğu ve marka sahibi tarafından önlenebileceğinin düzenlendiği ... sitede davacı markasının arama motorlarında indekslemeyi sağlayacak şekilde ürün ad ve açıklamalar ile kategori başlıklarında kullanıldığı ...”

kullanılmadığı bilirkşi marifetiyle araştırılmış; ölçüt olarak sadece kelime tedariki değil, reklam metninin kaynak konusunda yanılsama doğurup doğurmadığı esas alınmıştır.¹²

Daire'nin yerleşik duruşu, klasik karıştırılma ihtimali çerçevesini dijital mecranın gereklerine göre yeniden formüle eder; ihlal incelemesi "tedarik etme" fiiline değil, "ortaya çıkan reklamın tüketicii kaynağa ilişkin yanılgıya düşürmesi" ölçütüne bağlanır. İddiayı somutlaştırma yükü davacıdadır; reklam metninin kaynak yanılgısı yaratmayacak şekilde tasarlandığına dair pozitif delil sunma yükü ise davalıya yüklenir. Bu denge, dijital ortamdaki bilgi asimetrisini kısmen telafi eden ve ispat sürecini somut materyale bağlayan bir yaklaşımdır.

2.2. Karıştırılma İhtimali ve Reklam Metni İncelemesi

Karıştırılma ihtimalinin saptanmasında 6/1 maddesinin klasik testi devreye girer: İşaret benzerliğinin derecesi, mal ve hizmetlerin örtüşmesi ya da yakınlığı, tüketicinin ortalama algı düzeyi. Anahtar kelime bağlamında bu test somut reklam metnine uyarlanır. Rakip markaya doğrudan gönderme bulunan; reklam veren ile marka sahibi arasında ticari ilişki bulunduğu izlenimi yaratan; ya da rakibin ürününün marka sahibi tarafından sunulduğunu düşündüren reklamlarda karıştırılma riski yoğun biçimde ortaya çıkar.¹³

Markanın reklam metninde hiç geçmemesi, eylemi otomatikman ihlalden bağışık kılmaz. Yargıtay; sponsorlu sonucun konumlandırılması, ücretli reklam ile organik sonuç arasındaki görsel ayrımın

12 İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi, E. 2020/1241, K. 2020/1416, T. 18.09.2020: «... davalı tarafından Google Adwords aracılığıyla müvekkilinin tescilli markalarının yönlendirici kod, metatag ya da anahtar sözcük olarak kullanılıp kullanılmadığının bilirkşi marifetiyle tespiti, marka hakkına tecavüzün önlenmesi ve manevi tazminat talep edilmiştir.»

13 İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi, E. 2018/2262, K. 2018/1673, T. 16.07.2018: «Davacı vekili, davalının Google üzerinde müvekkilinin tescilli markasını anahtar sözcük biçiminde reklam vererek izinsiz kullanıldığını, bu kullanımın marka hakkına tecavüz ve haksız rekabet oluşturduğunu ileri sürerek ...»

yeterli olup olmaması ve reklam veren teşebbüsün kimliğinin yeterli açıklıkta sunulup sunulmaması gibi parametreleri somut olay düzeyinde inceler. Bu çizgi ABAD içtihat hattıyla da uyumludur. Tanınmış marka söz konusu olduğunda ise 6/4 ve 6/5 hükümleri devreye girer; klasik karıştırılma testinin sınırlarını aşan sulandırma ve haksız yararlanma denetimi tartışmaya katılır.

Buradan çıkan pratik sonuç şudur. Davacı, salt anahtar kelimenin satın alındığı iddiasıyla yetinerek davasını kuramaz; reklam metninin somut içeriği, ekran düzeni ve tüketici algısı testi bir bütün hâlinde ortaya konmalıdır. Davalı bakımından ise yalnız tedarik fiilini savunma çizgisinde tutmak sıyrılma sağlamaz; reklam metninin kaynak yanılığı doğurmayacak biçimde kurulduğu da ispat edilmek zorundadır.

3. AVRUPA BİRLİĞİ İÇTİHADININ ETKİSİ

3.1. Markanın Temel İşlevleri Doktrini

ABAD'ın C-323/09 sayılı Interflora ve Marks & Spencer yargılaması, dijital anahtar kelime uygulamasına marka hukuku perspektifinden sistemli bir çerçeve sunan temel emsallerden biridir. Daha önce C-236/08 ila C-238/08 sayılı birleşik Google France davasında çizilen ana hat, sonradan Interflora ile tanınmışlık taşıyan işaretler bakımından genişletilmiş; tartışma, markanın üç temel fonksiyonu(köken bildirimi, reklam, yatırım) üzerinden ilerletilmiştir.¹⁴

Köken bildirimi fonksiyonu, makul dikkat sergileyen ortalama tüketicinin reklam içeriğinden yola çıkarak mal veya hizmetin hangi teşebbüsten geldiğini ayırt edebilmesini güvenceye alır. Reklam fonksiyonu, tescil sahibinin piyasada tüketici kazanma kapasitesini korumayı amaçlar. Yatırım fonksiyonu ise hak sahibinin sadık bir tüketici tabanı oluşturmak için harcadığı uzun yıllık emeğin

14 Court of Justice of the European Union, Case C-323/09 Interflora Inc. and Interflora British Unit v Marks & Spencer plc, ECLI:EU:C:2011:604, T. 22.09.2011, prg. 60-66(yatırım işlevi yönünden).

dijital alanda da güvence altına alınması talebiyle ilişkilidir. Bu üç fonksiyondan herhangi birine müdahale, Divan'a göre, anahtar kelime tedariki yoluyla marka tecavüzünün doğmasına zemin hazırlayabilir.¹⁵

Bununla birlikte Divan, piyasada sağlıklı bir rekabet ortamının reklam fonksiyonunu dolaylı yoldan etkileyebileceğini; ancak tek başına bu durumun ihlal sonucunu doğurmayacağını net biçimde belirtmiştir. İhlal eşiğinin aşıldığının kabulü iki koşula bağlıdır: Üçüncü kişinin reklamının ortalama tüketici gözünde kaynağa dair bir yanılgıyı tetiklemesi, ya da tanınmışlık taşıyan markanın ayırt edici niteliğine veya itibarına zarar vermesi. Türk hukuku, 6/4 ve 7/3 maddelerini yorumlarken bu içtihat hattını yakından izlemekte ve kararların kavramsal araçlarından yararlanmaktadır.

3.2. Karşılaştırmalı Reklam ile İlişki

Reklam metni rakip markaya doğrudan atıf yapıp onu karşılaştırmaya konu ediyorsa, hukuki nitelendirme iki ayrı testle karşılaşır: Marka hukuku ve reklam mevzuatı. Karşılaştırmalı reklamın hukuken meşru sayıldığı durumlar, Reklam Yönetmeliği m. 8'de düzenlenmiştir. Düzenleme; reklamın yanıltıcı olmaması, nesnel ve doğrulanabilir verilere dayanması, marka sahibinin itibarından haksız yarar elde edilmemesi ve karşılaştırılan mal/hizmetin aynı tüketici ihtiyacına yanıt vermesi koşullarını aramaktadır.¹⁶

Yıldız'a göre, Karşılaştırmalı reklam hukuka uygunluk testini geçtiği durumda dahi, rakip işaretin anahtar kelime olarak kullanılması bağımsız bir inceleme gerektirir; reklam mevzuatına uyum, marka tecavüzü iddiasına karşı otomatik bir kalkan vazifesi göre-

15 Court of Justice of the European Union, Joined Cases C-236/08–C-238/08 Google France SARL v. Louis Vuitton Malletier SA, ECLI:EU:C:2010:159, T. 23.03.2010, prg. 75–79.

16 Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği, m. 8/1. Doktrindeki yorum için bkz. OYTAÇ, Kutlu, Karşılaştırmalı Markalar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul: Nobel Kitabevi, 2002, s. 261 vd.

mez. Aynı çizgi, ABAD'ın L'Oréal/Bellure yargılamasında(C-487/07) da benimsenmiş; karşılaştırmalı reklam mekanizmasının marka fonksiyonlarına zarar veremeyeceği açıkça vurgulanmıştır.¹⁷

6102 sayılı Kanun'un 55. maddesindeki haksız rekabet hâlleri de pekâlâ tetiklenebilir. Özellikle başkasının emeği ve yatırımından doğrudan yarar elde etme niteliğindeki kullanımlar, marka teca-vüzüne ek olarak haksız rekabet açısından da bağımsız bir dava sebebi oluşturabilir.

4. UYGULAMA SORUNLARI VE DEĞERLENDİRME

4.1. İhtiyati Tedbir ve Delil Tespiti

Dijital ortamdaki marka ihlali, her yeni arama sorgusuyla yeniden cisimleşen bir fiil olduğu için, marka sahibinin başvurabileceği en etkili araçların başında ihtiyati tedbir gelir. 6100 sayılı Kanun'un 389 ve devamı maddeleri, tedbir taleplerinde yaklaşık ispat ölçütünü öngörmektedir. 6769 sayılı Kanun m. 159 ise sınai mülkiyet uyuşmazlıklarına özgü bir tedbir mekanizması düzenler ve reklam yayınının durdurulması ya da kelime tedarikinin kısıtlanması gibi spesifik talepleri mümkün kılar.¹⁸

Delil tespitinde uygulayıcılar birden fazla zorlukla karşılaşır. Reklamın her tıklama sırasında yenilenmesi, ihlalin gerçekleştiği anı dondurup belgelemeyi güçleştirir. Pratik üç yöntem öne çıkar: Noter aracılığıyla yapılan tespit işlemleri; Türkiye Noterler Birliği bünyesinde alınan web sitesi delil tespit tutanakları; bilirkişi raporu eşliğinde zaman damgalı ekran görüntüleri. HMK m. 400 çerçevesinde delil tespiti talebi de yaygın biçimde işletilebilmektedir.

17 YILDIZ, Mesut, Karşılaştırmalı Reklam ve Marka Hakkının İhlali, Türk Patent ve Marka Kurumu Markalar Dairesi Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara, 2024, s. 88 vd.; Adalet Divanı kararı için bkz. Case C-487/07 L'Oréal SA v. Bellure NV, ECLI:EU:C:2009:378, T. 18.06.2009, prg. 65–68.

18 6769 sayılı SMK m. 159 ve HMK m. 389. Konuya dair değerlendirme için bkz. SULUK, Cahit, “6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun Getirdiği Yenilikler”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2018, C. 1, S. 4, s. 91–98.

Yargı pratiğine bakıldığında, İstanbul BAM kararlarında bilirkişi marifetiyle yürütülen tespit incelemesinin, anahtar sözcük kullanımının kanıtlanmasında merkezi araç işlevi gördüğü dikkat çekmektedir.¹⁹

4.2. Aracı Platform Sorumluluğu

Aracı reklam platformunun sorumluluk düzeyi, ABAD'ın Google France yargılamasında(C-236/08 — C-238/08) çizilen çerçeveye göre değerlendirilir. Karara göre platform; sadece pasif teknik aracı olarak işlev gördüğü, kullanıcı içeriğinde aktif rol üstlenmediği ve somut bildirim aldıktan sonra makul süre içinde gerekli müdahaleyi yaptığı sürece doğrudan sorumluluk altına girmez. Bu çizgi, sonradan L'Oréal-eBay kararında(C-324/09) aktif rol kıstası ekseninde sınırlandırılmıştır; ihlali fiilen sonlandırmak için platformun gerekli adımları atması beklenmektedir.²⁰

Türk uygulamasında 5651 sayılı Kanun'un öngördüğü içerik sağlayıcı — yer sağlayıcı — erişim sağlayıcı tasnifi, ihlalin sürmesinden doğan sorumluluğun aracı kuruluşa kaydırılmasında esas dayanak işlevi görür. Etkin bildirim mekanizması işletmeyen veya bildirim aldıktan sonra dahi reklamı yayında tutmaya devam eden platform, ihlalin devamından dolayı müteselsil sorumluluk altında değerlendirilebilir.²¹

Aracı platform sorumluluğu meselesi, delil tespiti ve ihtiyati tedbir kararının kime yönlendirileceğinin tayininde belirleyici rol oynar. Reklam veren aleyhine alınan tedbir, çoğu vakada ihlali fiilen

19 İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 44. Hukuk Dairesi, E. 2020/847, K. 2021/550, T. 20.05.2021: «Davalı yanın ... Google arama motorunda üst sıralarda çıkması için kendi sayfasından davacı marka ibaresini arama terimi olarak belirleyerek davacının markasına tecavüz ettiği iddiasıyla ...»

20 Court of Justice of the European Union, Case C-324/09 L'Oréal SA v. eBay International AG, ECLI:EU:C:2011:474, T. 12.07.2011, prg. 113–123(aktif rol kıstası).

21 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, RG 23.05.2007, S 26530, m. 2 ve m. 5.

sonlandırmaya yetmemektedir; reklamı yayınlayan platforma da uygun usul çerçevesinde bildirim yapılması ve gerektiğinde müte-selsil sorumluluk eksenli bir dava açılması gerekebilir.

5. HAKSIZ REKABET REJİMİYLE KESİŞİM

5.1. İki Rejim Arasındaki Yapısal İlişki

Sınai mülkiyet ile haksız rekabet rejimleri, koruma hedefleri itibarıyla birbirine yakın akraba olsa da bağımsız iki hukuki rejimdir. Marka hukuku öncelikle işaret üzerindeki mutlak hakkı koruma altına alırken, haksız rekabet hukuku piyasanın dürüstlük kuralına uygun işleyişini güvenceye alır. Anahtar kelime reklamcılığı, bu iki rejimin paralel uygulanmasının tipik biçimde gündeme geldiği bir alandır. Türk doktrininde yerleşik kanaat, marka teca-vüzü davası ile haksız rekabet davasının aynı maddi olay üzerine kümülatif biçimde dayandırılabilceği yönündedir. Sonuç olarak; somut olayda karıştırılma testi tam karşılanmasa dahi reklam verenin davranışı dürüstlük kuralına aykırılık eşliğini aşıyorsa, 6102 sayılı Kanun'un 54 ve devamı hükümleri devreye girebilmektedir.²²

Kanaatimizce iki rejim arasındaki bağ bir tamamlayıcılık ilişkisidir. Marka hukuku, münhasır hakkın varlığı ve sınırlarına dair bir öncül filtre işlevi üstlenir; haksız rekabet hukuku ise marka korumasının kapsamı dışında kalan veya kapsama girse bile ispat güçlüğüne yol açan kullanımları kavrayabilme kapasitesine sahiptir. Türk Ticaret Kanunu'nun 55/a-2 hükmü, başkasının emeğinden, çalışmasından, sermayesinden veya itibarından doğrudan yararlanmayı dürüstlük kuralına aykırı eylem olarak nitelendirir. Anahtar kelime reklamcılığında reklam veren, rakibinin yıllar içinde inşa ettiği marka değerini — algoritmik bir kapıyı zorlama yoluyla — doğrudan kullanım malzemesine dönüştürdüğü ölçüde bu hüküm zemininde de hesap verir.

22 6102 sayılı TTK m. 54, 55 ve 56; 6769 sayılı SMK m. 29 ve 149. Kümülatif korumanın doktrinde temellendirilmesi için bkz. SEKMEN, Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü ve Hukuki Sonuçları, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 142-148.

5.2. Karıştırılma Yokken Haksız Yararlanma: Parfüm-Katalog Uyuşmazlığı

Yüksek Mahkeme'nin 30 Mayıs 2024 tarihli bir kararında; hem anahtar kelime hem de katalog şeklindeki kullanımın, ortalama tüketici nezdinde karıştırılma şartı aranmaksızın başlı başına bir haksız yararlanma sonucu yarattığı saptanmıştır. Uyuşmazlığın somutunda davalı, kendi markası altında pazara sürdüğü parfümlerin satışında, davacının tanınmış marka ibarelerini anahtar sözcük ve katalog kayıtlarında kullanmıştır. İlk derece mahkemesi ortalama müşterinin ürünün kaynağı konusunda yanılmadığını açıkça tespit etmiş; ne var ki davalının izlediği yöntemin tanınmış markalardan haksız yarar elde etme sonucu doğurduğu kabul edilmiştir.²³

“Ortalama müşterinin, davalıdan parfüm alımı yaparken, davacı markalarını almadığı, ürününün kaynağı konusunda yanılmadığı, bununla birlikte, davalının kullandığı yöntemler davacıya ait tanınmış markalarda haksız yararlanma sonucunu verdiği, markalarının ünü, alım kararı verecek müşteriyi etkilediği, ... davalının doğrudan doğruya ürün üzerinde markasına yer vermediği davacı markalarını, kataloglarında sergilediği, bu kullanım anlık ve geçici de olsa, markaya bir gönderme yapmakta, müşterinin ilgisini çek[mekte] ...”

Bu kararın üç açıdan ağırlığı vardır. İlk olarak, dijital pazarlama bağlamındaki kullanımın tüketici algısına ulaşip ulaşmadığından bağımsız biçimde yasaklanabileceğini ortaya koyar. Karıştırılma

23 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2023/970, K. 2024/4517, T. 30.05.2024: “... ortalama müşterinin, davalıdan parfüm alımı yaparken, davacı markalarını almadığı, ürününün kaynağı konusunda yanılmadığı, bununla birlikte, davalının kullandığı yöntemler davacıya ait tanınmış markalarda haksız yararlanma sonucunu verdiği, markalarının ünü, alım kararı verecek müşteriyi etkilediği ... davalının doğrudan doğruya ürün üzerinde markasına yer vermediği davacı markalarını, kataloglarında sergilediği, bu kullanım anlık ve geçici de olsa, markaya bir gönderme yapmakta, müşterinin ilgisini çek[mekte] ...”

testi, modern reklam ekonomisinde yalnız başına eleyici bir filtre olamaz; 6/5 ile haksız rekabet hükümleri, kullanıcı algı düzleminin altında işleyen yararlanma fiillerini de kapsar. İkinci olarak, kararın getirdiği “anlık ve geçici de olsa, markaya bir gönderme yapmakta” ifadesi önemlidir. Mahkeme, dijital kullanımın süreklilik–anlıklık ayırımına dair teknik nüansı sonuç değerlendirmesinden çıkarmıştır. Üçüncüsü, karar haksız yararlanmayı ekonomik bir sonuç olarak tanımlar: Kaynak yanılgısı oluşmasa dahi rakibin yatırımı hasada dönüştürülmüşse, hukuki sorumluluk doğmaya başlamıştır.

Karşı görüş açısından, böyle bir sonucun rekabet özgürlüğünü daraltacağı ileri sürülebilir. Bu yaklaşıma göre reklam veren, rakibinin marka ibaresini anahtar kelime olarak almakla aslında kendi ürünü hakkında bir piyasa karşılaştırması teklif eder. Argüman, Reklam Yönetmeliği’nin karşılaştırmalı reklam çerçevesinde belirli bir anlam kazanabilir; ancak yönetmeliğin 8. maddesinde aranan nesnellik, doğrulanabilirlik ve dürüstlük ölçütleri karşılanmadığında bu karşılaştırma zırhı çöker ve eylem yeniden haksız rekabet alanına düşer.

5.3. SMK m. 149 ile TTK m. 56 Taleplerinin Kümülatif İşletilmesi

İhlal tespit edildiğinde marka sahibi, 6769 sayılı Kanun m. 149’un sağladığı tedbir, men, ref, maddi ve manevi tazminat taleplerini, 6102 sayılı Kanun m. 56 altında haksız rekabete özgülenen yaptırımlarla birlikte ileri sürebilir.²⁴ Yerleşik uygulamada mahkemeler, aynı maddi vakiya iki ayrı hukuki sebep bağlayan davaları, taleplerin örtüştüğü ölçüde tek yargılama içinde değerlendirir. Bununla birlikte, talepler arasındaki örtüşme dikkate alınarak iki

24 Hüküm uyarınca açılacak davalar ve talep edilebilecek yaptırımlar bakımından sistematik bir inceleme için bkz. SARIGÜL, Gamze, 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu’na Göre Marka İhlalinin Hukuki Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Afyonkarahisar, 2022, s. 84 vd.

ayrı tazminat kalemine birlikte hükmedilmesi kabul edilmez; bu, Yargıtay'ın istikrarlı bir denetim noktasıdır.²⁵

Kümülayonun anahtar kelime pratiğindeki anlamı şudur. Reklam verenin eylemi bazı vakalarda karıştırılma testini karşılar; bazılarında ise karşılamamakla birlikte tanınmışlıktan haksız yararlanma sonucu doğurur. Davanın hukuki sebep çoğulluğu içinde kurulmuş olması, mahkemenin somut olayın özgün niteliğine en uygun dayanağa başvurmasını mümkün kılar. Aksi hâlde dava, salt marka rejimine bağlandığında karıştırılma yokluğu gerekçesiyle reddedilebilir; oysa fiili sorumluluk, TTK 55/a-2 zemininde çoktan kurulabilirdi.

6. TANINMIŞ MARKANIN ANAHTAR KELİME REKLAMCILIĞINDA ÖZEL KORUMASI

6.1. SMK 6/5 ile 7/2-c Bağlamında Genişletilmiş Koruma

Tanınmış işarete sağlanan koruma; 6/5 ile 7/2-c maddelerinin birlikte okunması suretiyle, klasik benzerlik ve karıştırılma testlerinin sınırlarını aşar. Birinci hüküm tescil engelini düzenlerken, ikincisi hak sahibinin yasaklama yetkisini kuran çerçeveyi belirler. Her iki düzenleme; tanınmışlık taşıyan işaretin itibarına ya da ayırt edici niteliğine zarar veren veya bunlardan haksız menfaat sağlayan kullanımları, mal ve hizmet sınırından bağımsız biçimde yasaklar. Türk doktrininde benimsenen anlayışa göre tanınmışlık koruması, iki ayrı zarar tipini içerir: Ayırt edici niteliğin sulandırılması(blurring) ile itibarın aşındırılması(tarnishment).²⁶

25 6769 sayılı SMK m. 149. Hüküm; tecavüzün tespiti, durdurulması ve ref'i; maddi ve manevi tazminat; itibar tazminatı ile el konulan ürünlerin imhasını kapsayan talepleri düzenler. SMK m. 151 ise yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında üç alternatif yöntemi öngörür. Ayrıntılı değerlendirme için bkz. ÇOLAK, age, s. 712 vd.

26 DİRİKKAN, Hanife, Tanınmış Markanın Korunması, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003, s. 219 vd. Yazar, tanınmış markaya tanınan korumanın klasik karıştırılma kıstasından bağımsız biçimde markaya yöneltilen haksız yararlanma ve sulandırma fiillerini de içine aldığı vurgulamaktadır.

Anahtar kelime reklamcılığı, tanınmış markaya yöneltilen üçüncü bir tehdit tipi olarak haksız yararlanmayı gündeme getirir. ABAD, L'Oréal/Bellure yargılamasında haksız yararlanmayı şu şekilde tanımlamıştır: Markanın tanınmışlığından doğan ekonomik kazancın bedelsiz olarak devşirilmesi. Marka, reklamın görünür metninde yer almasa bile reklam algoritmasının seçim eşiğini harekete geçiren unsur olarak iş gördüğünde, markanın yatırım fonksiyonu kullanılmaktadır; söz konusu kullanımın bedelsiz olması durumunda ise ekonomik haksız yararlanma somutlaşır.²⁷

Kanaatimizce tanınmış işaret bakımından yapılması gereken kavramsal açılım sadece farklı mal/hizmet sınıflarındaki kullanım hâlleri ile sınırlandırılmaz; aynı sınıf içinde dahi karıştırılma ölçütünün eksik kaldığı kullanımlara da yönelmek gerekir. 6/5 düzenlemesinin sözleri, mal/hizmet farklılığını ayırıcı bir kıstas olarak öne çıkarmaz; aksine zarar ve haksız yararlanma sonuçlarını temel ölçüt konumuna yerleştirir. Bu durumda anahtar kelime reklamcılığında yürütülecek haksız yararlanma incelemesi, ne 7/1 sınırı içine sıkıştırılmalı ne de ayrıca bir karıştırılma şartına bağlanmalıdır.²⁸

6.2. Yargıtay'ın Tanınmış Markada Anahtar Sözcük Yaklaşımı

15 Eylül 2025 tarihli bir Yüksek Mahkeme kararı, davacının tanınmış marka konumunun ispatlandığı bir uyuşmazlıkta önemli bir kümülasyon modeli ortaya koymuştur. Davalı, hak sahibinin işaretini farklılaştırılmış bir görsel düzenleme ile tescil ettirmek

27 Case C-487/07 L'Oréal SA v. Bellure NV, ECLI:EU:C:2009:378, T. 18.06.2009, prg. 49–50. Karara göre haksız yararlanma; markanın tanınmışlığından ve itibarından doğan ekonomik avantajın herhangi bir bedel ödenmeksizin devşirilmesi anlamına gelir.

28 6769 sayılı SMK m. 6/5 ve m. 7/2-c. Söz konusu düzenlemeler; tanınmış markanın itibarına veya ayırt edici niteliğine zarar verecek nitelikteki ya da bunlardan haksız yarar elde edilmesini sağlayacak kullanımları, mal ve hizmet sınırından bağımsız biçimde yasaklama altına almaktadır. Doktrindeki hâkim görüş için karş. ÇAĞLAR, age, s. 65–67.

istemmiş; aynı zamanda söz konusu işareti internet mecrasında alan adı, yönlendirici kod ve anahtar sözcük formatlarında kullanmıştır. Kararda 6/5, 6/9 ve 7/3-d hükümleri kümülatif olarak işletilmiş; tanınmış işarete yapılan her dijital göndermenin tescil engeli, hükümsüzlük gerekçesi ve tecavüz fiili açılarından çok katmanlı denetime tabi tutulması gerektiği ifade edilmiştir.²⁹

“SMK’nın 7/3-d hükmü uyarınca işareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bağlantısı olmaması şartıyla işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ya da benzeri biçimlerde kullanılması işaretin ticaret alanında kullanılması hâlinde yasaklanabileceği ... davalının eylemlerinin, davacının marka tescilinden kaynaklı haklarına tecavüz ve haksız rekabet teşkil ettiğinin tespiti, men’i ve refine karar vermek gerektiği ...”

Bu emsalin temel kavramsal yeniliği şudur: 6769 sayılı Kanun m. 7/3-d, dijital mecradaki tüm kullanım türlerini tek bir kavramsal çatı altında toplamakta; hak sahibine tanınan yasaklama yetkisini bu çok katmanlı yelpazeye doğrudan teşmil etmektedir. Mahkeme; anahtar sözcüğü, metatag ile alan adı arasında ekonomik etki açısından bir ayrım gözetmemiştir. Sonuç pratikte şudur: Marka sahibi, ihlal iddiasını tek bir kavrama indirgemek zorunda kalmaksızın, kullanımın görüldüğü her dijital katmana ayrı dayanak inşa edebilir.³⁰

29 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2025/408, K. 2025/5360, T. 15.09.2025: “... SMK’nın 7/3-d hükmü uyarınca işareti kullanan kişinin, işaretin kullanımına ilişkin hakkı veya meşru bağlantısı olmaması şartıyla işaretin aynı veya benzerinin internet ortamında ticari etki yaratacak biçimde alan adı, yönlendirici kod, anahtar sözcük ya da benzeri biçimlerde kullanılması işaretin ticaret alanında kullanılması hâlinde yasaklanabileceği, ... davalının eylemlerinin, davacının marka tescilinden kaynaklı haklarına tecavüz ve haksız rekabet teşkil ettiğinin tespiti, men’i ve refine karar vermek gerektiği ...”

30 6769 sayılı SMK m. 7/3-d. Madde gerekçesinde, hükmün 556 sayılı KHK m. 9/2-(e) düzenlemesini paralel biçimde sürdürdüğü ifade edilmiştir. Söz konusu KHK düzenlemesi, alan adı, yönlendirici kod ve anahtar sözcük formatındaki kullanımları açıkça markasal kullanım olarak nitelemiş; SMK düzenlemesi ise “meşru bağlantı” ölçütü

6.3. “Negatif Anahtar Kelime” Savunması ve Sınırları

Uygulamada zaman zaman ileri sürülen bir savunma vardır: Reklam veren, rakip markayı pozitif olarak satın almadığını; ancak reklam sisteminin geniş eşleştirme algoritması nedeniyle reklamın gösterildiğini ileri sürer. Oysa reklam veren, rakip markayı “negatif anahtar kelime” olarak tanımlama yükümlülüğünü yerine getirmedğinde, ortaya çıkan reklam yine onun kendi davranışından kaynaklanan bir ihlal hâline gelir. Yani reklam veren, sistemin var sayılan eşleştirme davranışı arkasına saklanarak sorumluluktan kurtulamaz; marka adının istisnaya alınmamış olması bir ihmal olarak değerlendirilir.

Negatif anahtar kelime tanımının ihmal edilmesi, kanaatimizce 6098 sayılı Kanun m. 49 anlamında özen yükümlülüğüne aykırılık; aynı zamanda 6102 sayılı Kanun m. 55/a-2 bağlamında doğrudan yararlanma davranışı sayılabilir. Aynı çerçevede, “sistem otomatik gösterdi” savunması; dijital reklam akışının bütünüyle reklam verenin denetim alanında olduğu olgusu karşısında inandırıcı bulunmamalıdır. Bilindiği üzere Google Ads arayüzü, reklam verene istisna listesini sınırsızca tanımlama yetkisini sağlar.

7. KÜMÜLATİF KORUMA VE ÇİÇEKSEPETİ EMSALİ

7.1. Anahtar Sözcük + Tanınmış Marka + Haksız Rekabet

Yüksek Mahkeme’nin 27 Mayıs 2024 tarihli kararı, anahtar kelime reklamcılığında üç ayrı koruma rejiminin tek dava içinde nasıl harmanlanabileceğini somut biçimde sergileyen tipik bir örnektir. Karara konu olayda davacı; “çiçek sepeti”, “çiçeksepeti” ve “çiçeksepeti.com” ibarelerini içeren tanınmış markaların yegâne sahibidir. Davalı ise hak sahibinin tescilli işaretlerini ve bunlarla ayırt edilemeyecek düzeyde benzeri ibareleri, Google reklam altyapısında anahtar sözcük olarak satın alarak kendi sayfasını sponsorlu

eklemek suretiyle serbestlik alanını daha dar çizmiştir.

sonuçlar listesinin üst sıralarına yerleştirmiştir. Talep yelpazesi geniş tutulmuş; davacı, 6769 sayılı Kanun m. 29 ile 149 bağlamında marka tecavüzünün önlenmesi ve durumun ortadan kaldırılmasını, 6102 sayılı Kanun m. 54 vd. dayanağıyla haksız rekabetin tespiti ile durdurulmasını ve Google Adwords sisteminde anahtar sözcük formatında reklam yayınının önlenmesine dair ihtiyati tedbir hükmü tesisini birlikte istemiştir.³¹

“Davacının tescilli ‘çiçek sepeti’, ‘çiçeksepeti’, ‘çiçeksepeti.com’ ve bu markalarla ayırt edilemeyecek derecede benzer ibarelerin izinsiz ve hukuka aykırı olarak anahtar sözcük olarak reklam verilmesi yoluyla kullanıldığını, davacının ve markasının tanınmışlığından haksız bir şekilde fayda sağlandığı, ... Google Adwords aracılığı ile anahtar sözcük olarak alınarak reklam verilmesinin engellenmesine yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesini, ... 6769 sayılı SMK’nın 29 ve 149 ile TTK’nın 54 ve devamı maddeleri uyarınca haksız rekabetin tespitini ...”

Bu emsalden dört temel sonuç çıkarılabilir. Birincisi; tek dava içerisinde marka koruması(m. 29 + 149), tanınmışlık koruması(m. 6/5 yansıması) ve haksız rekabet rejimi(TTK m. 54 vd.) kümülatif biçimde işletilmiştir. İkincisi; ihtiyati tedbir talebi doğrudan reklam ekosisteminin teknik kanalına yöneltilmiş; tedbirin muhatabı belirli bir fiil(Google Adwords sisteminde anahtar sözcük tedariği) olarak somutlaştırılmıştır. Üçüncüsü; ihlalin tespiti, davalı sitesinin arama sonuçlarının en üst sırasında konumlanmasıyla doğrudan bağ kurularak yapılmıştır. Bu yaklaşım, dijital mecr-

31 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2023/922, K. 2024/4336, T. 27.05.2024: “... davacının tescilli ‘çiçek sepeti’, ‘çiçeksepeti’, ‘çiçeksepeti.com’ ve bu markalarla ayırt edilemeyecek derecede benzer ibarelerin izinsiz ve hukuka aykırı olarak anahtar sözcük olarak reklam verilmesi yoluyla kullanıldığını, davacının ve markasının tanınmışlığından haksız bir şekilde fayda sağlandığı, ... Google Adwords aracılığı ile anahtar sözcük olarak alınarak reklam verilmesinin engellenmesine yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesini, ... 6769 sayılı SMK’nın 29 ve 149 ile TTK’nın 54 ve devamı maddeleri uyarınca haksız rekabetin tespitini ...”

daki tecavüzün etkisini “görünürlük + tıklama erişimi” formülüyle ölçmektedir. Dördüncüsü; başvuru hukuki çareler salt tedbir talebiyle sınırlandırılmamış; tazminat hükümlerine kadar uzanan kapsamlı bir yelpaze tercih edilmiştir.³²

7.2. Yaklaşık İspat ve Tedbirin Ölçüsü

6100 sayılı Kanun m. 389 ve 390 hükümleri, ihtiyati tedbir kararı için yaklaşık ispat eşiğini öngörmektedir. Yaklaşık ispat; tam ispatın altında, ancak sıradan bir iddianın üzerinde bir delil yoğunluğunu işaret eder. Anahtar kelime pratiğinde bu eşik üç pratik unsurla karşılanır: Noter veya bilirkişi marifetiyle alınan ekran kayıtları; arama motorunda davalı sitesinin sponsorlu konumda görüldüğünü doğrulayan zaman damgalı tespit raporları; reklam verenin anahtar kelime sistemine müdahale etmekten kaçındığını gösteren cevabi yazışmalar. Bu üç ayak bir arada kurulduğunda mahkeme, reklamın yayınının askıya alınması yönünde tedbir verebilir.³³

Tedbirin kapsamı bakımından dikkat edilmesi gereken nokta, kararın operasyonel olarak uygulanabilirliğidir. Yalnız reklam veren aleyhine alınan tedbir, reklam platformu kararı uygulayana değin ihlali pratik anlamda sona erdirmez. Bu nedenle yerleşik uygulamada tedbir kararı, mümkün mertebe Google İrlanda Limitet Şirketi gibi reklam platformuna da tebliğ ettirilmektedir. Bilindiği gibi yabancı sermayeli platform kuruluşlarının Türkiye’deki temsilcilikleri, 5651 sayılı Kanun çerçevesinde temsilci atama yüküm-

32 6102 sayılı TTK m. 56. Düzenleme; haksız rekabetin tespitini, men’ini, durumun düzeltilmesini(gerektiğinde beyanların düzeltilmesi dâhil) ve maddi-manevi tazminat taleplerini bir arada düzenlemektedir. SMK m. 149 ile TTK m. 56 arasındaki örtüşmenin pratik anlamı için bkz. ÇOLAK, age, s. 489-492.

33 6100 sayılı HMK m. 389-390 ve 6769 sayılı SMK m. 159. Yaklaşık ispat ölçütünün anahtar kelime reklamcılığına uyarlanması bakımından kapsamlı değerlendirme için bkz. PEKCANİTEZ, Hakan v.d., Medenî Usul Hukuku, 14. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 1652-1655.

lülüğü kapsamında sürece dahil olabilmektedir; bu yapı, tedbir kararının fiili uygulanabilirliğini büyük ölçüde artırır.³⁴

7.3. Tedbir Kararına İlişkin Sınırlar ve Karşı Tezler

İhtiyati tedbir kurumu, esasa dair nihai bir karar değil geçici nitelikli bir koruma aracıdır. Karşı görüş açısından; anahtar kelime tedbiri aşırı geniş kapsamda kurgulandığında reklam verenin ifade ve girişim özgürlüğüne orantısız bir kısıtlama getirebileceği savunulabilir. Bu nedenle mahkemeler yaklaşık ispat ölçütünü uygularken, eylemin somut etki düzeyi ve ihtimal değeri arasında dikkatli bir denge kurmak durumundadır. Tedbirin kapsamı yalnız uyuşmazlığa konu marka adlarıyla ve davalının fiilen kullandığı belirlenen kanallarla sınırlandırıldığında, kararın orantılılık şartı muhafaza edilmiş olur.³⁵

Yerleşik içtihat hattı, ihtiyati tedbir kararının dilekçedeki taleple sıkı surette bağlı olduğunu vurgular. Uygulamada başarıyla sonuçlanan tedbir talepleri şu unsurları içerir: (i) yasaklanması istenen kelime listesinin açık biçimde belirtilmesi, (ii) yasaklamanın kapsadığı platformların somut olarak gösterilmesi, (iii) tedbirin uygulanma süresinin tayini, (iv) ihlal hâlinde devreye girecek adli para cezası tutarının önceden kararlaştırılması. Bu kalemlerden herhangi birinin eksik bırakılması, kararın fiili uygulanabilirliğini ciddi biçimde zayıflatır.

34 5651 sayılı Kanun m. 9/A; ek 4. madde. Yer sağlayıcının Türkiye'deki temsilci atama yükümlülüğü, marka hakkı sahiplerinin tedbir kararını muhataba yöneltebilmesi açısından önemli bir araç işlevi görmektedir. Hükmün uygulama ayrıntıları için bkz. RG 14.10.2020, S 31274, m. 5.

35 6100 sayılı HMK m. 391 ve m. 392. Tedbir kararının kapsamı, yasaklanan veya yapılması emredilen fiilin somut biçimde belirtilmesini gerektirir; teminat tutarı bakımından mahkemenin takdirine bırakılmıştır. Anahtar kelime reklamcılığı pratiğinde teminat oranı, ihlalin tahmini ekonomik büyüklüğü esas alınarak görece düşük tutulmaktadır.

SONUÇ

Anahtar kelime reklamcılığı, dijital ortamın marka hukukunu sınıadığı en belirgin alanlardan birini oluşturmaktadır. 6769 sayılı Kanun m. 7'nin amaca uygun yorumu, Yüksek Mahkeme'nin somut olay temelli denge ölçütü ve ABAD'ın marka fonksiyonları doktrini birlikte değerlendirildiğinde şu çerçeve belirginleşir: Rakibin işaretinin anahtar kelime olarak satın alınması, başlı başına ele alındığında bir ihlal teşkil etmez; ancak ortaya çıkan reklam metni tüketici algısında kaynağa ilişkin yanlış yaratıyorsa ya da tanınırlık taşıyan işaretin ayırt ediciliğine veya itibarına zarar veriyorsa, tecavüzden söz etme zemini doğar.

Hak sahipleri için uygulamaya dönük öneri üç aşamayı kapsayacak şekilde formüle edilebilir. İlk aşamada; marka ibaresinin arama sonuçları sistematik bir izleme programı ile takip edilmeli; rakiplerin satın aldıkları anahtar kelime portföyü ile yayınladıkları reklam metinleri belirli periyotlarda raporlanmalıdır. İkinci aşamada; tespit edilen bir ihlal hâlinde reklam metninin yapısı dikkate alınarak ölçülü bir ihtarname hazırlanmalı; pek çok uyuşmazlığın bu aşamada sonuçlandırılabilceği unutulmamalıdır. Üçüncü aşamada ise ihtarın sonuçsuz kalması durumunda, gerekçeli ve somut delil portföyü ile desteklenmiş ihtiyati tedbir talebi eşliğinde dava açılmalı; mümkün olduğunda aracı platforma da bildirim yapılarak müteselsil sorumluluk değerlendirme kapsamına alınmalıdır.

Reklam veren tarafının uygulama önerisi ise temel olarak reklam metninin tasarım sürecine ilişkindir. Rakip işaretin anahtar kelime olarak satın alınması teknik açıdan mümkün olsa dahi, yayınlanan reklam metni tüketici nezdinde kaynak konusunda yanlış doğurmayacak biçimde kurgulanmalıdır. Karşılaştırmalı reklam çerçevesinin tercih edilmesi hâlinde, Reklam Yönetmeliği'nde aranan koşullar eksiksiz biçimde karşılanmalıdır.

Nihai bir not olarak, marka hukukunun varlık nedeninin tüketicinin kaynağa dair doğru bilgilenme menfaatini korumak olduğu unutulmamalıdır. Anahtar kelime reklamcılığı tartışmasında sorulması gereken doğru soru “marka kullanıldı mı” değil; “tüketicinin kaynağı doğru belirleme yetisi makul ölçüde muhafaza edildi mi” sorusudur. Hem Yüksek Mahkeme’nin son dönem içtihadı hem de ABAD’ın temel kararları, sorunun bu ekseninde ele alınması gerektiğini destekleyen tutarlı bir hat izlemektedir.

KAYNAKÇA

- ÇAĞLAR, Hayrettin, Marka Hukuku Temel Esaslar, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- ÇOLAK, Uğur, Türk Marka Hukuku, 4. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- DİRİKKAN, Hanife, Tanınmış Markanın Korunması, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003.
- GENÇER, Mustafa, Markanın İnternet Ortamında Alan Adı(Domain Name), Yönlendirici Kod(Metatag) veya Anahtar Sözcük(Keyword) Olarak Kullanılması Sonucu Oluşabilecek Marka İhlallerinin İncelenmesi, Türk Patent Enstitüsü Markalar Dairesi Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara, 2014.
- OYTAÇ, Kutlu, Karşılaştırmalı Markalar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul: Nobel Kitabevi, 2002.
- ÖZMEN, Özkan Burak, İktibas veya İltibas Suretiyle Marka Hakkının İhlalinden Doğan Cezai Sorumluluk, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2018.
- PEKCANİTEZ, Hakan v.d., Medenî Usul Hukuku, 14. Bası, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- SARIGÜL, Gamze, 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu’na Göre Marka İhlalinin Hukuki Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Afyonkarahisar, 2022.
- SEKMEN, Orhan, Markanın Hükümsüzlüğü ve Hukuki Sonuçları, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- SULUK, Cahit, “6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun Getirdiği Yenilikler”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, 2018, C. 1, S. 4, s. 79–116.
- TEKİNALP, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 5. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012.

- YASAMAN, Hamdi v.d., Marka Hukuku, 556 Sayılı KHK Şerhi, C. I, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.
- YILDIZ, Mesut, Karşılaştırmalı Reklam ve Marka Hakkının İhlali, Türk Patent ve Marka Kurumu Markalar Dairesi Başkanlığı Uzmanlık Tezi, Ankara, 2024.
- İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi, E. 2018/2262, K. 2018/1673, T. 16.07.2018.
- İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi, E. 2019/1179, K. 2019/1189, T. 23.05.2019.
- İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi, E. 2020/1241, K. 2020/1416, T. 18.09.2020.
- İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 44. Hukuk Dairesi, E. 2020/847, K. 2021/550, T. 20.05.2021.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2023/922, K. 2024/4336, T. 27.05.2024.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2023/970, K. 2024/4517, T. 30.05.2024.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2025/1081, K. 2025/6270, T. 15.10.2025.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2025/2369, K. 2025/5580, T. 22.09.2025.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 2025/408, K. 2025/5360, T. 15.09.2025.
- Court of Justice of the European Union, Joined Cases C-236/08 to C-238/08 Google France SARL v. Louis Vuitton Malletier SA, ECLI:EU:C:2010:159.
- Court of Justice of the European Union, Case C-323/09 Interflora Inc. and Interflora British Unit v Marks & Spencer plc, ECLI:EU:C:2011:604.
- Court of Justice of the European Union, Case C-324/09 L'Oréal SA v. eBay International AG, ECLI:EU:C:2011:474.
- Court of Justice of the European Union, Case C-487/07 L'Oréal SA v. Bellure NV, ECLI:EU:C:2009:378.
- 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, RG 23.05.2007, S 26530.
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, RG 14.02.2011, S 27846.
- 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu, RG 10.01.2017, S 29944.
- Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği, RG 10.01.2015, S 29232.

YARGITAY İÇTİHA TLARI BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL KURULU TARAFINDAN VERİLEN E.2024/1, K.2025/2, T.16.5.2025 SAYILI KARARIN ELEŞTİRİSİ

Prof. Dr. E. Sabâ ÖZMEN¹

ÖZET

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinde yükleniciye devredilen arsa paylarıyla oluşturulan yeni bağımsız bölümlerin üçüncü kişilere satılmasından sonra sözleşmeden dönme halinde üçüncü kişilerin durumuna ilişkin olarak “*avans tapu*”, “*tapu iptal-tescil*”, “*geriye etkili fesih*” gibi kavramlara dayalı içtihatların yarattığı sorunlar doktrinde pek çok kez ele alınmıştı.² Vatandaşların haklı eleştirileri üzerine Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 16.5.2025 tarihli, E.2024/1, K.2025/2 kararıyla içtihat değişikliğine gitmiş olsa da sorunun temelinde yatan bazı hususlara hükmünde yer verilmediği görülmektedir. Dolayısıyla çalışmamızda, Roma Hukuku’na dayalı ilkelere dayanarak temelde yatan sorunun hâlâ çözümlenmediğini açıklamaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler

Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, Avans Tapu, Dönme, Fesih, Üçüncü Kişiye Etki

¹ Avukat, İstanbul Barosu

² Dönülen içtihadın yarattığı sorunları ilk olarak ele alan çalışmalardan bazıları için bkz. ÖZMEN, E.Saba/ÜREM, Müge, “Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Yargıtay Kararları İle Yaratılan “Avans Tapu” Kavramına Yönelik Eleştiriler”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.1, 2016, s.13vd.; KIRCA, Çiğdem, “Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Sözleşmeden Dönmenin Üçüncü Kişilere Etkisi”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu(Bildiriler-Tartışmalar), Ankara, 2007, s.77-98; KAHRAMAN, Zafer, ‘Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Arsa Sahibinin Sözleşmeden Dönmesi Halinde Yükleniciden Arsa Payı Satın Almış Olan Üçüncü Kişilerin Hukuki Durumu’, Prof. Dr. Hasan Erman’a Armağan, Der Yayınları, 2015, s.425-458; ÜREM, Müge, Eser Sözleşmesinde Erken Dönme, 2017, s.228vd.; ÖZ, Seğer, Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, 2026.

1. GİRİŞ

Yargıtay'ın uzun seneler boyunca verdiği içtihatlar uyarınca arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi gereğince inşaatın başlangıcında arsa sahihinin, yükleniciye devri taahhüt edilen arsa paylarını yüklenicinin inşaatı finanse etmesi amacıyla yükleniciye devredilmesinin, yükleniciye verilen “*avans*” niteliğinde olduğu, yükleniciye devredilen bu payların devir sebebi ortadan kalktığında ise bu payların arsa sahiplerine geri verilmesinin her zaman istenebileceği, sözleşmeden dönme halinde tapuda yapılan devrin sebebinin ortadan kalkacağı ve kaydın yolsuz tescil hâline geleceği, malik olan yükleniciden arsa payı ya da bağımsız bölüm satın alan üçüncü kişilerin TMK m.1023 hükmü kapsamındaki korumadan yararlanamayacakları ve iyiniyet savunmasında bulunamayacakları, yüklenici inşaatı tamamlayıp edimini tam olarak yerine getirdiği takdirde arsa payı ya da bağımsız bölümlere hak kazanabileceklerini bildikleri veya bilmeleri gerektiği, üçüncü kişinin inşaatın tamamlanmama riskini üstlendiği, TMK m.1023 hükmünün uygulanması için aranan iyiniyet şartının üçüncü kişiler açısından gerçekleşmediği kabul edilmişti.

Örneğin yüklenicinin temerrüde düşmesi üzerine arsa sahibinin yirmi yıl sonra sözleşmeden dönmesi³ halinde tamamlanma oranı (*Yargıtay tarafından benimsenen oran ile*) %90'ları aşmamışsa sözleşme (*ex tunc etki ile baştan itibaren*) sona erdirildiğinde, yüklenicinin yirmi yıl öncesinde edindiği mülkiyet hakkını, kısıtlanmamış tasarruf yetkisi ile başkasına devrettiği; devralan kişinin de bir başkasına devrettiği durumda son malikin altıncı malik olması ihtimali karşısında, arsa sahibinin sözleşmeden dönmesi durumunda “*tapu iptal ve tescil*” davası olarak uygulamada adlandırılan davanın son malike yöneltilmesi ve arsa payının davacı arsa sahibi adına tescil edilmesine karar verilmesi son derece ha-

3 TBK m.125 hükmünde “*dönme*” tabiri kullanılmışken İBBGK kararında hala “*fesih*” tabirine dayalı gerekçenin oluşturulması, fahiş hatalardan biridir.

talı olup uzun seneler boyunca içtihat bu yönde uygulanmıştı. Nihayetinde ise “*avans tapu*” kavramıyla anılan yerleşik içtihatların tahammül edilemez sonuçları, Yargıtay İBBGK’nın kararına vücut vermiştir. Her ne kadar hatalı içtihatların farkedilmesiyle değişiklik yapma çabası memnuniyet verse de kararın gerekçesi incelendiğinde, Roma hukuku temellerine dayalı olarak, doğru tabirlerle verilecek yeni bir içtihadı birleştirme kararına ihtiyaç olduğu görülmüşündür. Dolayısıyla neden yeni bir içtihadın verilmesi gerektiğini gerekçeleriyle açıklamaya çalışacağız.

2. YARGITAY İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL KURULU’NUN T.16.5.2025, E.2024/1, K.2025/2 SAYILI KARARININ GEREKÇESİ

Yargıtay İctihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu tarafından verilen E.2024/1, K.2025/2, T.16.5.2025 kararının gerekçesi özetle

“...Özel Dairenin yerleşik içtihatlarında arsa sahihinin ...arsa paylarını inşaatın başlangıcında yükleniciye devrinin yüklenicinin inşaatı finanse etmesi amacıyla ona verilen “*avans*” niteliğinde olduğu, yükleniciye devredilen bu payların devir sebebi ortadan kalkınca *avans* niteliğindeki bu payların geri verilmesini arsa sahiplerinin her zaman isteyebileceği, ...sözleşmeden döndüğünde artık tapuda yapılan devrin sebebinin ortadan kalkacağı ve kaydın yolsuz tescil hâline geleceği, arsa sahibinin sözleşmeden dönmesi ile malik olan yükleniciden arsa payı ya da bağımsız bölüm satın alan üçüncü kişilerin TMK m.1023’ün korumasından yararlanamayacakları ve iyiniyet savunmasında bulunamayacakları, zira üçüncü kişilerin yüklenicinin halefi oldukları ve bu devirlerin arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine istinaden yapıldığını, yüklenici inşaatı tamamlayıp edimini tam olarak yerine getirdiği takdirde arsa payı ya da bağımsız bölümlere hak kazanabileceklerini bildikleri veya bilmeleri gereken ve inşaatın tamamlanmaması riskini üstlenen kişiler oldukları, TMK

1023. maddenin uygulanması için aranan iyiniyet şartının üçüncü kişiler açısından gerçekleşmediği kabul edilmektedir. Oysa ...Tapu sicili herkese açık olup, ilgili herkes, tapu kütüğündeki ilgili sayfa ve belgelerin kendisine gösterilmesini veya bunların örneklerinin verilmesini tapu memurundan isteyebilir. ...Geçerli bir tescil, sicil dışı meydana gelen bir değişiklik sonucu sonradan yolsuz tescil haline gelebilir. Bu durumda bile TMK'nın 1023. maddesi gereğince iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından, tescilin olumlu hükmü uygulanır ve iyiniyetli üçüncü kişilerin böyle bir tescile güvenerek kazandıkları aynı haklar korunur. ...aranan iyiniyet, tescil isteminin yevmiye defterine kaydı esnasında mevcut olmalıdır. Ancak, üçüncü kişi kütükteki tescilin belgelerle çeliştiğini bilmesine ya da şüphelenmesine rağmen bunu incelemekten veya gerekli özeni göstermekten kaçınır ise, iyiniyet iddiasında bulunamaz. Üçüncü kişinin iyiniyetli olmadığını ispat etme yükü, iddia eden tarafa aittir. Ancak iyiniyetin olmadığını kanıtlamak zor olduğundan bunu iddia eden arsa sahibi bazı fiili karinelere dayanarak üçüncü kişinin kötüniyetli olduğunu ispat edebilir. Örneğin, üçüncü kişinin yapacağı küçük bir araştırmayla, taşınmazın gerçek sahibini öğrenmesinin mümkün olduğunu, yüklenici ile aynı hak kazanan kişinin yakın akraba veya yakın ilişki içinde olduklarını, malın kısa sürelerde el değiştirdiği veya düşük bedelle el değiştirdiğini iddia ve ispat ederek, iyiniyetle aynı hak iktisap ettiğini iddia eden üçüncü (bazen dördüncü, beşinci) kişinin iyiniyet iddiasını çürütebilir. ...Arsa payı veya bağımsız bölümlerin satılmasından sonra yüklenici edimlerini yerine getirmediği için sözleşme geriye etkili olarak feshedilmekte, başka bir anlatımla sözleşmeden dönülmektedir. Türk Hukuk sisteminde tapu kayıtlarının oluşumunda "illilik", diğer bir ifadeyle "sebebe bağlılık" ilkesi geçerli olduğundan tescilin geçerli ve haklı bir sebebe dayanması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu husus TMK'nın 1024. ...hükmü ile açıkça düzenlenmiştir. Hukukumuzda illilik prensibi geçerli olsa da TMK'nın 1023. mad-

desiyle kurala bağlanmış olan tapuya güven ilkesi bunun istisnası olarak iyiniyetli üçüncü kişiler hakkında uygulama alanı bulacaktır. ...yükleniciden arsa payı veya bağımsız bölüm satın alan iyiniyetli üçüncü kişinin TMK'nın 1023. maddesine istinaden "tapu siciline güven ilkesi" gereğince iktisabının korunması gerekir. Bu ilkedен ancak, üçüncü kişinin taşınmazı satın alırken kötünıyetli olduğunun ispatlanması hâlinde vazgeçilebilir. Yüklenici adına yapılan tescil işlemini her durumda "yolsuz tescil" kabul etmek, toplumda onarılmaz zararlara sebep olmakta ve adalet duygusuna zarar vermektedir. Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine istinaden tapu intikali yapılan yükleniciden iyiniyetli olarak arsa payı veya bağımsız bölüm satın alanın bu iktisabını geçersiz saymak TMK'nın 1023.maddesi karşısında açıkça Kanuna aykırı davranmak olacaktır. Zira arsa sahibi tapu devrinin, sözleşme nedeniyle yapıldığını tapunun beyanlar hanesine şerh vermek suretiyle üçüncü kişilerin iyiniyet iddialarını bertaraf edebilir. Hâl böyle olunca Yargıtay 6.Hukuk Dairesinin arsa payı karşılığı karşılığı inşaat sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda gerek sözleşmenin geriye etkili olarak feshi gerekse bu sözleşmenin geçersiz olduğunun tespiti davalarında üçüncü kişilerin iyiniyet iddiaları dinlenmeksizin sözleşmeye konu ve üçüncü kişilere devredilen taşınmaz tapularının iptali ile arsa sahipleri adına tesciline karar verilmesi konusundaki yerleşik içtihadı, ...alacak hakkının nisbiliği (kişiselliği), tapu sicilinin açıklığı, tapu siciline güven ve iyiniyetin korunması ilkelerine aykırıdır. ...Özel Dairenin ...**yerleşik içtihadından dönölmek suretiyle** arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine konu taşınmazın tapuda yükleniciye devredilmesinden sonra yüklenicinin arsa payı veya bağımsız bölümleri üçüncü kişilere satması veya ipotek tesis etmesi üzerine, sözleşmenin geçersizliğinin tespiti veya geriye etkili olarak feshedilmesi hâlinde; üçüncü kişilerin tapuya güvenerek ve iyiniyetli olarak aynî hak edindikleri iddialarının dinlenmesi mümkün olup, yapılan delil değerlendirmesi sonu-

cu üçüncü kişinin kötünîyetli olduğunun ispatlanmamış olması hâlinde iyiniyetin varlığı kabul edilerek iktisap edilen mülkiyet veya ipotek hakkının korunması gerektiğine, ancak somut olaya göre üçüncü kişilerin iktisap anında iyiniyetli olmadıklarının anlaşılması hâlinde taşınmazların arsa sahibine dönebileceğine karar verilmiştir.” şeklindedir.

3. ROMA HUKUKUNA DAYALI BİLİMSEL GERÇEKLERDEN HAREKET EDİLMEMESİNE DAYALI SONUÇLAR

3.1. Borçlandırıcı İşlem – Tasarruf İşlemi Ayrımı ve Birbirlerine Etkileri

Borçlandırıcı işlem (*taahhüt muamelesi*) ile tasarruf işlemi, malvarlığına etkileri açısından ayrılırlar.⁴ Örneğin satış sözleşmesi, borçlandırıcı işlem niteliğiyle tarafların pasifini artırır; satıcının üstlendiği borcun ifası, TMK m.763 hükmünce teslimle; teslim işlemi de TMK m.977 hükmünce tasarruf işlemi olan zilyetliğin devriyle gerçekleşir. Taşınmaz satış sözleşmesindeyse (TBK m.237) mülkiyetin devri, tasarruf işlemi niteliğinde “*tescil*” işlemiyle gerçekleşir. Dolayısıyla arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinde arsa maliklerinin pasifini artıran mülkiyeti devri borcunun ifası, TMK m.1013/I hükmünce yüklenici adına tescili taleple yerine getirilmektedir.

3.2. Borçlandırıcı İşlemin Baştan Geçersizliği Halinde Tasarruf İşleminin Durumu

Taşınmazlar açısından TMK m.1024 hükmünce bağlayıcı olmayan hukukî işleme dayanan veya hukukî sebepten yoksun bulunan tescil, yolsuzdur. Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinde taşınmaz mülkiyetinin devrinde satış sözleşmesine ilişkin (TBK m.237vd.) hükümlerinin kıyasen uygulanması sonucunda kesin hükümsüz

⁴ Borçlandırıcı işlemden dönmenin tasarruf işlemine etkisi bakımından bkz. VARDAR HAMAMCIOĞLU, Gülşah, Medeni Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı, Oniki Levha Yayıncılık, 2014, s.142vd.

bir işlemin varlığına dayalı olarak tescil gerçekleştirildiğinde kesin hükümsüz satış sözleşmesi ile mülkiyet hakkını kaybetmeyecek davacı, (TMK m.683 hükmünde düzenlenen *istihkak (rei vindicatio) temelli*) TMK m.1025 hükmünce yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açabilir. Mülkiyetin geçişinde nedensellik (*illilik*) prensibi gereğince davalı, yolsuz tescilin kendisine bahşetmediği mülkiyet hakkı nedeniyle TMK m.992 hükmüne tabi aynı hak karanesinden yararlanamamakla birlikte adına tescilin varlığına rağmen asla malik olamaz. Tam bu noktada, üçüncü kişilerin tapu siciline güven ilkesince korunmaları ihtiyacı doğmakla birlikte iyiniyetle mülkiyetin kazanılması, TMK m.1023 hükmünce ancak bu olasılıkta söz konusu olur. Örneğin akıl hastasıyla kurulan satış sözleşmesi uyarınca sahte vekaletle yapılan tescil, iyiniyetli de olsa alıcıya mülkiyeti geçirmeyecektir. Ancak yolsuz tescil maliki, tasarruf işlemiyle mülkiyeti üçüncü kişiye devrederse TMK m.1023 hükmünce iyiniyet araştırılacaktır.

3.3. Borçlandırıcı İşlemin ve Tasarruf İşleminin Geçerli Olmasına Rağmen Sonradan Borçlandırıcı İşlemin Ortadan Kalkması Halinde

Borçlandırıcı işlem ve sonrasında da tasarruf işlemiyle geçerli olarak aynı hak tesis edilmişse borçlandırıcı işlemin sonradan ortadan kalkması, asla tasarruf işlemine etkide bulunmaz; temelindeki borçlandırıcı işlemin geçerliliğine bağlı olarak yapılan tasarruf işlemi geçersiz hale gelmez. Örneğin irade bozukluğu hallerinde bile tasarruf işlemi, iptal edilmediği müddetçe geçerli olarak doğar ve sözleşmenin ifası yolunda tescilin (*tasarruf işleminin*) geçerli olarak yapılmasıyla mülkiyet karşı tarafa geçer; bu durumda alıcının TBK m.39 hükmünce sözleşmeyi iptal etmesi halinde satış sözleşmesi baştan itibaren (*ex tunc*) geçersiz hale gelse de tescil, varlığını korur; TMK m.992 hükmünün yarattığı aynı hak karanesinde asla yolsuz tescil etkisi bulunmaz. Bu halde borçlandırıcı işlemin sonradan geçersizliği, nedensellik (*illilik*) prensibine

bağlanamayacağından istihkak (*rei vindicatio*; TMK m.683) temelli yolsuz tescilin düzeltilmesi davası değil, sebepsiz zenginleşme davası (*condictio*; TBK m.77vd.) söz konusu olur. Geçerli doğmuş tasarruf işleminin altından borçlandırıci işlemin çekilmesiyle karşı tarafın malvarlığında yer alan mülkiyet hakkı, geçersiz hale gelmez ve fakat haklı bir sebebe dayanma özelliğini kaybeder. Bu noktada TBK m.77/I hükmünce “*haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından*” oluşmuş zenginleşme ve sebebin sonradan geçersiz hale gelmesi halinde “*condictio ob causam finitam*” ilkesine bağlı sebepsiz zenginleşme davası söz konusudur. Eğer başlangıçta geçersiz borçlandırıci işlem nedensellik bağına tabi olsaydı, olmayan ergi (*abese irca*; *reductio ad absurdum*) metoduyla yorum yapıldığında şu kaotik ortam yaratılmış olacaktı: Örneğin taksitle aldığı bir taşınırın mülkiyetine sahip satıcının alıcıyla satış sözleşmesi kurduğu esnada herhangi bir sorun olmamakla birlikte alıcının mülkiyeti edinmesinden sonra TBK m.235 hükmünce saklı tutulan dönme hakkının kullanılması halinde mülkiyetin geçişinde nedensellik talebiyle açılacak bir istihkak davasıyla karşı karşıya kalınacağı akla gelmeliydi. Bunun doğal sonucu olarak HMK m.125 hükmünce davanın son halefe de yöneltilmesi halinde istihkak davasıyla iade taleplerine geçit verilmiş olsaydı ticari hayatın ne denli örselenmiş olacağını tahmin etmek zor olmayacaktır. Görüldüğü üzere hiç kimsenin böyle bir düşünce tarzına kapılmak istemeyeceği açıktır.

Roma Hukuku da sorunu böyle bir olasılığa vücut vermeksizin çözüme kavuşturmuştur. Görüşümüzü yansıttığını düşündüğümüz bir düzenleme TBK m.136/II hükmünde “*Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü olup...*” şeklindedir. TBK m.27 hükmünce satım sözleşmesinin kurulmasından önce veya TBK m.136 hükmünce sözleşmenin kurulmasından sonra imkan-

sızlaşan mülkiyeti devir borcu, her iki hükme dayalı olarak sebepsiz zenginleşme davasına vücut verir.

Taşınır satımına bağlı mülkiyetin geçişinde sebepsiz zenginleşme davasının varlığı, taşınmazlar açısından da geçerliliğini korur. Taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan borçlandırıcı işlemin başlangıçta geçerliliğine bağlı olarak tapuda resmi senede konu olması sonucunda tescil öncesinde yevmiye defterine gün, saat ve dakika olarak yazımı ile mülkiyetin karşı tarafa geçişi koşulsuzdur. Zaten tescilin tasarruf işlemi niteliği ile koşula bağlanamaması, bu sonucu desteklemektedir.⁵

4. KARARIN ELEŞTİRİSİ

Mahkemeler, HMK m. 119/e ve 119/g bentleri gereğince “*dava sebebi*” ile “*hukuki sebebi*” ortaya koyarak gerekçeyi oluşturmaldırlar.

4.1. Kararda Terim Birliği Yoktur

Anılan kararda, terim birliğini sağlanmadığını görmekteyiz. Örneğin 2012 yılından beri TBK m.125 hükmünde temerrüde dayalı seçimlik haklardan biri olarak açıkça “*dönme*” terimi kanun koyucu tarafından seçilmiş ve sözleşmenin baştan itibaren geçersiz kılınacağı (*ex tunc*) kabul edilmiştir. Ayrıca TBK m.126 hükmünde temerrütte “*fesih*” kavramına da yer verilmekle sözleşmeyi ileriye etkili sona erdirmeye (*ex nunc*) ayrı kavramlar olarak benimsen-

5 Borçlandırıcı işlem niteliğine sahip taşınmaz satışı, TBK m.243/I hükmünce hem geciktirici koşula hem de bozucu koşula bağlanabilir. Ancak koşula bağlı olarak TMK m.716 hükmünce tescili talep hakkı muaccel olmadıkça koşula bağlı mülkiyeti devir alacağı bulunan tarafın TMK m.1013/I fıkra hükmünce tescili talep hakkı bulunmamaktadır. Tapu Sicili Tüzüğü’nün 16.maddesinin ikinci fıkrası “*İstem, tescili bozucu veya hükümsüz kılıcı kayıt ve şarta bağlanamaz,*” şeklindedir. Eğer tasarruf işlemi tescilin bozucu koşula bağlanmış olması sonucuna ulaşılsaydı hukuki açıdan doğacak sonuçlar, kaotik ortam yaratacaktı. TMK m.1023 hükmünce tapu siciline güven ilkesince her hâlefin, müstakbel aynı hak sahibinin aynı hakkın ediminde tescilin bozucu koşula tabi olup olmadığını araştırmak zorunda kalması, tamamlayıcı evrak dosyası getirerek selefının temelde yatan borçlandırıcı işleme dayalı ediniminde bozucu koşul olup olmadığını inceleme külfeti altında kalması, kabul edilemez.

miştir. Ancak anılan kararda pek çok kez, “dönme” tabiri yerine “geriye etkili fesih” tabiri tercih edilmiştir. Bununla birlikte TMK m.1009, Tapu Kanunu m.26 hükümlerinde “arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi” terimi kabul edilmişken “kat karşılığı inşaat sözleşmesi” teriminin kullanılması da yerinde değildir. Ayrıca yetkisiz temsil halinde TBK m.40/I hükmünde “onama” terimi tercih edilmişken “icazet” teriminin de kullanılması kanuni terimin tercih edilmediğini göstermektedir. Kararda “inşaat” ifadesinin, TBK m.470 hükmünce “eser meydana getirme” yerine kullanıldığını da hatırlatmak isteriz.

Metinde sıkça yer verilen “tapu iptal ve tescil” tabirinin ne denli hatalı olduğu ise doktrinde uzun senelerdir dile getirilmektedir.⁶ Ayrıca kararda, (TBK m.470 hükmünde “bedel” tabiri geçmekte olsa da) arsa sahibinin “ücret yerine ayın olarak ödenmesi” ifadesinin yerinde olmadığı; “karşılık” teriminin kullanılması gerekeceği de belirtilmelidir.

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi, karma sözleşme örneği-yken taraflardan birinin eser meydana getirme borcunu üstlenmesi karşılığında taşınmaz mülkiyetinin devri konusunda TMK m.716 hükmünce alacak hakkına vücut veren tescili isteme hakkına kavuşma yolunda yapılan bu sözleşme hakkında “eser sözleşmesinin bir türü olarak kanunda ve öğretilde yer almayan bir ayırımı vücut verilmesi sonucu inşaat sözleşmesi” ifadesi de yerinde değildir. Her ne kadar Roma hukukundan bu yana geçerli bir ilke olarak TBK m.19 hükmüne ilham vermiş “yanlış belirlenme zarar vermez; (falso demonstratio non nocet)” ilkesi ve HMK m.33 uyarınca hâkim, yüklenicinin edimine ilişkin uyuşmazlığı TBK m.470vd. hükümlerinin uygulanması sonucunda çözüme kavuşturacaktır.

6 ÖZMEN,E.Sabâ/AYDIN, Gülşah Sinem, “Tapu İptal Davası Olarak Yanlış Adlandırma ile Açılan Davalar”, İBD, C.88, S.2014/6, s.179-215.

4.2. Dönülen İċtihatlarda Kullanılan “Avans Tapu” Tabirine Yönelik Eleştiriler

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinde arsa sahiplerinin yükleniciye karşı taahhüdü, TMK m.716 hükmüne tabi tescili isteme davasına konu olmakla bu ilişkide avans tabirinin yer almış olması, uzun senelerce hatalı gerekçeye vücut vermiştir. Yıllardır taşınmazı avans olarak edindiği kabul edilen bir yükleniciden mülkiyet hakkı edinmiş üçüncü kişilerin ne denli haksızlıklara uğradığı farkedilmiş ve yerleşik iċtihatlardan dönülmüş olsa da bu tabirin, hatalı kullanıldığını ifade etmeliyiz.

Avans, “*Alacağına sayılmak üzere önceden yapılan ödeme; öndelik*” anlamına gelmekte olup⁷ Türk Borçlar Kanunu’nda “*avans*” tabiri, m.406/IV, 416/II, 425/I, 443/II, 510/I, 604/II, 627/II ve 643 hükümlerinde para borcu karşılığı olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte avans, Kat Mülkiyeti Kanunu’nda da para borcuyla ilgili ilintili olarak düzenleme konusu yapılmıştır. Kanımızca sözleşme özgürlüğü kapsamında avansın, para dışında cins borcu olarak da saptanabilmesi mümkündür.

Avansın, “*kısmen ifa*” (TBK m.84) ile karıştırılmaması gerektiği açıktır. Sözleşmede edimin belirli veya belirlenebilir olma özelliğinden hareketle edimin bölünerek ifasına yönelik ödeme veya irat (TBK m.121) olarak nitelendirilmeyecek kısım kısım ödenmesi gereken miktarlar da avans olarak nitelendirilmemelidir. Ayrıca TBK m.84/I hükmünün aksiyle kanıtından, sözleşmede belirli veya anı edimli olarak bir defada ödenmesi gereken miktarın alacaklının kabulüyle bir kısmının ödenmesinde bile avans ifadesine yer yoktur. Örneğin, kat irtifakı kurulmadan evvel aynı projedeki 1 + 1, on adet bağımsız bölümün satışına ilişkin noterde kurulan taşınmaz satış vaadi sözleşmesinde edimler belirlenebilir olduğundan geçersizlik sorunu yaşanmayacaktır. TBK m.86 hükmündeki ortalama

7 <http://www.sozluk.adalet.gov.tr/avans>, Erişim Tarihi: 09.05.2026.

nitelik uyarınca ifa mümkün olacak; tamamlanan blokta bulunan 1+1 büyüklükteki bazı bağımsız bölümlerin alıcı adına tescilinde avanstan söz edilemeyecektir.

4.3. Dava Sebebi ve İki Farklı Hukuki Sebebi Farkının Nazara Alınması Gereği

Kararın, tamamen farklı iki olguya dayanan yönü mevcut olup arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin geçersizliğinin tespiti ile sözleşmeden dönülmesi yolundaki hukuki sebebe bağlı olarak irdeleme farklı olmalıdır.

Geçerli borçlandırııcı işlemin sonradan geçersiz hale gelmesine rağmen geçerli kalan tasarruf işlemi karşısında, hala yüklenicinin zilyetliğe sahip olması sonucu (*istihkaka özgü TMK m.993-995 hükümlerine tabi olmaksızın*) sebepsiz zenginleşmeden doğan kişisel istemli iade borcu TBK m.79-81 hükümlerince ifaya konu olacaktır. Ancak bu ayırım, anılan kararda atlanmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, istihkaka ve de sebepsiz zenginleşmeye dayalı taşınmaza yönelik aynı neticeli talepler, görevli mahkeme olarak asliye hukuk mahkemelerince iki farklı dava olarak değerlendirilmelidir. Hatalı kararların temelinde, uygulamada ve hatta mahkemelerce benimsenmiş “*tapu iptal ve tescil*” davası tabiri yatmaktadır. Bu tabir yerine “*taşınmazın aynına yönelik dava*” veya “*tescille sonuçlanacak dava*” tabiri altında yolsuz tescilin düzeltilmesi (*tapu sicilinin tashihi; TMK m.1025*) ve tescili isteme (*tescile zorlama; ferağa icbar; TMK m.716*) talepli, kanuni temeliyle tamamen farklılaşmış iki dava türünün gözden kaçırılmaması gerekmektedir.

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin baştan geçersiz olması halinde arsa malikinin bağlayıcı olmayan sözleşmeye dayalı yükleniciye devrettiği taşınmaz mülkiyeti, salt TMK m.992 hükmünce geçersiz bir mülkiyet karinesine dayalı tescile vücut vermektedir.

Roma Hukuku ile yüzyıllar öncesinde bu ayrımın önemini fark edilmiş ve hukukumuzda da bu sistem kabul edilmiş olmasına rağmen anılan hususun gözden kaçırılmaması gerekir.

Baştan geçersiz borçlandırıcı işleme bağlı olarak yolsuz tescil sonucunda aynı hak karinesi, sebepsiz zenginleşme davasına (*condictio sine causa*) vücut vermeyecektir. Davacının istihkaka konu iade sorumluluğunda TMK m.993vd. hükümlerine tabi zilyetliğin arsa sahibine devri için dava açma olanağı, yüklenicinin bağımsız bölümün üçüncü iyiniyetli kişilere devretmesi halinde sona erecektir. Arsa sahiplerinin bu yöndeki zararı (*fakirleşmesi değil*), TMK m.995 hükmünce taşınmazın değeriyle tazmin yükümlülüğünde olmalı ve kıyasen uygulanacak hükümler, TBK m.49 vd. düzenlenen haksız fiil hükümleri olacaktır. Oysa borçlandırıcı işlemin başlangıçta geçerli olarak doğumunu takiben geçerli yapılmış tasarruf işlemi niteliğindeki tescile bağlı olarak mülkiyet hakkı, koşulsuz yükleniciye aittir. Sonradan sözleşmeden dönme halinde tescilin altında yatan borçlandırıcı işlem çekilmiş olsa da tasarruf işlemi geçerliliğini korur. Artık bu konuda istihkak talebine (TMK m.683) dayalı yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açılamaz; çünkü karşıımızda, istihkakla yarışmayan sebepsiz zenginleşme davası (*condictio ob causam finitam*) mevcuttur. Sözleşmeden dönme halinde karşı tarafın malvarlığında haklı sebepten yoksun mülkiyet geçişine bağlı olarak zenginleşmenin dava sebebi olması (HMK m. 119/e) sonucunda, hukuki sebebi TBK m.77vd. hükümleri olan kişisel istemli bir dava söz konusudur. Bu davanın TMK hükümlerince taşınmazın aynına yönelik bir talep olarak değerlendirilmesi gerektiğinden TMK m.716 hükmüne tabi olacağı açıktır. Dolayısıyla hatalı tabirle “*tapu iptal ve tescil*” davasının değil; sebepsiz zenginleşen yüklenicinin iade borcunda TBK m.117 hükmünce ihtarla muaccel olmasına bağlı olarak “*tescili isteme*” davası açılması gerekir.

Arsa payı karşılığı inşaat “sözleşmesinin geçersizliğinin tespiti” durumunda (anılan kararda bu tabir hatalı olarak kullanılmış-

tır) için açılacak davayı, doğru gerekçeyle irdelemek gerekirse şu sonuca ulaşmak gerekir: Artık karşımızda gerek arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin kurulmasından önce (TBK m.27) gerekse kurulmasından sonra (TBK m.136) ifanın sonradan imkansız hale gelmesine bağlı olarak arsa sahibinin TMK m.716 hükmünce tescili isteme hakkını kaybettiği dava sebepleri (HMK m.119/e) söz konusu olmalıdır. Bu durumda savunma olarak “itiraz” niteliğiyle sözleşmenin hiç doğmadığı veya sona erdiği olguları, hâkimin re’sen gözececeği hususlardır. Buna karşılık, örneğin irade bozukluğu hallerinde korkutma (ikrah) halinde iptal hakkı kullanıldığında sözleşme baştan itibaren bağlayıcı olmaktan çıkmaktadır. Son olarak, iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde temerrüde dayalı olarak sözleşmeden dönme olasılığı gündeme düşer.⁸ Tüm bu olasılıklar nedeniyle arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin “geçersizliğinin tespiti” yönünde dava açılması gerektiği noktasında yargılar devam etmektedir.

4.4. Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi Uyarınca Pay veya Kat İrtifakı Tapusu Edinmiş Yüklenicinin Üçüncü Kişilere Yaptığı Devirlere İlişkin Olarak Anılan Karardaki Sonuçlarının Değerlendirilmesi

İBBGK’nın kararında “avans tapu” tabiri terkedilmiş ve arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesiyle yükleniciden pay/kat irtifakı edinmiş kişilerin iyiniyetli olmadıklarına yönelik karineden vazgeçilmiş olsa da Roma Hukuku temelli sonuçlarla kararının gerekçesine katılamayacağımız açıktır.

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinden dönülmesinde yüklenici tarafından üçüncü kişilere kazandırılmış tüm aynı hakların TMK m.1023 hükmüne tabi iyiniyetli olma koşulu aranamayacak-

8 İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde temerrüt halinde alacaklı aynen ifadan vazgeçip olumlu zararı talep etmişse sözleşme geçerli olup bağlayıcılığını sürdürmektedir. Hakkın kullanıldığı hallerde ise yüzyıllar öncesinde kalmış değişim (mübadele) teorisinin, fark teorisi yerine kabul ediliyor olması, gerçekten üzüntü vericidir.

tır. Meğerki bu kişiler arsa sahibinin kişisel istemli sebepsiz zenginleşme davasına bağlı olarak yükleniciden muvazaalı aynı hak devirlerine muhatap olsunlar.

Sonuç olarak, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi ile baştan geçerli borçlandırıcı işlem sonucunda geçerli tescile bağlı mülkiyet edinmiş yükleniciden TMK m.1023 hükmüne bağlı iyiniyet araştırması yapılmaksızın aynı hakkı edinmiş üçüncü kişinin edinimi korunacaktır. Bu konuda içtihadı birleştirme kararı, avans tapu içtihadından dönmesine gerekçe olarak eskiden de bu hükmün varlığını bilmesine rağmen tamamen hatalı bir yaklaşımla icat ettiği avans tapu kavramıyla selef yükleniciden bağımsız bölümleri sonradan edinmiş olan üçüncü kişiler açısından iyiniyetli olmama (TMK m.3) karinesine yer vermiş bulunmakta idi. Yukarıda andığımız hatalı gerekçelere dayalı olarak varılan sonuçlar Türkiye uygulamasında inanılmaz derecede rahatsızlık yaratmış bulunmaktaydı. Düşünsenize yirmi yıl öncesine dayalı olarak arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi ile bağımsız bölüm mülkiyeti edinmiş yükleniciden, sonrasında pay edinen araya giren beş farklı malikten başlangıçta yükleniciye verilen bağımsız bölümün avans olduğunu biliyor olmaları gerektiği kurgusu ile içtihatlar oluşturulmuştur. Şimdi İBBGK'nın kararıyla hiç olmazsa TMK m.3/II hükmünce edinimin arsa sahibi tarafından ispatlanması gerekeceği anlaşılmıştır. Bu konuda ispat yükü davacıya ait olacaktır; çünkü TMK m.3/I hükmüyle iyiniyet karinesi davalı lehine işlemektedir.

Avans tapuya bağlı içtihatlar ancak yol açtığı istihkak davasına bağlı olarak şu kurguda söz konusu olabilir: Borçlandırıcı işlemin baştan geçersizliği haline özgü olarak Latince deyişle pekiştirmek gerekirse “*ab initio nullum semper nullum*” (geçersiz olan geçersiz kalır)” şeklindeki ilkesi gereği istihkak temelli yolsuz tescilin düzeltilmesi davasına vücut vereceğini biliyoruz. Eski Türkçe veciz bir ifade ile “*batıl olan zaman müruru ile sahih addolunmaz*” şeklindeki ilke anılan temelde geçersizliğine bağlı olarak kendisine

bağlı hiçbir hüküm ve sonuç doğumuna geçit vermeyecektir. Hal böyle olmakla açılacak dava istihkak (*rei vindicatio*) temelli (TMK m.683) yolsuz tescilin düzeltilmesi davasıdır. İşte, içtihadı birleştirmeye kararında yer alan iyiniyetle edinim (*iktisap*) olgusu bu temel kurguya dayalı gerçekleşebilir.

Basit kurgu ile TBK m.136 hükmüne dayalı salt sebepsiz zenginleşme davasının düzenlemeye konu edilmiş olması bize sağlıklı ipucu sunar. Artık, borçlar genel teorisine göre dayandığımız temel ilkelere bağlı olarak arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin geçerli olarak doğması sonrası sonradan sözleşmeden dönme halinde yükleniciye önceden devredilmiş bağımsız bölüm/pay mülkiyetinin akıbetini dava sebebi (HMK m. 119/1-e) ve hukuki sebep (HMK m.119/1-g) kurumuna dayalı izah edelim.

Bu konuda saf dışı bırakmamız gereken konuyla, içtihadı birleştirmeye kararın geçersizliğin tespiti diye HMK m.106 hükmüne dayalı tespit davası kurumu ile ilintilendirilecek olursak hatalı olarak gerekçeye girmiş bu kurumla kararda varılan sonucun doğruluğunu tartışma konusu yapmayacağız. Çünkü arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinin geçersiz olarak doğumu halinde bu sözleşmeye istinaden yükleniciye devredilmiş payların taşınmaz mülkiyetinin geçişinde nedensellik (*illilik*) prensibi gereği, yükleniciye hiçbir zaman mülkiyet hakkını kazandırmış olmayacağı ve işte ancak bu hale üçüncü kişilerin yükleniciden edinmiş olduğu bağımsız bölüm/pay mülkiyetinin TMK m.3 hükmünde sayılan TMK m.1023 hükmüne dayalı edinimlerde “üçüncü kişilerin iyiniyetli olmadıklarının anlaşılması halinde taşınmazlar arsa sahibine dönebilecektir” ifadesinde “arsa sahibine dönme” tabiri tamamen hatalı olmakla asla bozucu koşul çağrışımı yapacak bir kendiliğinden arsa sahibinin malvarlığına intikal etme anlamında sonuç doğurmayacaktır. Bu yönde, TMK m.1025 hükmüne tabi yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açılmadığı müddetçe davacı arsa sahibi açısından iyiniyetli edinim riski TMK m.1023 hükmüne bağlı olarak her zaman söz

konusu olacaktır. Yargıtay içtihadı birleştirme kararı gibi Türk hukukuna ciddi katkı sağlayacak bir metni kaleme alırken bu tür bir ifadeye yer verilmesi yerinde olmamıştır. Doğru ifadenin “*somut olaya göre üçüncü kişilerin iyi niyetli olmadıklarının anlaşılması halinde TMK m.1025 hükmünce adlarına yapılmış tescilin davacı adına düzeltilmesi gerekecektir*” şeklinde olması arzu edilir. Bir daha vurgulayacak olursak, bu davada “*tapu iptal*” tabirine yer verilemez. Taşınmaza TMK m.998 hükmünce tapu siciline kaydedilme ifadesi altında kendisine tapu kütüğünde sayfa açılan taşınmazların “*tapu iptal*” tabirini karşılayacak tek olasılık TMK m.999/II hükmünce gerçekleşir – *ki bu durumda da tapu iptal tabiri kullanılmayarak “sicilden çıkarılma” ifadesinin kullanılması gerekir*-. TMK m.1025 hükmünce tapu sicilinin düzeltilmesi davalarında tapuya kaydedilmiş taşınmazların tapu kütük sayfası olduğu gibi korunmakta olup sadece mahkeme ilamı ile verilmiş tapu sicilinin düzeltilmesi kararı (*hükmen tescil tabirinin kullanılması yanlış olmakla*) mevcut tapu kaydında tescil değişikliği ile davalının mülkiyet hakkının terkinini ile sonuçlanmaya yol açar.

5. ARSA SAHİPLERİNİN DÖNMESİ HALİNDE DEVREDİLMİŞ BAĞIMSIZ BÖLÜM/PAY TAPULARINA İLİŞKİN AÇILACAK DAVANIN NİTELİĞİNE BAĞLI GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğretide sözleşmeden dönme halinde geriye etkili (*ex tunc*) olarak sözleşmeden baştan itibaren geçersizliğine bağlı olarak TBK m. 136 hükmünün ifadesi ile ortaya koyacak olursak “*borçtan kurtulan borçlu karşı taraftan almış olduğu edimi*” hangi hükümlere bağlı olarak iade edecek sorusunu cevabı dört farklı görüşe vücut vermiştir⁹.

Dönmeye aynı neticeli sonuç bağlayan görüşün hatası, Roma Hukukuna dayanan ilkelere bağlı olarak açıktır. Klasik sebepsiz

9 Ayrıntılı bilgi için bkz. ÜREM, age, 2017, s.158vd.

zenginleşme davasının da varlığı yanıltıcı olabilecektir. Bu noktada gerekçemizi dönme halinde iadenin TBK m.136 hükmünde yer alan sebepsiz zenginleşmeye dayalı iadeden farklılığına dayandırmak istiyoruz. Şöyle ki; borçlunun sorumlu tutulamayacağı nedenlerle imkânsızlık halinden farklı olarak sözleşmeden dönmeye bağlı sonuçlar aynı kefeye konamayacaktır. Çünkü, geçerli sözleşmeye dayalı iade durumunda olan yüklenici, henüz yerine getirilmemiş edime ilişkin alacak haklarını kaybetmekte ve fakat edinmiş olduğu bağımsız bölümlere ilişkin olarak TBK m.136/II uyarınca mücbir neden ve umulmayan hal nedeni ile hiçbir tazminat yükü altında olmaksızın haklı bir sebebe dayanmama sonucu iadesini sebepsiz zenginleşme talebi ile iadeyle yükümlü hale gelecektir.

Ancak, hemen anlaşılabileceği üzere dönme halinde sonuçlar farklılaşmaktadır. Bu açıdan, salt sebepsiz zenginleşme sonucuna bağlanamayacağını güçlü bir gerekçe ile öne sürmek isteriz. Çünkü, yüklenicinin karma sözleşme niteliğine bağlı olarak eser sözleşmesi edimlerinde temerrüde düşmesi sonucu arsa sahiplerinin dönmesi halinde pay ve bağımsız bölümlerin iadesine yönelik kişisel istemleri dışında ayrıca tazminat alacağına kavuştuğunu biliyoruz. İşte bu noktada, TBK m.136 hükmünden tamamen farklı bir kurguyla alacaklı borçlunun temerrüde düşmede kusuru bulunması halinde¹⁰ kanundan doğan bir tazminat alacağına kavuşturulmuştur. Eş deyişle, sözleşmede geçerli ifa yükümlülüğüne rağmen temerrüt halinde alacaklının dönmesi durumunda öğretide olumsuz zarar olarak adlandırılmış ve fakat içeriği TBK 125. maddede “*Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.*” şeklinde anlamını bulan bu tazminat alacağının varlığı karşısında çözüm bekleyen olgu şudur: Borçlunun temerrüdü halinde daha önceden borçlu

10 TBK m.117 vd. hükümlerince “kusur”, temerrüt için koşul olmamakla birlikte borçlunun kusuru halinde doğan zararların tazmin yükümlülüğü söz konusudur.

tarafından ifa edilmiş edimin karşı tarafın malvarlığında dayandığımız görüş uyarınca alacaklıya iadesi borcu sebepsiz zenginleşme kurgusunda olduğu gibi kişisel bir isteme vücut verecektir. Dikkat edilirse “*sebepsiz zenginleşme davasına konu olacaktır*” ifadesinden kaçındığımız görünecektir. Bu noktada, arsa sahiplerinin borçlu yükleniciden malvarlığının aktifinde geçerli ayni hak karinesine dayalı olarak mülkiyet hakkına sahip bulunduğu taşınmazın iade talebi sebepsiz zenginleşme hükümlerinin kıyasen uygulanması ile gerçekleşecektir. İşte can alıcı nokta olarak değindiğimiz olumsuz zararın tazmini de bu iade talebinin yanında borçlunun malvarlığının pasifinde iade yanında yer alan likit olmayan ve uyuşmazlık anında hâkimin belirlemesi yönünde yargılamayı gerektiren zararı tazmin yükümlülüğü de söz konusu olacaktır. Artık sonuç bağlayabileceğimiz netliğe kavuşmuş olmakla, klasik sebepsiz zenginleşme ile dönmeye dayalı olarak malvarlığı kayıplarının tasfiyesi çözümü önerisinde zamanaşımı iki yıl olmakla bu defa olumsuz zararın tazminini ayırarak TBK m.146 hükmünce on yıl içinde talep edilebilecektir mi diyeceğiz? Böylece hukuki bir saçmalık olarak nitelemekten öteye gitmeyecek yönü ile daha önce yerine getirilmiş edimin veya elden çıkarma halinde TBK m.79-80 hükümlerince iki yıl içinde zamanaşımına uğramaması yolunda talep edilebilecek, buna karşılık artık olumsuz zararın sözleşmeden doğan taleple kanuni temeline dayalı olarak on yıl içinde talep edilebileceğinin söylenebileceği sorunun ortaya konduğu anda trajikomik bir sonuca ulaşacaktır. İşte bu yönde bir garabete yol açmamanın gerekliliği karşısında, dönmeye bağlanan öğreti görüşleri içinde tasfiyenin daha uzun zamanaşımı süresine bağlı olarak on yıl içinde yapılabilmesini sağlayan kanundan doğan borç ilişkisi görüşü tercih edilmelidir. Tam bu noktada “*yeni dönme teorisi*” diye bir görüşü kullanmama sebebimiz ifadesinden ötürüdür. Ancak, biz borcun kaynakları sıralamasında klasik üçlü yanında kanundan doğan diğer borçlar olarak öğretide anlatılacak olan sınıflandırmaya bağlı olarak yeni dönme gibi bir kavramla borç kaynağı yaratılmasını açıkçası pek de benimsememekteyiz.

6. KARARDA AYNEN İFADAN VAZGEÇİP OLUMLU ZARARIN TAZMİNİNE YÖNELİK TALEBİNİN ELE ALINMAMASI

Yüklenicin temerrüde düşmesi halinde sözleşmeden dönme yerine aynen ifadan vazgeçip olumlu (*müspet*) zararı talep etme yolunda da seçimlik bir hakkın olduğu uygulamada genellikle göz ardı edilmekte, her nedense dönme yoluna başvurulmaktadır.¹¹

Aynen ifadan vazgeçerek TBK m.125 hükmünde borcun ifa edilmemesinden doğan (*yani olumlu zararı*) zararı tazmin talebinde bulunan alacaklı, değiştirici yenilik doğuran hakla sözleşmeyi sonradan sona erdirmemektedir. Düşülen yanılğı ile Yargıtay, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinde değişim teorisine göre arsa sahibinin tüm bağımsız bölümlerinin yüklenici hiçbir şey gerçekleştirmemiş olsa da mülkiyet devrine hükmetmek gerektiği sonucuna varmaktadır. Oysa “*fark teorisi*”, yerine getirilmiş edimlerin iadesinin söz konusu olmayacağı ve doğal olarak hiçbir bağımsız bölüm devrinin gerekmeyeceği, buna karşılık geride kalan bağımsız bölümlerin devrinin gerekmeyeceği sonucuna ulaşır. Yüklenicinin geçerli sözleşmeden doğan edimleri tamamlamamış olmasından doğan zararların tazminine karar verilmesi gerekir. Doğal olarak yüklenicinin karşılaması gereken zararların tazmininde arsa sahibinin alıkoyduğu bağımsız bölümlerin değerinin mahsubu gerekeceği açıktır. İşte fark teorisi, tam da bu noktada yerine getirilmiş edimlerle yerine getirilmemiş edimlerin karşılıklı olarak değerlerinin farkını ortaya koymakla özümsemeye çalıştığımız boyutla arsa sahibinin yararına olan bakiye zarar miktarının yüklenici tarafından karşılanmasını gerektirir.

Bu defa dönmeye bağlı hukuki sonuçlarla farkın ortaya koymak gerekirse sonuç şu noktada odaklanacaktır: Dönme sonucu tas-

11 Bazı içtihatlarda, aynen ifadan vazgeçmeye yönelik yenilik doğurucu hakkın kullanılmasına bağlı taleplerde fahiş hatayla değişim (*mübadele*) teorisinin uygulanmasına karar verilmektedir. Halbuki hakkaniyete uygun çözüm, fark teorisinde yatmakta olup bu yönde kararlar verilmesi yerinde olacaktır.

fiye ilişkisinde, temerrüt sonucu aynen ifadan vazgeçmeye dayalı olasılıktan farklı olarak sözleşme alacaklının inisiyatifiyle baştan itibaren geçersiz kılınmaktadır. Bu takdirde kanundan doğan borç ilişkisi uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümlerinin kıyasen uygulanması sonucu iadenin ve “sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğranılan zarar” olarak ifade edilmiş olumsuz zararların tazmini gerekeceği açıktır. Oysa varacağımız sonuçla arsa sahipleri, aynen ifadan vazgeçerek olumlu zararın tazmini talep ettiği takdirde önceden devredilen bağımsız bölümlerin iadesi söz konusu olmayacaktır. Ayrıca, devri yapılmayan bağımsız bölümlerin devri yükümlülüğü ortadan kalkmakla artık yüklenici tarafından yerine getirilmeyen eser edimlerinin yol açacağı olumlu zararların tazmini yoluna gidilecektir.

Bu noktada Yargıtay’ın arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinde son dönemlerde %90-95’lere çıkan imalat seviyesinin saptanmasıyla “fesihi” hakkının kullanılması gerektiğine ilişkin dayatma, anı edimli eser teslimi borcun niteliğiyle de bağdaşmamaktadır. Arsa maliki ve yüklenici açısından karşı tarafın temerrüdüne dayalı olarak aynen ifadan vazgeçme seçiminde anılan inşaat seviyesi kriterinin bir anlamı olacağına inanıyorum. Örneğin arsa maliklerinin henüz yükleniciye devir yapmadan önce yüklenicinin eseri %90’ın üzerinde tamamlaması ve fakat temerrüde düşmesi üzerine arsa sahiplerinin sözleşmeden dönmeyerek aynen ifadan vazgeçip olumlu zarar talep etmesi halinde yüklenicinin TMK m.718/son hükmünce bütünleyici parça imalatlarının arsaya kattığı değer, arsa sahiplerinin talep edeceği olumlu zarar tazmini talebinden fark teorisi uyarınca düşmesi gerekecektir. Temerrüt söz konusu olsa da ayakta kalan sözleşme uyarınca yüklenicinin alacak hakkı söz konusu olur; borcun kaynaklarına dayalı taleplerin yarışmasında sebepsiz zenginleşme hükümleri kıyasen dahi uygulanamaz¹². Hakkaniye-

12 Ayrıntılı bilgi için bkz. NOKAY, Murat Taleplerin Yarışması, basılmamış doktora tezi, 2025. <https://tez.yok.gov.tr>, Erişim Tarihi: 31.05.2026

te uygun düşecek boyutuyla Yargıtay'ın inşaat niceliğine göre dönme/fesih ayrımı yapması temelsiz olup bu olasılıkta arsa sahibinin ödeme güçsüzlüğü karşısında TBK m.98 hükmünce sahip olduğu def'i de göz önüne alınarak hâkimin sözleşmeye müdahalesiyle TBK m.114/II hükmünün haksız fiil kurallarına yaptığı atfa itibar etmek gerekecektir. Bu noktada *"Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler."* şeklindeki kuralı gereğince ilk olarak yüklenicinin temerrüdü sonucu aynen ifadan vazgeçen arsa sahibi karşısında ayakta kalan sözleşmeye dayalı arsada gerçekleştirdiği bütünleyici parça (*mütemmim cüz*) imalatların parasal değerini kapsam belirleme sorumluluğu karşısında likit bir tazminat alacağına ön sorun olarak hükmetmesi gerekecektir. Sonrasında bu defa, TMK m.4 hükmünün *"Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir."* şeklindeki kuralına dayalı olarak hakkaniyet gereği tazminatın ödenme biçimini saptama yolunda Yargıtay'ın sözleşmeden dönmeye monte ettiği imalat niceliğine dayalı olarak aynen tazmin yolunda hüküm verebilecektir.

7. ŞEMATİK ANLATIM

Tablolarda görüleceği üzere *"Borcun İfa Sorunları, Taşınmaza Yönelik Aynı Neticeli Talepler, Arsa Sahiplerinin Dönme Yerine Aynen İfadan Vazgeçip Olumlu Zarar Talebine İlişkin Sonuçlar"* ile ilgili üç şemayla, çalışmamıza konu edilen karardan da dönülmesine ilişkin gerekçelerimizi belirtmek istediğimiz için tabloların içeriğini özetlemek isteriz.

7.1. Borcun İfa Sorunları Şeması

Bu şemada borçlu yüklenicinin arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi uyarınca alacaklı arsa sahibine olan borcunun ifasına engel olan olasılıklarla ilgili, sözleşmenin geçersizliğine veya ayakta

kalmasına bağlı olumlu (*müspet*) zarara vücut verme boyutu anlatılmaktadır. İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden birisi olan arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinde, yüklenicinin temerrüdüne dayalı olarak arsa sahiplerinin sözleşmeden dönmesi halinde bozucu yenilik doğurucu hakkın kullanılmasıyla sözleşme baştan itibaren geçersiz hale gelirken değiştirici yenilik doğurucu hakla “*aynen ifadan vazgeçip olumlu zararın tazmini isteme*” halinde sözleşme geçerli kalmaktadır.

7.2. Taşınmaza Yönelik Aynı Neticeli Talepler

Bu şema, kanunlarda karşılığı bulunmayan “*tapu iptal ve tescil davası*” adlandırmasının temelsizliğini ortaya koymaktadır.

Sözleşmeden dönme halinde, borçlandırııcı işlemin geçerliliğine dayalı olarak yapılmış tasarruf işleminin, yani tescilin varlığı uyarınca sözleşmeden dönme veya kusursuz imkânsızlıkla borçlandırııcı işlemin sona ermesi halinde (*iptal, dönme, geri alma, bozucu koşul gibi nedenlerle*) önceden yerine getirilmiş edimlerin iadesi, tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerde sebepsiz zenginleşmeye konu olacaktır. Bu durumda iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde ise “*dönme*” halinde olumsuz (*menfi*) zararın tazminiyle birlikte talebin niteliği gereği, “*kanundan doğan borç ilişkisi teorisi*” veya aynı sonuca varan “*yeni dönme teorisi*” uyarınca on yıllık zamanaşımına tabi olarak sebepsiz zenginleşme hükümlerinin iade konusunda kıyasen uygulanması gerekeceği sonucu, “*kişisel hakka*” dayalı TMK m.716 hükmünce tescili isteme (*ferağa icbar; eMK m.642*) davasında söz konusu olacaktır. Geçerli borçlandırııcı işleme dayanarak yapılmış geçerli tasarruf işleminin altından sonradan borçlandırııcı işlemin çekilmesi halinde, TBK ve Roma Hukuku sebepsiz zenginleşme talebini (*condictio ob causam finitam*) gündeme getirir. Yargıtay’ın 15. ve 6. Hukuk Dairesi’nin iyiniyetli olmama (*kötüniyet*) karinesinin yaratılması sonucunda verilmiş fahiş hatalı kararlarından sonra İBBGK kararı da, işte tam bu noktada inanılmaz yanılığa düşmektedir.

Zira hatalı kararlarda, geçerli olarak doğan tasarruf işlemi, sonradan dönme neticesinde, mülkiyetin geçişinde nedensellik prensibine bağlı olarak kendiliğinden (*ipso iure*) geçersiz olmakla birlikte taşınmazlar açısından yolsuz tescil söz konusu olmaktadır. Bu yöndeki fahiş hata, hem istihkak (*rei vindicatio*) ile sebepsiz zenginleşmenin (*condictio*) farkına varılamadığı için hem de taşınmazlar açısından geçerli olarak doğmuş taşınmaz mülkiyeti edini mine dayalı TMK m.992 hükmüne tabi mülkiyet karinesini bozucu koşula tabi tuttuğu için doğmaktadır. Bu noktada karıştırılmaması gereken husus, borçlandırıcı işlemin, hem geciktirici koşul (*taliki şart*) hem de bozucu koşula (*infisahi şart*) bağlı olabileceğidir.¹³ Ancak tescilin borçlandırıcı işlem den bağımsız niteliği ile yarattığı bilimsel sonuç asla koşula (*şarta*) bağlanamamasıdır.

7.3. Arsa Sahiplerinin Dönme Yerine Aynen İfadan Vazgeçip Olumlu Zarar Talebine İlişkin Sonuçlar

Bu şemada, çarpıcı biçimde Yargıtay'ın hakkaniyet gözetmekle vardığı inşaat niceliğine bağlı olarak yüklenicinin arsada gerçekleştirdiği TMK m.718/son hükmüne tabi olarak yapıların bütünleyici parça (TMK m.684; *mütemmim cüz*) değerinin göz önüne alınması olasılığına değiniyoruz. Vardığımız bu sonucun, dönmede geçerli olmayıp iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliği ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinde yüklenicinin bu yönde arsa sahibi tarafından parasal olarak tazmin güc lüğüne bağlı olarak çözüm getirme arzusundayız. Bu yönde parasal tazminde ısrar edecek yüklenicinin TMK m.23 hükmüne tabi ekonomik özgürlüğe bağlı kişilik haklarına arsa sahibince ihlaline yol açan sonucun TMK m.4 hükmünce hakim in takdir hakkını hakkaniyet gözetmesine bağlı sonuçla TBK m.51 hükmünce tazminatın ödenme biçimini bağımsız bölüm ile aynen tazmine hükmetmesi yolunda önerimizin Yar-

13 Tescil, geciktirici veya bozucu koşula tâbi olmamasına rağmen Yargıtay tarafından tescil, bozucu koşula bağlanmıştı. TBK m.243/I ve Türk Sicili Tüzüğü'nün m.16/II hükmünce eleştiri için bkz. ÖZMEN/ÜREM, agm, s.13vd.

gıtay'ın dönmeye bağlı olarak belirli bir imalat niceliğinde (*örneğin 90-95lere kadar çıkmış olmakla*) arsa sahibinin yükleniciye aynen tazmin yükümlülüğünün aynen ifadan vazgeçip olumlu zarar talebiyle bağdaştığını vurgulamak istiyoruz.

8. SONUÇ

Özellikle arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi gibi karma nitelik taşıyan sözleşmelerdeki uyuşmazlıklarda çözümlerin hukuki gerekçelere dayalı verilmesi gerekli olup Roma hukuku temelli tabirlerle verilecek yeni bir içtihadı birleştirme kararına ihtiyaç olduğunu vurgulamak isteriz.

KAYNAKÇA

- KAHRAMAN, Zafer, 'Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Arsa Sahibinin Sözleşmeden Dönmesi Halinde Yükleniciden Arsa Payı Satın Almış Olan Üçüncü Kişilerin Hukuki Durumu', Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, Der Yayınları, 2015, s.425-458
- KIRCA, Çiğdem, "Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Sözleşmeden Dönmenin Üçüncü Kişilere Etkisi", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu(Bildiriler-Tartışmalar), 2007, s.77-98
- NOKAY, Murat, Taleplerin Yarışması, basılmamış doktora tezi, 2025
- ÖZ, Seğer, Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, 2026
- ÖZMEN, E.Saba/ÜREM, Müge, "Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Yargıtay Kararları İle Yaratılan "Avans Tapu" Kavramına Yönelik Eleştiriler", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, S.1, 2016
- ÖZMEN,E.Sabâ/AYDIN, Gülşah Sinem, "Tapu İptal Davası Olarak Yanlış Adlandırma ile Açılan Davalar", İBD, C.88, S.2014/6, s.179-215
- ÜREM, Müge, Eser Sözleşmesinde Erken Dönme, 2017
- VARDAR HAMAMCIOĞLU, Gülşah, Medeni Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı, Oniki Levha Yayıncılık, 2014
- <http://www.sozluk.adalet.gov.tr>
- <https://tez.yok.gov.tr>

TAŞINMAZA YÖNELİK AYNI NETİCİLİ DAVALAR
(Uygulamada "Tapu iptal Davaları" (1) olarak yanlış adlandırılmaktadır.)

**Tescilli İsteme Davası
(Tescile Zorlama; Feraga İcbar; TMK m.716)**

- * Davacı alacak hakkına dayalı olarak hükmen tescilli talep eder.
- * Davalı temerrüt halindedir; iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde aynen ifada ısrar edilmiştir.
- * Zamaşaşımına tabidir. Örneğin, TBK m. 125; TBK m. 82 hükümleri gereği.
- * Şerhi TMK m. 1010/1. bent hükümüne çekimsizlik haklarının korunması niteliğindedir.
- * Alacağın devri hükümlerine bağlı olarak HMK m. 125'e göre davacı, dava konusu devredebilir.
- * Davalı malikten taşınmazı edinen üçüncü kişiye borç ilişkisinin nisbîliği gereğince hükmen tescil yolunda talepte bulunamaz. (2)

ÖRNEKLER:

- Tapu Kanunu m.26/ Noterlik Kanunu m.60 ve m. 89 hükümüne noter satış vaadi borçlusunu malikin temerrüdü sonucu
- TMK m. 676 hükümüne adı yazılı geçerli miras paylaşımı sözleşmesince mirasçılar arasında Vasiyetname/miras sözleşmesi uyarınca vasiyet tasarrufu ile belirli mal bırakma alacaklısının mirasçılar aleyhine dava açması sonucu
- Sebepsiz zenginleşme hükümlerince malvarlığı fakirleşen davacı tarafından zenginleşen davalı aleyhine (TBK m.28 vd. irade bozukluğu hallerinde olduğu gibi) ve TBK m. 125 sözleşmeden dönme sonucu kanundan doğan borç ilişkisi gereği nispi iade talepleri
- Noterde sınırlı aynı hak kurma (Örneğin; irtifak hakkı) vaaidine dayalı olarak malik aleyhine
- İhançil devre dayalı taşınmazın ladesini talep

**Yolsuz Tescilin Düzeltilmesi Davası
(Tapu Sicilinin Tashihi; TMK m. 1025)**

- * Bu davada davacı yolsuz tescille kayıtlı olduğu mülkiyet hakkına dayalı olarak istihkak talebiyle TMK m. 683 hükümüne dava açmaktadır. Davacı aynı zamanda ziyetli kaybetmesi sonucu davalının haksız sürdürdüğü ziyetli de dava dilekçesinde aynı bir taleple TMK m. 993 ve MK m. 995 hükümlerince taşınmazın ladesini talep eder. Bu taleple edilen ilam İcra İflas Kanunu m. 26 hükümüne konu olur. Aksi takdirde sat yolsuz tescilin düzeltilmesi ilamı ile taşınmazın teslimini sağlayamaz.
- * Davacı aynı hakla dayalı olarak yolsuz işleme (TMK m. 1024) kayıtlı olduğu ve fakat TMK m. 992 hükümüne aleyhine işleyen mülkiyet karışıklığına tabi tescilin (TMK m. 1023 hükümüne dayalı aynı hak kazanımı) bertaraf etmek amacıyla aynı haklarına dayalı olarak tescilin adına düzeltilmesini ister.
- * Davalı mülkiyet hakkı karnesi sahibi ise istihkak; diğer aynı hakların sahibi ise haksız el atma temeline dayalı olarak tescilin düzeltilmesini ister.
- * Hak düştürücü süre/zaman aşımı yok.
- * Şerhi TMK m. 1011/1. bendi hükümüne geçici tescilin şerhi yolu ile olur.
- * Mülkiyet hakkının devrine bağlı özelliklerde alacağın devrine tabi olmama sonucu HMK m. 125'e göre davacı, dava konusunu devredemez.
- * TMK m. 1023 hükümüne yolsuz mülkiyet karnesine dayalı olarak taşınmazı edinen üçüncü kişi (yinyetli olması halinde aynı hakla kazanım; TMK m. 1024/1 hükümüne (yinyetli olmayan üçüncü kişi aynı hakla kazanamaz, aleyhine yolsuz tescilin düzeltilmesi davası açılabılır. Ancak geçici tescil şerhi alınması halinde ve yinyetli edimine dayalı olarak davacı HMK m. 125/1 (b) bendi uyarınca davasını tüzimada dönüştürebilir.

ÖRNEKLER:

- Muvazalı işlemler, sahte vekalet, sahte mirasçılık belgesi, tam ehliyetinin yapıldığı devir ve sınırlı aynı hak kurması sonucu davalı adına tescil
- Yolsuz hile işlemleri sonucu davalı adına tescil
- Sınırlı ehliyetinin izinsiz mülkiyet devri, yasadışı işlemlerle ipotek tescili ve vakıf kurması gibi tapuda biriktilen karışıklık (vazih) işlemler ile edip devrine onama (icazet) verilmesi sonucu taşınmazın sınırlı ehliyetli adına tescil
- İradeli kadastro tespitiyle dayalı olarak gerek kamu gerekse özel hukuk kısıtlarının istisnai olarak Kadastro Kan. m. 12 hükümüne hak düşürücü süreyle tabi teşkil edilmemesi tescilin düzeltilmesi talepleri

1- Tapu kayıtları için hiçbir zaman iptal tabiri kullanılamaz. Her iki davada da TMK m. 705/II. fıkraya hükümüne gerek hükmen tescil gerek mevcut tescilin düzeltilmesi ilamın kesinleşmesi ile yeni bir tapu sayfası açılmadan gerçekleştirilir. Tapu kayıtlarının TMK sicilinden artık tapuya kayıtlı bir taşınmaz olma özelliğini kaybetmesi sonucu yapılacak işlem TMK m. 999/II. fıkraya hükümüne açıkça düzenlenmiş ve "tapu sicilden çıkarılma" olarak ifade edilmiştir. Örneğin; Hatırlı kadastro tespitiyle sonucu Kadastro Kan. m. 18 hükümüne özel mülkiyete konu olmaması mümkün olmayan kayıtlar, kültür ve tabiat varlıkları, miraslar sicilinden çıkarılma işlemine tabi tutulur. Bu konuda Kamulaştırma Kanunu m.10/XII "sivil kayıtların terkin", Kat Mülkiyeti Kanunu m. 48/II "kültür sayfasının kapatılması" tabirlerinin kullanılmasına kavram karşılığına yol açmaz.

2- Türk Borçlar Kanunu'nun ruhuna (özüne) aykırı olarak fahiş hatalı Yargıtay içtihatları söz konusudur. Örneğin; taşınmaz satış vaadi alacaklısı şerh edilmemesi olsa bile borçlu malikin tasarruf yetkisi sonucu üçüncü kişilere taşınmaz üzerinde aynı hak kurması halinde geçerlilik şüphesine tabi olması sonucu tarihini resmi olmamasına dayalı olarak üçüncü kişilere karşı ve diğer bir örnekte arazın tapu altında arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinde sözleşmeden dönme halinde kat el değiştirir ise değişimsiz tapu iptal davası açılmasına olanak tanıyan yetkisel içtihatlar garabetin zirvesini oluşturmaktadır.

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLARI

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

RESMÎ VASIYETNAMENİN İPTALİ

•

MİRAS BIRAKANIN GERÇEK İRADESİ

•

**TANIKLARIN DÜZENLEME SÜRECİNİN BAŞINDAN
İTİBAREN VARLIĞI**

•

KANUN HÜKMÜNÜN KATI BİÇİMDE YORUMLANMASI

•

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFU AYAKTA TUTMA

•

**MÜLKİYET HAKKININ POZİTİF YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN
DEVLETE YÜKLEDİĞİ ÖDEV**

Resmî vasiyetname içeriğinden tanıkların düzenleme sürecinin başından beri miras bırakan ile birlikte bulundukları ve resmî vasiyetnamenin aynı oturumda tek seferde düzenlendiği görülmüştür. Dolayısıyla miras bırakanın beyanının tanıkların önünde yapıldığı ve resmî vasiyetname içeriği ile miras bırakanın gerçek iradesinin hiçbir şüpheye yer olmaksızın uyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre somut olaya özgü koşullarda vasiyetnamenin iptal edilmesi, ilgili kanun hükmünün katı şekilde yorumlanmasına dayanmaktadır. Bu katı yorumun ise hükümlerin düzenlenme amacına ve ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutma ve yaşatma ilkesine aykırı olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca konuyu temyizen incelemekle görevli olan Dairenin güncel içtihatlarında da bu hususun olaya özgü koşullar gözetilerek favor testamenti ilkesine uygun ve esnek bir bakış açısı ile yorumlandığı belirtilmelidir.

Kanun hükmünün yukarıda açıklandığı üzere katı ve şekilci yorumu nedeniyle başvurucunun menfaatleri ile davalının menfaatleri arasında adil bir denge kurabildikleri ve dolayısıyla mülkiyet hakkının pozitif yükümlülüklerinin devlete yüklediği ödevlere uygun bir inceleme yapabildikleri söylenemeyecektir. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

(AYM, Başvuru Numarası: 2019/36400, T. 16.07.2025)*

BAŞVURUNUN KONUSU

Başvuru; lehe düzenlenen resmî vasiyetnamenin iptali talebinin kabul edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

(...)

İNCELEME VE GEREKÇE

(....)

Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

(....)

Kabul Edilebilirlik Yönünden

Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

* Kararın tamamı için RG.20.02.2026 – 33174 bkz

Esas Yönünden

Somut olayda kamu makamlarının başvuruçunun mülkiyet hakkına yönelik doğrudan bir müdahalesi yoktur. Uyuşmazlık, H.Ç.nin yasal mirasçılar ile vasiyet edilen kişi arasında terekenin paylaşımına ilişkindir. Dolayısıyla özel kişiler arasındaki uyuşmazlığa ilişkin başvuruda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri yönünden inceleme yapılmalıdır.

Mülkün Varlığı

(.....) öncelikle başvuruçunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı miras hakkı bakımından hukuki durumunun değerlendirilmesine bağlıdır. Somut olayda H.Ç. düzenlediği resmî vasiyetname ile başvuruçunun tüm mal varlığı bakımından yasal mirasçısı olmasını arzu etmiştir. Başvuruçunun bu vasiyetname ile atanmış mirasçı olarak tereke üzerinde hak talep edebileceği dikkate alındığında mülkiyet hakkı bakımından meşru bir beklentisi olduğu kabul edilmiştir.

Genel İlkeler

(.....)

Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni gerçek anlamda koruma sağlanmasıdır. Buna göre anılan maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif

yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirir (Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43). Bu noktada miras hukukunda üçüncü kişiler arasında çıkan uyuşmazlıklarda mülkiyet hakkının özel bir görünüm şekli olan miras hakkının korunması bakımından devletin pozitif yükümlülükleri bulunduğunun altını çizmek gerekir.

Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma, oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da içermektedir (Selahattin Turan [1. B.], B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda olayda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri söz konusudur. Dolayısıyla tarafların karşı karşıya gelen menfaatleri çerçevesinde mülkiyet hakkını korumakla yükümlü bulunan devletin maddi ve usule ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu bağlamda ilk olarak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir (Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 53).

(....)

Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin

kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. (...)

Son olarak başvurucunun mülkiyet hakkını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağını, kanun koyucuya ve somut olayın koşulları gözönünde bulundurularak derece mahkemelerine aittir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatleri mümkün olduğunca dengelenmeli ve süreç taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca yol açmamalıdır. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Olayın bütün koşulları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (Faik Tari ve Sultan Tari [2. B.], B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

Değerlendirme

(....)

Başvurucunun iddiaları dikkate alındığında somut olayda incelenmesi gereken mesele resmî vasiyetnamenin geçerlilik şartlarına ilişkin kanun hükmünün olaya özgü koşullarda Mahkeme ve Daire tarafından yorumlanış şekli ve bu bağlamda tatbikinin mülkiyet hakkını ihlal edip etmediğidir.

(.....) kanun koyucu, miras bırakanın okuma yazma bilip bilmemesine göre resmî vasiyetnamenin düzenleme usulünü farklılaştırmış; 4721 sayılı Kanun'un 535. maddesinde okuma yazma

bilmeyenler tarafından düzenlenen resmî vasiyetnamelerde ilgili resmî memur ve tanıkların rolünü artıran bazı geçerlilik şartları öngörmüştür.

Maddenin ilk fıkrasına göre resmî memur vasiyetnameyi iki tanığın önünde miras bırakana okumalı, miras bırakan da bunun üzerine vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan etmelidir. Bu şart ile metin hâline getirilen vasiyetname içeriği ve miras bırakanın gerçek arzularının örtüşmemesi ihtimalinin önüne geçilmek istenmiştir.

(.....) Kanun koyucunun bu düzenleme ile tanıkların beyanlarının kapsam ve içeriğini çok ayrıntılı bir şekilde belirlemesinin temel nedeni, okur yazar olmayan miras bırakanın gerçekleştirdiği ölüme bağlı tasarrufun içerik ve kapsamının hiçbir duraksamaya mahal bırakmayacak açıklıkta miras bırakanın gerçek iradesine uygun olup olmadığını ve sıhhatini belirlemek üzere ayrıca bir denetim mekanizması kurmaktır. Böylece resmî vasiyetnamenin içeriği ile miras bırakanın gerçek iradesinin uyuşup uyuşmadığı ve sıhhatinin bir kez de tanıklar tarafından denetlenmesi ve sürecin sadece resmî memurun inisiyatifine bırakılmaksızın olası tüm hatalardan arındırılarak tamamlanması amaçlanmıştır.

Maddenin lafzı itibarıyla bu geçerlilik şartlarından birinin eksikliği resmî vasiyetnameyi şeklen geçersiz kılacak ve 4721 sayılı Kanun'un 557. maddesi uyarınca resmî vasiyetnamenin iptali için dava açılabilecektir. Öte yandan söz konusu şartların olası hataları bertaraf etmeye ve miras bırakanın gerçek iradesini vasiyetnameye yansıtmaya hizmet eden bir sürecin parçaları olduğu da hatırdan çıkarılmamalıdır. Bu kapsamda vasiyet edenin iradesinin hiçbir duraksama olmaksızın ortaya çıktığı ve tanıkların da bu iradeyi doğruladığı durumlarda, vasiyetnameyi düzenleyen memurun inisiyatifinde gerçekleşen bir eksikliğin vasiyet edenin iradesinin önüne geçirilmesine yol açan bir yorumun öngörülebilir olduğunu

kabul etmek mümkün değildir. Aksi hâlin kabulü, katı bir yorum nedeniyle favor testamenti olarak da anılan ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutma ve yaşatma ilkesini ihlal eder ve ölüme bağlı tasarrufun öngörülemez biçimde iptali sonucunu doğurur.

Somut olayda resmî vasiyetname içeriğine göre tanıklar, okuma yazma bilmeyen miras bırakan ile birlikte resmî memur sıfatına sahip notere birlikte gitmiş; düzenlenen resmî vasiyetname noter tarafından bu tanıklar önünde miras bırakana okunmuş, miras bırakan da yazılanların tamamen son ve gerçek isteklerini kapsadığını beyan etmiştir (bkz. § 6). Yine resmî vasiyetname içeriğinden tanıkların resmî vasiyetnamenin noter tarafından düzenlendikten sonra miras bırakana önlerinde okunduğunu, miras bırakanın resmî vasiyetnamenin son ve gerçek isteklerine uygun olduğunu ifade ettiğini ve mirasbırakanı bu işlemi yapmaya ehil gördüklerini beyan ettikleri görülmüştür. (bkz. § 7).

(.....) resmî vasiyetname içeriğinden tanıkların düzenleme sürecinin başından beri miras bırakan ile birlikte bulundukları ve resmî vasiyetnamenin aynı oturumda tek seferde düzenlendiği görülmüştür (bkz. §§ 6-8). Dolayısıyla miras bırakanın beyanının tanıkların önünde yapıldığı ve resmî vasiyetname içeriği ile miras bırakanın gerçek iradesinin hiçbir şüpheye yer olmaksızın uyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre somut olaya özgü koşullarda vasiyetnamenin iptal edilmesi, ilgili kanun hükmünün katı şekilde yorumlanmasına dayanmaktadır. Bu katı yorumun ise hükümlerin düzenlenme amacına ve ölüme bağlı tasarrufu ayakta tutma ve yaşatma ilkesine aykırı olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca konuyu temyizden incelemekle görevli olan Dairenin güncel içtihatlarında da bu hususun olaya özgü koşullar gözetilerek favor testamenti ilkesine uygun ve esnek bir bakış açısı ile yorumlandığı belirtilmelidir (bkz. § 20-21).

Mahkemelerin hukuk kurallarını somut olay bağlamında yorumlarken ilgili müessesenin amacı ve taraflar arasındaki hak ve menfaat dengesini sağlaması zorunlu olup somut olayda ilgili kanun hükmünün yukarıda açıklandığı üzere katı ve şekilci yorumu nedeniyle başvurucunun menfaatleri ile davacının menfaatleri arasında adil bir denge kurabildikleri ve dolayısıyla mülkiyet hakkının pozitif yükümlülüklerinin devlete yüklediği ödevlere uygun bir inceleme yapabildikleri söylenemeyecektir.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

(.....) yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

GİDERİM

(....) Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. (.....)

(.....) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

HÜKÜM: Açıklanan gerekçelerle; Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA, Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE, Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzereGÖNDERİLMESİNE, Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,.....OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ELEKTRONİK TİCARET PAZAR YERİ

•

ARACI HİZMET SAĞLAYICI

•

MESAFELİ SÖZLEŞMENİN TARAFININ TÜKETİCİ OLMASI

•

AYIPLI MAL/TÜKETİCİNİN SEÇİMLİK HAKLARI

•

ARACI HİZMET SAĞLAYICININ SORUMLULUĞU

Aracı hizmet sağlayıcının sadece elektronik ticarete konu mal veya hizmetler hakkındaki bilgilerin teknik ve otomatik olarak işlenmesi yoluyla tarafsız bir şekilde hizmet sunmakla kalmayıp ticarete konu mal veya hizmetler hakkında bilgi sahibi veya bu mal ya da hizmetler üzerinde kontrol sahibi olması hâlinde, başka bir deyişle iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılması hususunda aktif bir rol oynadığı durumlarda dahi sorumlu tutulmaması tüketicinin bazı hâllerde korumasız kalmasına neden olacaktır. Özellikle tüketicilerin satıcı veya sağlayıcıya ulaşamadığı durumlarda tamamen korumasız kalması ve

zararlarını tazmin edememesi gündeme gelebilecektir. Kurallar, belirtilen hususlarda tüketicilerin aleyhine ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önüne geçecek güvenceleri içermemektedir.

Bu itibarla kuralların tüketicilere aşırı bir külfet yüklediği, aracı hizmet sağlayıcılar ile tüketicilerin mülkiyet hakkı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi tüketiciler aleyhine bozduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurallar devletin mülkiyet hakkına ve tüketicinin korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri ile bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

(AYM. E. 2024/187, K. 2026/42, T. 12.02.2026)*

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara Bölge Adliye Mahkemesi
3. Hukuk Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: A. 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 48. maddesine 24/3/2022 tarihli ve 7392 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen (6) numaralı fıkranın (d) bendinde yer alan "...ile 11 inci ve 15 inci maddelerde yer alan hakların kullanımı..." ibaresinin,

B. 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1/7/2022 tarihli ve 7416 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 10., 13., 36. ve 172. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Ayıplı mal nedeniyle uğranılan manevi zararın tazmini talebiyle açılan davanın reddine dair ilk derece mahkemesi kara-

* RG. 02.06.2026-33268

rının istinaf incelemesinde itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurallarla aracı hizmet sağlayıcıların sundukları içeriklerin hukuka aykırılığından sorumlu tutulmamasının devletin tüketicinin korunmasına yönelik yükümlülükleriyle bağdaşmadığı, tüketici ile aracı hizmet sağlayıcı arasındaki dengenin tüketici aleyhine bozulduğu, tüketicilerin elektronik ticaret pazar yerinden aracı hizmet sağlayıcının oluşturduğu güven nedeniyle alışveriş yaptığı, güven sorumluluğu ilkesi gereğince aracı hizmet sağlayıcıların aracılık ettikleri sözleşme bakımından sorumlu tutulmalarının anayasal bir zorunluluk olduğu, aracı hizmet sağlayıcılara sorumsuzluk öngörülmesi suretiyle tüketicilerin zararlarını talep etme bakımından mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirildiği, aynı zamanda aracı hizmet sağlayıcılar ile küçük ölçekli satıcı veya sağlayıcılar arasında eşitsizlik yaratıldığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 10., 13., 36. ve 172. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İLK İNCELEME

(.....)

6502 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (6) numaralı fıkrasının itiraz konusu ibarenin de yer aldığı (d) bendinde aracı hizmet sağlayıcının satıcı veya sağlayıcı adına bedel tahsil etmesi hâlinde, mal veya hizmetin tüketiciye teslimi veya ifası sonrası bedelin satıcıya veya sağlayıcıya aktarıldığı durumlar ile 11. ve 15. maddelerde yer alan hakların kullanımı hariç olmak üzere teslim veya ifa ile cayma hakkına ilişkin yükümlülüklerden satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan bentte yer alan "...ile 11 inci ve 15 inci maddelerde yer alan hakların kullanımı..." ibaresi itiraz konusu kurallardan ilkinin oluşturmak-

tadır. Kurala göre aracı hizmet sağlayıcının söz konusu Kanun'un 11. ve 15. maddelerinde yer alan hakların kullanımı hususunda tüketicie karşı herhangi bir sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

Kanun'un 11. maddesi malın ayıplı olması, 15. maddesi ise hizmetin ayıplı olarak ifa edilmesi durumunda tüketicinin seçimlik haklarını düzenlemektedir. Bakılmakta olan davanın konusunun ayıplı mala ilişkin olduğu gözetildiğinde 15. maddenin uygulanacak kural niteliğinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan kuralda yer alan "...maddelerde yer alan hakların kullanımı..." ibaresi, bakılmakta olan davanın konusu olan "...ile 11 inci..." ibaresinin yanı sıra uygulanma imkânı olmayan "...ve 15 inci..." ibaresi yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir. Dolayısıyla bakılmakta olan davanın konusu gözetildiğinde kuralın kalan kısmının esasına ilişkin incelemenin kuralda yer alan "...ile 11 inci..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

(.....)

ESASIN İNCELENMESİ

(....)

Sınırlama Sorunu

6563 sayılı Kanun'un 9. maddesinin itiraz konusu (1) numaralı fıkrası, aracı hizmet sağlayıcının sağladığı elektronik ticaret ortamında gerçekleştirilen ve fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin yapılan çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyette aracı hizmet sağlayıcının hukuka aykırı içerik durumunda sorumlu olmadığını hüküm altına almaktadır. Bu itibarla itiraz konusu kural, tüketici sözleşmesi niteliğinde olsun ya da olmasın her türlü elektronik ticareti kapsamaktadır.

Bakılmakta olan davanın konusu ise elektronik ticaret yoluyla satın alınan malın ayıplı çıkması nedeniyle uğranılan manevi zara-

rın tazmini talebiyle tüketici tarafından açılan tazminat davasıdır. Bu durum karşısında kuralın esasına ilişkin incelemenin “tüketici sözleşmeleri” yönünden yapılması gerekir.

(.....)

ANAYASA’YA AYKIRILIK SORUNU

(.....)

İtiraz konusu kurallarla aracı hizmet sağlayıcının, hizmet sağlayıcı tarafından sunulan içeriğin ve içeriğe konu mal veya hizmetlerin hukuka aykırı olmasından sorumlu olmadığı hüküm altına alınmıştır. Mal veya hizmetin içeriğinin hukuka aykırı olması durumunda yaptığı ödeme karşılığında mal veya hizmet almış olan tüketicinin mal varlığında bir değer kaybı yaşanacaktır. Söz konusu değer kaybının maddi varlığa ilişkin olduğu ve mülk teşkil ettiği açıktır.

(....)

Anayasa’nın söz konusu maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu hakka müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Nitekim Anayasa’nın 5. maddesinde insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartların hazırlanması, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa’nın 5. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde 35. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda devlet, kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve etkili bir şekilde mülkiyet hakkının korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri almak zorundadır. Pozitif yükümlülüğün ortaya çıkmasının nedeni gerçek anlamda koruma sağlanmasıdır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülük, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyumsuzluklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınma-

sını gerektirmektedir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13; E.2023/58, K.2023/204, 30/11/2023, § 20; Türkiye Emekliler Derneği [1. B.], B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; Eyyüp Boy-nukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

Kurallar, aracı hizmet sağlayıcının, hizmet sağlayıcı tarafından sunulan içeriğin ve içeriğe konu mal ve/veya hizmetlerin hukuka aykırı olmasından sorumlu olmadığını düzenlemek suretiyle aracı hizmet sağlayıcının mülkiyet hakkının korunmasını amaçlamaktadır. Dolayısıyla kurallar tüketicilerin mülküne doğrudan bir sınırlama niteliğinde olmayıp aracı hizmet sağlayıcının mülkiyet hakkının korunması için alınan bir tedbir niteliği taşımaktadır. Bu nedenle kurallar devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülüğü yönünden incelenmelidir.

(.....)

Elektronik ticarete hizmet sağlayıcı tarafından sunulan içeriğin ve içeriğe konu mal veya hizmetin hukuka aykırı olması durumunda hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı ile tüketicilerin mülkiyet hakkından kaynaklanan menfaatleri çatışmaktadır. Farklı tarafların mülkiyet hakkının çatıştığı durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağı hususunda kanun koyucunun belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması mülkiyet hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerle bağdaşmayabilir. Bu bağlamda her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir (benzer bir değerlendirme için bkz. AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 16). Menfaat dengesinin adil bir şekilde kurulup kurulmadığının değerlendirilme-

sinde ise taraflara tanınan tüm imkânların gözönünde bulundurulması zorunludur (AYM, E.2020/11, K.2023/98, 18/5/2023, § 106).

Anayasa'nın 172. maddesinde de devletin tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirleri alacağı, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimleri teşvik edeceği ifade edilerek tüketicilerin haklarının korunmasına ilişkin doğrudan ve özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde özetle tüketicilerin korunmasının tüketici toplumu diye adlandırılan belirli bir gelişmişlik seviyesindeki ülkelerde ortaya çıkmış olmakla birlikte bu ölçüde gelişmemiş ülkelerde de toplumsal bir sorun olduğunun sonradan görüldüğü ve bu konuda getirilecek tedbirlerin tüketicileri koruyacağı, tüketicinin korunmasının bir serbest piyasa ekonomisi tedbiri olduğu, her şeyden önce tüketicilerde tüketici bilincinin oluşturulması gerektiği, devletin tüketicileri koruyucu başka tedbirler de alabileceği belirtilmiştir (AYM, E.2016/162, K.2017/156, 15/11/2017, § 8).

Aracı hizmet sağlayıcılar, elektronik ortamda ve başkaları arasında iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılması için uygun bir ortam sağlayan gerçek ve tüzel kişilerdir. Aracı hizmet sağlayıcıların her iki tarafla yapmış oldukları sözleşmelerin konusu çevrim içi olarak iktisadi ve ticari faaliyet gerçekleştirmeleri için tarafların uzaktan iletişim kurmalarını sağlamaktır.

(.....)

Karşılaştırmalı hukukta ilke olarak aracı hizmet sağlayıcıların güvenli liman adı altında hizmet sağlayıcılar tarafından sunulan içerikten sorumlu tutulmadıkları görülmektedir. Ancak söz konusu sorumsuzluğun genel olarak sadece verilerin teknik ve otomatik olarak işlenmesi yoluyla tarafsız bir şekilde hizmet sunan aracı hizmet sağlayıcılar yönünden kabul edildiği, aracılık faaliyetinde aktif rol alan araçlar yönünden anılan sorumsuzluğun kabul edilmediği görülmektedir.

Bu bağlamda 6563 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde uyum sağlanacağı belirtilen Avrupa Birliği'nin (AB) 8/6/2000 tarihli ve 2000/31/EG Bilgi Toplumu Hizmetlerinin, Özellikle Elektronik Ticaretin Ortak Pazardaki Bazı Yönleri Hakkında Direktifi'nde hizmet sağlayıcıların sundukları içerikten sorumlu tutulmayacakları düzenlemesi yapılmış ancak anılan direktifin giriş kısmının (42) numaralı paragrafında söz konusu sorumsuzluk hükmünün yalnızca teknik, otomatik ve pasif platform faaliyetleri özelinde uygulanabileceği belirtilmiştir. Benzer düzenlemeye dijital hizmetler için tek pazar hakkında 19/10/2022 tarihli ve (AB) 2022/2065 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü'nde de yer verilmiştir.

(.....) aracı hizmet sağlayıcının sadece elektronik ticarete konu mal veya hizmetler hakkındaki bilgilerin teknik ve otomatik olarak işlenmesi yoluyla tarafsız bir şekilde hizmet sunmakla kalmayıp ticarete konu mal veya hizmetler hakkında bilgi sahibi veya bu mal ya da hizmetler üzerinde kontrol sahibi olması hâlinde, başka bir deyişle iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılması hususunda aktif bir rol oynadığı durumlarda dahi sorumlu tutulmaması tüketicinin bazı hâllerde korumasız kalmasına neden olacaktır. Özellikle tüketicilerin satıcı veya sağlayıcıya ulaşamadığı durumlarda tamamen korumasız kalması ve zararlarını tazmin edememesi gündeme gelebilecektir. Kurallar, belirtilen hususlarda tüketicilerin aleyhine ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önüne geçecek güvenceleri içermemektedir.

Bu itibarla kuralların tüketicilere aşırı bir külfet yüklediği, aracı hizmet sağlayıcılar ile tüketicilerin mülkiyet hakkı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi tüketiciler aleyhine bozduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kurallar devletin mülkiyet hakkına ve tüketicinin korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri ile bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Ö... Ç.... bu görüşe katılmamıştır.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallar, Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 10., 13. ve 36. maddeleri yönünden ayrıca incelenmemiştir.

İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

6502 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (6) numaralı fıkrasının (d) bendinde yer alan "...ile 11 inci..." ibaresinin ve 6563 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "tüketici sözleşmeleri" yönünden iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

HÜKÜM

A. 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 48. maddesine 24/3/2022 tarihli ve 7392 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen (6) numaralı fıkranın (d) bendinde yer alan "...ile 11 inci..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Ö... Ç...'ın karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OY-BİRLİĞİYLE,

B. 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1/7/2022 tarihli ve 7416 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle başlığı ile birlikte değiştirilen 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasının;

1. Esasına ilişkin incelemenin "tüketici sözleşmeleri" yönünden yapılmasına OYBİRLİĞİYLE,

2. "Tüketici sözleşmeleri" yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE, 12/2/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

(....)

Aşağıda belirttiğim gerekçeler ile söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığı kanaatinde olduğumdan, çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne katılmıyorum.

(.....)

Elektronik Ticareti düzenleyen 6563 sayılı Kanun, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a göre genel bir Kanun niteliğini haiz olduğundan, gerek tüketici sözleşmeleri gerekse ticari sözleşmeler açısından uygulama alanı bulmaktadır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, tüketicilerin yaptığı mesafeli sözleşmeler açısından özel Kanun olarak öncelikle uygulanacağından, aracı hizmet sağlayıcılarının sorumluluğu hususunda Kanun'un 48. maddesinin 6. fıkrasında tüketicilerin korunmasında gerekli güvencelerin sağlanıp sağlanmadığına özel olarak değinmek gerekir.

6502 sayılı Kanun'un 48. maddesinin 6. fıkrasında, aracı hizmet sağlayıcısı olarak faaliyet gösterenlerin aracılık ettikleri mesafeli sözleşmelere ilişkin olarak hangi hususlarda sorumlu olacağı özel olarak belirtilmiştir.

(....)

(....) tüketici ile yapılan mesafeli sözleşmelerde malın ayıplı olması halinde tüketiciye karşı, özellikle 6502 sayılı Kanun'un öngördüğü bazı seçimlik haklar açısından, üreticinin ve ithalatçının da sorumlu olduğu, yine cayma hakkının kullanılması halinde aracı hizmet sağlayıcılarının tüketiciye karşı müteselsil sorumlu olduğu, aracı hizmet sağlayıcısının reklam veya kampanya yaparak aktif olduğu hallerde satıcı ve sağlayıcının onayı yoksa bizzat aracı hizmet sağlayıcısı sorumlu olduğu gibi hükümler göz önünde tutulduğunda çoğunluk görüşünde ileri sürülen, mesafeli sözleşmelerde tüketici aleyhine içeriğin veya içeriğe konu mal veya hizmetin hukuka aykırı olmasından kaynaklı olarak doğrudan dava açabilmesini her durumda ve şartta imkânsız olduğu, dava konusu kuralların tüketicilerin aleyhine ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önüne geçecek güvenceleri içermediği, bu itibarla kuralların tüketicilere aşırı bir külfet yüklediği, tüketicinin mülkiyet hakkının korunmasından tüketici aleyhine dengesizlik oluşturduğu ve bu durumun tüketicinin korumasına ilişkin devletin pozitif yükümlülüklerine de aykırılık oluşturduğu tespitlerine katılmak mümkün değildir.

Uygulamada, aracı hizmet sağlayıcısının aktif rol üstlendiği durumlarda satıcı ve sağlayıcıya ulaşılamaması ve tüketicinin Kanun tarafından tanınan haklarını gerektiği gibi kullanamaması halinde Yargıtay tarafından yürürlükteki mevzuat çerçevesinde aracı hizmet sağlayıcılarının sorumluluğuna gidildiği görülmektedir. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, kanun yararına bozma talebi üzerine, 14/12/2018 tarihli, E. 2017/5834, K. 2018/12148 sayılı kararında, hizmet sağlayıcının bilgilerini eksiksiz şekilde doldur-

madığı takdirde, aracı hizmet sağlayıcının hizmetinin ayıplı olduğu ve sorumluluğuna gidilebileceğine kanaat getirmiştir. Yine Yargıtay 11. HD., 29/9/2022 tarihli ve E. 2022/3467 K. 2022/6446 sayılı kararında, davalı tarafın tüketiciden mal ve hizmet bedelini tahsil etmesi halinde elektronik aracı hizmet sağlayıcı olarak sorumlu olduğu, mahkemenin buna ilişkin kabulünün isabetli olduğu belirtilmiştir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, kararda da yer verildiği üzere, dijitalleşme sonucunda elektronik ticaret yoluyla işletmeler faaliyetlerini bir işyerine bağlı olmaksızın arz ve talebin fiziki ortamdan bağımsız olduğu elektronik alanda gerçekleştirdiği, bu durumun ise elektronik ticaret sektörünün küresel ticaret hacmi içindeki payının her geçen gün artmasına imkân tanıdığı, aynı zamanda tüketici işlemlerinin azımsanamayacak miktardaki kısmının elektronik ortamda yapılmasına neden olduğu tartışmadan uzaktır. Anayasa'nın 167. maddesinde, Devletin, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alacağı, piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemesi gerektiği belirtilmiştir. Buna göre, tüketicilerin korunması devletin pozitif yükümlülüğü olsa da elektronik ticaretin gelişmesi, bu alanda faaliyet gösteren şirketlerin ve girişimcilerin korunması, mal ve hizmet piyasasının düzenli işlemesi ve satıcılar aleyhine aşırı külfetler getirilerek bu piyasanın daralmasına ve rekabetin bozulmasına yol açacak düzenlemelerin yapılmaması da Anayasa'nın hükmü gereği devletin pozitif yükümlülüğünü oluşturmaktadır.

Hal böyle olunca aktif ya da pasif konumda bulunsun, satılan malın ayıplı olup olmadığını bilmeyen ve bilebilecek durumda da bulunmayan aracı hizmet sağlayıcısının kusursuz sorumluluk niteliğini hiaz olan ayıp hükümlerinden sorumlu tutulması onların mali sorumluluğunu genişletecektir. Bunun sonucunda aracı hizmet sağlayıcıları mali riskleri genişlediğinden sundukları hizmetin

fiyatını artıracak ve bu durum da satıcı ve sağlayıcıların elektronik platformlardan daha yüksek fiyatlardan hizmet almasına neden olacaktır. Satıcı ve sağlayıcılar bu nedenle mal ve hizmet fiyatlarını artıracak ve bu maliyetler tüketicilere yansıtacak, yani tüketiciler daha yüksek fiyatlardan mal ve hizmete ulaşacaktır. Bunun yanında bazı aracı hizmet sağlayıcılarının ayıptan doğan sorumluluk nedeniyle mali açıdan aşırı bir külfet yüklenmesi söz konusu olabilecek ve bu nedenle rekabet gücü zayıflayacağından piyasadan çekilmesi gerekebilecektir. Nihayetinde mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı işlemlerini ve rekabeti sağlamakla yükümlü olan Devletin, bu yükümlülüğünü yerine getirememesi söz konusu olacaktır. Bu nedenlerle de dava konusu kurallar Anayasa'ya aykırı değildir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kuralların, Anayasa'nın 5., 35. ve 172. maddelerine aykırı olmadığı kanaatinde olduğumdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ö... Ç....

GK. m. 241 /USULSÜZLÜK CEZASI
•
GÜMRÜK YÜKÜMLÜLÜKLERİ BAKIMINDAN BELİRSİZLİK
•
İKİNCİL DÜZENLEMELER İLE GETİRİLEN HÜKÜMLERE
AYKIRI HAREKET
•
İKİNCİL DÜZENLEMELER KAVRAMININ İÇERİĞİ
•
SUÇDA VE CEZADA KANUNİLİK

Kural uyarınca usulsüzlük cezasının uygulanabilmesi için yalnızca fiillerin ikincil düzenlemelerde belirlenmesi yeterli olmayıp bu fiillerin usulsüzlük cezasına tabi olacağının da söz konusu düzenlemelerde açıkça öngörülmesi gerekmektedir. Bu durum, yalnızca fiillerin değil aynı zamanda hangi fiillerin yaptırıma tabi olacağının belirlenmesinin de ikincil düzenlemelere bırakılması sonucunu doğurmaktadır. Başka bir ifadeyle kuralla idareye, ikincil düzenlemelerde yer alan yükümlülüklerden hangilerinin usulsüzlük cezası yaptırımına bağlanacağını belirleme yetkisi verilmektedir. Bu durum, suç konusunun kanunla belirlenmesi yerine idari düzenlemelerle belirlenmesine yol açmaktadır.

Kuralda yer verilen “ikincil düzenlemeler” kavramı yalnızca yönetmelikleri değil tebliğ, genelge ve benzeri düzenleyici işlemleri de kapsayabilecek genişliktedir. Bu tür düzenleyici işlemlerin tamamının Resmî Gazete’de yayımlanması, ilan edilmesi, duyurulması ya da ilgililere bildirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla ikincil düzenlemelerle getirilen yükümlülüklerin ve bunlara bağlanan yaptırımların kişilerin bilgisine sunulmasını güvence altına alan bir kanuni düzenlemenin de bulunmadığı tespit edilmiştir. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

(AYM, E. 2025/269, K. 2026/72, T. 26.03.2026)*

* RG. 02.06.2026-33268

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Hatay 1. Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 241. maddesinin 18/6/2009 tarihli ve 5911 sayılı Kanun'un 63. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan "...ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere aykırı hareket..." ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Usulsüzlük cezasının kaldırılması istemiyle yapılan başvurunun reddine yönelik işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda usulsüzlük cezasını gerektiren eylemlerin ikincil düzenlemelerle belirlenmesine imkân tanınmasının gümrük yükümlüleri bakımından belirsizliğe neden olduğu, bu kişilerin hangi eylemleri karşılığında bu cezayla karşılaşacaklarını düzenleyen açık ve anlaşılır bir düzenlemenin bulunmadığı, ayrıca idarenin yönetmelik, tebliğ, genelge gibi benzeri nitelikte düzenleyici işlemler yapabileceği dikkate alındığında "ikincil düzenlemeler" kavramının da belirsizlik içerdiği belirtilecek kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

(.....)

İLK İNCELEME

(.....)

Bakılmakta olan davanın konusu, 4458 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılan ikincil düzenlemeye aykırılık nedeniyle uygulanan usulsüzlük cezasının iptali talebine ilişkindir. Fıkra da yer alan "...aykırı hareket..." ibaresi ise ikincil düzenlemeye aykırılığın yanı

sıra 4458 sayılı Kanun’a aykırılık hâllerini düzenleyen “bu Kanuna...” ibaresi yönünden de geçerli, ortak kural niteliğindedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek kuralın esasına ilişkin incelemenin fıkra da yer alan “...ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

Açıklanan nedenlerle 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 241. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere aykırı hareket...” ibaresinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan fıkra da yer alan “...ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

(.....)

ANAYASA’YA AYKIRILIK SORUNU

(.....)

Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri belirliliktir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşku ya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına imkân tanımaması gerekir. Belirlilik ilkesi; hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini anlamasını zorunlu kılmaktadır.

Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasında “Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.” denilerek suçun kanuniliği, üçüncü fıkrasında da “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.” denilerek cezanın kanuniliği ilkesi güvence altına alınmıştır. (...)

Anayasa'nın anılan maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırılık ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı hukuki bir değer ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, § 13).

(....)

Yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir (AYM, E.2015/85, K.2016/3, 13/1/2016, §14; E.2019/110, K.2021/85, 11/11/2021, § 19).

Anayasa'nın 38. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere suçta ve cezada kanunilik ilkesi, kanun koyucunun açık suç hükmü koymasına yani fiili bildirmeden suç konusunu gösterip bunun yaptırımını belirtmesine engel değildir. Öğretide suçun cezasını ve konusunu açıkça tanımlamış olmasına rağmen suça vücut verecek somut fiilin ne olduğunu belirtmeyerek bunu idareye bırakan kanun hükümlerine çerçeve kanun veya açık ceza hükmü denmektedir. Bu tür hükümlere zamanın gereklerine göre sık sık değişik tedbirlerin alınmasına veya alınan tedbirlerin kaldırılmasına lüzum görülen hâllerde, yasama organının yapısı bakımından ağır işlemesi ve günlük olayları izleyerek zamanında gerekli tedbirleri almasının güçlüğü nedeniyle birçok çağdaş hukuk düzeninde yer verildiği görülmektedir. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında da açık ceza hükmü düzenlemelerinin suç ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olmayacağı belirtilmiştir (AYM, E.1962/198, K.1962/111, 10/12/1962; E.1963/4, K.1963/71, 28/3/1963; E.2001/143, K.2004/11, 10/2/2004; E.2011/64, K.2012/168, 1/11/2012).

Ancak açık ceza hükmünün Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olmaması için suç konusunun ve yaptırımının tereddüde yer vermeyecek şekilde kanunda açıkça belirtilmesi ve kişilerin belirlenen somut suç fiilini önceden bilmelerini sağlayacak kanuni güvencenin sağlanması gerekir. Ancak bu şekilde suçu belirleyen kuralın erişilebilir ve öngörülebilir olması sağlanabilir. Aksi takdirde kişilerin yasaklanmış olan fiilleri önceden bilmeleri ve kendi hareketlerini buna göre ayarlamaları mümkün olmayacak ve ceza sorumluluğu bireylerin bilinçli tercihlerine bağlanmayarak birey özgürlüğünün güvence altına alınması imkânı önemli ölçüde ortadan kaldırılmış olacaktır (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 182).

(.....)

(....) yasama organının yapısı gereği ağır işlemesi ve değişen koşullara süratle uyum sağlama güçlüğü karşısında bu tür alanlarda ayrıntılı düzenlemelerin idareye bırakılması zorunlu hâle gelebilmektedir. Ancak bu durum, açık ceza hükmüne başvurulmasını olağan değil istisnai bir yöntem hâline getirmektedir. Dolayısıyla söz konusu alanın gerçekten dinamik ve teknik bir nitelik taşıyıp taşımadığı ortaya konulmadan açık ceza hükmüne başvurulması, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin zedelenmesi sonucunu doğurabilecektir.

(.....) kanunun ikincil düzenlemelere bırakılan alanın kapsam ve sınırlarını belirleyen çerçeve hükümler içerip içermediği incelenmelidir. Özellikle idareye verilen yetkinin, yalnızca teknik ayrıntıları ve somut fiilleri belirlemeyle sınırlı olup olmadığı ya da bunun ötesine geçerek hangi fiillerin yaptırıma tabi tutulacağına ilişkin geniş ve sınırları belirsiz bir takdir alanı tanıyıp tanımadığı gözetilmelidir. İdareye suça konu fiilleri belirleme yetkisinin yanı sıra bu fiillerden hangilerinin yaptırıma tabi tutulacağını tayin etme yönünde bir takdir alanı tanınması hâlinde yaptırıma bağlanan fiillerin kanunla yeterli açıklık ve kesinlikte belirlenmiş olduğundan söz

edilemez. Bu durumda hangi eylemlerin hukuki yaptırıma konu olacağının kanun düzeyinde öngörülebilir bir çerçevede ortaya konulmaması nedeniyle bireylerin davranışlarını buna göre yönlendirmeleri mümkün olmayacaktır. Bu ise suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ayrılmaz unsurları olan belirlilik ve öngörülebilirlik güvencelerini zedeler. Buna karşılık ikincil düzenlemelere bırakılan alanın kapsam ve sınırlarının kanunun diğer hükümleriyle belirlenmiş olması ve bu suretle idareye tanınan yetkinin çerçevesinin çizilmesi hâlinde açık ceza hükmünün anılan nedenle tek başına Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna ulaşılamaz.

(....) kanunun atıfta bulunduğu ikincil düzenlemelerde yer alan somut fiillerin ilgililer tarafından önceden bilinebilir olmasını sağlayacak güvencelerin bulunup bulunmadığı incelenmelidir. Bu bağlamda söz konusu düzenlemelerin Resmî Gazete'de yayımlanması, ilan edilmesi, duyurulması veya ilgililere başka yollarla bildirilmesi gibi mekanizmalarla erişilebilir kılınıp kılınmadığı gözetilmelidir. Zira bireylerin hangi fiillerin yasaklandığını önceden bilmesi ve davranışlarını buna göre yönlendirebilmesi, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin temel unsurlarından biridir. İkincil düzenlemelerin ilgililerin bilgisine sunulmasını güvence altına alan herhangi bir mekanizmanın öngörülmemesi hâlinde düzenlemelerin öngörülebilir ve erişilebilir olduğu söylenemez. Bu durum da suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle bağdaşmayacaktır.

(.....) Kuralla, usulsüzlük cezasının uygulanmasının öngörüldüğü alan gümrük işlemlerine ilişkindir. Gümrük işlemlerinin uluslararası ticaret, ekonomik gelişmeler ve teknik düzenlemelerle doğrudan ilişkili olduğu gözetildiğinde değişen koşullara göre ayrıntılı düzenlemeler yapılmasını gerektiren teknik bir alan olmadığı söylenemez.

(....)

(...) kuralla idareye, ikincil düzenlemelerde yer alan yükümlülüklerden hangilerinin usulsüzlük cezası yaptırımına bağlanacağını belirleme yetkisi verilmektedir. Bu durum, suç konusunun kanunla belirlenmesi yerine idari düzenlemelerle belirlenmesine yol açmaktadır.

Öte yandan kuralda yer verilen “ikincil düzenlemeler” kavramı yalnızca yönetmelikleri değil tebliğ, genelge ve benzeri düzenleyici işlemleri de kapsayabilecek genişliktedir. Bu tür düzenleyici işlemlerin tamamının Resmî Gazete’de yayımlanması, ilan edilmesi, duyurulması ya da ilgililere bildirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Dolayısıyla ikincil düzenlemelerle getirilen yükümlülüklerin ve bunlara bağlanan yaptırımların kişilerin bilgisine sunulmasını güvence altına alan bir kanuni düzenlemenin de bulunmadığı tespit edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

(...)

4458 sayılı Kanun’un 241. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan “...ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere...” ibaresinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan fıkra da yer alan “...ve bu Kanunda tanınan yetkilere dayanılarak çıkarılan...” ibaresinin 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

HÜKÜM : 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 241. maddesinin 18/6/2009 tarihli ve 5911 sayılı Kanun’un 63. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasında yer alan;

A. “...ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B. "...ve bu Kanunda tanınan yetkilere dayanılarak çıkarılan..." ibaresinin 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,..... OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKI

•

DAVA ŞARTI OLARAK ARABULUCULUK

•

İRADİ TARAF DEĞİŞİKLİĞİ

•

GERÇEK İŞVERENE KARŞI ARABULUCULUĞA BAŞVURULMASI

•

ZORUNLU ARABULUCULUK ŞARTININ DAVADAN SONRA TAMAMLANMASI

•

ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLALİ

6100 sayılı Kanun'un 124. maddesine göre iradi taraf değişikliği talebinden önce, yeni tarafa karşı arabuluculuk başvurusunda bulunularak arabuluculuk faaliyetinin tamamlanmış olması hâlinde arabuluculuk dava şartının gerçekleştiği kabul edilmelidir. Başvuruya konu olayda Mahkeme, başvurucunun tarafta yanılmasını kabul edilebilir bularak gerçek işverene karşı arabuluculuk şartının yerine getirilmesi için süre vermiş; görüşmenin olumsuz sonuçlanması sonrası da gerçek işvereni davaya dâhil ederek davayı sonuçlandırmıştır. Dairenin, Mahkemenin 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi bağlamındaki değer-

**lendirmesinin dayanaklarına ilişkin bir görüş belirtmek-
sizin zorunlu ara buluculuk şartının anılan Kanun düzen-
lemesiyle aşılamayacağı yönünde menfaatler arasında
denge gözetmeyen bir gerekçe ortaya koyması karşısın-
da, yorumunun aşırı katı ve şekilci olduğu, başvuru-
ya aşırı külfet yüklediği ve orantılı olmadığı sonucuna
varılmış ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına
alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye
erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir
(Başvuru Numarası: 2022/52228, K.T. 18.02.2026)***

BAŞVURUNUN ÖZETİ:

Başvuru; işe iade talebiyle açılan davanın ara bulucuya başvuru-
rulmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddedilmesi nede-
niyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

Başvurucu, özel bir şirkette temizlik işçisi olarak çalışmaktay-
ken iş akdi 17/7/2019 tarihinde feshedilmiştir. Başvurucu, Euro-
serve Güvenlik A.Ş. bünyesinde çalıştığından bahisle işe iade ve
işçi alacakları talebiyle anılan şirketle ara buluculuk işlemlerini
başlatmıştır. Şirket vekili ile başvurucunun katıldığı görüşmelerde
anlaşma sağlanamadığına ilişkin 9/8/2019 tarihli ara buluculuk tu-
tanağı düzenlenmiştir. Başvurucu, anılan şirket aleyhine 19/8/2019
tarihinde işe iade ve çalışmadığı döneme ilişkin dört aylık ücret
istemiyle dava açmıştır. Şirket vekili davaya cevabında başvuru-
cu ile şirket arasında bir iş sözleşmesinin mevcut olmadığını, gerçek
işvereni olan Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. ile dava ön-
cesi ara buluculuk görüşmelerinin yapılmadığını vurgulayarak hu-
sumet yokluğu ve dava şartının yerine getirilmemesi nedenleriyle
davanın reddedilmesini, gerçek işverenin davaya dâhil edilmesini
talep etmiştir.

Başvurucu vekili 20/11/2019 tarihli beyan dilekçesinde iki şirket arasında organik bağ bulunduğunu, şirketlerin ticari adresleri, yöneticileri ile ortaklarının aynı olduğunu, başvurunun tarafta yanılmasının makul bir nedene dayandığını ileri sürerek taraf değişikliği istemiştir. Kocaeli 4. İş Mahkemesi 12/2/2020 tarihli duruşmada bu talebi 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kabul etmiş ve Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. aleyhine işe iade talebi ile ara bulucuya başvurmak üzere başvurucuya kesin süre vermiştir. Başvurucu vekili ve şirket vekilinin katılımıyla yapılan ara buluculuk görüşmelerinde anlaşma sağlanamaması üzerine 2/3/2020 tarihli tutanak düzenlenmiştir.

Mahkemece dava şartlarının yerine getirildiği kabul edilerek tarafların tanıklarının dinlenip bilirkişi incelemesi yapıldıktan sonra 28/4/2021 tarihinde davanın kabulüne karar verilmiştir. Şirket, karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesince 10/11/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, davanın açıldığı tarihte ara buluculuk tutanağında taraf olarak gösterilmeyen davalı Euroserve Hizmet ve İşletmecilik A.Ş. hakkında esasa yönelik hüküm tesis edilmesi mümkün olmadığından dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Nihai karar başvuru tarafından 7/12/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE

Anayasa Mahkemesinin 18/2/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

Başvurucu; gerçek işverenin ünvanını dava açtıktan sonra öğ-

rendiğini, Mahkemenin verdiği süre içinde zorunlu ara buluculuk görüşmesini yerine getirdiğini, taraf değişikliğine karar verilerek yargılamaya devam edildiğini ancak istinaf incelemesinde bu husus ve şirketler arasındaki organik bağ dikkate alınmayarak davanın reddine karar verildiğini belirtmiştir. İki şirket ile yapılan ara buluculuk görüşmelerine katılan avukatın bile aynı olmasına rağmen dava öncesi yapılan ara buluculuk görüşmesinde gerçek işverene dair bir itiraz ortaya konulmadan sessiz kalınmasının kötü niyetli olduğunu gösterdiğini ifade etmiştir. Bu durumla beraber ara bulucunun görevleri arasında taraf teşkilinin doğru biçimde sağlanmasının da olduğunu ancak ara buluculuk faaliyeti sıhhatli olmadığından hak arama hürriyetini kullanamadığını ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir. Başvuru konusu olayda dava öncesi gerçek işveren ile ara buluculuk görüşmesinin yapılmadığının kabulüyle başvuruçunun davasının dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddedilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir.

Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Eldeki olayda başvuruçunun açtığı dava, dava şartı yokluğundan reddedilmiştir. Anılan sonucun 7036 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesine dayandığı, bununla birlikte erişilebilir ve öngörülemez olmadığı gözetildiğinde müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmaktadır. Ara buluculuğa başvurunun dava şartı olarak öngörülmesinin işçi ile işveren arasında uzlaşma sağlanarak davaya gerek

olmaksızın sorunların çözülmesine yönelik bir düzenleme olduğu, dolayısıyla meşru bir amacının olduğu açıktır.

7036 sayılı Kanun'da dava şartı olarak düzenlenen ara buluculuk gerçek işveren ile davadan önce yürütülmesi zorunlu bir yol olarak düzenlenmiştir. Ancak taraf olmayan kişiyle ara buluculuk ön şartı yerine getirilerek ona karşı dava açılmasının dava şartına etkisi ve davanın tarafında yanılma hâline ilişkin açık bir düzenleme olmadığı görülmüştür. Bu durumda olaya uyduğu ölçüde 6100 sayılı Kanun'un 124. maddesi kapsamında değerlendirme yapılabileceği anlaşılmıştır. Dava şartı olarak ara buluculuğun ağır koşullara bağlanması veya katı ve şekilci yorumlanması durumunda kişilerin hak kaybına uğrama riski olduğu vurgulanmalıdır.

Yargı makamlarınca başvuruya konu olay dürüstlük kuralı kapsamında değerlendirildiğinde kişilerin kabul edilebilir yanıyla hareket ettikleri sonucuna ulaşılması durumunda dava şartı olarak ara buluculuk bağlamında davanın usulden reddinden beklenen kamusal menfaat ile taraf değişikliği yapılarak davaya devam edilmesinden beklenen kişisel menfaat arasında adil bir denge kurulması gerekir. Yargıtayın güncel içtihatlarında anılan denge bağlamında değerlendirme yapılarak zorunlu ara buluculuk şartının gerçek işveren davaya dâhil edilmeden tamamlanmış olması durumunda usulden ret kararı verilmesi yerine davaya devam edilebileceği belirtilmiştir.

Söz konusu olayda Mahkeme, başvurunun tarafta yanılması- nı 6100 sayılı Kanun kapsamında kabul edilebilir bularak gerçek işverene karşı ara buluculuk şartının yerine getirilmesi için süre vermiş; görüşmenin olumsuz sonuçlanması sonrası da gerçek işvereni davaya dâhil ederek davayı sonuçlandırmıştır. Mahkeme bu sonuca ulaşırken başvurunun yanılığının dürüstlük kuralı kapsamında kabul edilebilir olup olmadığını da değerlendirmiştir. Dairenin başvurunun şirketlerin temsilcilerinin aynı olduğu, şir-

ketler arasında organik bağ bulunduğu ve işverenin kötü niyetli olduğuna dair iddialarını hakkın kötüye kullanılması bağlamında değerlendirmedeği gibi davanın usulden reddi durumunda başvurunun hak kaybına uğrama riskini de gözetmediği görülmüştür. Mahkemenin mevzuata getirdiği bu geniş yorum karşısında -Yargıtay içtihatları da gözetildiğinde- Dairenin yorumunun aşırı katı ve şekilci olduğu, başvurucuya aşırı külfet yüklediği, dolayısıyla orantılı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

**YARGITAY KANUN YARARINA
BOZMA KARARLARI**

18 Temmuz 2026 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 33313

YARGITAY KARARLARI

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:

TÜRK MİLLETİ ADINA
YARGITAY İLÂMI

Esas No :
Karar No :
İNCELENEN KARARIN
MAHKEMESİ : Mersin 6. Sulh Hukuk Mahkemesi
TARİHİ : 12.12.2024
SAYISI :
DAVACI : vekili Avukat
DAVALI :
DAVA TARİHİ : 21.11.2024

İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili; taraflar arasında 05.06.2018 başlangıç tarihli kira sözleşmesi bulunduğunu, davalının 05.08.2018 düzenleme ve 20.04.2024 tahliye tarihli tahliye taahhütnamesine dayanarak müvekkili aleyhinde ilamsız icra takibi başlattığını, tahliye taahhütnamesinin müvekkilinin imzası taklit edilerek ya da kira sözleşmesi kopyalanarak oluşturulduğunu, tahliye taahhütnamesinin bütününde irade sakatlığı ve sahtelik hali mevcut olduğunu ileri sürerek; 05.08.2018 düzenleme ve 20.04.2024 tahliye tarihli tahliye taahhütnamesinin geçersizliğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı, davaya cevap vermemiştir.

III. MAHKEME KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararıyla; 22.11.2024 tarihli ara karar ile davacının adli yardım talebinin reddine karar verilerek, 195,80 TL başvurma harcı, icra takibi tarihi itibarı ile aylık kira parasının 12 ile çarpımı neticesinde çıkan rakam üzerinden nispi peşin harcı ve şimdilik 2.000,00 TL gider avansını yatırmak üzere iki hafta kesin süre verildiği, davacı vekilinin 26.11.2024 tarihinde UYAP'a aktarılan adli yardım talebinin reddine ilişkin ara kararı okuduğu hususunun evrak işlem kütüğünden anlaşıldığı, ne var ki davacının ödemesi gereken peşin ve başvuru harçlarını iki haftalık süre içinde yatırmadığı gerekçesiyle; davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ**A. Kanun Yararına Temyiz Sebepleri**

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına yönelik Adalet Bakanlığınca; harç ve gider avans başlığı altında düzenlenen hükümlere göre eksik olan yargılama harçları kalem kalem gösterilerek, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun (6100 sayılı Kanun) 120. maddesi gereğince davacıya başvurma ve peşin harcı yatırmayı için iki haftalık kesin süre verilmesi ve bu kararın aynı Kanunun 91. maddesi gereğince tebliğ edilmesi gerekirken, genel ifadelerle kurulan ara karar sonrasında, davacının hukuki dinlenilme hakkı ihlal edilerek yazılı şekilde karar verilmesinin, kabule göre de, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 30 ve 32. maddeleri uyarınca karar verilmesi ve bu sebeple 6100 sayılı Kanunun 150. maddesinde yazılı usul uygulanmak suretiyle, öncelikle dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesinin usul ve yasaya aykırı bulunduğu ileri sürülerek, kanun yararına temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, yazılı tahliye taahhüdünün geçersizliğinin tespiti istemine ilişkindir.

6100 sayılı Kanunun "Sürelerin başlaması" başlıklı 91. maddesine göre; süreler, taraflara tebliğ tarihinden veya Kanunda öngörülen hâllerde, tefhim tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Aynı Kanunun "Harç ve gider avansının ödenmesi" başlıklı 120. maddesi ise; "(1) Davacı, yargılama harçları ile her yıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı, dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır.

(2) Avansın yeterli olmadığını dava sırasında anlaşılması hâlinde, mahkemece, bu eksikliği tamamlanması için davacıya iki haftalık kesin süre verilir.

(3) (Ek:22/7/2020-7251/9 md.) Taraflardan her birinin ikamesini talep ettiği delil için mahkemece belirlenen delil avansına ilişkin 324 üncü madde hükümleri saklıdır." şeklinde düzenlenmiştir.

Elektronik ortamda yapılacak tebligatlar, 7201 sayılı Tebligat Kanunu (7201 sayılı Kanun) ve ilgili Yönetmelik hükümlerine tabi olup, aynı Kanunun 7/a maddesi ile Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin 9/6. fıkrasına göre; "Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik tebligat adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır"

Tefhim, kararın duruşmada hazır bulunan tarafın yüzüne karşı açıklanmasını; tebliğ ise kararın 7201 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun şekilde tarafa bildirilmesini ifade etmekte olup, bu iki usul dışında başkaca bir yöntemle tarafın usulen bilgilendirilmiş sayılması hukuken mümkün değildir.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; UYAP evrak işlem kütüğünde bir belgenin "okundu" olarak görünmesi, Kanunda düzenlenen anlamda tebliğ veya tefhim niteliği taşımamaktadır. Salt bu kayda dayanılarak hak düşürücü sürelerin veya kesin sürelerin başladığının kabulü, 6100 sayılı Kanunda güvence altına alınan usuli haklar ile hukuki dinlenilme ve adil yargılanma hakkı ilkelerine açıkça aykırılık teşkil edecektir. Nitekim kesin süreye ilişkin ara kararların vekilin yokluğunda kurulması halinde, bu kararın vekile ya fiziki tebligatla ya da Elektronik Tebligat Yönetmeliği uyarınca UETS üzerinden resmi yolla tebliğ edilmesi zorunludur. Dolayısıyla sürelerin başlaması için ilgili Yönetmelik ile belirlenen beş günlük yasal sürenin dolması veya fiili bir tebligat işleminin gerçekleşmesi aranacak olup, sisteme girilip evraka bakılması (okunması), yasal tebligat prosedürünün yerini tutmayacağı, yine 6100 sayılı Kanunun 114 ve 115. maddeleri kapsamında, dava şartlarının ve usule ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde doğacak sonuçların, davanın tarafının ancak usulüne uygun şekilde ihtar edilmiş olması durumunda uygulanabileceği dikkate alındığında, İlk Derece Mahkemesi kararı usul ve yasaya aykırı olduğu anlaşılmakla, Adalet Bakanlığının bu yöne ilişkin kanun yararına temyiz talebinin kabulüne karar verilmiştir.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanunun 363/1 maddesine dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonucu etkili olmamak üzere aynı Kanunun 363/2 maddesi uyarınca **KANUN YARARINA BOZULMASINA**,

Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine,

31.03.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinden:

**TÜRK MİLLETİ ADINA
YARGITAY İLÂMI**

Esas No :
Karar No :

İNCELENEN KARARIN

MAHKEMESİ	: Manavgat 2. Sulh Hukuk Mahkemesi
TARİHİ	: 03.07.2025
SAYISI	: 2024/248 E., 2025/977 K.
DAVACI	: vekili Avukat
DAVALI	: Acenteliği Turizm Hiz. Ltd. Şti.
DAVA TARİHİ	: 18.12.2023

İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili; davalının 28.09.2022 tarihinde düzenlenen kira sözleşmesi uyarınca dava konusu iş yerinde kiracı olarak bulunduğunu, 23.11.2022 tarihinde düzenlediği tahliye taahhütnamesi ile iş yerini 28.09.2023 tarihinde tahliye edeceğini beyan etmiş olmasına rağmen, başlatılan tahliye talepli icra takibine karşı davalının tahliye taahhütnamesinin içeriğine ve altındaki imza ya haksız olarak itiraz ettiğini ileri sürerek; davalının itirazının iptali ile kiralananın tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili; yaklaşık üç yıldır kiracı olduğu dava konusu taşınmazda mevcut kira ilişkisi devam ederken baskı, tehdit ve hile ile yeni kira sözleşmesi ve tahliye taahhüdü imzalamaya zorlandığını, iradesinin fesada uğratıldığını, tahliye taahhüdünün serbest iradesiyle verilmediğini, kiraya verenin taahhütname ve kira sözleşmeleri üzerinde tahrifat yaptığını, kira bedelini gerçeğe aykırı şekilde değiştirdiğini, hile, tehdit ve muvazaa sonucu düzenlenen tahliye taahhüdünün geçersiz olduğunu savunarak, davanın reddini istemiştir.

III. MAHKEME KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararıyla; taraflar arasında 28.09.2022 başlangıç tarihli kira ilişkisinin bulunduğu, davalının kira sözleşmesinin düzenlenmesinden sonra 23.11.2022 tanzim tarihli ve 28.09.2023 tahliye tarihli yazılı tahliye taahhüdü verdiği, bu taahhüde dayanılarak süresinde icra takibi başlatıldığı, baskı ve zorlamayla imza attığı yönündeki savunmasına rağmen Adli Tıp Kurumu incelemesiyle imzanın davalıya ait olduğunu tespit edildiği gerekçesiyle; davanın kabulüne, itirazın iptali ile kiralananın tahliyesine karar verilmiştir.

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ

A. Kanun Yararına Temyiz Sebepleri

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına yönelik Adalet Bakanlığımca; davalı vekilince, tahliye taahhüdünden sonra taraflar arasında 11.09.2024 başlangıç tarihli ve noter tasdikli yeni kira sözleşmesi imzalanarak kira ilişkisinin yenilendiği ileri sürülmüş, davacı vekilince de tarafların anlaştığı ve davanın konusuz kaldığı bildirilmiş olmasına rağmen, İlk Derece Mahkemesince tahliye taahhüdünden sonra düzenlenen ve davacı tarafa inkâr edilmeyen yeni kira sözleşmesi nedeniyle tahliye taahhüdünün hükümsüz kalıp kalmadığı hususu değerlendirilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulmasının usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek, kanun yararına temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, tahliye taahhütnamesi nedeniyle yapılan icra takibine vaki itirazın iptali ve kiralananın tahliyesi istemine ilişkindir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) 352/1 maddesinde; "*Kiracı, kiralananın teslim edilmesinden sonra, kiraya verene karşı, kiralananı belli bir tarihte boşaltmayı yazılı olarak üstlendiği hâlde boşaltmamışsa kiraya veren, kira sözleşmesini bu tarihten başlayarak bir ay içinde icraya başvurmak veya dava açmak suretiyle sona erdirebilir.*" düzenlemesi yer almaktadır.

Tahliye taahhüdünün geçerli olabilmesi için; yazılı şekilde yapılması, taahhüdün kiracı ya da yetkili temsilcisi vasıtasıyla verilmesi, tahliye taahhüdünde tahliye tarihinin belirtilmiş olması ve taahhüdün kiralananın teslim edilmesinden makul bir süre sonra verilmesi gereklidir.

Somut uyuşmazlıkta, davalı vekili tarafından takibe dayanak yapılan dava konusu tahliye taahhüdünün keşide tarihinden sonra, taraflar arasında 11.09.2024 tarihli kira sözleşmesi imzalanarak kira sözleşmesinin yenilendiği ileri sürülmüş, davacı vekili tarafından da sunulan sözleşme kabul edilerek tarafların anlaştığı ve davanın konusuz kaldığına dair 22.10.2024 tarihli beyan dilekçesi ibraz edilmiş olmakla, İlk Derece Mahkemesince tahliye taahhüdünden sonra, davacı tarafça itiraz edilmeyen 11.09.2014 başlangıç tarihli sözleşme ile kira sözleşmesinin yenilendiği ve tahliye taahhüdünün hükümsüz kaldığı gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olduğundan, Adalet Bakanlığının kanun yararına temyiz talebinin kabulüne karar verilmiştir.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 363/1 maddesine dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere aynı Kanunun 363/2 maddesi uyarınca **KANUN YARARINA BOZULMASINA**,

Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına, dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine,

05.05.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY KARARLARI

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

DİRENME KARARI İNCELEMESİ

YENİ HÜKÜM NİTELİĞİ

TEMYİZ GÖREV AYRIMI

Bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesince, bozma ilamında tartışılması gerektiği belirtilen eksik bilgi ve belgelerin ilgili kurumlardan getirtilip yeni araştırmalar yapıldıktan sonra, önceki hükümde direnildiği; bu durumda ilk derece mahkemesinin direnme olarak adlandırdığı kararın usul hukuku anlamında gerçek bir direnme kararı olmadığı; bozma kararında toplanıp değerlendirilmesi gerektiği belirtilen delillerin dosya arasına alınarak yeni delillere ve buna bağlı olarak yeni gerekçeye dayalı yeni hüküm niteliğinde olduğu, kurulan bu yeni hükmün temyiz incelenmesini yapma görevi Hukuk Genel Kurulu'na değil, Özel Daire'ye ait olduğuna ilişkindir.

(Y. HGK, E. 2024/5-526, K. 709, T. 12.11.2025)*

Taraflar arasındaki irtifak hakkı karşılığının tahsili davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesince verilen kararın davalı idare vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince davalı idare vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

* Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 31.07.2026

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı idare vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davalı idare vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

A. Ön Sorun

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında işin esasının incelenmesinden önce, direnme olarak adlandırılan kararın yeni hüküm niteliğinde olup olmadığı, buradan varılacak sonuca göre temyiz incelemesinin Hukuk Genel Kurulunca mı yoksa Özel Dairece mi yapılması gerektiği hususu ön sorun olarak tartışılıp değerlendirilmiştir.

B. Gerekçe

1. Değerlendirme

1. Bilindiği üzere direnme kararının varlığından söz edilebilmesi için mahkeme bozma kararından esinlenerek yeni bir delil toplamadan önceki deliller çerçevesinde karar vermeli; gerekçesini önceki kararına göre genişletebilirse de değiştirmemelidir.

2. Başka bir anlatımla, mahkemenin yeni bir delile dayanmak veya bozmadan esinlenmek suretiyle gerekçesini değiştirerek veya daha önce üzerinde durmadığı bir hususu bozmada işaret olunan şekilde değerlendirerek karar vermiş olması hâlinde, direnme kararının varlığından söz edilemez.

3. Yargıtayın istikrar kazanmış içtihatlarına göre, mahkemece direnme kararı verilse dahi bozma kararında tartışılması gereken hususları tartışmak, bozma sonrası yapılan araştırma, inceleme veya toplanan yeni delillere dayanmak, önceki kararda yer almayan ve Özel Daire denetiminden geçmemiş olan yeni ve değişik gerekçe

ile hüküm kurmak suretiyle verilen karar direnme kararı olmayıp yeni hüküm olarak kabul edilmektedir.

4. Somut olayda İlk Derece Mahkemesince, davanın kısmen kabul kısmen reddi ile 5.958.111,24 TL kamulaştırmasız el atma tazminatının, dava tarihinden itibaren işleyecek kanuni faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine, (eski 3155) 4102 parsel sayılı taşınmazın fen bilirkişisi tarafından düzenlenen 19.04.2022 tarihli rapor eki ve krokilerinde sarı alan olarak gösterilen el atılan kısım bakımından davalı idare lehine daimi irtifak hakkı tesis ve tesciline karar verilmiştir.

5. Kararın davalı idare vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince, davalı idare vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

6. Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın, davalı idare vekilinin temyizi üzerine Özel Dairece; dava konusu taşınmazın usulüne uygun olarak kamulaştırılıp kamulaştırılmadığı araştırılarak, kesinleşmiş bir kamulaştırma var ise kamulaştırma krokisi mahallinde yapılacak keşif ile zemine uygulanarak, el atılan kısmının daha önce kamulaştırılan bölüm ile aynı yer olup olmadığı tespit edilerek, dava konusu eski 2861 parsel sayılı taşınmazın imar uygulaması sonucu 3155 parsel ve akabinde tevhit ile 4102 parsel olduğunu gösterir şuyulandırma cetvelleri ile tedavüllü tapu kayıtları da getirtilerek sonucuna göre karar verilmesi gerektiği, kabule göre de emsal araştırması, düzenleme ortaklık payı ve hükümde irtifak tesis edilen alanın açıkça gösterilmemesi yönlerinden de kararın usul ve yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle karar bozulmuştur.

7. Özel Dairenin bozma kararı üzerine İlk Derece Mahkemesince, “Dava konusu eski 2861 parsel sayılı taşınmazın imar uygulaması sonucu 3155 ve akabinde tevhit ile 4102 parsel olduğunu gösterir şuyulandırma cetvelleri ile tedavüllü tapu kayıtlarının B.şehir Tapu Müdürlüğü’nden istenilmesine, B.şehir Tapu Müdürlüğü ile B.şehir Belediye Başkanlığı’na müzekkere yazılarak dava konusu taşınmazın ve içinde bulunduğu bölgenin ileride imar uygulamasına tabi tutulması halinde kesilmesi gereken düzenleme ortaklık

payı oranının ve dava konusu taşınmazın çevresinde düzenleme görmüş parseller var ise bunlardan kesilen düzenleme ortaklık payı oranları ile bunlara ilişkin bilgi ve belgelerin gönderilmesinin istenmesine,...” karar verilmiş, gelen müzekkere cevapları da değerlendirilmek suretiyle bozma ilâmında belirtilen hususlar ile ilgili olarak gerekli olan bütün araştırmaların yapıldığı gerekçesiyle önceki hükümde direnilmiştir.

8. Bu durumda İlk Derece Mahkemesinin direnme olarak adlandırdığı kararın usul hukuku anlamında gerçek bir direnme kararı olmadığı; bozma kararında toplanıp değerlendirilmesi gerektiği belirtilen delillerin dosya arasına alınarak yeni delillere ve buna bağlı olarak yeni gerekçeye dayalı yeni hüküm niteliğinde olduğu kabul edilmelidir.

9. Hâl böyle olunca kurulan bu yeni hükmün temyiz incelenmesini yapma görevi Hukuk Genel Kuruluna değil, Özel Daireye aittir.

10. Bu nedenle, yeni hükme yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın Özel Daireye gönderilmesi gerekir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalı idare vekilinin yeni hükme yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİNE GÖNDERİLMESİNE,

12.11.2025 tarihinde yapılan görüşmede oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.

USULÎ KAZANILMIŞ HAK

•

BOZMAYA UYMA KARARI

•

DİRENME KARARININ BOZULMASI

Yargıtay Özel Dairesi'nin bozma kararına uyulması yönünde verilen ara kararla birlikte lehine bozma yapılan taraf yararına usuli kazanılmış hak doğduğu ve mahkemenin artık bu doğrultuda işlem yapma zorunluluğunun bulunduğu; tarafların her ikisinin de ara karardan sonraki yapılan duruşmada direnme kararı verilmesini talep etmiş olmalarının dahi uyma kararından dönülerek direnme kararı verilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğuna ilişkindir.

(Y. HGK., E.2024/6-748, K. 683, T. 05.11.2025)*

1. Taraflar arasında birleştirilerek görülen sözleşmenin feshi ve teminat mektuplarının nakde çevrilmesi işleminin iptali, sözleşmenin feshi işleminin iptali ile taraflar arasında devam ettiğinin tespiti, teminat mektupları bedelinin iadesi ve manevi tazminat davalarından dolayı yapılan yargılama sonunda, Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesince asıl davada karar verilmesine yer olmadığına, birleşen davanın kısmen kabulü ile sözleşmenin feshi işleminin iptali ile geçerli olduğunun tespitine, teminat mektupları bedelinin iadesi ve manevi tazminat talebinin reddine ilişkin verilen karar asıl ve birleşen dosyada davacılar vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonucunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

* Av. Cüneyt UYAR tarafından paylaşılmıştır. Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr/bkz,ET.31.07.2026>

2. Direnme kararı asıl ve birleşen dosyada davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği düşünüldü:

I. ÖN SORUN

4. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında öncelikle; mahkemece, Yargıtay (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesinin 31.10.2016 tarihli ikinci bozma kararına 09.11.2017 tarihli duruşmada uyulmasına karar verilip yargılamaya devam edildikten sonra 19.04.2018 tarihli duruşmada, her iki tarafın da 09.11.2017 tarihli duruşmada direnme kararı verilmesini talep ettikleri belirtilerek direnme kararı verilmesi karşısında, Özel Dairenin bozma kararına uyulmasına ilişkin 09.11.2017 tarihli ara karardan dönülerek direnme kararı verilmesinin mümkün olup olmadığı, buradan varılacak sonuca göre mahkemece verilen direnme kararının usulden bozulmasının gerekip gerekmediği hususu ön sorun olarak tartışılıp değerlendirilmiştir.

II. GEREKÇE

5. 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na (HMK) eklenen Geçici 3. madde atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun (HUMK) bozma sonrası mahkemece yapılacak işlemleri düzenleyen 429. maddesinin 2. fıkrasında, "...Mahkeme, temyiz edenden 434. madde uyarınca peşin alınmış olan gideri kullanmak suretiyle, kendiliğinden tarafları duruşmaya davet edip dinledikten sonra, Yargıtay'ın bozma kararına uyulup uyulmayacağına karar verir" hükmü bulunmaktadır.

6. Bu hükümden de anlaşılabacağı üzere hâkim kural olarak bozma kararına uyup uymamak konusunda tarafların düşünce ve istekleri ile bağlı olmayıp uyma ya da direnme kararı verme konusunda serbestiye sahiptir.

7. Ancak Yargıtayın yerleşik uygulamasına göre, bozma nedenle-

ri kamu düzenine ilişkin ve dolayısıyla hâkimin kendiliğinden göz önünde bulundurması gereken hususlara ilişkin değilse ve her iki taraf ya da vekilleri bozmaya uyulmasını istemişlerse artık mahkemece önceki kararda direnilemez. Bu durumda bozma kararına uyulması gerekir (HGK'nın 23.10.2018 tarihli ve 2017/12-734 Esas, 2018/1488 Karar, 21.02.2019 tarihli ve 2017/2-2293 Esas, 2019/190 Karar sayılı kararları).

8. Ne var ki, bu kural tarafların veya vekillerinin direnme kararı verilmesini talep etmeleri hâlinde uygulanamaz. Çünkü hâkim yukarıda belirtildiği üzere tarafların bu konudaki düşünce ve istekleri ile bağlı değildir.

9. Bununla birlikte usulî kazanılmış hak ilkesi ile ilgili açıklama yapılmasında da yarar bulunmaktadır.

10. Usule ait kazanılmış hak müessesesi, usul hukukunun dayandığı ana esaslardandır ve kamu düzeni ile de ilgilidir. HUMK'da "usulî kazanılmış hak" kavramına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktaydı.

11. Usulî kazanılmış hak kurumu, davaların uzamasını ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasını önlemek, hukuki alanda istikrar sağlamak amacıyla Yargıtay içtihatları ile geliştirilmiş, öğretide kabul görmüş ve usul hukukunun vazgeçilmez, ana ilkelerinden biri hâline gelmiştir. Anlam itibarıyla, bir davada, mahkemenin ya da tarafların yapmış olduğu bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan hakkı ifade etmektedir.

12. Türk Hukuk Lûgatında da "kazanılmış hak" daha önce yürürlükte olan hükümlere göre bir kişi yararına kazanılmış olan hak şeklinde ifade edilmiştir (Türk Hukuk Lûgatı, Türk Hukuk Kurumu, Cilt I, Ankara 2021, s. 676).

13. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde çıkarılan 09.05.1960 tarihli ve 1960/21 Esas, 1960/9 Karar sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında; Yargıtay bozma kararına uyulmakla orada belirtilen biçimde işlem yapılması

yolunda lehine bozma yapılan taraf yararına usulî kazanılmış hak, aynı doğrultuda işlem yapılması yolunda mahkeme için de zorunluluk doğacağı, usulî kazanılmış hakka ilişkin açık kanun hükmü olmasa da temyiz sonucu verilecek bozma kararının hakka ve usule uygun karar verilmesini sağlamaktan ibaret olan amacı ve muhakeme usulünün hakka varma ve hakkı bulma maksadıyla kabul edilmiş olması yanında hukuki alanda istikrar amacıyla kabul edilmiş bulunması bakımından usulî kazanılmış hak müessesesi usul hukukunun dayandığı ana esaslardan olup kamu düzeniyle de ilgili olduğu belirtilmiştir.

14. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda da usulî kazanılmış hakka ilişkin açık bir düzenleme bulunmamakta ise de, bu ilkenin uygulanma gerekliliği HMK hükümleri karşısında da varlığını sürdürmektedir. Yargıtayın bozma kararına uyan mahkeme, bozma kararı uyarınca işlem yapmak ve hüküm vermek zorundadır; çünkü mahkemenin bozma kararına uyması ile bozma kararı lehine olan taraf yararına bir usulî kazanılmış hak doğmuştur.

15. Yargısal ve bilimsel içtihatlarda “usulî kazanılmış hak” ya da “usulî müktesep hak” olarak adlandırılan bu ilke Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 10.02.1988 tarihli ve 1987/2-520 Esas, 1988/89 Karar sayılı kararında “Mahkemenin bozma kararına uymasıyla meydana gelen bozma gereğince işlem yapma ve hüküm verme durumu, taraflardan birisinin lehine ve diğeri aleyhine hüküm verme neticesini doğuracak bir durumdur ve buna usulî kazanılmış hak denilmektedir...” şeklinde tanımlanmakta ve ayrıca Yargıtay içtihatları ile geliştirilmiş istisnaları bulunmaktadır.

16. Bu aşamada usulî kazanılmış hak kurumunun istisnalarından da bahsetmek gerekir.

I- Mahkemenin görevi ile ilgili usulî kazanılmış haktan söz edilemez. Şöyle ki; Yargıtay yerel mahkemenin kararını, görev itirazı olmaksızın görev dışında bir sebeple bozar ve mahkeme bu karara uyarırsa bozma dışında kalan görev hususu usulî kazanılmış hak oluşturmayacak, yeniden yapılan yargılamada mahkeme tarafların itirazı üzerine ya da kendiliğinden görevsizlik kararı verebilecek-

tir. Ancak temyizde açıkça görev itirazı ileri sürülmüş ve bu husus Yargıtay tarafından nazara alınmamış açık ya da zımni olarak reddedilmiş ise bu takdirde usulî kazanılmış hak görev konusunda da oluşacak ve yeniden yargılama yapan mahkeme görev konusunda karar veremeyecektir.

II- Karar henüz kesinleşmeden geçmişe etkili olarak çıkarılan bir kanun hükmü de usulî kazanılmış hakkın istisnasını oluşturur. Böyle bir hâlde de usulî kazanılmış hakka aykırı olsa da yeni çıkarılan ve geçmişe etkili olan kanun hükmünün uygulanması gerekir.

III- Yargıtayın bozma kararından sonra yeni bir içtihadı birleştirme kararının çıkarılmış olması da usulî kazanılmış hakkın istisnasıdır. Yukarıda bahsedilen 09.05.1960 tarihli içtihadı birleştirme kararına göre, içtihadı birleştirme kararları usulî kazanılmış hakka rağmen görülmekte olan davalara da uygulanır. İlk Derece Mahkemesi usulî kazanılmış hakka aykırı olsa bile yeni içtihadı birleştirme kararına göre karar verecektir.

IV- Benzer şekilde uygulanması gereken bir kanun hükmü, Anayasa Mahkemesince iptal edilirse öncelik usulî kazanılmış hakta değil Anayasa Mahkemesinin iptal kararında olacaktır. Diğer bir ifadeyle kanun hükmünün, hüküm kesinleşmeden önce Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilirse, usulî kazanılmış hakka göre değil, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra oluşan yeni duruma göre karar verilebilecektir.

V- Usulî kazanılmış hakkın bir diğer istisnası ise kesin hükümdür. Bozmadan sonra usulî kazanılmış hak ile kesin hüküm çelişiyorsa öncelik usulî kazanılmış hak da değil, kamu düzeninden sayılan ve dava şartı olarak resen nazara alınması gereken kesin hükümdedir.

VI- Kamu düzenine aykırılık da usulî kazanılmış hakkın istisnalarından bir diğeridir. Gerçekten de kamu düzeninden sayılan bir husus ile usulî kazanılmış hak çelişiyorsa bu hâlde kamu düzeninden sayılan hâl usulî kazanılmış hakkın önüne geçecektir.

VII- Nihayet son olarak; Yargıtayın kararı her türlü yorumun, hukuki değerlendirme veya delil takdiri dışında, açıkça ve tartışmasız şekilde başka bir şekilde yorumlanamayacak açıklıkta maddi hataya dayalı ise usulî kazanılmış hak ilkesi uygulamayacaktır. Yargıtay tarafından dosya kapsamına uygun olmayacak şekilde açık ve tartışmasız bir maddi hata yapılması hâlinde, bu hata, usulî kazanılmış hak oluşturmaz.

17. Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; mahkemece verilen 20.02.2014 tarihli ve 2014/26 Esas ve 2014/32 Karar sayılı karar asıl ve birleşen dosyada davacılar vekilinin temyizi üzerine Yargıtay (Kapatılan) 15. Hukuk Dairesinin 31.10.2016 tarihli ve 2016/3207 Esas, 2016/4460 Karar sayılı kararı ile, mahkemece bozmaya uyulmakla bozma ilâmının gereklerinin yerine getirilmesinin zorunlu olduğu, buna rağmen bozma ilâmında belirtilen şartname hükümlerine göre varsa işe ait eksik ve kusurların giderilerek geçici kabul tutanağının onaylanıp onaylanmadığı, yüklenicinin sözleşme konusu işten dolayı idareye herhangi bir borcunun bulunup bulunmadığı, Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişiksiz belgesi alınıp alınmadığı hususlarının araştırılması, diğer koşullar da incelenmek suretiyle teminat mektupları konusunda karar verilmesi gerekirken bu konularda herhangi bir inceleme yapılmadan karar verilmesinin doğru olmadığı gerekçesiyle bozulmuştur. Bozma kararından sonra 09.11.2017 tarihli duruşmada mahkemece bozma kararına uyulmasına karar verilip yargılamaya devam edildiği hâlde 19.04.2018 tarihli duruşmada, her iki tarafın da öncesinde direnme kararı verilmesini talep ettikleri gerekçesiyle, Özel Dairenin bozma kararına uyulmasına ilişkin ara karardan dönülerek direnme kararı verilmiştir.

18. Az yukarıda açıklandığı üzere mahkeme, tarafların veya vekillerinin direnme kararı verilmesini talep etmeleri hâlinde tarafların bu konudaki düşünce ve istekleri ile bağlı değildir. Özel Dairenin bozma kararından sonra mahkemece 09.11.2017 tarihli duruşmada bozma kararına uyulmasına karar verilmiş olup, mahkemece Özel Dairenin bozma kararına uyulmakla bozma kararın-

da belirtilen biçimde işlem yapılması yolunda lehine bozma yapılan taraf yararına usulî kazanılmış hak doğmuş olup, aynı doğrultuda işlem yapılması yolunda mahkeme için de zorunluluk bulunmaktadır. Somut olayda usulî kazanılmış hakkın istinası bir durum da bulunmamaktadır.

19. Bu durumda mahkemece Özel Dairenin bozma kararına uyulmasına ilişkin 09.11.2017 tarihli ara karardan dönülerek direnme kararı verilmesi yerinde değildir.

20. Hâl böyle olunca direnme kararının usulden bozulmasına karar vermek gerekmiştir.

III. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Direnme kararının usulden BOZULMASINA,

Bozma sebebine göre asıl ve birleşen dosyada davacılar vekilinin temyiz itirazlarının bu aşamada incelenmesine yer olmadığına,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatıranlara geri verilmesine,

6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici Madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440. maddesi uyarınca kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere,

05.11.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ

RİSKLİ BİNA • KENTSEL DÖNÜŞÜM

•

YENİ PROJEDE BAĞIMSIZ BÖLÜMLERİN KÜÇÜLMESİ

•

BAZI DAİRE MALİKLERİNİN BAĞIMSIZ BÖLÜMLERİNİN BÜYÜMESİ

•

EŞİTSİZLİK OLUŞMASI • SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME

•

ZAMANAŞIMI SÜRESİ VE BAŞLANGICI

Davacıların, binanın yıkılarak yeniden inşa edilmesiyle birlikte bağımsız bölümler arasında sebepsiz zenginleşme neticesi doğuracak şekilde açık bir eşitsizlik meydana geldiği, dairelerin kullanım alanı (metrekare) yönünden birbirinden farklı olduğu, bunun sonucunda dairelerin orantısız olarak değerlendirildiği, davalıların sebepsiz zenginleştikleri iddiasında bulundukları, İlk Derece Mahkemesince hükme esas alınan bilirkişi raporu ile davacılara ait 4,5 ve 6 nolu bağımsız bölümlerin alanlarının yeni proje ile küçüldüğünün, buna karşılık 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ve 15 nolu dairelerin yüzölçümlerinin arttığının tespit edilip, bu durumda her bir davalının davacılarından her birine ödemesi gereken tutarın belirlendiği, proje üzerinden ve yerinde yapılan inceleme sonucu, ibraz olunan emsaller dahilinde hesaplamanın yapıldığı, raporun hukuka uygun olup, taraf ve Yargıtaya denetimine elverişli olduğu; davacıların kentsel dönüşüm kapsamında binanın yıktırılıp yeniden yapılmasına müsaade etmiş olmalarının eldeki davayı açmalarına engel teşkil etmeyeceği,

Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkının, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve herhalde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacağı, eldeki davada davacıların geri isteme hakkı olduğunu ve iade yükümlüsünü tam olarak 09.06.2020 tarihli bilirkişi raporu ile öğrenmiş olup yasal süre içinde talepte bulundukları, davanın zamanaşımına uğradığından bahsedilemeyeceği

(Y 3. HD, E. 2022/5267, K. 2023/1448, T. 16.05.2023)*

(.....)

Bölge Adliye Mahkemesinin tarih ve sayısı belirtilen kararıyla; davaya konu ana taşınmaz üzerinde bulunan önceki binanın kentsel dönüşüm kapsamında yıktırıldığı, binanın yeniden inşa edilmesi hususunda davalı bağımsız bölüm malikleri ile dava dışı yüklenici şirket arasında noterde düzenleme şeklinde 30.10.2013 tarihli inşaat yapım sözleşmesinin imzalandığı, sözleşmeye göre toplam 15 daire yapılacağı, dairelerin tamamının daire sahiplerine verileceği, inşaat yapım bedeli olarak bahçe katındaki 1,2, ve 3 nolu daireler için 78.000 ‘er TL, giriş kattaki 4, 5 ve 6 nolu daireler için 123.000 ‘er TL, normal katlardaki 7,8,9,10,11, ve 12 nolu daireler için 123.000 ‘er TL ve çatı arası piyesli 13, 14 ve 15 nolu dubleks daireler için ise 209.000 ‘er TL’nin yüklenici firmaya ödeneceğinin kararlaştırıldığı, sözleşmenin tarafı olmayan davacıların sözleşmede belirtilen yapım bedelini ödedikleri anlaşıldığından sözleşmeyi zımnen benimsemiş sayılacakları; davacıların, binanın yıkılarak yeniden inşa edilmesiyle birlikte bağımsız bölümler arasında sebepsiz zenginleşme neticesi doğuracak şekilde açık bir eşitsizlik meydana geldiği, dairelerin kullanım alanı (metrekare) yönünden birbirinden farklı olduğu, bunun sonucunda dairelerin orantısız olarak değerlendirildiği, davalıların sebepsiz zenginleştikleri iddiasında bulundukları, İlk Derece Mahkemesince hükme

* Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 23.07.2026

esas alınan bilirkişi raporu ile davacılara ait 4,5 ve 6 nolu bağımsız bölümlerin alanlarının yeni proje ile küçüldüğünün, buna karşılık 7,8,9,10,11,12,13,14 ve 15 nolu dairelerin yüzölçümlerinin arttığının tespit edilip, bu durumda her bir davalının davacılarından her birine ödemesi gereken tutarın belirlendiği, proje üzerinden ve yerinde yapılan inceleme sonucu, ibraz olunan emsaller dahilinde hesaplamanın yapıldığı, raporun hukuka uygun olup, taraf ve Yargıtaya denetimine elverişli olduğu; davacıların kentsel dönüşüm kapsamında binanın yıktırılıp yeniden yapılmasına müsaade etmiş olmalarının eldeki davayı açmalarına engel teşkil etmeyeceği, terditli olarak açılan davanın usulüne uygun olarak tamamen ıslah edildiği, nitekim ıslah dilekçesinde önceki taleplerin ileri sürülmediği, taleple bağlı kalınarak hüküm kurulmasında usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı, davalıların ıslah tarihi itibarıyla temerrüde düşürüldükleri, bu itibarla dava tarihinden itibaren faize hükmedilemeyeceği, sebepsiz zenginleşmeye dayalı alacak istemiyle açılan eldeki davada Mahkemenin görevli olduğu, sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkının, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve herhalde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacağı, eldeki davada davacıların geri isteme hakkı olduğunu ve iade yükümlüsünü tam olarak 09.06.2020 tarihli bilirkişi raporu ile öğrenmiş olup yasal süre içinde talepte bulundukları, davanın zamanaşımına uğradığından bahsedilemeyeceği; davacılar vekili her ne kadar yargılama giderinin ve vekalet ücretinin davalılar bazında bireyselleştirilmediğini beyan etmiş ve davacı tarafın talebi üzerine Mahkemece verilen ek kararlar ile hüküm fıkralarında değişiklik yapılarak; harç, vekalet ücreti ve yargılama giderinin davalıların payları oranında tahsiline karar verilmiş ise de; hükümde tenvizle değişiklik yapılamayacağı, bu nedenle ek kararların hukuken yok hükmünde olduğu, HMK'nın 326 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında; "Aleyhine hüküm verilenler birden fazla ise mahkeme yargılama giderlerini, bunlar arasında paylaştırabileceği gibi, müteselsilen sorumlu tutulmalarına da karar verebilir." şeklinde düzenlemeye yer verildiği, işbu hüküm

gereğince yargılama giderleri ile vekalet ücretinin tüm davalılardan müteselsilen ve müştereken tahsiline karar verilmiş olmasında hukuka aykırılık bulunmadığı, yeni inşa edilen binada dairelerinin yüzölçümlerinde herhangi bir artış gerçekleşmeyen davalılar..., ... ve ... yönünden davanın reddine karar verilmesi ve dava tarihi itibarıyla haklılık durumuna göre adı geçen davalılar lehine vekalet ücretine hükmedilmesinde usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı; öte yandan davacıların her birinin davasının birbirinden bağımsız olduğu dikkate alınarak, davacılarından her biri için hüküm altına alınan miktar üzerinden ayrı ayrı vekalet ücreti takdir edilmesi gerekirken, toplam tazminat miktarı üzerinden tek vekalet ücretine hükmedilmiş olmasının usul ve yasaya aykırı olduğu, hükmün bu yönüyle düzeltilmesi gerektiği gerekçesiyle; davalıların istinaf başvurularının esastan reddine, davacıların istinaf başvurularının kısmen kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararı kaldırılarak yeniden esas hakkında; davanın davalı ..., ... ve ... yönünden reddine, diğer davalılar yönünden kabulü ile davacı ... yönünden; 9.673,80 TL'nin 7 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 8.200,46 TL'nin 8 nolu bağımsız bölüm maliki ... ve ...'den, 2.913,21 TL'nin 9 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 9.673,80 TL'nin 10 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 1.826,45 TL'nin 11 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 2.913,21 TL'nin 12 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 59.406,32 TL'nin 13 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 68.067,20 TL'nin 14 nolu bağımsız bölüm maliki ... ve ...'den, 53.216,14 TL'nin 15 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, davacı ... yönünden; 10.067,73 TL'nin 7 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den , 8.534,39 TL'nin 8 nolu bağımsız bölüm maliki ... ve ...'den, 3.031,84 TL'nin 9 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 10.067,73 TL'nin 10 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 1.900,82 TL'nin 11 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 3.031,84 TL'nin 12 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 61.825,39 TL'nin 13 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 70.838,96 TL'nin 14 nolu bağımsız bölüm maliki ... ve ...'den, 55.383,14 TL'nin 15 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, davacı ... yönünden; 10.024,40 TL'nin 7 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 8.497,66 TL'nin 8 nolu bağımsız bölüm maliki ... ve ...'den, 3.018,79 TL'nin

9 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 10.024,40 TL'nin 10 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 1.892,64 TL'nin 11 nolu bağımsız bölüm maliki ...'dan, 3.018,79 TL'nin 12 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 61.559,30 TL'nin 13 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den, 70.534,07 TL'nin 14 nolu bağımsız bölüm maliki ... ve ...'den, 55.144,78 TL'nin 15 nolu bağımsız bölüm maliki ...'den ıslah tarihi olan 09.10.2020 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmiştir.

TEMYİZ

(.....)

Uyuşmazlık, sebepsiz zenginleşmeden kaynaklı alacak istemine ilişkindir.

(.....)

Davacının geri isteme hakkı olduğunu öğrenebilmesi için zenginleşenin kimliğini, zenginleşmenin kendisine ait olduğunu ve nihayet zenginleşmenin miktarını fiilen bilmesi gerekir. Bu şartlar davacı tarafından tahmini olarak değil, kesin olarak veya en azından davanın açılmasına imkan verecek ölçüde yeter derecede bilmesi gerekir.

Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş (kesin vade bulunması) veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak, sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır (6098 sayılı Kanun mad. 117)

(.....)

Değerlendirme

Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirmesi ile yukarıda yer verilen hukuk kural-

larına, dava şartlarına, davanın tamamen ıslah edilerek alacak davasına dönüştürülmesinin ve alacak davası olarak karara bağlanmasının mümkün olmasına, alacak isteminin sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanıyor olmasına ve uyuşmazlığa uygulanması gereken zamanaşımı süresinin 2 yıl olmasına, bu sürenin yeni binanın bağımsız bölüm maliklerine teslim edildiği tarihten itibaren başlayacak olmasına (2015 yılı), bu durumda davanın zamanaşımı süresi içerisinde açılmış olmasına, ıslah tarihi itibarıyla davalıların temerrüde düşürülmüş sayılmalarına, davanın tamamen ıslahı sonucunda geçersiz hale gelen bir işlem söz konusu olmadığı gibi karşı tarafça ıslah sonucunda zarara uğranıldığı da ileri sürülmediğinden, davalılar aleyhine yargılama giderine hükmedilmiş olmasında hukuka aykırılık bulunmamasına, yargılama giderlerinden davalıların müteselsilen sorumluluklarına gidilebilecek olmasına, bu hususta açıkça hüküm tesis edilmiş olmasına, aralarında ihtiyari dava arkadaşlığı bulunan her bir davacı lehine ayrı ayrı vekalet ücreti takdir edilmiş olmasının hukuka uygun olmasına, istinaf karar harcına yönelik hatalı olarak tesis edilen hükmün 13.04.2022 tarihli tavzih kararı ile düzeltilmiş olmasına, hükme esas alınan bilirkişi raporunun taraf ve Yargıtay denetimine elverişli, hukuka uygun olmasına, imar affından faydalananlar üzerinde mülkiyet hakkı kurulan alanların kaçak olduğundan bahsedilemeyecek olmasına, bağımsız bölüm maliki olan davalılardan..., ... ve ... yönünden davanın reddi ile davalılar lehine vekalet ücreti hükmedilmiş olmasında usul ve kanuna aykırılık bulunmamasına, temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre, davacılar vekili ile davalılar ..., ..., ..., ... vekillerinin temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun bulunan kararın onanmasına karar vermek gerekmiştir.

KARAR: Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararınınONANMASINA,.....Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,.....oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ**TRAFİK KAZASI • ARAÇ MAHRUMİYET BEDELİ TALEBİ****•
SÜRÜCÜNÜN EHLİYETİNİN OLMAMASI****•
SÜRÜŞ KUSURU BULUNMAMASI****•
İLLİYET BAĞINI KESECEK HAL**

İlk Derece Mahkemesince kazanın meydana gelmesinde davacıya atfı kabil kusurun bulunmadığının anlaşılması ve davacının sürücü belgesi bulunmasının sürüş kusuru niteliğinde olmayıp illiyet bağıni kesecek bir hal olarak kabul edilemeyeceği gözetilerek ve zarar miktarı hesaplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yanlışlı gerekeyle yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir. Açıklanan nedenle kararın sonucuna etkili olmamak üzere kanun yararına bozulması gerekmiştir.

(Y. 4. HD, E. 2025/8636, T.2025/14492, T. 22.10.2025)*

(.....)

Uyuşmazlık, davalı tarafından sevk ve idare edilen araç ile davacıya ait aracın karıştığı trafik kazası sonucunda davacının aracında maddi hasar meydana gelmesi nedeniyle araç mahrumiyet bedeli istemine ilişkindir.

Dosyanın incelenmesinde; (.....) kaza tarihinde davacının geçerli bir sürücü belgesinin bulunmadığı, davacı vekili tarafından dava dilekçesinde araç mahrumiyeti nedeniyle doğan zararın talep edildiği, kaza tespit tutanağı ve konusunda uzman bilirkişiden

* Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 22.07.2026

alınan kusur raporuna göre meydana gelen kazada davacının kural ihlali olmadığı, davalının asli kusurlu olduğunun belirtildiği, mahkemece davacının kaza sırasında sürücü belgesi olmadığı ve sürücü belgesiz araç kullanılması nedeniyle illiyet bağının kesildiği gerekçesiyle davanın reddine kesin olarak karar verildiği görülmektedir.

(.....) Trafik kazalarında irdelenmesi gereken husus ise trafik kazasının meydana gelmesinde tarafların olaya etkileri ve dolayısıyla sürüş kusurlarıdır.

Her ne kadar mahkemece davacının kaza sırasında geçerli bir sürücü belgesi bulunmaması nedeniyle illiyet bağı kesildiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de kaza tespit tutanağı ve bilirkişi raporuna göre kazanın meydana gelmesinde davacının herhangi bir kural ihlali olmadığı anlaşılmaktadır. Kaza sırasında davacının geçerli bir sürücü belgesinin olmaması idari yaptırım uygulanmasını gerektiren bir hal olup sürüş kusuru olarak veya illiyet bağı kesen bir hal olarak nitelendirilemez.

Şu durumda; İlk Derece Mahkemesince kazanın meydana gelmesinde davacıya atfı kabil kusurun bulunmadığının anlaşılması ve davacının sürücü belgesi bulunmasının sürüş kusuru niteliğinde olmayıp illiyet bağı kesecek bir hal olarak kabul edilemeyeceği gözetilerek ve zarar miktarı hesaplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yanlıgılı gerekçeyle yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir. Açıklanan nedenle kararın sonucuna etkili olmamak üzere kanun yararına bozulması gerekmiştir.

KARAR

Açıklanan nedenlerle;kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere KANUN YARARINA BOZULMASINA, Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine,.... oy birliğiyle karar verildi.

ARSA PAYI KARŞILIĞI İNŞAAT SÖZLEŞMESİ

•

BAĞIMSIZ BÖLÜMLERİN DEVRİ

•

MÜTEAHHİTİN/YÜKLENİCİNİN BORÇLARI

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinde, müteahhit veya yüklenicinin, sadece sözleşme kapsamında arsa sahibine devredilmesi gereken bağımsız bölümleri devretmekle borcundan kurtulmuş olmayacağı, müteahhidin borcundan tümüyle kurtulabilmesi için arsa üzerinde inşa edilen yapıya ait tüm bağımsız bölümleri mimari projeye uygun bitirip arsa sahibine teslim etmesi gerekeceği- Davalı borçlu firma tarafından KKİS kapsamında devir alınan taşınmaz üzerinde henüz bir inşaatın başlamadığı, bu kapsamda KKİS'nin özelliği gereğince davalı borçlu şirketin kendi üzerindeki inşaatı yapma edimini yerine getirmediği dolayısı ile taşınmazın mülkiyetinin henüz davalı borçlu firmaya geçmediği, dolayısıyla davalı borçlu tarafından taşınmaz üzerinde tasarruf etme imkanının bulunmadığı anlaşıldığından davalı borçlu firma tarafından yapılan tasarrufun da gerçek bir devir olmadığı anlaşılmakla davanın reddine karar verilmesi gerektiğine ilişkindir.

(Y. 4. HD., E. 2024/9791, K. 181, T. 08.01.2025)*

...

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin davalı A. U. İnş. Müteahhitlik San ve Tic. Ltd. Şti. Hakkında icra takibi yaptığını, takiplerin kesinleştiğini, davalı borçlunun mal kaçırma gayesi ile adına kayıtlı "Hatay İli, İ.un İlçesi, K. Mah. Z. Mevkii, 1... parselde

* Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 04.08.2026

bulunan gayrimenkulünü düşük bedelle davalı borçlu şirket ortaklarından dava dışı A. U.ın dünür N. Gürcü'ye devredilmiş olduğunun tespit edildiğini beyan ederek davalılar arasındaki tasarrufun iptalini talep ve dava etmiştir.

II. CEVAP

Davalılar vekili cevap dilekçesinde davanın reddine karar verilmesini savunmuştur.

İhbar olunan A. Akça vekili tarafından sunulan beyan dilekçesinde; müvekkili ile davalı A. U. arasında dava konusu 1331 parsel sayılı taşınmaz ile alakalı noterden yapılmış 25.02.2016 tarihli kat karşılığı inşaat sözleşmesi bulunduğunu, müvekkilin bu yeri A. U. ve şirketine kat karşılığı bir inşaat yapmak üzere verdiğini, sözleşmenin kat karşılığı inşaatın yapılması amacı ile yapıldığını ve bu kapsamda davalı A. U.'a vekalet verildiğini, ancak davalı A. U.'ın, müvekkili ile arasındaki kat karşılığı inşaat sözleşmesini yok sayarak bu yeri sahibi olmadığı ve üzerinde mülkiyete bağlı herhangi kanunen korunan bir hakkı bulunmamasına rağmen müvekkillerden habersiz ve kat karşılığı inşaat sözleşmesi hükümlerine aykırı bir biçimde 3. bir kişi N. Gürcü'ye devrettiğini belirterek açılan davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEME KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 18.06.2019 gün, 2017/392 E- 2019/334 K sayılı ilamı ile; A. U. İnş. Müth. San ve Tic. Ltd. Şti.'nin davacı şirkete dava konusu borcunun mevcut olduğu, kendisine dava konusu taşınmaz devredilen N. Gürcü'nün borçlu davalı A. U. İnş. Müth. San ve Tic. Ltd. Şti. sahibi olan A. U.'ın oğlunun kayınbabası olması sebebiyle ekonomik durumunu ve alacaklılarına zarar verme kastını bildiği veya bilmesi gereken kişilerden olduğu, dava konusu taşınmazda davalı A. U. İnş. Müth. San ve Tic. Ltd. Şti'ne ait taşınmazın diğer davalıya gerçek değerinin çok altında 93.000,00 TL'ye devredildiği, bu bakımdan yapılan devirlerinin alacaklılardan mal kaçırma kastıyla gerçekleştirildiği, bilirkişi raporu, icra dosyası, tapu kayıtları ve tüm dosya kapsamıyla anlaşıldığı gerekçesi ile davanın kabulüne karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı A. U. İnş. Müth. San ve Tic. Ltd. Şti vekili ve davalı N. Gürcü vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin 16.11.2020 gün, 2019/2294 E- 2020/1486 K sayılı kararı ile “Kat karşılığı inşaat sözleşmesi, diğer bir deyişle arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi; sözleşme konusu gayrimenkul (arsa) sahibinin, arsanın belli bir payını müteahhite (yükleniciye) devretmesi, müteahhitinde bunun karşılığında söz konusu arsa üzerine inşa ettiği belli sayıda bağımsız bölümleri arsa sahibine teslim etmesini konu alan iki taraflı bir sözleşmedir.

Arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesinde karşılıklı iki edim vardır: Arsa sahibinin belirli arsa payının müteahhitte devretmesi ve müteahhitin de taahhüt edilen bağımsız bölümleri arsa sahibine devretmesi. Burada müteahhit veya yüklenici, sadece sözleşme kapsamında arsa sahibine devredilmesi gereken bağımsız bölümleri devretmekle borcundan kurtulmuş olmaz. Müteahhidin borcundan tümüyle kurtulabilmesi için arsa üzerinde inşa edilen yapıya ait tüm bağımsız bölümleri mimari projeye uygun bitirip arsa sahibine teslim etmesi gerekir

Arsa payı karşılığı kat yapımı sözleşmesi Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenmiş sözleşmelerden değildir. Bu sözleşme karma sözleşmelerden çifte tipli bir sözleşmedir. Arsa payı karşılığı kat yapımı sözleşmesi Türk Borçlar Kanunu’nda düzenlenmiş sözleşmelerden değildir. Bu sözleşme karma sözleşmelerden çifte tipli bir sözleşmedir. Sözleşme ile arsa sahibi yükleniciye arsa paylarını devretmeyi borçlanmakta, yüklenicide bunun karşılığında bağımsız bölümler inşa etmeyi üstlenmektedir. Buradan çıkan sonuca göre de arsa payı karşılığı kat yapımı sözleşmesi iki tarafa borç yükleyen ani edimli bir sözleşmedir. Arsa payı karşılığı kat yapımı sözleşmesinin konusu taşınmaz olduğu için noter tarafından düzenleme şeklinde yapılmalıdır.

Buna göre eldeki dosyaya baktığımızda davalı borçlunun müteahhit olarak faaliyet gösterdiği, kat karşılığı inşaat sözleşme-

si kapsamında dava dışı ihbar olunanlar A. Akça ve diğerleri ile İ.un 3. Noterliğinin 25.02.2016 gün ve 4383 yevmiye numarası ile kat karşılığı inşaat sözleşmesi yapıldığı, söz konusu bu sözleşme kapsamında davaya konu taşınmazın aynı gün arsa malikleri tarafından müteahhit firmaya devredildiği anlaşılmaktadır. Sözleşme içeriği incelendiğinde taşınmaz üzerine inşa edilecek olan binaya ait resmi işlemler (kadaastro işlemleri, mimari proje, ruhsat alımı gibi) işlemleri tamamladıktan sonra ve temel atıldıktan 12 ay sonra teslim edilecektir şeklinde kayıt düşüldüğü görülmüştür. Mahkemesince taşınmazın değerinin tespiti bakımından taşınmazın başında 30/09/2017 gününde yapılan keşifte taşınmaz üzerinde halen inşaatla başlanılmadığı, taşınmazın boş olduğu, değerinin arsa olarak tespit edildiği anlaşılmıştır. Yine mahkemesince dinlenen tanık beyanları incelendiğinde tanık H. Okurlar duruşmadaki beyanında taşınmazın ifraz işlemlerinin başladığı, yakında inşaatla başlanacağı şeklinde beyanda bulunduğu görülmüştür. Tüm bunlara göre davalı borçlu firma tarafından KKİS kapsamında devir alınan taşınmaz üzerinde henüz bir inşaatın başlamadığı, bu kapsamda KKİS'nin yukarıda açıklanan özelliği gereğince davalı borçlu şirketin kendi üzerindeki inşaatı yapma edimini yerine getirmediği dolayısı ile taşınmazın mülkiyetinin henüz davalı borçlu firmaya geçmediği, dolayısıyla davalı borçlu tarafından taşınmaz üzerinde tasarruf etme imkanının bulunmadığı anlaşıldığından davalı borçlu firma tarafından yapılan tasarrufun da gerçek bir devir olmadığı anlaşılmakla davanın reddine karar verilmesi gerektiği halde yanlışlı değerlendirme ile kabul kararı verilmesi doğru olmamıştır. “ gerekçesi ile davalılar vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 353/1-b/2. maddesi hükmü uyarınca düzelterek yeniden esas hakkında karar vermek üzere İ.un 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 18/06/2019 tarih ve 2017/392 Esas, 2019/334 Karar sayılı kararının kaldırılması suretiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde; davalıların kötü niyetli olduklarını, davalılar arasında tanışıklık ilişkisi bulunduğunu, davalı 3. kişinin davalı borçlunun durumunu bilen kişilerden olduğunu, beyan ederek kararın bozulmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, 2004 sayılı yasanın 277 ve devamı maddelerine göre açılmış, tasarrufun iptali istemine ilişkindir.

Bölge Adliye Mahkemelerinin nihai kararlarının bozulması 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun/HMK) 371. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür.

Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere, dava konusu gayrimenkulün kat karşılığı inşaat sözleşmesi gereğince davada ihbar olunanlar tarafından davalı borçluya devredilmiş olduğunun anlaşılmasına davalı borçlunun kat karşılığı inşaat sözleşmesinin gereğini yerine getirmediğinden mülkiyete hak kazanamamasına, davalı borçlunun söz konusu tasarrufu yapma yetkisinin de bulunmamasına göre davacı vekilinin temyiz dilekçesinde ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle davacı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün ONANMASINA,,08.01.2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

TASARRUFUN İPTALİ DAVASI • YAPILANDIRMA

•

7440 SAYILI KANUN’UN 9/13-D MADDESİ

6183 sayılı Kanun uyarınca açılan tasarrufun iptali davasında, yargılama devam ederken dava konusu kamu alacağının 7440 sayılı Kanun kapsamında yapılandırılarak ödendiği anlaşıldığından; davanın konusuz kalması nedeniyle “karar verilmesine yer olmadığına” hükmedilmesi gerekirken davanın kabulüne karar verilmesinin ve 7440 sayılı Kanun’un 9/13-d maddesindeki “karşılıklı olarak vekalet ücreti ve yargılama gideri talep edilemez” düzenlemesine aykırı olarak davacı lehine vekalet ücretine hükmedilmesinin hatalı olduğu gerekçesiyle kararın bozulması gerektiğine ilişkindir.

(Y. 4. HD., E. 2024/1559, K. 9564, T. 18.06.2025)*

...

Davacı vekili dava dilekçesinde; mükellef İ. Ö. İnş. Tur. Nak. Enerji ve Mad. Tic. Ltd. Şti.’nin 2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017 dönemlerine ait 16.264.375,91TL kesinleşmiş vergi borcunun bulunduğunu, davalı şirket hakkında icra takibi başlatıldığını, şirket hakkında malvarlığı araştırması yapıldığını, ancak malvarlığının vergi borçlarını ödeyecek miktarda olmadığını anlaşıldığını, şirket müdürü İ. Ö. hakkında haciz kararları alındığı ve vergi borçları bulunduğu halde 13104 ada 13 parselde bulunan taşınmazını 05.10.2015 tarihinde muvazaalı bir şekilde eşi N. Ö.’ya devrettiğini, kamu alacağını ödememek, gizlemek veya sürüncemede bırakmak amacına yönelik bir tasarruf yaptığının görüldüğünü beyan ederek, davalılar arasındaki tasarrufun iptaline, karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

* Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 04.08.2026

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

Mahkemenin 24.05.2023 tarihli ve 2018/991 Esas ve 2023/ 464 Karar sayılı kararıyla; “nüfus kayıtları ile de sabit olduğu üzere davalıların karı-koca oldukları, diğer davalı N. Ö.’nın İİK’nın 280/1. maddesinde düzenlenen davalı borçlu İ. Ö.’nın zarar verme kastını bilecek kişilerden olduğu, dava konusu taşınmazların devir işlemlerinin muvazaalı olduğu kanaati ile davacı alacaklı şirkete cebri icra yapma yetkisi verilmesi gerektiği kanaatine varılarak davanın kabulüne, davacı kendisini vekille temsil ettirdiğinden karar tarihinde yürürlükte bulunan AAÜT’ne göre hesaplanan 69.953,63 TL vekalet ücretinin davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsili ile davacıya verilmesine” karar verilmiştir.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 15.12.2023 gün, 2023/2220 E-2023/2820 K sayılı kararı ile; İlk Derece Mahkemesinin vakıa ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmadığından davalı N. Ö. vekili ve davalı İ. O. Ö. vekilinin istinaf başvurusunun HMK’nun 353/1-b-1 maddesi gereği ayrı ayrı esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A.Temyiz Sebepleri

1.Davalı N. Ö. vekili temyiz dilekçesinde; davacı aleyhine açılan vergi davalarından feragat kanuni bir zorunluluk olduğunu, yapılandırmadan faydalanmak için ön şart olmasına karşın mahkemeye yanlış değerlendirmeler sonrasında ve borçlunun aciz içerisinde olup olmadığı araştırılmaksızın hüküm tesis edildiğini, yargılama devam ederken yapılan düzenleme ve yasalar çerçevesinde mükellef davalı tarafından yapılandırma başvurusunda bulunulduğunu ve borcun ödendiğini, bu nedenle davanın konusuz kaldığını, tasarrufun iptaline karar verilemeyeceğini, bununla birlikte davacı tarafın da mahkemeye sunduğu dilekçe ile davanın konusuz kaldığını kabul ettiğini, mahkeme masrafları ve vekalet ücretinin müvekkili ne yüklenmesinin çok büyük haksızlık olduğunu, tasarrufun iptali

davalarında harçlar ve yargılama giderlerinin borç miktarı veya dava konusu malvarlığına göre belirlendiğini, bu hali ile diğer davalı-borçlunun vergi dairesine borç düzeyinin özellikle yapılandırma sonrası çok cüzzi miktarda olduğunu, bu miktar dikkate alındığında yargılama giderleri ve harçların yanlış hesaplandığını, mükellef-borçlu tarafından söz konusu borcun yargılama esnasında ödendiğini, beyan ederek kararın bozulmasını talep etmiştir.

2.Davalı İ. O. Ö. vekili temyiz dilekçesinde; 7440 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun'dan yararlanarak vergi borçlarını yapılandırıldığını, bu sebeple görülmekte olan davanın konusuz kaldığını, yerel mahkemece davanın konusuz kalması sebebiyle karar verilmesine yer olmadığına ilişkin karar verilmesi gerekirken davanın kabulüne ilişkin verilen kararın hukuka aykırı olarak verildiğini, 7440 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun'da yargılama giderleri ve vekalet ücretinin karşılıklı tesisinin önüne geçildiğini, bu nedenle müvekkilinin davalı Vergi Dairesi Başkanlığı'na hiçbir şekilde borcu bulunmadığı göz önüne alınarak, 7440 Sayılı Kanun kapsamında ise, yapılandırılmadan faydalanan kişilerin yargılama ve vekalet ücretlerinden muaf olması gerektiğini beyan ederek kararın bozulması talep edilmiştir.

B.Değerlendirme ve Gerekçe

Dava, 6183 sayılı yasanın 24 ve devamı maddelerine göre açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir.

Dava dosyasındaki kayıt ve belgelere göre, davaya konu alacak, yapılandırılarak 7440 sayılı Kanun kapsamında ödenmiştir. 7440 sayılı Kanun'un "ortak hükümler" başlıklı 9 uncu maddesinin 13-d bendi gereğince " Bu takiplerden kaynaklanan avukatlık ücreti, icra takip giderleri ile bu takipler nedeniyle açılmış davalara ilişkin yargılama gideri, avukatlık ücreti ve fer'ileri karşılıklı olarak talep edilmez, bu türden alacaklara karşılık yapılmış tahsilatlar iade edilmez." düzenlemesi mevcuttur.

7440 sayılı Kanun kapsamında yapılan yapılandırma sonucu dava konusuz kaldığından karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, İlk Derece Mahkemesince davanın kabulüne, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından da esastan red kararı verilmesi doğru değildir.

Ayrıca; Kanun'da açıkça vekalet ücreti verilmemesi gerektiği halde davacı yararına vekalet ücreti takdiri de mevzuata aykırılık oluşturmuştur.

VI. KARAR

Değerlendirme ve Gerekçe bölümünde açıklanan nedenlerle davalı N. Ö. vekilinin ve davalı İ. O. Ö. vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA, İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,

Peşin alınan temyiz harcının istek hâlinde davalı İ. O. Ö. ve N. Ö.'ya iadesine,

HMK nun 373/1 hükmü gereğince; dosyanın İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine ve kararın bir örneğinin de Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

18.06.2025 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

KIDEM VE İHBAR TAZMİNATI

•

GIYDIRILMIŞ ÜCRET HESABI

•

ÜCRETE İLAVETEN İŞÇİYE SAĞLANAN MENFAATLER

•

DAVA DİLEKÇESİNDE SOMUTLAŞTIRMA YÜKÜMÜ

•

SALT TANIK İFADESİNİN YETERLİ OLMAMASI

Giydirilmiş ücret bakımından davacının dava dilekçesinde somutlaştırma yükümünü yerine getirmemesi halinde ücrete ilaveten işçiye sağlanan para veya para ile ölçülmesi mümkün akdi menfaatlerin, salt davacı tanıklarının beyanları esas alınarak tazminata esas ücrete eklenmesi mümkün değildir.

(Y. 9. HD, E. 2017/18421, K. 2020/15252, T. 09.11.2020)*

(.....)

Taraflar arasında kıdem ve ihbar tazminatı hesabına esas alınan giydirilmiş ücret konusunda uyuşmazlık bulunmaktadır.

(....)

Somut uyuşmazlıkta, dava dilekçesinde, davacıya ödenen aylık ücreti miktarı belirtilmemiş ve işyerinde davacı işçiye aynı olarak yol ve yemek menfaati sağlandığı gibi bir iddiada bulunulmamıştır.

* Av. İsmail Gömlekli paylaşımıdır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 22.07.2026

Mahkemece hesabına itibar edilen bilirkişi raporunda davacı tanık ifadesine göre giydirilmiş ücrete yemek ve servis ücreti eklenmiş olup giydirilmiş ücret bakımından davacının dava dilekçesinde somutlaştırma yükümünü yerine getirmemesi halinde ücrete ilaveten işçiye sağlanan para veya para ile ölçülmesi mümkün akdi menfaatlerin, salt davacı tanıklarının beyanları esas alınarak tazminata esas ücrete eklenmesi mümkün değildir.

Buna göre davacının somutlaştırma yükünü yerine getirmemesi ve dava dilekçesinde tazminat hesabında dikkate alınacak hesaplama unsurları hakkında bir iddiada bulunmaması nedeniyle hesaba esas giydirilmiş ücretin yazılı şekilde tespiti hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ

Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten dolayı BOZULMASINA, oybirliğiyle karar verildi.

YILLIK İZİN HAKKININ ÜCRETE DÖNÜŞMESİ

•

YILLIK İZİN ÜCRETİ

•

**YILLIK İZNİN KULLANDIĞI DÖNEME DENK GELEN
HAFTA TATİLİ GÜNLERİ**

•

**HAFTA TATİLİ/GENEL TATİL GÜNLERİ İZİN
SÜRESİNDEN SAYILMAZ**

Dosya kapsamında bulunan yıllık izin belgelerine göre 12.03.2018-26.03.20 18... .06.2020-15.06.2020 tarihleri arasında toplam 28 gün yıllık ücretli izin kullandığı, ancak bu tarihler arasında toplamda 4 hafta tatili günü bulunduğu, buna göre davacının kullanmadığı 4 günlük yıllık ücretli izin hakkının bulunduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca bakiye 4 günlük yıllık ücretli izin alacağının bulunduğu kabulü gerekmektedir.

Kanun yararına temyiz isteminin yukarıda açıklanan sebeplerle kabulü ile İlk Derece Mahkemesince verilen kararın kanun yararına bozulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır

(Y. 9. HD, E. 2025/9525, K. 2026/757, T. 03.02.2026)*

(....)

Kanun Yararına Temyiz Sebepleri

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına yönelik Adalet Bakanlığı kanun yararına temyiz isteminde; davacının hizmete esas süresi karşılığında toplam 28 gün ücretli izin hakkının

* Av. İsmail Gömlekli paylaşımıdır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz. ET. 22.06.2026

bulunduğu, davacının yıllık iznini kullandığı döneme denk gelen hafta tatili günlerinin izin süresinden sayılmayacağı, buna göre davacının hafta tatiline denk gelmesi sebebiyle kullanmadığı yıllık izninin bulunduğu, iş sözleşmesinin sona ermesi nedeniyle işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin davalı tarafça ödenmesi gerektiği dikkate alınarak karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle talebin reddine karar verilmiş olmasının usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürmüştür.

Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, davacının yıllık ücretli izin alacağının bulunup bulunmadığı noktasındadır.

(.....) Yıllık izin hakkının ücrete dönüşmesi için iş sözleşmesinin feshi şarttır. Bu noktada, sözleşmenin sona erme şeklinin ve haklı nedene dayanıp dayanmadığının önemi bulunmamaktadır.

Yıllık ücretli izinlerin kullandırıldığı noktasında ispat yükü işverene aittir. İşveren yıllık izinlerin kullandırıldığını imzalı izin defteri veya eşdeğer bir belge ile kanıtlamalıdır. Bu konuda ispat yükü üzerinde olan işveren, işçiye yemin teklif edebilir.

İzin ücreti hesabında, 4857 sayılı Kanun'un 56/5 hükmünde yer alan "Yıllık ücretli izin günlerinin hesabında izin süresine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz" hükmünün dikkate alınması gereklidir.

Somut uyuşmazlıkta, davacının davalı işyerindeki çalışma süresine göre toplam 28 gün yıllık ücretli izin hakkının bulunduğu, dosya kapsamında bulunan yıllık izin belgelerine göre 12.03.2018-26.03.2020 18... .06.2020-15.06.2020 tarihleri arasında toplam 28 gün yıllık ücretli izin kullandığı, ancak bu tarihler arasında toplamda 4 hafta tatili günü bulunduğu, buna göre davacının kullanmadığı 4 günlük yıllık ücretli izin hakkının bulunduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca bakiye 4 günlük yıllık ücretli izin alacağının bulunduğu kabulü gerekmektedir.

Kanun yararına temyiz isteminin yukarıda açıklanan sebeplerle kabulü ile İlk Derece Mahkemesince verilen kararın kanun yararına bozulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

KARAR

Açıklanan sebeplerle;KANUN YARARINA BOZULMASINA, Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine,.....oy birliğiyle karar verildi.

YILLIK ÜCRETİ İZİN HAKKI

•

İŞVERENİN İZNİN KULLANILACAĞI ZAMANI BELİRLEME YETKİSİ

•

İZİN KULLANMA BAŞVURUSUNUN YAPILDIĞI VE REDDEDİLDİĞİNE İLİŞKİN YAZILI BELGE OLMAMASI

•

İZİN HAKKININ BİR KISMININ KULLANILMIŞ OLMASI

•

İŞÇİNİN HAKLI FESHİNE GEREKÇE YAPILAMAMASI

Yıllık ücretli izin hakkı anayasal temeli olan bir dinlenme hakkıdır. Ancak işyeri düzeni ve çalışma şartlarına göre işveren işçinin izin talebini değerlendirerek izin kullanılabacağı zamanı belirleme yetkisine sahiptir. Somut uyuşmazlıkta davacının davalıya izin kullanma başvurusu yaptığına ve işverence reddedildiğine dair yazılı bir belgeye rastlanmamıştır. Ayrıca dosya kapsamına göre 43 gün olmak üzere izin hakkının bir kısmını kullandığı anlaşılmaktadır. Davalı tarafça izin kullandırmama durumunun davacı üzerinde baskı unsuru olarak kullanıldığına

ve davacıyı yıldırmaya yönelik bir tutum kapsamında izin verilmediğine dair bir iddia da ileri sürülmemiş ve dosya kapsamından da bu yönde bir izlenim edinilmemiştir.

Şu hâlde işyerinde çalışma şartlarını belirleme yetkisi olan işverenin izin taleplerini işin durumuna göre uygun bir zamanda karşılaması yasal yetkisi olup bu sebebe dayanılarak işçi tarafından iş sözleşmesinin feshedilmesi 4857 sayılı İş Kanunu'nun 24. maddesine göre işçinin haklı feshi olarak değerlendirilemez.

(Y. 9. HD, E. 2026/115, K. 2026/1653, T. 25.02.2026)*

(.....)

Uyuşmazlık, davacının iş sözleşmesini feshinin haklı nedene dayanıp dayanmadığı, husumet, talep edilen alacaklardan davalıların sorumlulukları, talep edilen alacakların ispat ve hesabı hususlarındadır.

(.....) davalılar vekilinin aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

(.....)

Somut uyuşmazlıkta davacı vekili, davacının 8 saati aşan günlük 12 saati bulan çalışmaları olduğunu, davalı Şirketin uluslararası bir şirket olup 7/24 çalışıldığını, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatillerde çalışıldığını iddia etmiş; davalı taraf davacının 09.00-19.00 saatleri arasında haftanın 5 günü çalışıldığını, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatillerde çalışma olmadığını belirtmiştir. Davacı vekili isimli işçiyi tanık olarak göstermiş, davalı vekili davacı tanığının işverene karşı davası olduğunu belirtmiştir. İlk Derece Mahkemesince salt işverene karşı davası bulunan tanık beyanına itibar edilemeyeceği gerekçesiyle bu taleplerin reddine karar verilmiş, Bölge Adliye Mahkemesince ise işçinin çoğu kez iş sözleşmesi feshedilen işçiler dışında tanık bulmasının mümkün

* Av. İsmail Gömlekli paylaşımıdır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz. ET. 28.07.2026

olmadığı, işten çıkarılan ve yasal hakları ödenmemiş işçilerin ise dava açmaktan başka çaresi bulunmadığından aynı işverene karşı davalarının olmasının başlı başına tanıklığı geçersiz kılmayacağı gibi bunun tanık anlatımlarını değerden düşürücü bir sebep de sayılamayacağı, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 255. maddesi uyarınca aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar bulunmadıkça asıl olanın tanıkların gerçeği söylemiş olduklarının kabulü olduğu, davalı Şirkete karşı davası olduğu beyan edilen davacı tanığı hakkında gerçek dışı beyanda bulunduğu yönünde ciddi ve inandırıcı deliller ileriye sürülüp ispatlanmadığı, buna göre davacının takdiri delil niteliğindeki tanık beyanları ile fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatillerde çalıştığını ispatladığı gerekçesiyle bu taleplerin kabulüne karar verilmiştir.

Yukarıda açıklandığı üzere Dairemizin yerleşik hâle gelen içtihadına göre fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının ispatında salt davacı ile menfaat birliği içinde olan tanık beyanlarıyla sonuca gidilemez. Başkaca delil ya da olgularla desteklenmesi durumunda davalıya karşı davası olan tanık beyanlarına itibar edilmesi mümkün ise de somut uyuşmazlıkta dosya kapsamında işverene karşı davası bulunan tanık beyanı dışında başkaca delil bulunmadığından bu taleplerin reddi gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Yıllık ücretli izin hakkı anayasal temeli olan bir dinlenme hakkıdır. Ancak işyeri düzeni ve çalışma şartlarına göre işveren işçinin izin talebini değerlendirerek izin kullanılacağı zamanı belirleme yetkisine sahiptir. Somut uyuşmazlıkta davacının davalıya izin kullanma başvurusu yaptığına ve işverence reddedildiğine dair yazılı bir belgeye rastlanmamıştır. Ayrıca dosya kapsamına göre 43 gün olmak üzere izin hakkının bir kısmını kullandığı anlaşılmaktadır. Davalı tarafça izin kullandırmama durumunun davacı üzerinde baskı unsuru olarak kullanıldığına ve davacıyı yıldırmaya yönelik bir tutum kapsamında izin verilmediğine dair bir iddia da ileri sürülmemiş ve dosya kapsamından da bu yönde bir izlenim edinilmemiştir.

Şu hâlde işyerinde çalışma şartlarını belirleme yetkisi olan işveren'in izin taleplerini işin durumuna göre uygun bir zamanda karşılaması yasal yetkisi olup bu sebebe dayanılarak işçi tarafından iş sözleşmesinin feshedilmesi 4857 sayılı İş Kanunu'nun 24. maddesine göre işçinin haklı feshi olarak değerlendirilemez. Tüm bu tespitler karşısında davacının kıdem tazminatı talebinin reddi yerine kabulüne karar verilmesi hatalıdır.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA,.....oy birliğiyle karar verildi.

İŞÇİNİN İŞİNİ MUTAD OLARAK YAPTIĞI İŞYERİ
•
İLGİLİ HUKUK ÖZEL SEKTÖR İŞ KANUNU HÜKÜMLERİ
•
TARAFLAR ARASINDAKİ SÖZLEŞMENİN YABANCI DİLDE
DÜZENLENMESİ
•
FAZLA ÇALIŞMA • İMZASIZ PAYROLL BELGESİ

Dosyada mübrez, davalı tarafından bilirkişi raporuna beyan dilekçesi ekinde sunulan ve ödeme iddiasında bulunulan “Payroll” başlıklı belge incelendiğinde; belgenin imzasız olduğu, belgede her ay davacıya ödenen ücret tutarı ile fazla çalışma ücreti tutarlarının ayrı ayrı tahakkuk ettirildiği ve toplam bedelin bankaya yatırıldığı tespit edilmiştir. Şu hâlde davacı tanık beyanları doğrultusunda her ay için hesaplanan fazla çalışma ücretinden yine her ay için uygun oranda indirim yapıldıktan sonra hesaplanan ay için “Payroll” belgesinde bulunan fazla çalışma ücreti tahakkuku, indirim yapılarak bulunan tutardan fazla ise o ay hesaplamadan dışlanarak, indirim yapılan tutardan daha az ise o ay için tahakkuk edilen miktar mahsup edilerek sonuca gidilmelidir. Açıklanan şekilde her ay için ayrı ayrı hesaplama yapılarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmelidir.

(Y 9. HD, 2024/13611 E., 2024/15936 K., T. 09.12.2024)⁴

(.....)

Dairemizin 27.11.2023 tarihli ve 2023/13450 Esas, 2023/18273 karar sayılı kararı ile; davacının 09.09.2018-07.05.2020 tarihleri arasında çalıştığı, taraflar arasında davacının çalışma dönemine

4 Av. İsmail Gömlekli paylaşımıdır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz. ET. 13.07.2026

ilişkin olarak “...” başlıklı iki adet sözleşme yapıldığı, orijinali İngilizce ve Arapça dilinde olan sözleşmelerin Türkçe tercümelerinin dosyaya sunulmadığı, tarafların hukuk seçimi anlaşması yapmadıkları veya yapılan hukuk seçimi anlaşmasının geçersiz olduğu dönemde iş sözleşmesine, kural olarak işçinin işini mutad olarak yaptığı işyeri hukukunun uygulanması gerektiği, çalışma döneminde davacının ...’te çalıştığı, mutad işyerinin işçinin işini fiilen yaptığı ... olduğu, buna göre taraflar arasındaki sözleşmenin yabancı dilde düzenlendiği, davacının yabancı dil bildiğine dair delil sunulmadığı gözetildiğinde sözleşmenin hukuk seçimine ilişkin hükümleri uyuşmazlıkta uygulanamaz ise de; davacının hukuk seçimi anlaşmasının geçerli olmadığı ve daha sıkı ilişkili hukukun Türk hukuku olmadığı anlaşılan tüm çalışma dönemi yönünden 5718 sayılı Kanun’un 27 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında mutad işyeri hukuku olan ... hukukunun uyuşmazlıkta uygulanması gerektiği, buna göre uzman bir bilirkişiden denetime elverişli rapor alınarak, dosyadaki delil durumu birlikte değerlendirilerek dava konusu alacaklar hakkında, usuli kazanılmış haklar da gözetilerek karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle Bölge Adliye Mahkemesi kararının ortadan kaldırılmasına ve İlk Derece Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir.

(.....)

Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Dosya içeriğine, bozmanın mahiyeti ve kapsamına göre taraflar arasındaki uyuşmazlık; uyuşmazlığa uygulanacak hukuk, hüküm altına alınan alacakların ispatı ve uyuşmazlığın çözümünde esas alınan ... Özel Sektör İş Kanunu hükümlerine göre yapılan hesaplamaların yöntemi, mahsup, fazla çalışma ücreti alacağından indirim yapılması gerekip gerekmediği, hükmedilen faiz, vekâlet ücreti ve yargılama giderleri hususlarındadır.

(.....)

Değerlendirme

Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk ku-

rallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre; taraf vekillerinin aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

Somut uyuşmazlıkta davacının iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından haklı nedenle feshedildiği ispatlanamadığından, davacının kıdem ve ihbar tazminatına hak kazandığı kabulü yerinde ise de söz konusu alacak kalemlerinin ... Özel Sektör İş Kanunu hükümlerine göre hesap yöntemi hatalıdır. Şöyle ki; davacı, aylık ücretle çalışan işçi olup İlgili Hukuk bölümünün (7) numaralı paragrafında yer verilen Kanun hükümleri doğrultusunda, davacının ilk 5 yıllık hizmetine karşılık her yıl için 15 günlük ücreti üzerinden kıdem tazminatının hesaplanması gerekirken, 10 günlük ücreti üzerinden hesaplama yapılması doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.

İlgili Hukuk bölümünün (5) numaralı paragrafında yer verilen Kanun hükümleri doğrultusunda; ihbar tazminatının, aylık ücretle çalışan davacının 3 aylık ücreti üzerinden hesaplanması gerekirken, 1 aylık ücreti üzerinden hesaplama yapılması da bozmayı gerektirmiştir.

İlgili Hukuk bölümünün (9) numaralı paragrafında yer verilen ... İş Kanunu'nun 64 üncü maddesinin birinci fıkrasında; genel bakımdan çalışma süresinin günlük 8 saat, haftalık ise 48 saat olduğu düzenlenmiştir. Dava konusu fazla çalışma alacağının hesaplanmasına esas alınan temel saat ücretinin tespitine ilişkin olarak hükme esas alınan bilirkişi raporunda, davacının aylık ücreti 225'e bölünerek bulunan miktar üzerinden söz konusu alacağın hesaplandığı anlaşılmaktadır. Davacının ... İş Kanunu kapsamında çalıştığı dikkate alındığında günlük yasal çalışma süresine göre aylık çalışma süresinin 240 saat olduğu, bu nedenle fazla çalışma alacağının hesaplanmasına esas alınacak temel saat ücretinin, davacıya aylık ödenen ücretin 240'a bölünmesi neticesinde elde edilebileceği gözetilmeksizin, yanlışlı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir.

Taraflar arasında fazla çalışma ücreti alacağından uygun indirim yapılması gerekip gerekmediği konusunda da uyuşmazlık bulunmaktadır.

Usul hukukuna ilişkin yasal karineler ve ispat yükü hâkimin hukukuna (lex fori) tâbidir (... , Devletler Hususi Hukuku 21. Baskı, İstanbul 2015). Yabancılik unsuru taşıyan ve Türk mahkemelerinde görülen bir davada ispat hukukuna ilişkin konulara Türk hukukunun uygulanması gerekecektir.

Fazla çalışmaların uzun bir süre için hesaplanması ve miktarın yüksek çıkması hâlinde Yargıtayca son yıllarda indirim yapılması gerektiği istikrarlı uygulama hâlini almıştır. Bu indirim, dosyadaki delillerin durumu ve niteliğine göre yapılması gerekli uygun bir indirimdir. Ancak fazla çalışmanın tanık anlatımları yerine yazılı belgelere ve işveren kayıtlarına dayanması durumunda böyle bir indirime gidilmemektedir.

Bu açıklamalara göre dosya kapsamında tanık beyanları esas alınarak hesaplanan fazla çalışma ücretinden uygun indirim yapılması gerektiğinin düşünülmemesi hatalıdır.

Hükme esas alınan bilirkişi raporunda; hesaplanan fazla çalışma ücreti miktarından, işyeri kayıtları arasında bulunan ve banka kayıtları ile uyumlu olduğu tespit edilen bordrolarda yani “Payroll” başlıklı belgede her ay değişen tutarlarda fazla çalışma ücreti tahakkuku yapıldığı ve davacıya ödendiği belirtilerek bu miktarlar mahsup edilmiştir. Ancak yapılan hesap yöntemi hatalıdır.

Dosyada mübrez, davalı tarafından bilirkişi raporuna beyan dilekçesi ekinde sunulan ve ödeme iddiasında bulunulan “Payroll” başlıklı belge incelendiğinde; belgenin imzasız olduğu, belgede her ay davacıya ödenen ücret tutarı ile fazla çalışma ücreti tutarlarının ayrı ayrı tahakkuk ettirildiği ve toplam bedelin bankaya yatırıldığı tespit edilmiştir. Şu hâlde davacı tanık beyanları doğrultusunda her ay için hesaplanan fazla çalışma ücretinden yine her ay için uygun oranda indirim yapıldıktan sonra hesaplanan ay için “Payroll” belgesinde bulunan fazla çalışma ücreti tahakkuku, indirim

yapılarak bulunan tutardan fazla ise o ay hesaplamadan dışlanarak, indirim yapılan tutardan daha az ise o ay için tahakkuk edilen miktar mahsup edilerek sonuca gidilmelidir. Açıklanan şekilde her ay için ayrı ayrı hesaplama yapılarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmelidir.

İlgili Hukuk bölümünün (12) numaralı paragrafında yer verilen 3095 sayılı Kanun'un 4/a maddesi ve dava dilekçesinde uyuşmazlık konusu alacakların yabancı parayla tahsilinin talep edilmiş olduğu dikkate alındığında; hüküm altına alınan alacaklara, 3095 sayılı Kanun'un 4/a maddesi uyarınca Devlet bankalarının ... Dinarı (...) üzerinden açılmış bir yıllık vadeli mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının uygulanması gerekir. Bu husus gözetilmeden karar verilmesi de doğru olmamıştır.

KARAR

Açıklanan sebeplerle: Temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,Dosyanın İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine,..... oy birliğiyle karar verildi.

FASILALI ÇALIŞMA

•

HER BİR HİZMET SÖZLEŞMESİNİN KIDEM TAZMİNATINA
HAK KAZANACAK ŞEKİLDE SONA ERMİŞ OLMASI

•

İLK ÇALIŞMA DÖNEMİNDE KIDEM TAZMİNATININ EKSİK
ÖDENMESİ

•

İLK DÖNEM ÇALIŞMASININ TASFİYE EDİLMEMİŞ OLMASI

•

YOL VE YEMEK YARDIMININ HESAPLAMADA DİKKATE
ALINMAMASI

•

GIYDİRİLMİŞ ÜCRET HESABI

Fasılalı çalışmada bir döneme ilişkin kıdem tazminatının eksik ödendiği belirlendiği takdirde o dönem bakımından tasfiyeden söz edilmesi mümkün değildir. Davacının davalı işyerinde çalıştığı kabul edilen 19.03.2014-23.07.2018 tarihleri arasındaki ilk çalışma dönemi için davalı işveren tarafından brüt 9.948,21 TL kıdem tazminatının ödendiği anlaşılmaktadır. Dosyada mevcut kıdem tazminatı bordrosuna göre davalı işveren tarafından ödenen kıdem tazminatının çıplak brüt 2.510,12 TL ücret üzerinden hesaplandığı ancak davacı iddiası ve taraf tanıklarının beyanlarına göre davalı işyerinde sağlandığı anlaşılan yol ve yemek yardımının kıdem tazminatına esas ücrete eklenmediği ve ayrıca İlk Derece Mahkemesince kabul edilen ilk çalışma döneminden farklı olarak 07.08.2014-23.07.2018 tarihleri arasındaki süre için hesaplama yapıldığı ve bu suretle ilk çalışma dönemi için kıdem tazminatının gerek yol ve yemek yardımının giydirilmiş ücrete eklenmemesi gerekse hizmet süresinin hatalı belirlen-

mesi sebebiyle eksik ödendiği sonucuna varılmaktadır.

Bu sebeple ilk çalışma döneminin tasfiye edildiğinden bahsedilemeyeceğinden davacının her iki çalışma dönemi birleştirilerek, toplam çalışma süresi ve en son ücreti üzerinden hesaplanacak kıdem tazminatından, daha önce avans olarak ödenen brüt 9.948,21 TL son fesih tarihine kadar yasal faiziyle ve ikinci çalışma dönemi sonunda ödenen brüt 14.489,83 TL ise faizsiz olarak mahsup edilmek suretiyle sonuca gidilmelidir. Bu hususlar gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

(Y. 9. HD, E. 2025/9394, K. 2026/696, T. 02.02.2026)*

(.....)

Uyuşmazlık, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık ücretli izin, fazla çalışma, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ile ücret ve asgari geçim indirimi alacaklarının ispat ve hesaplanmasına ilişkindir.

Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davacı vekilinin aşağıdaki paragrafın kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

Kıdem tazminatı bakımından davacının ilk dönem çalışmasının tasfiye edilip edilmediği hususu uyuşmazlık konusudur.

Mülga 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14/2 hükmü işçinin aynı işverene bağlı olarak bir ya da değişik işyerlerinde çalıştığı sürelerin kıdem hesabı yönünden birleştirileceğini hükme bağlamıştır. O hâlde kıdem tazminatına hak kazanmaya dair bir yıllık sürenin hesabında, işçinin daha önceki fasıllı çalışmaları dikkate alınır. Bununla birlikte, her bir fesih şeklinin kıdem tazminatına hak ka-

* Av. İsmail Gömlekli paylaşımıdır. Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.13.07.2026

zanacak şekilde gerçekleşmesi, hizmet birleştirmesi için ilk şarttır. İkinci şart ise işçinin önceki çalışmaları sebebiyle kıdem tazminatının ödenmemiş veya eksik ödenmiş olmasıdır. (.....). Ancak aynı işverene ait bir ya da değişik işyerlerinde çalışılan süre için kıdem tazminatı eksik ödenmişse veya hiç ödenmemişse bu süre aynı işverende geçen sonraki hizmet süresine eklenerek son ücret üzerinden kıdem tazminatı hesaplanmalıdır. (.....)

Somut uyuşmazlıkta davacının 19.03.2014-23.07.2018 tarihleri arasında ve 30.09.2019- 16.03.2022 tarihleri arasında iki dönem şeklindeki toplam çalışma süresinin 6 yıl 9 ay 22 gün olduğu ve her iki çalışma döneminin de kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde sona erdiği uyuşmazlık dışıdır. İlk Derece Mahkemesince, davacının ilk dönem ve ikinci dönem çalışması yönünden ayrı ayrı kıdem tazminatı hesaplaması yapılan 16.12.2023 tarihli ek bilirkişi raporuna itibar edilmiştir. Buna göre ilk dönem çalışması yönünden hükme esas alınan bilirkişi raporunda giydirilmiş brüt ücret üzerinden yapılan hesaplama sonucunda 10.233,86 TL kıdem tazminatı olduğu ve fesih tarihinden sonra ödenen brüt 9.872,70 TL kıdem tazminatının mahsubu sonucunda bakiye brüt 361,16 TL kıdem tazminatı hakkının kaldığı ve davacının ikinci çalışma dönemi yönünden yapılan hesaplama sonucunda kıdem tazminatının brüt 14.372,32 TL olduğu ve davacıya fesih tarihinden sonra ödenen brüt 14.489,63 TL kıdem tazminatının mahsubu sonucu kıdem tazminatı alacağının kalmadığı belirtilmiş ve sonuç olarak ilk dönem çalışmasından kalan brüt 361,16 TL kıdem tazminatına hükmedilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının taraf vekillerince istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince davacının ilk döneme ilişkin ödenmemiş kıdem tazminatı alacağının bulunmadığı, davalı taraf bakımından istinaf incelemesi yapılamadığından bu hususa değinilmekle yetinildiği, bu durumda davacının ilk dönem çalışmasının tasfiye edildiğine dair kabulde hata bulunmadığı belirtilerek davalı vekilinin istinaf başvurusunun usulden reddine ve davacı vekilinin istinaf başvurusunun ise esastan reddine karar verilmiştir.

Fasılalı çalışmada bir döneme ilişkin kıdem tazminatının eksik ödendiği belirlendiği takdirde o dönem bakımından tasfiyeden söz edilmesi mümkün değildir. Davacının davalı işyerinde çalıştığı kabul edilen 19.03.2014-23.07.2018 tarihleri arasındaki ilk çalışma dönemi için davalı işveren tarafından brüt 9.948,21 TL kıdem tazminatının ödendiği anlaşılmaktadır. Dosyada mevcut kıdem tazminatı bordrosuna göre davalı işveren tarafından ödenen kıdem tazminatının çıplak brüt 2.510,12 TL ücret üzerinden hesaplandığı ancak davacı iddiası ve taraf tanıklarının beyanlarına göre davalı işyerinde sağlandığı anlaşılan yol ve yemek yardımının kıdem tazminatına esas ücrete eklenmediği ve ayrıca İlk Derece Mahkemesince kabul edilen ilk çalışma döneminden farklı olarak 07.08.2014-23.07.2018 tarihleri arasındaki süre için hesaplama yapıldığı ve bu suretle ilk çalışma dönemi için kıdem tazminatının gerek yol ve yemek yardımının giydirilmiş ücrete eklenmemesi gerekse hizmet süresinin hatalı belirlenmesi sebebiyle eksik ödendiği sonucuna varılmaktadır.

Bu sebeple ilk çalışma döneminin tasfiye edildiğinden bahsedilemeyeceğinden davacının her iki çalışma dönemi birleştirilerek, toplam çalışma süresi ve en son ücreti üzerinden hesaplanacak kıdem tazminatından, daha önce avans olarak ödenen brüt 9.948,21 TL son fesih tarihine kadar yasal faiziyle ve ikinci çalışma dönemi sonunda ödenen brüt 14.489,83 TL ise faizsiz olarak mahsup edilmek suretiyle sonuca gidilmelidir. Bu hususlar gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle: Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA, İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,.....oy birliğiyle karar verildi.

FAZLA ÇALIŞMA ONAYININ İŞÇİ TARAFINDAN GERİ ALINMASI

GERİ ALMANIN 30 GÜN SONRA GEÇERLİ HÂLE GELECEĞİ

30 GÜNLÜK SÜREDE FAZLA ÇALIŞMA İSTENDİĞİNİN
İŞVERENCE İSPATI GEREKTİĞİ

08.08.2024 tarihli ihtar içeriğinden davacı işçinin iş sözleşmesi ile verdiği fazla çalışma muvafakatini 18.07.2024 tarihli dilekçe ile geri aldığından anlaşıldığı, bu dilekçenin 30 gün sonra geçerli hâle geleceği, işveren tarafından bu 30 günlük sürede davacıdan fazla çalışma yapmasını istemesine rağmen yapmadığı hususunun ortaya konulmadığı, fazla çalışma onayının geri alınmasının işverenin kabul şartına bağlanmadığı, bu kapsamda salt fazla çalışma onayının geri alınmasının işverene haklı fesih imkânı tanımayacağı

(Y. 9. HD, E. 2026/692, K. 2026/1453, T. 18.02.2026)*

(.....)

Bölge Adliye Mahkemesinin tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; 08.08.2024 tarihli ihtar içeriğinden davacı işçinin iş sözleşmesi ile verdiği fazla çalışma muvafakatini 18.07.2024 tarihli dilekçe ile geri aldığından anlaşıldığı, bu dilekçenin 30 gün sonra geçerli hâle geleceği, işveren tarafından bu 30 günlük sürede davacıdan fazla çalışma yapmasını istemesine rağmen yapmadığı hususunun ortaya konulmadığı, fazla çalışma onayının geri alınmasının işverenin kabul şartına bağlanmadığı, bu kapsamda salt fazla çalışma onayının geri alınmasının işverene haklı fesih imkânı tanımayacağı gerekçesiyle davalı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

* Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 12.07.2026

TEMYİZ**Temyiz Sebepleri**

Davalı vekili temyiz dilekçesinde;

1. Müvekkili Şirketin üretim fabrikası olduğunu, işçilerin fazla çalışma yapmayı kabul ederek iş sözleşmesi imzaladıklarını, davacının sonradan fazla çalışma onayını geri almasının diğer işçilerin orantısız çalışmalarına neden olduğunu,

2. 08.08.2024 tarihli yazı ile davacıya görevlerinin hatırlatılmasına rağmen davacının davranışında değişiklik olmadığını, bu nedenle yapılan feshin haklı olduğunu ileri sürmüştür.

Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık; iş sözleşmesinin feshinin haklı nedene dayanıp dayanmadığı ve buna bağlı olarak davacının kıdem ve ihbar tazminatlarına hak kazanıp kazanmadığına ilişkindir.

(.....)

Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup davalı vekili tarafından temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

KARAR

Açıklanan sebeple; Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının ONANMASINA,....Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,..... oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**FSEK m. 68 UYARINCA ÜÇ KATI TAZMİNAT TALEBİ**

•

ORTAK KUSUR NEDENİYLE İNDİRİM

•

**BİLİRKİŞİ RAPORUNDA HESAPLANAN BEDELİN İKİ KATI
TAZMİNAT**

•

MANEVİ TAZMİNAT ŞARTLARININ OLUŞMAMASI

•

**ESERDEN DOĞAN MANEVİ HAKLARIN ESER
SAHİBİNE AİT OLMASI**

Takdiren bilirkişi heyeti raporunda hesaplanan 529.719,80 TL'nin 2 katı uygulanmak suretiyle davacının maddi tazminata ilişkin davasının kısmen kabulüyle 1.059.439,06 TL'nin 06.01.2014 tarihinden itibaren ticari faizi ile davalıdan alınıp davacıya verilmesine, davalının manevi tazminat talebinin ise bilgisayar programı FSEK kapsamında korunan bir eser olarak davacı tarafından bizzat üretilmemesi ve eserden doğan manevi hakların, eser sahibine ait olup, manevi hakların ancak gerçek kişi eser sahibine ait ve devredilemez hak olduğu gerekçeyle manevi tazminat şartları oluşmadığından, davacının FSEK'in 70. madde uyarınca manevi tazminat ve fazlaca talep edilen maddi tazminat talebinin reddine karar verilmiş

(Y. 11. HD, E. 2025/1871, K. 2026/166, T. 14.01.2026)*

* Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.13.07.2026

DAVA

(.....)

(.....) FSEK'in 68 maddesi uyarınca üç katı tazminat talebine karşılık toplam 9.747.510,00 TL'nin 06.11.2014 tarihinden itibaren işleyecek reeskont faiziyle, FSEK'in 70. maddesi uyarınca ihlal edilen manevi haklarına karşılık 10.000,00 TL manevi tazminatın 06.11.2014(ihale tarihi) tarihinden itibaren işleyecek reeskont faiziyle tahsiline, hükmün ilanına karar verilmesini talep etmiştir.

CEVAP

(.....) anılan yazılımların telif haklarının kendilerine ait olduğunu, müvekkili şirketin yazılımı ürettiğini, kaynak kodları üzerinde Üniversitenin mali haklarının bulunmadığını, sözleşmeye uygun teslimin mali hak devri anlamına gelmeyeceğini, müvekkili elemanlarının bu sözleşmeler düzenlenmeden önce geliştirdikleri programları kullandıklarını, fahiş tazminat talep edildiğini, müvekkili şirketin yazılım üretip dağıtmak faaliyetiyle iştigal ettiğini savunarak davanın reddini istemiştir.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

(.....)

06.12.2012 tarihli sözleşmeye konu üniversite bilgi yönetim sistemine ait bilgisayar programı ve ilgili modüllerin FSEK kapsamında korunması gerekli ilim ve edebiyat eseri niteliğini taşıdığı, 06.12.2012 tarihli sözleşmenin 32. maddesinde mali haklarının davacı kuruma ait olacağının belirtildiği, bu düzenleme kapsamında davacının sözleşmeye göre mali hakların sahibi olduğu, davalı ile dava dışı ... Üniversitesi arasında 06.11.2014 tarihli sözleşme ile davacı ile davalı arasında 06.12.2012 tarihinde imzalanan sözleşmede belirlenen içeriklerin ve başlığın "... Bilgi Sistemi"nin olduğu, dava dosyası ekinde ve içeriğinde yer alan ve taraf bilgisayar programlarının yazılım kodları karşılaştırılan bilirkişi raporları ve davalının istinaf dilekçesindeki bu yönde kabulü bulunduğu, dolaşıyla davalının mali hakları davacıya ait olan yazılımlardan "... Bilgi

Sistemi”ni ... Üniversitesiyle 2014 tarihinde yaptığı sözleşme kapsamında kullanıldığı ve ... Üniversitesiyle yapılan sözleşmenin “... Bilgi Sistemi” kısmının davacının mali haklarını devraldığı bilgisayar programından doğan hakların ihlal edildiği, dolayısıyla davalının ... Üniversitesiyle yapmış olduğu sözleşmede davacıdan izin almadan kullanılması şeklinde ortaya çıkan fiilin, davacı mali hak sahibinin “çoğaltma” ve “işletme” hakkının davalı tarafınca ihlal edildiğinin bilirkşi 15.01.2024 tarihli rapordan anlaşıldığını, bilirkşi raporunda tespit edilen miktarın 529.719,80 TL olarak belirlendiği, FSEK’in 70. maddesi mali hakları zarar gören kimseye mütevacizin kusuru halinde tazminat talep hakkını verdiği gibi, FSEK’in 68. maddesi hak sahibine rayiç bedelin 3 katına kadar fazlasını isteyebilme yetkisini verdiği, FSEK’in 68. maddesinin bedel belirleme konusunda mahkemeye takdir yetkisi tanıdığını, bununla birlikte ortak kusur halinde tecavüzün ref’i için FSEK’in 66/4 hükmünün dikkate alınabileceği, belirlenen toplam bedel itibarıyla, 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun (BK) 42. ve 43. maddelerinin uygulanabileceğini, BK’nın 43. maddesine göre ortak kusur dikkate alınarak indirim olabileceği dikkate alınarak takdiren bilirkşi heyeti raporunda hesaplanan 529.719,80 TL’nin 2 katı uygulanmak suretiyle davacının maddi tazminata ilişkin davasının kısmen kabulüyle 1.059.439,06 TL’nin 06.01.2014 tarihinden itibaren ticari faizi ile davalıdan alınıp davacıya verilmesine, davalının manevi tazminat talebinin ise bilgisayar programı FSEK kapsamında korunan bir eser olarak davacı tarafından bizzat üretilmemesi ve eserden doğan manevi hakların, eser sahibine ait olup, manevi hakların ancak gerçek kişi eser sahibine ait ve devredilemez hak olduğu gerekçesiyle manevi tazminat şartları oluşmadığından, davacının FSEK’in 70. madde uyarınca manevi tazminat ve fazlaca talep edilen maddi tazminat talebinin reddine karar verilmiş, hüküm, taraf vekillerince istinaf edilmiştir.

İSTİNAF

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle taraf

vekillerinin istinaf talebinin esastan reddine karar verilmiş, hüküm, taraf vekillerince temyiz edilmiştir.

TEMYİZ

(....)

Dava, FSEK kapsamında maddi ve manevi tazminat talebine ilişkindir.

Değerlendirme ve Gerekçe

(....) Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, taraf vekillerinin temyiz itirazlarının reddi ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın.... ONANMASINA,kesin olarak oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY 12. CEZA DAİRESİ KARARI

HABERLEŞMENİN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ

•

ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİNİN İHLALİ

•

KİŞİLER ARASINDAKİ HABERLEŞME
İÇERİKLERİNİN İFŞASI

•

SANIĞIN O DÖNEM EVİNDE KALAN ŞİKAYETÇİNİN KIZI İLE
YAPTIĞI TELEFON GÖRÜŞMESİNİ KAYDETMESİ

•

ŞİKAYETÇİNİN KIZINA SÖYLEDİĞİ HERHANGİ BİR
KONUŞMANIN KAYDEDİLMEMİŞ OLMASI

İfşa iddiasına konu edilen CD’de, şikayetçinin kızına söylediği herhangi bir konuşmanın kaydedilmediği, şikayetçinin özel yaşam alanına dahil ve onun özel hayatının gizliliğini ihlal edecek bir husus da konuşulmadığı gözetilerek, sanığa yüklenen ve TCK’nın 132/2. madde ve fıkrasında düzenlenen kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini ifşa etme suçunun yasal unsurlarının oluşmaması nedeniyle sanık hakkında CMK’nın 223/2-a madde, fıkra ve bendi gereğince beraat hükmü kurulması gerekirken, dosya kapsamına uygun düşmeyen yetersiz gerekçerle yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi,

(Y. 12. CD, E. 2020/1668, K. 2022/883, T. 09.02.2022)*

(.....)

Belirli veya belirlenebilir iki veya daha fazla kişinin, başkalarının

* Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 27.07.2026

bilmemeleri gerektiği yönünde haklı bir inanç ve iradeyle hareket ederek, gizliliği sağlamaya özen gösterip, elverişli araçlar (internet, telefon, telsiz, faks, mektup, telgraf, kağıt vb.) ve ortak semboller (söz, yazı, işaret vb.) aracılığıyla paylaştıkları bilgi, düşünce, duygu ve tutumlarının; özel hayata ilişkin olsun ya da olmasın, başka kişi veya kişiler tarafından, özel bir çaba gösterilerek, doğrudan veya dolaylı şekilde (zarfı açılmadan ışığa tutulan mektupta olduğu gibi), okunmak veya dinlenmek suretiyle öğrenilmesi eylemi TCK'nın 132/1-1. madde, fıkra ve cümlesinde, anlaşılabilir olsun ya da olmasın, başkalarının haberleşme içeriklerinin kaydı, yani; yazı, ses, görüntü, özel işaretler gibi ortak sembollerin, başka bir nesne üzerine taşınarak (örneğin; ses veya görüntünün, manyetik bant üzerine, yazının başka bir kağıt, defter vb. nesne üzerine geçirilmesi, kopyasının alınması, elektronik iletinin taşınabilir belleğe veya CD'ye aktarılması gibi işlemlerle) sabitlenmesi eylemi TCK'nın 132/1-2. madde, fıkra ve cümlesinde, başkalarının haberleşme içeriklerinin, ilgilisi veya ilgililerinin rızası dışında ifşa edilmesi, yani; yayılması, açığa vurulması, afişe edilmesi, ilan edilmesi, kamuoyuna duyurulması, özetle; içeriğini öğrenme yetkisi bulunmayan kişi veya kişilerin bilgisine sunulması eylemi TCK'nın 132/2. madde ve fıkrasında, haberleşme içeriklerinin, haberleşmenin muhatabı olan diğer kişi tarafından, belirli olmayan ve birden fazla kişi tarafından algılanabilme imkanı bulunan aleni bir ortamda, ilgilisi veya ilgililerinin rızası dışında ifşa edilmesi eylemi TCK'nın 132/3. madde ve fıkrasında, haberleşmenin gizliliğini ihlal başlığı altında, suç olarak düzenlenmiştir.

TCK'nın 132/2. madde ve fıkrasındaki suçun oluşabilmesi için, kişiler arasındaki haberleşme içeriklerinin hukuka aykırı olarak ifşa edilmesi gerekir. Bu nedenle haberleşen taraflardan birinin konuşmalarının gizliliğine müdahale edilmesi veya haberleşen kişinin görüntüsünün kaydedilmesi eylemleri, koşulları bulunduğu takdirde, TCK'nın 134. maddesinde düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal suçunu oluşturabilir.

Bu açıklamalar ışığında incelenen dosyada;

Şikayetçi ... ile şikayetçinin eşi ve sanık ...'nın kayınbiraderi olan Murat arasındaki boşanma davasının henüz sonuçlanmadığı 07.11.2009 tarihinde, şikayetçiyi ısrarla takip edip, fotoğraflarını çektiği iddiasıyla hakkında kişilerin huzur ve sükununu bozma suçundan ... 8. Sulh Ceza Mahkemesinin 2010/248 esasına kayden görülmekte olan ceza davası bulunan sanığın, o dönem evinde kalan şikayetçinin kızı 6 yaşındaki Ç... S... ile şikayetçinin yaptığı telefon görüşmesini, onların rızası dışında kayda alıp, kaydı aktardığı CD'yi, sanık olarak yargılandığı ceza davasının 15.10.2010 tarihli duruşmasında, delil olarak mahkemeye sunmak suretiyle şikayetçiye karşı TCK'nın 132/2. madde ve fıkrasında düzenlenen kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini ifşa etme suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda;

Dosyada mevcut 29.12.2010 tarihli bilirkişi CD inceleme raporunda yer alan; "CD içerisinde 2.28 dakikalık ses ve görüntü videosunun bulunduğu, görüntülerde bir kız çocuğunun sandalye üzerine oturarak sabit telefondan ağlayarak annesi ile konuştuğu, ağlayarak konuşurken görüntüler dışında başka bir bayanın çocuğa seslenerek ağlamadan konuşmasını söylediği, çocuğun ağlaması nedeniyle karşıya ne söylediğinin bazı kısımlarının anlaşılmadığı, anlaşılan kısımların; 'Duyuyorum senin ne söylediğini', 'Hı, hı, hı, senin yüzünden hep bunlar', 'Ama anne ya. Hiç benle gelmezdin. Anne bana yalan söyleme. Anne seni çok seviyorum ben.', 'Anne lütfen gittiğin yerden geri gel anne. Lütfen. Seni özledim anne. Ama söz vermiştin anne.' şeklinde olup, kız çocuğunun sandalye üzerine oturarak sabit telefondan ağlayarak annesi ile konuştuğu ana ilişkin görüntülerin fotoğraf formatına getirilerek sunulduğu" biçimindeki tespitler karşısında, ifşa iddiasına konu edilen CD'de, şikayetçinin kızına söylediği herhangi bir konuşmanın kaydedilmediği, şikayetçinin özel yaşam alanına dahil ve onun özel hayatının gizliliğini ihlal edecek bir husus da konuşulmadığı gözetilerek, sanığa yüklenen ve TCK'nın 132/2. madde ve fıkrasında düzenlenen kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini ifşa etme suçunun ya-

sal unsurlarının oluşmaması nedeniyle sanık hakkında CMK'nın 223/2-a madde, fıkra ve bendi gereğince beraat hükmü kurulması gerekirken, dosya kapsamına uygun düşmeyen yetersiz gerekçerle yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi,

Kanuna aykırı olup, sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün bu nedenle 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi gereğince isteme aykırı olarak BOZULMASINA, 09.02.2022 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY CEZA GENEL KURULU KARARI**PLAJDA BULUNAN VE ŞEZLONG KİRALAMA
YAPAN İŞLETME**

•

**ŞEZLONG KİRALAMAYAN KİŞİLERİN DENİZ KIYISINDA
OTURMALARI**

•

KIYI ÇİZGİSİ İLE ŞEZLONGLAR ARASI MESAFE

•

KIYILARIN HALKA AÇIK OLMASI

•

KIYIDA BULUNAN KATILANA MÜDAHALE

Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan kıyıların herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açık olduğuna ilişkin Anayasanın 43. ve Kıyı Kanunu'nun 5/1 maddelerine aykırı olarak bahse konu iş yerini işleten sanık ...'in azmettirmesi sonucunda sanık ...'nin inceleme dışı sanık ... ile birlikte tehdit etmek suretiyle işletmenin hizmet ve eşyalarından faydalanmayan katılanın deniz kıyısında oturmasına ve eşyasını bu alana koymasına engel olduğunun anlaşılmasına, zikredilen anayasal ve yasal düzenleme kapsamına giren kıyı dışında kalan yerlerle ilgili olarak özel hukuk sözleşmesi ve/veya idari işlemlerden doğan tasarruf ve işletme haklarının, kıyıda bulunan katılana müdahalelerini hukuka uygun hâle getirmeyeceği de nazara alındığında, katılanı hukuka aykırı olarak bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan sanıklara isnat edilen suçun unsurları itibarıyla oluştuğu kabul edilmelidir.

(Y. CGK, E. 2022/82, K. 2025/98, T. 26.02.2025)*

* Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 22.07.2026

(.....)

Somut Olayda Hukuki Nitelendirme

İzmir ili, Çeşme ilçesi, Altinkum Plajı'nda bulunan ve şezlong kiralama işi yapan ... isimli iş yerinin sanık ... tarafından işletildiği, bu iş yerinin çalışanları olan sanık ... ile inceleme dışı sanığın şezlong kiralamayan kişilerin deniz kıyısına oturmalarına ve eşya koymalarına müsaade edilmemesi hususunda olay öncesinde sanık ...'den talimat aldıkları, 01.09.2012 tarihinde saat 16.30 sıralarında denize girmek amacıyla Altinkum Plajı'na gelen katılanın, ... isimli işletme tarafından kiralandan şezlonglar ile kıyı çizgisi arasında bulunan kumsala eşyasını bıraktığı, söz konusu yer ile şezlonglar arasında iki metre kadar mesafe bulunduğu, bu yerin kıyı çizgisine olan uzaklığının ise yine yaklaşık iki metre olduğu, katılanın denize girmek için hazırlık yaptığı sırada yanına gelen inceleme dışı sanığın, kendisine "Burada oturamazsınız. Az ileride bulunan kayalık alanda oturun ve denize girin." dediği, katılanın bu kişiye eşya koyduğu yerin halka açık bir plaj olduğunu belirtip bulunduğu yerden gitmek istemediği, tartışma sırasında yanlarına gelen sanık ...'nin de katılana "Burada insanlar şezlonglara para vererek oturuyorlar. Siz şezlongların önünde oturamazsınız. Önlerini kapatamazsınız." demesi üzerine katılanın anılan sanığa da bahse konu yerin halka açık bir alan olduğunu ve bunu yasaklayamayacaklarını söylediği, bunun üzerine sanık ...'nin "Seni de eşyalarını da denize atarım, doktor olmuşsun da bir şey bilmiyorsun!" diyerek katılanın üzerine yürüdüğü, ardından katılanın "Ben jandarma alıp geleceğim." diyerek bulunduğu yerden ayrıldığı kabul edilen olayda;

Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan kıyıların herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açık olduğuna ilişkin Anayasanın 43. ve Kıyı Kanunu'nun 5/1 maddelerine aykırı olarak bahse konu iş yerini işleten sanık ...'in azmettirmesi sonucunda sanık ...'nin inceleme dışı sanık ... ile birlikte tehdit etmek suretiyle işletmenin hizmet ve eşyalarından faydalanmayan katılanın deniz kıyısında oturmasına ve eşyasını bu alana koymasına engel olduğunun anlaşılmasına, zikredilen anayasal ve yasal düzenleme kapsamına giren kıyı dışında kalan yerlerle ilgili olarak özel hukuk sözleşmesi

ve/veya idari işlemlerden doğan tasarruf ve işletme haklarının, kıyıda bulunan katılana müdahalelerini hukuka uygun hâle getirmeyeceği de nazara alındığında, katılanı hukuka aykırı olarak bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan sanıklara isnat edilen suçun unsurları itibarıyla oluştuğu kabul edilmelidir.

Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan üç Ceza Genel Kurulu Üyesi; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüne karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle karşı oy kullanmışlardır.

Sanık ...'nin müsnet suçu inceleme dışı sanık ... ile birlikte işlemesine rağmen sanıklar hakkında TCK'nın 109/3-b maddesinin uygulanma şartlarının oluştuğunun gözetilmemesi aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.

KARAR

Açıklanan nedenlerle;Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının REDDİNE, Dosyanın, mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE,oy çokluğuyla karar verildi.

DANIŞTAY KARARLARI

DANIŞTAY 4. DAİRESİ KARARI

AKARYAKIT LPG OTOGAZ SATIŞ İSTASYONU

İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞMA RUHSATININ MEVCUDİYETİ

**BİNALARIN YANGINDAN KORUNMASI
HAKKINDA YÖNETMELİK**

**YÖNETMELİĞİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNDEN ÖNCE
ALINMIŞ RUHSAT**

İTFAİYE UYGUNLUK RAPORU

Davacıya ait işyeri çalışma ruhsatının Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe giriş tarihi olan 19/12/2007 tarihinden önce mevcut olduğu ve kapsam dışında kaldığı, “İşletmeye ait itfaiye uygunluk görüş yazısının 18/10/2000 tarihli olduğu, bahse konu Yönetmeliğin yürürlüğe giriş tarihinden sonra alınmış itfaiye uygunluk raporu bulunmadığı gerekçesiyle tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesince verilen kararda ise hukuki isabet görülmemiştir.

(D. 4.D, E. 2024/392, K2025/3529, T. 29.05.2025)*

(.....)

19/12/2007 tarih ve 26735 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe giren Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönet-

* Kararın tamamı için <https://karararama.danistay.gov.tr> bkz, ET. 31.07.2026

meliğin “Amaç” başlıklı 1. maddesinde; “Bu Yönetmeliğin amacı; kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluşlar ve gerçek kişilerce kullanılan her türlü yapı, bina, tesis ve işletmenin, tasarımı, yapımı, işletimi, bakımı ve kullanımı safhalarında çıkabilecek yangınların en aza indirilmesini ve herhangi bir şekilde çıkabilecek yangının can ve mal kaybını en aza indirerek söndürülmesini sağlamak üzere, yangın öncesinde ve sırasında alınacak tedbirlerin, organizasyonun, eğitimin ve denetimin usul ve esaslarını belirlemektir.” hükmüne yer verilmiştir.

(.....) 19/12/2007 tarih ve 26735 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik’in 121/1-2 maddesinde, servis istasyonları kurulurken Yönetmelikte yer almayan hususlar hakkında Karayolları Kenarında Yapılacak ve Açılacak Tesisler Hakkında Yönetmelik ve ilgili standart hükümleriyle, EK-13’de verilen uzaklıklara uyulacağı öngörülmüş, 167/4. maddesinde ise bu Yönetmeliğin yürürlüğünden önce yapı ve işletme ruhsatı almış tehlikeli maddelerle ilgili yerlerde, asgari emniyet mesafeleri hariç tutularak yangın güvenliği ve diğer hususlarda bu Yönetmelik hükümlerinin esas alınacağı kurala bağlanmış, EK-13’de ise akaryakıt servis istasyonları ile ilgili asgari emniyet mesafeleri belirlenmiştir.

(.....)

Dava dosyasının incelenmesinden; İstanbul İli Sultangazi sınırları içinde, imar planında ... sayılı Ada, ... sayılı parsel sayılı taşınmazı üzerinde bulunan aplikasyon krokisinde her biri 30 metre-küplük 5 adet akaryakıt, 10 metre-küplük 1 adet oto LPG yer altı tankı ile akaryakıt+LPG istasyonu için İstanbul İli, Gaziosmanpaşa İlçe Belediyesince verilen... tarih ve ... sayılı, ... tarih ve ... sayılı Yapı ve Tadilat Yapı Ruhsatlarına dayanılarak kurulan ve ... tarih ve ... sayılı Yapı Kullanma izin belgesi ile projesine uygun olduğu kanıtlanan tesislere İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nce düzenlenen ... tarih ve ... sayılı 2. sınıf gayri sıhhi müessese işyeri açma ve çalışma ruhsatı kapsamında İstanbul İli, Sultangazi İlçesi,... Ma-

hallesi, ... Caddesi, No:... adresinde davacı Şirkete ait “Akaryakıt LPG otogaz satış istasyonu” konusunda faaliyet gösteren İşyeri ile ilgili olarak, kullanım süresinin dolması nedeniyle yer altı tanklarının yenileri ile değiştirilmesi için davacı tarafından düzenlenen tadilat kurulum ve yerleşim projesinin 11/08/2022 tarihli dilekçe ile onayının yapılmasının talep edilmesi üzerine tadilat kurulum ve yerleşim projesinin, uygulama sonrasında güncel itfaiye raporu ve TSE 11939 hizmet yeterlilik belgesinin müdürlüğe ibraz edilmesi koşuluyla 25/08/2023 tarihinde onaylandığı, devamında davacı tarafından projenin uygulandığı belirtilerek gerekli denetimlerin yapılarak itfaiye raporunun düzenlenmesinin talep edilmesi sonrasında işyeri hakkında 20/10/2022, 21/02/2023 tarihli olumsuz itfaiye raporlarının düzenlendiği, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Ruhsat ve Denetim Şube Müdürlüğü’nün ...tarih ve ... sayılı yazısı ile tespit edilen eksikliklerin 15 (on beş) günlük süre içerisinde tamamlanması gerektiğinin davacıya bildirildiği, eksikliğin giderildiği yönündeki 08/05/2023 tarihli başvuru neticesinde yapılan denetimde işyeri hakkında Binaların Yangından Korunması Yönetmeliğinin Ek-13’te bulunan Akaryakıt Servis İstasyonlarında Asgari Emniyet Mesafeleri tablosunda belirtilen mesafeye uygun olmadığının tespitine ilişkin ...tarih ve ... sayılı olumsuz İtfaiye Raporu’nun düzenlenmesine bağlı olarak 03/07/2023 tarihli Makam Olur’u ile İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin Ek 3. maddesi hükmü uyarınca işyerinin faaliyetten men edilmesine karar verildiği, devamında davaya konu işlem ile işyerinin mühürlenmek suretiyle faaliyetten men edilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlıkta, İdare Mahkemesince her ne kadar işyeri ile ilgili olarak düzenlenen 21/02/2023 tarihli İtfaiye Raporunda, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre istasyon için asgari emniyet mesafelerinin uygunluğunun yeterli görülmediği ve davacıya eksikliğin giderilmesine yönelik 15 (on beş) günlük süre verildiği halde ... tarih ve ... sayılı İtfaiye Raporu içeriğinden de anlaşılabacağı üzere söz konusu eksikliğin giderilmediğinin anlaşılması karşısında, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına

İlişkin Yönetmeliğin 23 ve Ek 3. maddesi hükümlerinde öngörülen usulün işletilmesi suretiyle tesis olunan davaya konu işlemde hukuka aykırılık bulunma gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş ise de; davacının İstanbul İli, Gaziosmanpaşa İlçe Belediyesince verilen ... tarih ve ... sayılı, ... tarih ve ... sayılı Yapı ve Tadilat Yapı Ruhsatlarına dayanılarak kurulan ve ... tarih ve ... sayılı Yapı Kullanma izin belgesi ile projesine uygun olduğu kanıtlanan tesislere İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce düzenlenen ...tarih ve ... sayılı 2. sınıf gayri sıhhi müessese işyeri açma ve çalışma ruhsatı kapsamında faaliyet gösterdiği ve Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin 167. Maddesinin 4. Fıkrasında “ Yönetmeliğin yürürlüğünden önce yapı ve işletme ruhsatı almış tehlikeli maddelerle ilgili yerlerde, asgari emniyet mesafeleri hariç tutularak yangın güvenliği ve diğer hususlarda bu Yönetmelik hükümlerinin esas alınacağını kurala bağlandığı dikkate alındığında davacıya ait işyeri çalışma ruhsatının Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe giriş tarihi olan 19/12/2007 tarihinden önce mevcut olduğu ve kapsam dışında kaldığı, “İşletmeye ait itfaiye uygunluk görüş yazısının 18/10/2000 tarihli olduğu, bahse konu Yönetmeliğin yürürlüğe giriş tarihinden sonra alınmış itfaiye uygunluk raporu bulunmadığı gerekçesiyle tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesince verilen kararda ise hukuki isabet görülmemiştir.

KARAR SONUCU

Açıklanan nedenlerle;...Temyize konu ... Bölge İdare Mahkemesi ...İdare Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının BOZULMASINA,.....oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.

DANIŞTAY 7. DAİRESİ

SERBEST DOLAŞIMA GİRİŞ BEYANNAMESİ

•

TERCİHLİ TARİFE KAPSAMINDA İTHAL EDİLEN EŞYA

•

MENŞE ŞAHADETNAMESİ

•

MENŞE ŞAHADETNAMESİNİN GEÇERLİ OLMADIĞINA İLİŞKİN İDARE İDDİASI

•

DAVALI İDARE TARAFINDAN SOMUT İSPAT KOŞULU

•

EK TAHAKKUK / İDARİ PARA CEZASI

Olayda, davacı adına tescilli beyannameler muhteviyatı eşyanın İran menşeli olmadığına ve/veya menşe şahadetnamesinin gerçeği yansıtmadığına ilişkin davalı idarece ileri sürülen bir iddia bulunmadığı gibi, eşyanın menşesine ilişkin yurt dışı araştırması, ithalat yapılan firma nezdinde sorgulama, veri elde edilebilecek nitelikte herhangi bir inceleme yapılmaksızın eşyanın İran menşeli olmadığı hususu davalı idare tarafından somut bir şekilde ispatlanmadan, ithalata konu eşya için tesis edilen işlemin ek tahakkuka ilişkin kısmında hukuka uygunluk, kararın yazılı gerekçeyle verilen aksi yöndeki kısmında ise hukuki isabet bulunmamaktadır

(D. 7.D, E. 2025/637, K. 2025/2477, T. 17.06.2025)*

(.....)

Davacı tarafından; menşe şahadetnamesinin idareye sunulduğu, eşyanın İran menşeli olmadığına dair idarenin iddiasının ve somut

* Kararın tamamı için <https://karararama.danistay.gov.tr> bkz, ET. 03.06.2026

bir tespitin bulunmadığı, dava konusu işlemin ek tahakkuka ilişkin kısmında hukuka uygunluk olmadığı; davalı idarece; davacının kendi hür iradesiyle tavizli vergilerden yararlanabilmek için maksatlı bir şekilde beyanname verdiği, Türkiye Cumhuriyeti ile İran İslam Cumhuriyeti arasındaki Tercihli Ticaret Anlaşması uyarınca aranan menşe ispat belgesini sunmayan davacı hakkındaki işlemin para cezasına dair kısmında da hukuka aykırılık olmadığı ileri sürülmektedir.

(....)

İNCELEME VE GEREKÇE

MADDİ OLAY

Davacı adına 2022 yılında tescilli muhtelif tarih ve sayılı 13 adet serbest dolaşıma giriş beyannamesi ile tercihli tarife kapsamında ithal edilen eşyaya ilişkin menşe ispat belgesinin Türkiye Cumhuriyeti ile İran İslam Cumhuriyeti arasında Tercihli Ticaret Anlaşması Çerçevesindeki Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmelik ekinde yer alan örneğe uygun olmadığından bahisle ek olarak tahakkuk ettirilen gümrük ve katma değer vergisi, ek mali yükümlülük ile 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 234. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca bu vergiler üzerinden hesaplanarak karara bağlanan para cezasına vaki itirazın reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

(.....)

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Olayda, davacı adına tescilli beyannameler muhteviyatı eşyanın İran menşeli olmadığına ve/veya menşe şahadetnamesinin gerçeği yansıtmadığına ilişkin davalı idarece ileri sürülen bir iddia bulunmadığı gibi, eşyanın menşesine ilişkin yurt dışı araştırması, ithalat yapılan firma nezdinde sorgulama, veri elde edilebilecek nitelikte herhangi bir inceleme yapılmaksızın eşyanın İran menşeli olmadığı hususu davalı idare tarafından somut bir şekilde ispatlanmadan, ithalata konu eşya için tesis edilen işlemin ek tahakkuka ilişkin

kısımında hukuka uygunluk, kararın yazılı gerekçeyle verilen aksi yöndeki kısmında ise hukuki isabet bulunmamaktadır.

Kararın para cezasına ilişkin hüküm fıkrasına yönelik davalı idarenin temyiz istemine gelince;

Para cezasının dayanağı verginin ek tahakkukuna ilişkin kısmı belirtilen gerekçeyle bozulduğundan, işlemin anılan kısmının iptal edilmesinde sonucu itibarıyla isabetsizlik bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU

Açıklanan nedenlerle; Davacının temyiz isteminin kabulüne, davalı idarenin temyiz isteminin ise reddine,...Bölge İdare Mahkemesi ... Vergi Dava Dairesinin ... tarih ve E:...,K:... sayılı kararının iptale ilişkin hüküm fıkrasına yönelik TEMYİZ İSTEMİNİN REDDİNE, Kararın, davanın reddine ilişkin hüküm fıkrasının ise, BOZULMASINA, Bozulan kısım hakkında yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın anılan Daireye gönderilmesine,.....kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

18 Temmuz 2026 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 33313

DANIŞTAY KARARI

Danıştay Sekizinci Daire Başkanlığından:

Esas No : 2026/1249

Karar No : 2026/1944

Kanun Yararına Temyiz Eden : Danıştay Başsavcılığı

Davacı :

Vekili :

UETS adresi vardır.

Davalı :

Vekili :

UETS adresi vardır.

İstemin Özeti : Trabzon İdare Mahkemesinin 18/12/2025 gün ve sayılı kararının 2577 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca kanun yararına temyizden incelenerek bozulması istemidir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hâkimi :

Düşüncesi : İstemin kabulü gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Başsavcısı :

Düşüncesi : plakalı aracı ile trafik ihlaline karıştığından bahisle düzenlenen 03/02/2025 tarihli ve MB-60438882 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki idari para cezası ile 25/01/2025 tarihli ve MB-58266839 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki trafik idari para cezasının tahsili amacıyla düzenlenen 14/05/2025 tarihli ve 2025051466XgK0000032 ana takip dosya numaralı ödeme emrinin; hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline ve ödeme emri uyarınca yapılan ödemenin iadesine karar verilmesi istemiyle açılan davada, ödeme emrinin 25/01/2025 tarihli ve MB-58266839 sayılı trafik idari para cezasına denk gelen kısmının iptaline ve bu kısma ilişkin yapılan 2.492,05TL ödemenin davacıya iadesine, ödeme emrinin 03/02/2025 tarihli ve MB-60438882 sayılı trafik idari para cezasına ilişkin kısmı yönünden davanın reddine, karar tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca (hükmedilen ücret kabul veya reddedilen miktarı geçemez düzenlemesi dikkate alınarak) belirlenen toplam 2.492,05 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesi yolunda Trabzon İdare Mahkemesince kesin olarak verilen 18/12/2025 tarihli ve sayılı kararın vekalet ücretine ilişkin hüküm fıkrası yönünden kanun yararına temyiz edilmesi talebiyle davalı vekilinin Danıştay Başsavcılığını bilgilendiren dilekçesi üzerine konu incelendi:

2577 sayılı İdarî Yargılama Usûlü Kanunu'nun 28 Haziran 2014 tarihli ve 29044 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6545 sayılı Kanun'un 24. maddesi ile değişik "Kanun Yararına Temyiz" başlıklı 51. maddesinde, "1. İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

2. Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukukî sonuçlarını kaldırmaz.

3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır." kuralına yer verilmiştir.

Kanunî süre geçtikten sonra kanun yolu başvurusunda bulunulması üzerine süre aşımı yönünden başvurunun reddedilmesi veya herhangi bir usulî sebeple kanun yolu incelemesine tâbi tutulmadan kararın kesinleşmesi hâllerinde kanun yolu incelemesi yapılmış olmadığından, bu kararlar kanun yararına temyiz edilebilir.

2577 sayılı Kanun'un 20/A ve 20/B maddeleri uyarınca ivedi yargılama usûlü uygulanarak verilen ve istinaf kanun yoluna başvurmadan temyiz edilebilen kararlardan temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşenlerin kanun yararına temyiz edilebileceği hususunda da tereddüt bulunmamaktadır.

Bu itibarla, 2577 sayılı Kanun'un 51. maddesine göre kanun yararına temyiz; istinaf veya temyiz kanun yolları kapalı olduğu için kesinleşmiş ya da istinaf veya temyiz kanun yolları açık olduğu halde taraflardan hiçbirinin süresi içinde istinaf veya temyiz yoluna başvurmaması sebebiyle kesinleşmiş olan idare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerince verilen nihai kararlara karşı başvurulabilen olağanüstü bir kanun yolu olup, bu kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenlerin kanun yararına temyiz edilmesi mümkündür.

"Kanun yararına bozma üzerine, kararı veren mahkemece davaya yeniden bakılmaz, Mahkemenin bozmaya uygun yeni bir karar vermesi gerekmez. Çünkü kanun yararına bozma kararının daha önce kesinleşmiş olan hükmün hukukî sonuçlarını ve dolayısıyla tarafların hukukî durumunu etkileyen bir sonucu yoktur. Bozmanın amacı, benzeri davalarda mahkemelerin aynı hukukî yanlışlığı yapmalarını önlemek ve usûl ve esasa ilişkin hukuk kurallarının belli bir doğrultuda uygulanmasını sağlamaktan ibarettir. Bu nedenle, kanun yararına bozulmuş da olsa, kesinleşmiş karar hükmünü yürütecektir. Kanun yararına bozma kararının Resmî Gazetede yayımlanması ile, uygulanan hukuk kuralının Ülkenin her yanında aynı şekilde anlaşılmasını sağlama amacı güdülmüştür" (YENİCE Kâzım, ESİN Yüksel, Açıklamalı İçtihatlı Notlu İdarî Yargılama Usûlü, 1983, s. 735, 736).

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlık ücret tarifesinin hazırlanması" başlıklı 168. maddesinde;

"Baronun yönetim kurulları, her yıl Eylül ayı içerisinde, yargı yerlerindeki işlemler ile diğer işlemlerden alınacak avukatlık ücretinin asgarî hadlerini gösteren birer tarife hazırlayarak Türkiye Barolar Birliğine gönderirler.

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca, baro yönetim kurullarının teklifleri de göz önüne alınmak suretiyle uygulanacak tarife o yılın Ekim ayı sonuna kadar hazırlanarak Adalet Bakanlığına gönderilir. (Ek cümle: 16/6/2009-5904/35 md.) Şu kadar ki hazırlanan tarifiede; genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan her türlü davalar için avukatlık ücreti tutarı maktu olarak belirlenir. Bu tarife Adalet Bakanlığına ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde Bakanlıkça karar verilmediği veya tarife onaylandığı takdirde kesinleşir. Ancak Adalet Bakanlığı uygun bulmadığı tarifeyi bir daha görüşülmek üzere, gösterdiği gerekçesiyle birlikte Türkiye

Barolar Birliğine geri gönderir. Geri gönderilen bu tarife, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca üçte iki çoğunlukla aynen kabul edildiği takdirde onaylanmış, aksi halde onaylanmamış sayılır; sonuç Türkiye Barolar Birliği tarafından Adalet Bakanlığına bildirilir. 8 inci maddenin altıncı fıkrası hükümleri kıyasen uygulanır.

Avukatlık ücretinin takdirinde, hukukî yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan tarife esas alınır." hükmü getirilmiştir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun verdiği bu yetki kapsamında 2024 yılında uygulanacak Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi 21/09/2023 tarihli ve 32316 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Tarifenin 13. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ise;

"(1) Bu Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde gösterilen hukuki yardımların konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücreti, davanın görüldüğü mahkeme için bu Tarifenin ikinci kısmında belirtilen maktu ücretlerin altında kalmamak kaydıyla (7 nci maddenin ikinci fıkrası, 10 uncu maddenin üçüncü fıkrası ile 12 nci maddenin birinci fıkrası, 16 ncı maddenin ikinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla) bu Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir.

(2) Ancak, hükmedilen ücret kabul veya reddedilen miktarı geçemez." düzenlemesi yapılmıştır.

Öte yandan; 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 55/1. maddesinde amme alacağını vadesinde ödemeyenlere, 15 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumunun bir "ödeme emri" ile tebliğ olunacağı hükme bağlanmıştır.

Olayda İdare Mahkemesince; plakalı aracı ile trafik ihlaline karıştığından bahisle düzenlenen 03/02/2025 tarihli ve MB-60438882 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki idari para cezası ile 25/01/2025 tarihli ve MB-58266839 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki trafik idari para cezasının tahsili amacıyla düzenlenen 14/05/2025 tarihli ve 2025051466XgK0000032 ana takip dosya numaralı ödeme emrinin; hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline ve ödeme emri uyarınca yapılan ödemenin iadesine karar verilmesi istemiyle açılan davada, ödeme emrinin 25/01/2025 tarihli ve MB-58266839 sayılı trafik idari para cezasına denk gelen kısmının iptaline ve bu kısma ilişkin yapılan 2.492,05TL ödemenin davacıya iadesine, ödeme emrinin 03/02/2025 tarihli ve MB-60438882 sayılı trafik idari para cezasına ilişkin kısmı yönünden davanın reddine, karar tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca (hükmedilen ücret kabul veya reddedilen miktarı geçemez düzenlemesi dikkate alınarak) belirlenen toplam 2.492,05 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine hükmedilmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücretinin yargılama giderlerinden olduğu, 326. maddesinde kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verileceği, davada iki taraftan her birinin kısmen haklı çıkması durumunda mahkemenin yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştıracağı, 330. maddesinde ise vekil ile takip edilen davalarda mahkemece kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücretinin taraf lehine hükmedileceği öngörülmüştür.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 168.maddesinin 2. fıkrasında genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar ve 6183 sayılı Kanun'un uygulanmasından doğan her türlü

davaların konusu para olsa veya para ile değerlendirilebilse dahi hükmün verildiği tarihte yürürlükteki Tarifiede öngörülen maktu ücrete göre avukatlık ücretinin belirleneceği öngörülmüştür.

Yargılama giderlerinden olan vekalet ücretine ilişkin temel düzenlemelerin kanunlarla yapılması ve buna göre her yıl uygulanacak vekalet ücretlerinin Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile belirlenmesi Anayasamıza egemen olan pek çok ilkenin bir yansımasıdır. Tüm vatandaşların haklarında tesis edilen işlemlere ilişkin olarak mahkemelerde dava açabilmesi hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri olup, bu hakkın etkili bir şekilde kullanılabilmesi noktasında avukatlardan yardım alınması da çoğu zaman bir gerekliliktir. Bu hakkın kullanılması sırasında avukatlardan alınacak hukuki yardım nedeniyle davanın taraflarının dava açmadan önce; yargılama giderlerinden olan vekâlet ücretinin miktarını, hangi taraftan tahsil edileceğini önceden öngörebilmeleri ve buna ilişkin şartların açıkca, taraflar arasında ayırım yapılmaksızın ve objektif olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Tarafların, dava açmadan davanın kaybedilmesi durumunda ne kadar vekalet ücreti ödeyeceklerini bilerek ona göre dava açmaları aynı zamanda hukuki güvenlik ilkesinin de bir sonucudur.

Vekalet ücretlerinin önceden öngörülebilir, taraflar arasında eşit uygulanmasına ilişkin bu temel yaklaşımın yanı sıra 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 168. maddesinin 2. fıkrasında kanun koyucu özel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre idari davaları ya da vergi davaları gibi devletin tek tarafı olarak yaptığı yüksek miktardaki vergilendirme veya parasal nitelikteki cezai işlemlerine karşı açılan davalarda vekalet ücretinin dava konusu değere göre belirlenmesi durumunda ilgili taraf lehine veya aleyhine yüksek oranlarda yargılama giderine hükmedilmesi mümkün olabileceğinden, kanun koyucu söz konusu davaların bu niteliğini de dikkate alarak tarafların yüksek miktarlarda vekâlet ücreti tehdidi altında kalmalarını önlemek amacıyla dava değerinden bağımsız olarak vekalet ücretini maktu olarak belirleme yoluna gitmiştir. Bu düzenleme ile aynı zamanda gereksiz dava açılması, mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmesi de önlenmeye çalışılmıştır.

Dava değerinin düşük olduğu idari davalarda, aleyhine karar verilen tarafın ödeyeceği vekâlet ücretinin Tarifiede belirlendiği üzere maktu miktarda olması nedeniyle ilgili tarafa dava değerine göre daha fazla vekâlet ücreti ödemesi söz konusu olmakla birlikte yukarıda da değinildiği gibi maktu vekalet ücretinin kanunda açıkca düzenlenmesi, ilgililer açısından belirli ve öngörülebilir olması, taraflar arasında eşit bir şekilde uygulanması karşısında bu durum "Mahkemelere Erişim Hakkını" ihlal etmemektedir.

Bu itibarla, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 168. maddesinin 2. fıkrasında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan her türlü (ödeme emri dahil) davalarda yargılama gideri olan avukatlık ücretinin dava değerinden bağımsız olarak maktu olarak düzenlenmesi nedeniyle Idare Mahkemesince Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 13. maddesinin 2. fıkrası dikkate alınmak suretiyle verilen kararda, vekalet ücreti yönünden hukuka uygunluk görülmemiştir.

Nitekim, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 02/05/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 81. maddesiyle değiştirilen 168. maddesinin 2. fıkrasına 16/06/2009 tarihli ve 5904 sayılı Kanun'un 35. maddesiyle eklenen 2. cümlesinde yer alan "...avukatlık ücreti tutarı maktu olarak belirlenir."

ibaresinin Anayasa'nın 2., 35. ve 36.maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 03/06/2025 tarihli ve sayılı kararı ile reddedilmiştir.

Açıklanan nedenlerle; Trabzon İdare Mahkemesince kesin olarak verilen 18/12/2025 tarihli ve sayılı kararın vekalet ücretine ilişkin kısmı, niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade ettiğinden, bu yönden kanun yararına temyizden incelenerek bozulması 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 51. maddesi uyarınca talep olunur.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği görüldü:

Dava, davacı tarafından, plakalı aracı ile trafik ihlaline karıştığından bahisle tesis edilen 03/02/2025 tarih ve MB-60438882 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki idari para cezası ile 25/01/2025 tarih ve MB-58266839 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki trafik idari para cezasının tahsili amacıyla düzenlenen 14/05/2025 tarih ve 2025051466XgK0000032 ana takip dosya numaralı ödeme emrinin iptali istemiyle açılmıştır.

Trabzon İdare Mahkemesi Hakimliği'nin 18/12/2025 gün ve sayılı kararıyla; davalı idarece idari para cezasına ilişkin 25/01/2025 tarih ve MB-58266839 sayılı işlemin davacıya usulüne uygun şekilde tebliğ edildiğinin ortaya konulamadığı, davacı adına muhtara yapılan tebligata ilişkin tebligat zarfındaki adresin davacının bilinen en son adresi ve/veya memris adresi olduğunun ispat edilemediği, bu haliyle ödeme emrinin dayanağını oluşturan idari para cezasının usulüne uygun şekilde davacıya tebliğ edilmeksizin ödeme emri düzenlendiği, ödeme emrinin anılan trafik idari para cezasına ilişkin kısmında hukuka uygunluk görülmediği, öte yandan, ödeme emrinin diğer kısmına ilişkin 03/02/2025 tarih ve MB-60438882 sayılı trafik idari para cezasının davacıya usulüne uygun tebliğ edildiği ve anılan idari para cezasından ibaret kamu alacağının kesinleştiği görülmekle beraber ödeme emrinin bu kısmında hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle, ödeme emrinin 25/01/2025 tarih ve MB-58266839 sayılı trafik idari para cezasına denk gelen kısmının iptaline ve bu kısma ilişkin yapılan 2.492,05-TL ödemenin davacıya iadesine, ödeme emrinin 03/02/2025 tarih ve MB-60438882 sayılı trafik idari para cezasına ilişkin kısmı yönünden davanın reddine, dava konusu ödeme emrinin iptali ve ödenen meblağın iadesi talebinin kısmen kabulü nedeniyle güncel Avukatlık Asgari Ücret Tarifesiince belirlenen 2.492,05-TL vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya ödenmesine, dava konusu ödeme emrinin iptali ve ödenen meblağın iadesi talebinin kısmen reddi nedeniyle güncel Avukatlık Asgari Ücret Tarifesiince belirlenen 2.492,05-TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye ödenmesine kesin olarak karar verilmiştir.

Danıştay Başsavcısı tarafından, yukarıda yer verilen düşünce doğrultusunda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesi uyarınca Trabzon İdare Mahkemesinin 18/12/2025 gün ve E:2025/1013, K:2025/1977 sayılı kararının hüküm fıkrasında yer alan vekalet ücretine ilişkin kısmının yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade ettiği belirtildiğinden kararın bu kısmının kanun yararına temyizden incelenerek bozulması istenilmektedir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Kanun Yararına Temyiz" başlıklı 51. maddesinde; "1. (Değişik: 5/4/1990-3622/20 md.) İdare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare

mahkemelerinin kesin olarak verdiği kararlar ile istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir. 2. (Değişik: 5/4/1990 - 3622/20 md.) Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan merci kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz. 3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır." hükmüne yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesi atfıyla uygulanan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendinde vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücretinin yargılama giderlerinden olduğu, 326. maddesinde kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verileceği, davada iki taraftan her birinin kısmen haklı çıkması durumunda mahkemenin yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaşacağı, 330. maddesinde ise vekil ile takip edilen davalarda mahkemece kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücretinin taraf lehine hükmedileceği öngörülmüştür.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun, "Avukatlık ücreti" başlıklı 164. maddesinin 1. fıkrasında, "Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder."; "Avukatlık ücret tarifesinin hazırlanması" başlıklı 168. maddesinde, "Baronun yönetim kurulları, her yıl Eylül ayı içerisinde, yargı yerlerindeki işlemler ile diğer işlemlerden alınacak avukatlık ücretinin asgarî hadlerini gösteren birer tarife hazırlayarak Türkiye Barolar Birliğine gönderirler. Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca, baro yönetim kurullarının teklifleri de göz önüne alınmak suretiyle uygulanacak tarife o yılın Ekim ayı sonuna kadar hazırlanarak Adalet Bakanlığına gönderilir. Şu kadar ki hazırlanan tarife; genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan her türlü davalar için avukatlık ücreti tutarı maktu olarak belirlenir. Bu tarife Adalet Bakanlığına ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde Bakanlıkça karar verilmediği veya tarife onaylandığı takdirde kesinleşir. Ancak Adalet Bakanlığı uygun bulmadığı tarifeyi bir daha görüşülmek üzere, gösterdiği gerekçesiyle birlikte Türkiye Barolar Birliğine geri gönderir. Geri gönderilen bu tarife, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca üçte iki çoğunlukla aynen kabul edildiği takdirde onaylanmış, aksi halde onaylanmamış sayılır; sonuç Türkiye Barolar Birliği tarafından Adalet Bakanlığına bildirilir. 8 inci maddenin altıncı fıkrası hükümleri kıyasen uygulanır. Avukatlık ücretinin takdirinde, hukukî yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan tarife esas alınır." hükümlerine yer verilmiştir.

04/11/2025 tarih ve 33067 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 1. maddesinde; "Mahkemelerde, tüm hukukî yardımlarda, taraflar arasındaki uyuşmazlığı sonlandıran her türlü merci kararlarında ve ayrıca kanun gereği mahkemelerce karşı tarafa yükletilmesi gereken avukatlık ücretinin tayin ve takdirinde, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ve bu Tarife hükümleri uygulanır.", hükmü, "Tarifelerin üçüncü kısmına göre ücret" başlıklı 13. maddesinin 1. fıkrasında, "(1) Bu Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde gösterilen hukukî yardımların konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücreti,

davanın görüldüğü mahkeme için bu Tarifenin ikinci kısmında belirtilen maktu ücretlerin altında kalmamak kaydıyla (7 nci maddenin ikinci fıkrası, 10 uncu maddenin üçüncü fıkrası ile 12 nci maddenin birinci fıkrası, 16 ncı maddenin ikinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla) bu Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir.

(2) Ancak, hükmedilen ücret kabul veya reddedilen miktarı geçemez.

(3) Maddi tazminat istemli davanın kısmen reddi durumunda, karşı taraf vekili yararına bu Tarifenin üçüncü kısmına göre hükmedilecek ücret, davacı vekili lehine belirlenen ücreti geçemez.

(4) Maddi tazminat istemli davaların tamamının reddi durumunda avukatlık ücreti, bu Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre hükmolunur." hükümleri yer almaktadır.

Anılan Tarife'nin İkinci Kısımının,

"Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olmayan veya Para ile Değerlendirilemeyen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret" başlıklı İkinci Bölümünde,

...

17. İdare ve Vergi Mahkemelerinde takip edilen davalar için

a) Duruşmasız ise 30.000,00 TL

b) Duruşmalı ise 40.000,00 TL

...

hükümlerine yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden; plakalı aracı ile trafik ihlaline karıştığından bahisle tesis edilen 03/02/2025 tarihli ve MB-6043882 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki idari para cezası ile 25/01/2025 tarihli ve MB-58266839 sayılı 2.167,00-TL tutarındaki trafik idari para cezasının tahsili amacıyla düzenlenen 14/05/2025 tarihli ve 2025051466XgK0000032 ana takip dosya numaralı ödeme emrinin; hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemiyle davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

İptal davası, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan davalar olarak tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, iptal davasının konusu idari işlemdir. İdari işlem, bir idari makam tarafından, bir kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla kamu gücü kullanılarak ve tek yanlı iradeyle yapılan kesin işlemlerdir.

Somut uyumsuzlukta davaya konu edilen ödeme emri de bir idari işlemdir. Mahkemece ödeme emrinin iptali ile birlikte ödenen meblağın iadesine hükmedilmiş olması dava konusunu tazminat istemine dönüştürmeyecektir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 168. maddesinin 2. fıkrası hazırlanacak avukatlık ücret tarifesinde hangi davalar için maktu, hangi davalar için nispi vekalet ücretine hükmedileceğini belirleme yetkisini Türkiye Barolar Birliği ve Adalet Bakanlığı'na vermiştir. Avukatlık Kanunu'na dayanılarak yürürlüğe giren Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne (Tarife) göre hukuki yardımların konusu para veya para ile değerlendirilemiyor ise belirlenen maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir. İptal davaları da, idari bir işlemin hukuka uygunluğunun denetlendiği, parasal bir alacak ya da tazminat talebi bulunmayan davalar olduğundan Tarife'nin İkinci Kısımının İkinci Bölümü'nde yer alan maktu vekalet ücretine hükmedilecektir.

Uyuşmazlık, bir idari işlemin (ödeme emrinin) iptali isteminden kaynaklandığından, Tarife'nin İkinci Kısımının İkinci Bölümü'ne göre maktu vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken Tarife'nin 13. maddesinin 2. fıkrasının nispi vekalet ücretinin üst sınırını ilgilendiren hükmünün tatbik edilmesi suretiyle belirlenen vekalet ücretinde hukuka uyarlık bulunmadığı ve verilen hükmün yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade ettiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle; Danıştay Başsavcılığı'nın **kanun yararına temyiz isteminin kabulüne**, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 51. maddesi gereğince Trabzon İdare Mahkemesinin 18/12/2025 gün ve sayılı kararının vekalet ücretine ilişkin kısmının, hukuki sonuçları kalkmamak koşulu ile **kanun yararına bozulmasına**, kararın birer örneğinin taraflar ile Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmesine ve bu kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasına, 02/04/2026 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

2 Mayıs 2026 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 33241

DANIŞTAY KARARI

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulundan:

Esas No : 2025/24

Karar No : 2026/4

ÖZET: Dava konusu işlemin iptali ile vergilerin faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle açılan davalarda dava konusu işlemin iptali ile vergilerin iade edilmesine karar verilmesine karşın davacının faiz talebinin kısmen hukuka aykırı bulunması hâlinde;

1. Mahkemece faiz talebinin kabul edilmeyen kısmı yönünden davanın kısmen reddine karar verilmesi gerektiği,

2. Mahkemece reddedilen faiz talebi yönünden davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmesi gerektiği,

3. Mahkeme kararının, faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine ilişkin hüküm fıkrasına davacı tarafından yöneltilen istinaf isteminin, istinaf merciince reddine karar verilmesi hâlinde, istinaf karar harcına hükmedilmesi gerektiği hakkında.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARLARI ARASINDAKİ AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİ HAKKINDA KARAR

I. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ

İSTEMİNDE BULUNAN : Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu

II. İSTEMİN ÖZETİ

: Serbest dolaşıma giriş beyannamelerine konulan ihtirazi kayıtların kabul edilmemesi üzerine tahakkuk ettirilen ilave gümrük vergileri, gümrük vergileri ve katma değer vergilerinin, gümrük tarife istatistik pozisyonu farklılığından kaynaklanan kısımlarına karşı 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 242. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılan itirazların reddine dair işlemlerin iptali ve ihtirazi kayda konu edilen vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak tecil faiziyle birlikte iadesi istemiyle açılan davalarda verilen Bursa Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin 23/06/2025 tarih ve E:2025/334, K:2025/485 sayılı kararı ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesinin 14/05/2025 tarih ve E:2025/864, K:2025/1299 sayılı kararı arasındaki aykırılığın, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin (4)

numaralı fıkrasının (c) işaretli bendi uyarınca, Bursa Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin anılan kararı doğrultusunda giderilmesi, istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanın bu yöndeki talebini uygun gören Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 17/09/2025 tarih ve E:2025/41, K:2025/41 sayılı kararıyla istenmiştir.

III. ÖN İNCELEME:

İşbu dosyadaki aykırılığın giderilmesi istemi ile Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun E:2025/25 sayılı dosyasında yer alan Bursa Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun aykırılığın giderilmesi isteminin aynı konuya ilişkin olduğu görüldüğünden, usul ekonomisi gözetilerek söz konusu aykırılığın giderilmesine yönelik istemin ayrıca karşılanmasında hukuki bir yararın bulunmadığına ve bu nedenle anılan dosyanın işbu dosya (E:2025/24) ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

IV. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARLARI:

A. Bursa Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin E:2025/334 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:

Dava konusu istemin özeti: Serbest dolaşıma giriş beyannamesine konulan ihtirazi kaydın kabul edilmemesi üzerine tahakkuk ettirilen ilave gümrük vergisi, gümrük vergisi ve katma değer vergisinin, gümrük tarife istatistik pozisyonu farklılığından kaynaklanan kısmına karşı 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 242. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılan itirazın reddine dair işlemin iptali ve ihtirazi kayda konu edilen vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak tecil faiziyle birlikte iadesi istemiyle dava açılmıştır.

Bursa 1. Vergi Mahkemesinin 26/02/2025 tarih ve E:2024/417, K:2025/83 sayılı kararının özeti:

i. Dava konusu işlemin hukuka uygunluğu ve ihtirazi kayda konu edilen vergilerin iadesi istemi yönünden yapılan inceleme:

İhtirazi kayıtlı verilen serbest dolaşıma giriş beyannamesine konu eşya davacı tarafından belirtilen pozisyon kapsamında bulunduğundan, dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle ihtirazi kayda konu edilen vergilerin davacıya iadesi gerekmektedir.

ii. Davacının faiz talebi yönünden yapılan inceleme:

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 7190 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenen 216. maddesinin 7451 sayılı Kanun ile değişik hâli şu şekildedir:

"1. Gümrük vergileri ile bunların ödenmelerine bağlı olarak tahsil edilmiş gecikme faizinin veya gecikme zammının geri verilmesinde, geri vermeye konu fazla tahsilatın yükümlüden kaynaklanması durumunda geri verme başvurusunun yapıldığı tarihten, diğer

durumlarda ise tahsilat tarihinden geri verme kararının tebliğ edildiği tarihe kadar geçen süre için geri verilecek tutar üzerinden, aynı dönemde kanuni faiz oranında hesaplanan faiz ödenir.

2. Geri verme kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren dört ay içerisinde idarece söz konusu kararın uygulanmaması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine, tebliğ tarihinden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için geri verilecek tutar üzerinden, aynı dönemde kanuni faiz oranında hesaplanan faiz ödenir."

Davacı tarafından 12/06/2024 tarihli serbest dolaşıma giriş beyannamesine istinaden fazladan ödenen vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak tecil faiziyle birlikte iadesi istenmiştir. İlgili vergilerin iadesi bakımından uygulanacak faiz türünün, gümrük yükümlülüğünün başladığı beyannamenin tescil tarihi itibarıyla yürürlükte olan mevzuat hükümleri uyarınca belirlenmesi gerekir.

Olayda, serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil tarihinin, 4458 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 7451 sayılı Kanun ile değişik hâlinin yürürlüğe girdiği 10/04/2023 tarihinden sonra olduğu anlaşıldığından, ilgili vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte davacıya iadesi; davacının, kanuni faiz oranını aşan faiz talebinin ise reddi gerekmektedir.

iii. Karar sonucu:

Mahkeme, bu gerekçeyle dava konusu işlemi iptal etmiş, davacıdan tahsil edilen vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte iadesine karar vermiş, davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden ise davayı reddetmiştir.

Ayrıca Mahkeme, davanın kısmen ret, kısmen kabul ile sonuçlandığını belirterek karar tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca taraflar lehine vekâlet ücretine hükmetmiş, diğer yargılama giderlerini haklılık durumuna göre taraflara paylaştırmış ve davacı aleyhine karar harcına hükmetmiştir.

Tarafların istinaf istemlerini inceleyen Bursa Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin 23/06/2025 tarih ve E:2025/334, K:2025/485 sayılı kararının özeti:

Vergi Dava Dairesi, istinaf istemlerine konu vergi mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istemleri kesin olarak reddetmiştir.

Ayrıca, Vergi Dava Dairesi, davacının istinaf isteminin reddedilmesi nedeniyle davacı aleyhine istinaf karar harcına hükmetmiştir.

B. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesinin E:2025/864 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:

Dava konusu istemin özeti: Serbest dolaşıma giriş beyannamesine konulan ihtirazi kaydın kabul edilmemesi üzerine tahakkuk ettirilen ilave gümrük vergisi, gümrük vergisi ve katma değer vergisinin, gümrük tarife istatistik pozisyonu farklılığından kaynaklanan kısmına karşı 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 242. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca yapılan itirazın reddine dair işlemin iptali ve ihtirazi kayda konu edilen

vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak tecil faiziyle birlikte iadesi istemiyle dava açılmıştır.

Kocaeli 1. Vergi Mahkemesinin 17/01/2025 tarih ve E:2024/850, K:2025/111 sayılı kararının özeti:

i. Dava konusu işlemin hukuka uygunluğu yönünden yapılan inceleme:

İhtirazi kayıtlı verilen serbest dolaşıma giriş beyannamesine konu eşya davacı tarafından belirtilen pozisyon kapsamında bulunduğundan, dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

ii. Davacının tahsil edilen vergilerin faiziyle birlikte iadesi talebi yönünden yapılan inceleme:

Uyumsuzluğun bu yönden çözümü için 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 7190 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenen 216. maddesinin 7451 sayılı Kanun ile değişik hâlinin dikkate alınması gerekmektedir.

Olayda, serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil tarihinin, 4458 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 7451 sayılı Kanun ile değişik hâlinin yürürlüğe girdiği 10/04/2023 tarihinden sonra olduğu anlaşıldığından, ilgili vergilerin tahsil tarihinden itibaren 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine ilişkin Kanun uyarınca hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte davacıya iadesi; davacının, kanuni faiz oranını aşan faiz talebinin ise reddi gerekmektedir.

iii. Karar sonucu:

Mahkeme, bu gerekçeyle dava konusu işlemi iptal etmiş, davacıdan tahsil edilen vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte iadesine karar vermiş, davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden ise davayı reddetmiştir.

Ayrıca Mahkeme, davanın kısmen ret, kısmen kabul ile sonuçlandığını belirterek karar tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca taraflar lehine vekâlet ücretine hükmetmiş, diğer yargılama giderlerini haklılık durumuna göre taraflara paylaştırmış ve davacı aleyhine karar harcına hükmetmiştir.

Tarafların istinaf istemlerini inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesinin 14/05/2025 tarih ve E:2025/864, K:2025/1299 sayılı kararının özeti:

i. Davalının istinaf istemi yönünden yapılan inceleme:

Davalı tarafından istinaf dilekçesinde ileri sürülen iddialar, vergi mahkemesi kararının, dava konusu işlemi iptali ile davacıdan tahsil edilen vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte iadesine dair hüküm fıkralarının kaldırılmasını gerektirecek nitelikte bulunmamıştır.

ii. Davacının istinaf istemi yönünden yapılan inceleme:

Olayda, serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil tarihinin, 4458 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 7451 sayılı Kanun ile değişik hâlinin

yürürlüğe girdiği 10/04/2023 tarihinden sonra olduğu anlaşıldığından ve ilgili vergilerin tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte davacıya iadesi gerektiğinden, davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden istinaf isteminin reddi gerekmektedir.

Diğer taraftan, Mahkeme, davanın kısmen ret, kısmen kabul ile sonuçlandığını belirterek haklılık oranına göre davacı aleyhine yargılama giderine ve karar harcına hükmetmiştir. Davacının istemi göz önünde bulundurulduğunda davanın kabulüne karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşıldığından, ferî alacak mahiyetindeki faizin türü yönünden davanın reddedilmiş olması, davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmesi sonucunu doğurmayacaktır. Bu durumda Mahkeme kararının anılan kısmında hukuka uygunluk görülmemiştir.

iii. Karar sonucu:

Vergi Dava Dairesi bu gerekçeyle, davalının istinaf istemini reddetmiş, davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden istinaf istemini reddetmiş, davacının istinaf istemini kısmen kabul ederek mahkeme kararının davanın kısmen reddi ile davacı aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti ve diğer yargılama giderlerine yönelik hüküm fıkrasını kaldırdıktan sonra davalı idare lehine vekâlet ücreti ve diğer yargılama giderine hükmedilmemesine, mahkemede yapılan yargılama aşamasında doğan yargılama giderinin tamamının davalı idareye yükletilmesine kesin olarak karar vermiştir.

Ayrıca Vergi Dava Dairesi, davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden davacının istinaf isteminin reddine karar vermesine rağmen davacı aleyhine istinaf karar harcına hükmetmemiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE:

A. İLGİLİ MEVZUAT:

1. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Temyiz" başlıklı 46. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 7524 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenmiş ve aynı Kanun ile anılan maddenin birinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere (c) bendi eklenmiş olup anılan fıkranın bentleri birbirine bağlayan hükmü ile (b) ve (c) bentleri şu şekildedir:

"Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştayda, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir:

...

b) (İptal bent: Anayasa Mahkemesinin 26/7/2023 tarihli ve E:2023/36 K:2023/142 sayılı Kararı ile) (Yeniden Düzenleme:28/7/2024-7524/53 md.) Konusu dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.

c) (Ek:28/7/2024-7524/53 md.) Konusu iki yüz yetmiş bin Türk lirasını aşmış dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşmayan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler

hakkında açılan ve istinaf kanun yolu incelemesinde kaldırma kararı üzerine yeniden karar verilen davalar."

2. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 7190 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenen 216. maddesinin 10/04/2023 tarihinde yürürlüğe giren 7451 sayılı Kanun ile değişik hâli şu şekildedir:

"1. Gümrük vergileri ile bunların ödenmelerine bağlı olarak tahsil edilmiş gecikme faizinin veya gecikme zammının geri verilmesinde, geri vermeye konu fazla tahsilatın yükümlüden kaynaklanması durumunda geri verme başvurusunun yapıldığı tarihten, diğer durumlarda ise tahsilat tarihinden geri verme kararının tebliğ edildiği tarihe kadar geçen süre için geri verilecek tutar üzerinden, aynı dönemde kanuni faiz oranında hesaplanan faiz ödenir.

2. Geri verme kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren dört ay içerisinde idarece söz konusu kararın uygulanmaması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine, tebliğ tarihinden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için geri verilecek tutar üzerinden, aynı dönemde kanuni faiz oranında hesaplanan faiz ödenir."

3. 2577 sayılı Kanun'un "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller" başlıklı 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

"1. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; ... yargılama giderleri[nde] ... Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. ..."

4. 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nu yürürlükten kaldıran 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Son Hükümler" başlıklı on ikinci kısmında yer alan "Diğer kanunlardaki yargılama usulü ile ilgili hükümler" başlıklı 447. maddesinin (2) numaralı fıkrası şu şekildedir:

"Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır."

5. 6100 sayılı Kanun'un "Yargılama Giderleri ve Adli Yardım" başlıklı yedinci kısmının "Yargılama Giderleri" başlıklı birinci bölümünde yer alan "Yargılama giderlerinden sorumluluk" başlıklı 326. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şu şekildedir:

"(1) Kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir.

(2) Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştırır."

6. 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun "Vergi Yargısı Harçları" başlıklı üçüncü kısmının "Harcın Ölçüsü, Ödenmesi ve Geri Verilmesi" başlıklı ikinci bölümünde yer alan "Harç alma ölçüleri" başlıklı 54. maddesi şu şekildedir:

"Vergi yargısı harçları (3) sayılı tarifiede yazılı işlemlerden değer ölçüsüne göre nispi esas üzerinden, işlemin nevi ve mahiyetine göre maktu esas üzerinden alınır."

7. 492 sayılı Harçlar Kanunu'na ekli (3) sayılı Tarife'nin "II- Nispi harçlar" başlıklı kısmı ile "III- Maktu harç" başlıklı kısmının (a) işaretli bentleri şu şekildedir:

"(3) SAYILI TARİFE

Vergi yargısı harçları:

...

II–Nispi harçlar:

a) Vergi mahkemesi ile bölge idare mahkemesi kararlarında:

...

III–Maktu harç:

...

a) Vergi mahkemesi ve bölge idare mahkemesi kararlarında ..."

B. HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca karar veren Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten sonra konu ile ilgili kararlar ve mevzuat incelenerek gereği görüldü:

1. Usul yönünden:

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendinde, aynı bölge idare mahkemesi dairelerince veya farklı bölge idare mahkemeleri dairelerince verilen kararlar arasındaki aykırılığın veya uyumsuzluğun giderilmesinin istenebilmesi, isteme konu bu kararların kesin nitelikte olması şartına bağlanmıştır.

2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendi ile kanun koyucunun aykırılığın giderilmesine ilişkin başvuru yolunu ihdas etmekteki amacı gözetildiğinde, istinaf incelemesi sonucunda verilen ve kesin nitelikte olan karar ile temyiz incelemesine tabi olan ve dolayısıyla kesin nitelikte bulunmayan karar arasındaki aykırılığın anılan düzenleme kapsamında giderilmesine hukuken olanak bulunmamaktadır.

Bu nedenle işbu aykırılığın giderilmesi istemine konu Vergi Dava Daireleri kararlarının temyiz kanun yoluna tabi olup olmadığı ve kesin nitelik taşıyıp taşımadığı hususlarının incelenmesi gerekmektedir.

2577 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının 04/06/2025 tarihinde yürürlüğe giren 7550 sayılı Kanun ile değişik hâlinde, Kanun'un 46. maddesi uyarınca temyiz yoluna başvurulabilecek kararların belirlenmesinde davanın açıldığı tarihteki parasal sınırın esas alınacağı kurala bağlanmıştır. Aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlara ilişkin davalar, 19/08/2024 tarihinde açılmış olup her iki davanın da konusu parasal bir uyumsuzluk içermektedir. Usul kuralları, zaman bakımından "derhal uygulanma ilkesi"ne tabi olduğundan, anılan kuralın yürürlüğe girdiği 04/06/2025 tarihinden önce açılan davalarda

verilen kararların Kanun'un 46. maddesi uyarınca temyiz kanun yoluna tabi olup olmadığı noktasında yapılacak belirlemenin, davanın açıldığı tarihte geçerli olan parasal sınıra göre yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan, 2577 sayılı Kanun'un "Temyiz" başlıklı 6545 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile değiştirilen 46. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin 7524 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki hâlinin, Anayasa Mahkemesinin 13/10/2023 tarih ve 32338 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 26/07/2023 tarih ve E:2023/36, K:2023/142 sayılı kararıyla iptal edilmesi üzerine 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 7524 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenmiş; aynı Kanun ile anılan maddenin birinci fıkrasına (b) bendinden sonra gelmek üzere (c) bendi eklenmiştir. Anılan kurallar 02/08/2024 tarihinde yürürlüğe girmiş olup şu şekildedir:

"b) Konusu dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar.

c) Konusu iki yüz yetmiş bin Türk lirasını aşp dokuz yüz yirmi bin Türk lirasını aşmayan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan ve istinaf kanun yolu incelemesinde kaldırma kararı üzerine yeniden karar verilen davalar."

Bu kurallara göre davanın açıldığı tarihte geçerli olan temyiz kanun yoluna ilişkin (2024 yılında uygulanan) parasal sınıra göre konusu 920.000 TL'yi aşan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar ile konusu 270.000 TL'yi aşp 920.000 TL'yi aşmayan; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan ve istinaf kanun yolu incelemesinde kaldırma kararı üzerine yeniden karar verilen davalarda verilen bölge idare mahkemesi kararları temyiz kanun yoluna tabidir ve bu kararlar kesin nitelikte değildir. Dolayısıyla bu kararların aykırılığın giderilmesi istemine konu olmasına hukuken olanak bulunmamaktadır.

Bursa Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesinin 23/06/2025 tarih ve E:2025/334, K:2025/485 sayılı kararına konu dava konusu işleme ilişkin parasal tutar, 425.085,83 TL'dir. Anılan Vergi Dava Dairesince, Vergi Mahkemesince verilen kararın istinaf kanun yolu aşamasında kaldırılmasına karar verilmediğinden ve bu davaya ilişkin uyumsuzluğun parasal tutarı 920.000 TL'yi aşmadığından, anılan kararın, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerine göre temyiz kanun yoluna tabi olmadığı, kesin nitelik taşıdığı ve aykırılığın giderilmesi istemine konu olabilecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesinin 14/05/2025 tarih ve E:2025/864, K:2025/1299 sayılı kararına konu dava konusu işleme ilişkin parasal tutar ise 849.125,61 TL'dir. Uyumsuzluk konusu parasal tutar, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasına 7524 sayılı Kanun ile eklenen (c) bendinde yer alan parasal tutarlar arasında yer almakla birlikte anılan kararın, temyiz kanun yoluna tabi olabilmesi için "... istinaf kanun yolu incelemesinde kaldırma kararı üzerine yeniden karar verilen davalar" şeklinde

öngörülen diğer kriteri sağlayıp sağlamadığının da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anılan Vergi Dava Dairesince, Vergi Mahkemesince verilen kararın yargılama giderlerine dair hüküm fıkrasının kaldırılmasına, diğer hüküm fıkraları yönünden istinaf istemlerinin reddine karar verilmiştir. 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasına 7524 sayılı Kanun ile eklenen (c) bendinde yer alan kuralın, istinaf kanun yolu incelemesi sonucunda verilen uyumsuzluğun esasına yönelik kaldırma kararlarına ilişkin olduğu ve yargılama giderleri bakımından verilen kaldırma kararlarını kapsamadığı dikkate alındığında, anılan kararın, 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre temyiz kanun yoluna tabi olmadığı, kesin nitelik taşıdığı ve aykırılığın giderilmesi istemine konu olabilecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, işbu isteme konu kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi için 2576 sayılı Kanun'da öngörülen şartların gerçekleştiği sonucuna varıldığından, isteme konu kararlar arasındaki aykırılığın giderilmesi gerekmektedir.

Kurul Üyesi Abdurrahman GENÇBAY, Zeynep KENAN, Abdullah AYGÜN, Tekin YALIM ve Yüksel NAVDAR bu görüşe aşağıdaki gerekçeyle katılmamışlardır:

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesinin 14/05/2025 tarih ve E:2025/864, K:2025/1299 sayılı kararına konu dava konusu işleme ilişkin parasal tutar, 849.125,61 TL'dir. Bu davada Vergi Dava Dairesince verilen kararın, kaldırmaya ilişkin hüküm fıkrasının, mahkeme kararının davanın reddine dair hüküm fıkrasıyla ilintili olması nedeniyle anılan kararın 2577 sayılı Kanun'un 46. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre temyiz kanun yoluna tabi olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu durumda, istinaf merciinin kesin nitelikte olan kararı ile temyiz incelemesine tabi olan ve dolayısıyla kesin nitelikte bulunmayan kararı arasında mevcut olduğu belirtilen aykırılığın, 2576 sayılı Kanun'un 3/C maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendine göre giderilmesine hukuken olanak bulunmamaktadır. Bu nedenle aykırılığın giderilmesi isteminin reddine karar verilmesi gerekmektedir.

2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 50. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Göreve ve usule ait meselelerde azınlıkta kalanlar, işin esası hakkında oylarını kullanmak zorundadırlar."* şeklindeki kural ve Kurulumuzun usule ilişkin meselelerde azınlıkta kalanların diğer usuli meselelerde ve nihai kararda oy kullanacaklarına dair içtihadı uyarınca usuli mesele yönünden karşı oyda kalan Kurul Üyeleri esas yönünden oylamaya katılmıştır.

2. Esas yönünden:

Aykırılığın giderilmesi istemine konu kararlar arasındaki aykırılık, dava konusu işlemin iptali ile vergilerin kanuni faiziyle birlikte iadesine karar verilmesine karşın davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden istemin reddedilmesi hâlinde, mahkemece bu istem yönünden davanın kısmen reddine karar verilmesinin gerekip gerekmediği; mahkemece bu istem yönünden davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmesinin

gerekip gerekmediği; mahkeme kararının, kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine ilişkin hüküm fıkrasına davacı tarafından yöneltilen istinaf isteminin, istinaf merciince reddine karar verilmesi hâlinde, istinaf karar harcına hükmedilmesinin gerekip gerekmediğine ilişkindir.

a) Dava konusu işlemin iptali ile vergilerin kanuni faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi durumunda mahkemece davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine karar verilmesinin gerekip gerekmediği bakımından oluşan aykırılığın giderilmesi istemi hakkında yapılan hukuki değerlendirme:

Davacılar, hukuka aykırı olduğunu iddia ettikleri işlemlerin iptal edilmesinin yanı sıra ödedikleri vergilerin faiziyle birlikte iadesine hükmedilmesini de isteyebilirler.

Gümrük vergileri ile bunların ödenmelerine bağlı olarak tahsil edilmiş gecikme faizinin veya gecikme zammının geri verilmesinde hesaplanacak faizin türü ve hesaplama yöntemine ilişkin düzenlemelere 4458 sayılı Kanun'un 216. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer verilmiştir.

Davacılar tarafından talep edilen faizin türü anılan yasal düzenleme kapsamında değerlendirilerek bu talebin ilgili Kanun'da öngörülen faiz oranını aşması hâlinde, bu yönden kısmen de olsa davanın reddine karar verilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle işbu isteme konu kararlar arasındaki aykırılığın, dava konusu işlemin iptali ile vergilerin kanuni faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi durumunda mahkemece davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine karar verilmesi gerektiği yönünde giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b) Dava konusu işlemin iptali ile vergilerin kanuni faiziyle birlikte iadesine karar verilmesine karşın davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden istemin reddedilmesi hâlinde, mahkemece reddedilen kısım nedeniyle davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmesinin gerekip gerekmediği bakımından oluşan aykırılığın giderilmesi istemi hakkında yapılan hukuki değerlendirme:

Yargılama giderleri genel olarak, yargılama faaliyetinin başlaması, devamı ve sonuçlanması için ödenmesi lazım gelen harç, masraf ve ücretlerin tamamını ifade etmektedir. Yargı mercilerince, yargılama giderlerinin, yargılama sonunda kural olarak aleyhine hüküm kurulan taraftan alınmasına resen karar verilmektedir.

Yargılama sonucunda taraflardan birine yargılama giderlerinin yükletilebilmesi, haksız olarak dava açılmasına ya da hukuka aykırı bir işlem yapmak suretiyle karşı tarafın gidere katılanmasına sebebiyet verilmesine bağlıdır. Diğer taraftan, davada iki taraftan her birinin kısmen haksız çıkması durumunda, mahkemece, yargılama giderlerinin tarafların haklılık oranına göre paylaştırılmasına hükmedilecektir.

Faiz istemi yönünden davanın kısmen reddine karar verilmesi hâlinde, davacının kısmen de olsa haksız bir şekilde dava açtığı kabul edilerek 6100 sayılı Kanun'un 326.

maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca davadaki haklılık oranına göre davacı aleyhine vekâlet ücreti ve diğer yargılama giderlerine hükmedilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle işbu isteme konu kararlar arasındaki aykırılığın, dava konusu işlemin iptali ile vergilerin kanuni faiziyle birlikte iadesine karar verilmesine karşın davacının kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden istemin reddedilmesi hâlinde, davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmesi gerektiği yönünde giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

c) Mahkeme kararının, kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine ilişkin hüküm fıkrasına davacı tarafından yöneltilen istinaf isteminin, istinaf merciince reddine karar verilmesi hâlinde, istinaf karar harcına hükmedilmesinin gerekip gerekmediği yönünden oluşan aykırılığın giderilmesi istemi hakkında yapılan hukuki değerlendirme:

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile bunlara bağlı zam ve cezalarla ilgili olup vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştayın görevi içinde bulunan yargısal nitelikteki işlemler 492 sayılı Kanun'a ekli (3) sayılı Tarife'ye göre harca tabidir. Kanun'a ekli (3) sayılı Tarife'de yer alan kararlarda uyumsuzluk konusu işlemin değer ölçüsüne ve mahiyetine göre nispi veya maktu harca hükmedilecektir.

6100 sayılı Kanun'un 326. maddesi ile 492 sayılı Kanun'a ekli (3) sayılı Tarife hükümleri birlikte dikkate alındığında istinaf mercilerince davacılar aleyhine istinaf karar harcına hükmedilebilmesi için istinaf kanun yolu aşamasında yapılan yargılama neticesinde verilen nihai kararların davacılar aleyhine bir hüküm içermesi gerekmektedir.

Bir mahkeme kararının, kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine ilişkin hüküm fıkrasına davacı tarafından yöneltilen istinaf isteminin reddedilmesi hâlinde, bu kararın, davacı aleyhine bir hüküm içerdiği açık olduğundan, istinaf merciince verilen bu kararda, davacı aleyhine istinaf karar harcına hükmedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle işbu isteme konu kararlar arasındaki aykırılığın, mahkeme kararının, kanuni faiz oranını aşan faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine ilişkin hüküm fıkrasına davacı tarafından yöneltilen istinaf isteminin, istinaf merciince reddine karar verilmesi hâlinde, istinaf karar harcına hükmedilmesi gerektiği yönünde giderilmesi gerekmektedir.

VI. SONUÇ:

Açıklanan hukuksal nedenler ve gerekçeyle aykırılığın, dava konusu işlemin iptali ile vergilerin faiziyle birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle açılan davalarda dava konusu işlemin iptali ile vergilerin iade edilmesine karar verilmesine karşın davacının faiz talebinin kısmen hukuka aykırı bulunması hâlinde;

1. Mahkemece faiz talebinin kabul edilmeyen kısmı yönünden davanın kısmen reddine karar verilmesi gerektiği yönünde giderilmesine oybirliğiyle,

2. Mahkemece reddedilen faiz talebi yönünden davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmesi gerektiği yönünde giderilmesine oyçokluğuyla,

3. Mahkeme kararının, faiz talebi yönünden davanın kısmen reddine ilişkin hüküm fıkrasına davacı tarafından yöneltilen istinaf isteminin, istinaf merciince reddine karar verilmesi hâlinde, istinaf karar harcına hükmedilmesi gerektiği yönünde giderilmesine oybirliğiyle,

18/02/2026 tarihinde kesin olarak karar verildi.

XX- KARŞI OY:

Faiz alacağı, asıl alacağa bağlı, ikincil (ferî) nitelikte bulunan bir alacaktır. Asıl alacakla birlikte dava konusu edilmesi hâlinde, asıl alacak hakkında verilecek kararın sonucu, kural olarak, faiz alacağı bakımından verilecek hükmün de sonucunu etkileyecektir.

Bu bakımdan, idari davaya konu bir idari işlemle aralarında maddî veya hukukî yönden bağıllık bulunan ve ferî nitelikte olan faiz istemi hakkında verilecek kararda hükmolunacak yargılama giderlerinin hangi tarafa yükletileceği, dava konusu asıl istem hakkında verilecek kararın sonucu dikkate alınarak belirlenmelidir.

Bu nedenle, bir davacı tarafından, idari işlemin iptali ile idari işlem nedeniyle ödenen vergilerin hesaplanacak faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle açılan davada, idari işlem yönünden davanın kabulüne karar verilmesi hâlinde, haksız olarak ödendiği iddia edilen vergilerin iadesinde, uygulanması istenen faiz alacağının türü yönünden istemin kısmen reddedilmiş olması, davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmesi sonucunu doğurmayacaktır.

Bu durumda, işbu isteme konu kararlar arasındaki aykırılığın, dava konusu işlemin iptali ile vergilerin kanunî faiziyle birlikte iadesine karar verilmesine karşın davacının kanunî faiz oranını aşan faiz talebi yönünden istemin reddedilmesi hâlinde, davacı aleyhine yargılama giderlerine hükmedilmemesi gerektiği yönünde giderilmesi gerektiği oyuyla Kurul kararına bu yönden katılmıyoruz.

19 Haziran 2026 CUMA

Resmî Gazete

Sayı : 33285

DANIŞTAY KARARI

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulundan:

Esas No : 2025/26

Karar No : 2026/6

ÖZET: Mükelleflerin "özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler" kapsamına alınmasına dair işlemin iptali istemiyle açılan davada, uyumsuzluğun esasının, söz konusu işleme dayanak alınan hususların hukuka uygun olup olmadığı yönünden incelenerek bir karar verilmesi gerektiği hakkında.

**BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARLARI ARASINDAKİ AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ
İSTEMİ HAKKINDA KARAR****I. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ****İSTEMİNDE BULUNAN** : Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu**II. İSTEMİN ÖZETİ**

: Davacılar tarafından, "özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler" kapsamına alınmaya dair işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda verilen Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin 27/03/2025 tarih ve E:2025/139, K:2025/290 sayılı kararı ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin 07/07/2025 tarih ve E:2025/1544, K:2025/1546 sayılı, 28/01/2025 tarih ve E:2025/272, K:2025/125 sayılı kararları arasındaki aykırılığın, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca, Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin kararı doğrultusunda giderilmesi, istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanın bu yöndeki talebini uygun gören Konya Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 06/10/2025 tarih ve E:2025/19, K:2025/19 sayılı kararıyla istenmiştir.

**III. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU BÖLGE İDARE MAHKEMESİ
KARARLARI:****A. Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin E:2025/139 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:**

Dava konusu istemin özeti: Davacı tarafından, özel esaslar kapsamına alınmasına dair işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

Antalya 1. Vergi Mahkemesinin 23/12/2024 tarih ve E:2024/813, K:2024/823 sayılı kararının özeti:

Davalı idarenin savunma dilekçesinde, 28/07/2024 tarih ve 7524 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesinde yapılan değişiklik uyarınca Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin (IV/E) bölümünün 31/10/2024 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmış olması nedeniyle bu tarihten önce özel esaslar kapsamına alınmış mükelleflerle ilgili işlemlerin sona erdirildiği, bu kapsamda davacı şirketin özel esaslar kapsamında yer almadığı belirtildiğinden, davanın konusuz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Vergi Mahkemesi bu gerekçeyle konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

Davalının istinaf istemini inceleyen Konya Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin 27/03/2025 tarih ve E:2025/139, K:2025/290 sayılı kararının özeti:

İdari işlemler oluşmadan önce idari usuller kapsamında birçok hazırlayıcı işlem tesis edilebilir. Bu tür işlemlerin, kesin ve nihai işlem olan idari-icrai işlemi ortaya çıkarmak amacıyla yapıldıkları, kişiyi ve konuyu doğrudan doğruya hedef almadıkları ve dolayısıyla üçüncü kişilerin hukuksal durumları üzerinde ve hukuk düzeninde tek başlarına bir hukuksal değer taşımadıkları kabul edilerek iptal davasına konu edilemeyeceği ileri sürülür. Hazırlık işleminin yapıldığı sırada nihai işlemin ne olacağı belirsiz olup bazen hazırlık işlemi tamamlanmasına rağmen nihai işlem ortaya çıkmayabilmektedir. Örneğin vergi incelemesi süreci de içinde birçok idari işlem ve prosedürü barındırmasına karşın, Danıştay ve vergi mahkemesi içtihatları gereği hazırlayıcı işlem niteliğinde olduklarından bu süreçte tesis edilen işlemlerin tek başlarına dava konusu edilemeyecekleri, vergi incelemesi sürecinde ileri sürülebilecek hukuka aykırılık iddialarının nihai işlemin (örneğin; tarhiyat, ceza, rapora göre 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 160. maddesi uyarınca resen terkin işlemi, rapor sonucuna göre devreden katma değer vergisinin veya gelecek yıla devreden kurum kazancının azalması gibi) dava konusu edilmesi ile ileri sürülebileceği kabul edilmektedir.

Dava konusu işlem, katma değer vergisi iadesi işlemlerine yönelik bir hazırlayıcı (ön) işlem mahiyetinde olduğundan, bu işlemin tesis edilmesi sürecinde yer alan hukuka aykırılık iddialarının, ancak mükellefler tarafından katma değer vergisi iade talebinde bulunulup yapılan inceleme sonucuna göre talep tamamen veya kısmen reddedildiğinde, bu ret işleminin iptali istemiyle açılacak davalarda ileri sürülmesi gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme yönünden özel esaslar kapsamına alınan başka bir şirketin ortağı olan şahsın davacı şirketin de ortağı olması nedeniyle 27/09/2024 tarih ve 3297 sayılı giriş olay numarası ile davacı şirketin özel esaslara tabi olduğu, 31/10/2024 tarih ve 32708 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 52) ile yapılan değişiklik uyarınca Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin (IV/E) bölümü yürürlükten kaldırıldığından davacı şirketin özel esaslar kapsamında yer almadığı, davacının durumunun devam etmesi

ve katma değer vergisi iadesi talep etmesi hâlinde bu iade talebinin Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirileceğine dair kayıt düşülmesi üzerine, söz konusu işlemin iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

25/03/2025 tarihli ara kararı üzerine davalı idarece verilen 26/03/2025 tarihli cevap yazısında, davacının katma değer vergisi iade talebinin bulunmadığı belirtilmiştir.

Davacı tarafından, dava konusu edilmek istenen işlemin hukuka aykırı olduğuna yönelik birtakım iddialar sunulduğu görülmektedir. Ancak ilgili mevzuat ve açıklamalar gereği dava konusu işlem hazırlayıcı (ön) işlem olduğundan, bu iddiaların ancak nihai işlem tamamlandıktan sonra bu işleme karşı açılacak davada ileri sürülebileceği, dava konusu işlemin bu hâliyle hiçbir hak ve yükümlülük doğurmadığı, hukuksal düzende bir yenilik getirmediği ve nihai işlemin ortaya konabilmesi için yapılan hazırlayıcı (ön) işlem mahiyetinde kaldığı açıktır. Kaldı ki, Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade hakkı doğuran işlemlerden kaynaklanan iade taleplerinin vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilmesinin esas yöntem olarak belirlendiği ve davacı yönünden esas kurala aykırı bir uygulamanın da söz konusu olmadığı, dolayısıyla dava konusu işlemin idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olmaması nedeniyle incelenmesinin mümkün bulunmadığı sonucuna varıldığından, konusu kalmayan davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığı yolunda verilen kararda hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

Vergi Dava Dairesi bu gerekçeyle istinaf istemini kabul ederek Vergi Mahkemesi kararını kaldırmış ve davayı kesin olarak incelenmeksizin reddetmiştir.

B. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin E:2025/1544 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:

Dava konusu istemin özeti: Davacı tarafından, özel esaslar kapsamına alınmasına dair işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

Dava konusu işlemin kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olmadığı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddi yolunda verilen Vergi Mahkemesi kararının, Vergi Dava Dairesince, aksi yöndeki gerekçeyle kaldırılarak uyuşmazlığın esası hakkında karar verilmek üzere dosyanın gönderilmesini müteakip verilen **İstanbul 13. Vergi Mahkemesinin 30/04/2025 tarih ve E:2025/390, K:2025/830 sayılı kararının özeti:**

İlgili mevzuat hükümlerinin incelenmesinden, mükelleflerin, iade taleplerine ilişkin olarak daha önce *"özel esaslara tabi mükellefler/KDV iade talepleri özel esaslara tabi olarak gerçekleştirilecek mükellefler"* gibi açıklama ve ibareler altında yapılan sınıflandırmanın (kategorizasyonun), *"KDV Kanununun 36. Maddesi uyarınca İade Talepleri İncelemeye Göre Sonuçlandırılacaktır"* açıklamasıyla sürdürüldüğü, bunun yanı sıra Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin *"IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar"* başlıklı bölümünün *"A2. İadeleri Vergi İncelemesine Tabi Olanlar"* başlıklı alt bölümünde iade talepleri esasen

inceleme sonucuna göre gerçekleştirilecek mükelleflerin gruplandırıldığı (bu gruplardan birine dâhil olmayan mükelleflerin iade taleplerinin ise Tebliğ'in önceki bölümlerinde, iade hakkı doğuran işlemler itibarıyla belirlenmiş diğer usul ve esaslara göre yapılmaya devam olunacağı) dikkate alındığında, Kanun hükmünde yapılan değişikliğin tüm iade taleplerini kapsadığının kabulünün (tüm mükelleflerin iade taleplerinin inceleme sonucuna göre yerine getirileceğinin) de mümkün bulunmadığı, bu nedenle bahsedilen gruplara dâhil bulunmayan mükelleflerden farklı olarak *"mükellefe ait olumsuz rapor tespiti listesine alınmasına"* ibaresiyle tesis edilen kategorizasyon işlemlerinin, bu ibareyle kategorize edilen mükelleflerin ticari faaliyetlerini ve hukuki menfaatlerini etkilemeye devam ettiği gibi kategorizasyon işlemlerinin farklı ibare/açıklamalarla sürdürüldüğü anlaşılmıştır.

Dava dosyasına sunulan bilgi ve belgeler incelendiğinde, davacı hakkında Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri incelemeye göre sonuçlandırarak mükellefler listesine alınma işleminin uygulandığı görülmekte olup Anayasa'da veya söz konusu kanuni düzenlemelerde mükelleflerin kategorizasyona tabi tutulmasına dair davalı idare veya üst makamlara hiçbir yetkinin verilmediği, Kanun'da buna dair herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı, bu yönüyle dava konusu işlemin yasal dayanağı bulunmadığı gibi Anayasa'da güvence altına alınan çalışma hürriyetinin ihlaline yol açacağı ve vergi barışını bozabilecek nitelikte olduğu görüldüğünden, söz konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

Vergi Mahkemesi bu gerekçeyle dava konusu işlemi iptal etmiştir.

Davalının istinaf istemini inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin 07/07/2025 tarih ve E:2025/1544, K:2025/1546 sayılı kararının özeti:

Vergi Mahkemesi kararı usul ve hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

Vergi Dava Dairesi bu gerekçeyle istinaf istemini kesin olarak reddetmiştir.

C. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin E:2025/272 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:

Dava konusu istemin özeti: Davacı tarafından, özel esaslar kapsamına alınmasına dair işlemin iptali istemiyle dava açılmıştır.

İstanbul 13. Vergi Mahkemesinin 17/12/2024 tarih ve E:2024/2101, K:2024/2150 sayılı kararının özeti:

Dosyanın incelenmesinden, Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nde 31/10/2024 tarihinde yapılan değişiklik ile özel esaslar uygulamasına yönelik düzenlemelerin kaldırıldığı, davanın açılış tarihinin özel esaslar uygulamasının kaldırılmasından sonra olduğu, bu durumda dava konusu işlemin idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olmaması nedeniyle incelenmesinin mümkün bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Vergi Mahkemesi bu gerekçeyle davayı incelenmeksizin reddetmiştir.

Davacının istinaf istemini inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin 28/01/2025 tarih ve E:2025/272, K:2025/125 sayılı kararının özeti:

Dosyanın incelenmesinden, davacı tarafından Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri incelemeye göre sonuçlandırarak mükellefler kapsamına alınma işleminin iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Davacı hakkında tesis edilen dava konusu işlem sonucunda, davacının ticari ilişkileri ve itibarının zedelenebileceği, bazı ekonomik kayıplara uğramasına yol açılabileceği, ticari ilişkide bulunduğu mükelleflerde tereddütlere yol açılarak ticari hayatının olumsuz etkilenebileceği, dolayısıyla, bu hâliyle, davacı adına tesis edilmiş, davacının kişisel menfaatini etkileyen ve idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülebilir bir işlemin bulunduğu sonucuna varıldığından, işin esasının incelenmesi suretiyle bir karar verilmesi gerekirken, idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem bulunmadığından bahisle davanın incelenmeksizin reddi yolunda verilen kararın kaldırılması ve dava dosyasının tekemmül ettirilerek işin esası hakkında karar verilmek üzere Mahkemesine gönderilmesi gerekmektedir.

Vergi Dava Dairesi bu gerekçeyle Vergi Mahkemesi kararının kaldırılmasına, belirtilen gerekçe dikkate alınarak yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın Vergi Mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar vermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE:

A. İLGİLİ HUKUK:

i. İlgili Mevzuat:

1. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dilekçeler üzerine ilk inceleme" başlıklı 14. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şu şekildedir:

"3. (Değişik: 5/4/1990-3622/5 md.) Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

...

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

...

Yönlerinden sırasıyla incelenir."

2. 2577 sayılı Kanun'un "İlk inceleme üzerine verilecek karar" başlıklı 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şu şekildedir:

"1. (Değişik: 5/4/1990-3622/6 md.) Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

...

b) 3/c, 3/d ve 3/e bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

...

Karar verilir."

3. 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesinin ikinci fıkrasının, 7524 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 01/09/2024 tarihinde yürürlüğe giren 21. maddesiyle değiştirildikten sonraki hâli şu şekildedir:

"Bu Kanun hükümleri uyarınca iade hakkı doğuran işlemlerden kaynaklanan iade taleplerinin vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilmesi esastır. Şu kadar ki, Hazine ve Maliye Bakanlığı; mükellefiyet süresi, çalışan sayısı, aktif ve özsermaye büyüklüğü, ödenen vergi tutarı, vergisel ödevlerin zamanında yerine getirilip getirilmediği, sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya kullanma yönünde olumsuz rapor ya da tespit bulunup bulunmadığı gibi kriterleri esas alarak mükelleflerin vergisel uyum seviyeleri ve bu uyum seviyelerine göre farklı iade yöntemleri tespit etmeye, iade alacağının mahsup edileceği vergi borçları ile iadeye ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

ii. İlgili Karar:

1. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 09/04/2025 tarih ve E:2025/1, K:2025/13 sayılı kararının ilgili bölümleri şu şekildedir:

"...

Vergi idaresi, vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin haksız yere alınması ve vergi kaybının önlenmesi amacıyla ilgililer hakkında tek yanlı iradesiyle kesin ve yürütülmesi zorunlu ve ilgililerin menfaatini etkileyecek nitelikte bazı idari işlemler tesis edebilmektedir. Bu idari işlemlerden biri de 26/04/2014 tarih ve 28983 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin, 31/10/2024 tarih ve 32708 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 52 Seri No.lu Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile değiştirilmeden önceki hâlinde yer alan "IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/E. Özel Esaslar" başlıklı bölümüne göre tesis edilen "özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma" işlemidir.

...

Özel esaslara tabi mükellefler kapsamına alınma işleminin, ilgili kişi ile bu kişiyle hukuki ilişki içinde bulunan kişilere de sirayet etme özelliğine sahip olduğu dikkate alındığında bu işlemin, anılan kişilerin vergisel hak ve yükümlülükleri ile ticari hayatı üzerinde hukuki etki ve sonuçlar doğurabileceği açıktır.

..."

B. HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca karar veren Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten sonra konu ile ilgili kararlar ve mevzuat incelenerek gereği görüldü:

i. Usul Yönünden:

Bölge İdare Mahkemesi Vergi Dava Dairelerince kesin olarak verilen kararlar arasındaki aykırılık, mükelleflerin "özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler" kapsamına alınmasına dair işlemin iptali istemiyle açılan davada, uyumsuzluğun esasının incelenip incelenemeyeceği hususunda ortaya çıkmıştır.

Anılan kararlar arasında, belirtilen şekilde kapsama alınmaya yönelik işleme karşı dava açılmadan önce idareye başvurulmasının gerekip gerekmediği hususunda bir aykırılık bulunmadığından, aykırılığın giderilmesi istemi hakkındaki işbu karar, bu yönden herhangi bir değerlendirme içermemektedir.

ii. Esas Yönünden:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde iptal davası, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan da anlaşılabacağı üzere iptal davasının konusu idari işlemdir.

Bununla birlikte, her idari işleme karşı iptal davası açılabilmesinin idarenin işleyişini olumsuz yönde etkileyebileceğini öngören kanun koyucu, iptal davasına konu edilebilecek idari işlemlerin, kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olmasını idari yargıya ilişkin bir usul kuralı olarak düzenlemiştir.

İdari işlemin kesinliği, onun, hukuk düzeninde varlık kazanabilmesi için uyulması gereken idari prosedürün son aşamasının da geçirilmiş olmasını, başka bir idari makamın onayına ihtiyaç göstermeyen bir aşamaya gelmiş bulunmasını ifade eder. İdari işlemin yürütülmesinin gerekli (icrai) olması ise, onun, uygulandığında, hukuk düzeninde veya hedef aldığı kişi ya da kişilerin hukukunda değişiklik meydana getirebilecek nitelikte olması anlamına gelir. Bu bakımdan, kişileri farklı hukuki statü kapsamına alan, kişilerin, bir haktan yararlanma biçimini belirleyen, kimi hakları kullanmasını engelleyen, vergisel hak ve yükümlülükleri üzerinde hukuki etki ve sonuçlar doğuran işlemler, icrai işlemlerdir.

Öte yandan, idari işlemlerin dava konusu edilebilirliğiyle ilgili koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğinin irdelenmesi ve ilgili usul kurallarının uygulanması sırasında, söz konusu usul kuralının öngörülmesiyle ulaşılmak istenen kamu yararı ile bireyin menfaatleri arasında adil bir denge gözetilmelidir. Bu bağlamda, idari işlemin icrailik vasfından hareketle dava konusu edilebilirliğinin değerlendirilmesinde kamu yararı ile bireyin menfaatleri arasındaki denge kurulurken dava konusu edilen işlemin mahiyeti, işlemin ilgilinin hukuki durumuna ne şekilde etkilerinin olduğu ve işlemin dava konusu edilememiş olmasından dolayı ortaya çıkacak etkilerin ilgiliye bir külfet yükleyip yüklemeyeceği gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir.

Vergi idaresi, vergi kanunları uyarınca iadesi gereken vergilerin haksız yere

alınması ve vergi kaybının önlenmesi amacıyla ilgililer hakkında tek yanlı iradesiyle ve ilgililerin menfaatini etkileyecek nitelikte bazı idari işlemler tesis edebilmektedir. Bu idari işlemlerden biri de *"özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler"* kapsamına alınma işlemidir.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin *"IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/A2. İadeleri Vergi İncelemesine Tabi Olanlar"* başlıklı bölümünde, hangi mükelleflerin değinilen kapsama alınacağı düzenlenmiş ve buna ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Bunun yanında, Tebliğ'in ilgili bölümlerinde iade hakkı doğuran işlem türleri itibarıyla iade için belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde mükelleflerin katma değer vergisi iade taleplerinin teminat veya yeminli mali müşavir raporu karşılığı yerine getirilmesi usullerine de yer verilmiştir. Buna göre mükelleflerin hukuki durumu yönünden belirlemeler yapılarak farklı iade statü ve yöntemleri getirilmiştir.

Uygulamada, Tebliğ'in yukarıda değinilen bölümüne dâhil olduğu tespit edilen mükellefler, bu durumun vergi dairesine intikal etmesini müteakip *"özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler"* kapsamına alınmaktadır. Değinilen husus, bu şekilde kapsama alınan bir mükellefin ticari ilişki içinde bulunduğu diğer mükelleflerin, katma değer vergisi iadesi talep etmeleri sonrasında oluşan katma değer vergisi iade kontrol raporlarında veya tam tasdik sözleşmelerinin bulunduğu yeminli mali müşavirleri tarafından vergi dairesinden bilgi talep edilmesi durumunda karşılarına çıkmaktadır. Dolayısıyla, belirtilen kapsama alınma işleminin, ilgili kişi ile bu kişiyle hukuki ilişki içinde bulunan kişilere de sirayet etme özelliğine sahip olduğu dikkate alındığında, hakkında belirtilen kapsama alınma işlemi tesis edilen kişiyle hukuki ilişki içinde bulunanlar, haklarında bu işlemin tesisine sebebiyet veren durumu ortadan kaldırmak için, ilgili kişi ile olan hukuki bağlarını sonlandırma tercihinde bulunabilirler. Bu durumun ilgili mükellefin ticari hayatını ve ekonomik durumunu olumsuz yönde etkileyebileceği açıktır.

Buna göre, *"özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler"* kapsamına alınmaya yönelik işlemin, ilgili mükellefin vergisel hak ve yükümlülükleri üzerinde hukuki etki ve sonuçlar doğurduğu, işlem sonucunda ticari ilişkileri ve itibarının zedelenebileceği, bazı ekonomik kayıplara uğramasına yol açılabileceği ve ticari ilişkide bulunduğu mükelleflerde tereddütlere yol açılarak ticari hayatının olumsuz etkilenebileceği dikkate alındığında, söz konusu işlemin idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem niteliğinde olduğu, bu işleme karşı açılan davada uyumsuzluğun esasının incelenmesi gerektiği hususunda herhangi bir duraksama bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, söz konusu inceleme yapılırken, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesinin ikinci fıkrasının, 7524 sayılı Kanun'un 01/09/2024 tarihinde

yürürlüğe giren 21. maddesiyle değiştirildikten sonraki hâlinin dikkate alınması önem arz etmektedir.

Anılan değişiklikle, mükelleflerin katma değer vergisi iade hakkı doğuran işlemlerden kaynaklanan iade taleplerinin vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilmesi, temel iade yöntemi olarak belirlenmiştir. Buna göre bütün mükellefler, ilke olarak bu yöntemde tabidir. Bununla birlikte kanun koyucu, bütün mükelleflerin incelemeye alınmasını maddi olarak mümkün görmemiş, belirli ölçütlere göre olumsuzluk taşımayan mükelleflerin iade taleplerinin alternatif yöntemlerle yerine getirilmesine de imkân sağlamıştır.

Bu kapsamda, hâlihazırda maddede yer alan Hazine ve Maliye Bakanlığının, mükellefiyet süresi, çalışan sayısı, aktif ve özsermaye büyüklüğü, ödenen vergi tutarı, vergisel ödevlerin zamanında yerine getirilip getirilmediği, sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleme veya kullanma yönünde olumsuz rapor ya da tespit bulunup bulunmadığı gibi kriterleri esas alarak mükelleflerin vergisel uyum seviyeleri ve bu uyum seviyelerine göre farklı iade yöntemleri tespit etme yetkisi korunmuştur.

Bu doğrultuda, Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'ne, 52 Seri No.lu Tebliğ ile eklenen "IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/A1. Genel Açıklama" başlıklı bölümde, mükelleflerin katma değer vergisi iade hakkı doğuran işlemlerden kaynaklanan iade taleplerinin vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilmesi gerektiği, 3065 sayılı Kanun'un 36. maddesinin Hazine ve Maliye Bakanlığına verdiği yetki çerçevesinde mükelleflerin katma değer vergisi iade taleplerinin, Tebliğ'in ilgili bölümlerinde iade hakkı doğuran işlem türleri itibarıyla iade için belirlenen usul ve esaslara göre yerine getirilmesinin uygun görüldüğü açıklanmıştır.

Aynı Tebliğ'in "IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/A2. İadeleri Vergi İncelemesine Tabi Olanlar" başlıklı bölümünde ise, hakkında bu bölümde sayılan olumsuz rapor ve tespitler bulunan mükelleflerin iade talepleri yönünden bahsedilen yetki kullanılmamış ve söz konusu iade taleplerinin vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirileceği belirtilmiştir.

Anılan düzenlemeler karşısında, Tebliğ'in yukarıda değinilen bölümüne dâhil olduğu tespit edilen mükellefler hakkında, bu durumun vergi dairesine intikal etmesini müteakip tesis edilen "özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler" kapsamına alınmaya yönelik işlemlerin, yasal bir dayanağının bulunmadığından bahsedilemeyeceği açık olup kanun koyucunun katma değer vergisi iadelerinde tüm mükellefler için ilkesel olarak öngördüğü iade yönteminin, hakkında olumsuz rapor veya tespit bulunan mükelleflere uygulanmasına yönelik olarak yapılan belirlemenin hukuka aykırı bir kategorizasyon, kodlama vb. olarak değerlendirilmesine imkân bulunmamaktadır.

Diğer yandan, idari yargı mercince "özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler" kapsamına alınma işlemine karşı açılan davada uyuşmazlığın esası

incelenirken, idarece bu işlemin tesis edilmesine dayanak gösterilen ve Tebliğ'in "IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/A2. İadeleri Vergi İncelemesine Tabi Olanlar" başlıklı bölümünde gösterilen hukuksal nedenlerin maddi olayda gerçekleşip gerçekleşmediğinin değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

Bu durumda, mükelleflerin "özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler" kapsamına alınmasına dair işlemin iptali istemiyle açılan davada, uyumsuzluğun esasının, söz konusu işleme dayanak alınan hususların (Tebliğ'in "IV. KDV İadesinde Ortak Hususlar/A2. İadeleri Vergi İncelemesine Tabi Olanlar" başlıklı bölümünde belirtilen hususlar) hukuka uygun olup olmadığı yönünden incelenerek bir karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

V. SONUÇ:

Açıklanan hukuksal nedenler ve gerekçeyle aykırılığın, mükelleflerin "özel esaslar/3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca iade talepleri vergi incelemesine göre sonuçlandırılacak mükellefler" kapsamına alınmasına dair işlemin iptali istemiyle açılan davada, uyumsuzluğun esasının, söz konusu işleme dayanak alınan hususların hukuka uygun olup olmadığı yönünden incelenerek bir karar verilmesi gerektiği yönünde giderilmesine, 01/04/2026 tarihinde oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.

18 Temmuz 2026 CUMARTESİ

Resmî Gazete

Sayı : 33313

DANIŞTAY KARARIDanıştay Vergi Dava Daireleri Kurulundan:**Esas No :** 2026/2**Karar No :** 2026/9

ÖZET: Özel tüketim vergisi hesaplanmadan nihai tüketicilere satışı yapılan ATV cinsi araçların, hangi gümrük tarife istatistik pozisyonunda sınıflandırılması icap ettiğinin mahkemece, Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi ve Gümrük Tarife Cetveli Açıklama Notları değerlendirilmek ve gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle tespit edildikten sonra cezalı tarhiyatın hukuka uygunluğunun denetlenmesi gerektiği hakkında.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARLARI ARASINDAKİ AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİ HAKKINDA KARAR**I. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ****İSTEMİNDE BULUNAN** : İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulu**II. İSTEMİN ÖZETİ**

: İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. Vergi Dava Dairesinin 28/10/2025 tarih, E:2025/1025, K:2025/2002 sayılı kararı ile İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesinin 11/06/2025 tarih, E:2025/1326, K:2025/1454 sayılı kararı ve Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin 24/01/2025 tarih, E:2024/1358, K:2025/71 sayılı kararları arasındaki aykırılığın, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin (4) numaralı fıkrasının (c) işaretli bendi uyarınca İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesinin anılan kararı doğrultusunda giderilmesi, istinaf yoluna başvurma hakkı bulunanın bu yöndeki talebini uygun gören İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 27/01/2026 tarih ve E:2026/5, K:2026/5 sayılı kararıyla istenmiştir.

III. AYKIRILIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARLARI:

A. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. Vergi Dava Dairesinin E:2025/1025 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:

Dava konusu istemin özeti: Davacı tarafından nihai tüketicilere satışı yapılan araçların tip onay belgesinde cinsinin T3-Traktör olduğunun belirtilmesine karşın anılan araçların 87.03 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (G.T.İ.P.) numarasında yer alan ATV (All Terrain Vehicle) cinsi araç olduğunun tespit edilmesi üzerine 2020 yılının Ocak, Haziran ila

Eylül dönemleri için resen tarh edilen özel tüketim vergileri ile vergilerin bir katı tutarında kesilen ve tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle artırılan vergi ziyaı cezalarının kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

İstanbul 1. Vergi Mahkemesinin 17/03/2025 tarih ve E:2024/2117, K:2025/501 sayılı kararının özeti:

Dosyanın incelenmesinden, davacının, nihai tüketicilere satışını yaptığı araçlara ilişkin özel tüketim vergisi hesaplamadığının tespit edildiği ve bu nedenle dava konusu cezalı tarhiyatın yapıldığı anlaşılmaktadır.

Uyuşmazlıkta, dava konusu tarhiyatın yapılmasına neden olan araçların, kayıt ve tescile tabi olduğu göz önünde bulundurulduğunda davacı şirketin motorlu araç ticareti yapan konumunda olması nedeniyle, söz konusu satışın ilk iktisap olarak değerlendirilmesi ve dava konusu araçların cinsinin traktör mü yoksa ATV mi olduğunun, bu araçların Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi ve ekinde yer alan Açıklama Notları uyarınca içinde yer alacağı gümrük tarife pozisyonunun ne olması gerektiğinin ve buna göre de özel tüketim vergisine tabi olup olmadığı hususunun irdelenmesi gerekmektedir.

Olay tarihinde yürürlükte olan mevzuata göre, traktörlere ait "87.01.90.11.00.00" G.T.İ.P. numarası açıklama notlarında, traktör tabirinden, esas olarak diğer kara nakil vasıtalarını, cihaz veya yükleri çekmekte veya itmekte kullanılmak üzere imal olunan ve bu asli vazifesinin yanı sıra alet ve edevatı, gübre tohum vb. taşımaya mahsus tertibatı bulunan veya bulunmayan motorlu tekerlekli veya paletli kara nakil vasıtalarının anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu alt pozisyonadaki eşyada (araçta) mutlaka bulunması aranan özelliklerin sıralandığı bölümde ise *"freni bulunmayan römorkun kendi ağırlıklarının iki katı veya daha fazlasını çekme kapasitesinin bulunması gerektiği, sürücü için tek koltuk olması, tarım, bahçe tarımı ve ormancılık amaçlarıyla kullanılmak üzere tasarlanan tarım veya ormancılık traktörlerinden olması, maksimum hızı otobanda 25 km'den fazla olmaması ve tarımsal makinelerin yükseltilmesine ya da alçaltılmasına imkan veren hidrolik tertibat ve diğer makineleri çalıştırmak için kullanılan motora güç sağlayan kuyruk mili tertibatı ve ayrıca geri vites özelliği ile donatılması gerektiği"* ve bu özelliklerden birini dahi taşımayan eşyanın ise *"her tür arazi için dört tekerlekli taşıtlar-ATV"* 87.03 G.T.İ.P. numarasında sınıflandırılacağı kurala bağlanmıştır.

Olayda, davacının bahse konu araçları satın aldığı ana bayi konumundaki anonim şirket hakkında tanzim edilen vergi tekniği raporu ekinde bulunan İzmir Gümrük Müdürlüğü tarafından düzenlenen yazıda *"Bakanlığımız Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 13.05.2022 tarihli 74606430 sayılı yazıları doğrultusunda işlem yapılmış olup, mezkur izahname hükmünün 7 ve 8. Kriterinin belirlenmesinde ATV ve UTV cinsi araçların marka ve tiplerine göre Tip Onay Belgelerinin ilgili bölümlerinde bulunan değerler alınarak, Bakanlığımız Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 13.09.2022 tarih ve 74606430 sayılı yazılarında belirtilen hesaplama yöntemine göre yapılan değerlendirme neticesinde ekte sunulan tablolardan*

hareketle ..., ... araçların izahnamenin 7. madde hükmü ve ... tipi aracın izahnamenin 8. madde hükmünü sağlamadığı tespit edilmiştir." şeklinde tespitle bulunulmuştur.

Dolayısıyla davacı kurum tarafından ilgili dönemde satışı yapılan araçların 87.01 G.T.İ.P. numarasında yer alan traktör için izahnamede öngörülen şartların tamamını karşılamaması nedeniyle 87.03 G.T.İ.P'te yer alan ATV cinsi araç sınıfında yer aldığı ve özel tüketim vergisine tabi olduğu sonucuna varılmış, olay tarihindeki vergi oranlarına göre vergi inceleme raporu ile yapılan hesaplama doğrultusunda davacı adına resen tarh edilen dava konusu özel tüketim vergilerinde hukuka aykırılık görülmemiştir.

Mahkeme bu gerekçeyle, resen tarh edilen özel tüketim vergileri yönünden davanın reddine; yanılma hâli bulunduğundan, tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle artırılan vergi ziyai cezaları yönünden davanın kabulüne karar vermiştir.

Tarafların istinaf istemlerini inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. Vergi Dava Dairesinin 28/10/2025 tarih ve E:2025/1025, K:2025/2002 sayılı kararının özeti:

Vergi Mahkemesi kararı usul ve hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

Vergi Dava Dairesi, bu gerekçeyle tarafların istinaf istemini kesin olarak reddetmiştir.

B. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesinin E:2025/1326 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:

Dava konusu istemin özeti: Davacı tarafından nihai tüketicilere satışı yapılan araçların tip onay belgesinde cinsinin T3-Traktör olduğunun belirtilmesine karşın anılan araçların 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan ATV cinsi araç olduğunun tespit edilmesi üzerine 2019 yılının Eylül dönemi için resen tarh edilen özel tüketim vergisi ile verginin bir katı tutarında kesilen ve tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle artırılan vergi ziyai cezasının kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

İstanbul 8. Vergi Mahkemesinin 28/02/2025 tarih ve E:2024/2098, K:2025/509 sayılı kararının özeti:

Dosyanın incelenmesinden, motosiklet ve motorlu bisikletlerin alım-satımı ve onarımı işleri ile uğraşan davacı şirketin 2019 dönemi hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde düzenlenen Vergi İnceleme Raporu ile davacı şirket tarafından gerçekleştirilen bir kısım araç satışları için özel tüketim vergisi hesaplanmadığının tespit edildiği ve bu nedenle dava konusu cezalı tarhiyatın yapıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda, davacının ilgili dönemde satışını gerçekleştirdiği eleştiri konusu araçların ithalat beyannamelerinde 87.03.21 G.T.İ.P. numarası ile beyan edilmiş olması nedeniyle ATV olarak dikkate alınması ve özel tüketim vergisine tabi olması gerektiğinden bahisle dava konusu cezalı tarhiyat yapılmıştır.

Davacı şirket yetkilisinin konu hakkında alınan ifadesinde, bahse konu araçların

87.01 G.T.İ.P. numarasına ait tüm özellikleri karşıladığı, söz konusu araçların uygunluk belgelerinde aracın T3 nevinden traktör olduğunun belirtildiği, dolayısıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Türk Standartları Enstitüsü tarafından aracın traktör olduğunun kabul edildiği, emniyet müdürlükleri ve noterler tarafından da araçların traktör olarak tescil edildiği, trafik ve kasko sigortalarının dahi traktör olarak yapıldığı ve fenni muayenelerinin de traktör statüsünde gerçekleştiği şeklinde beyanda bulunduğu görülmüştür. Buna karşın vergi inceleme elemanı tarafından bu iddialarla ilgili olarak herhangi bir inceleme ve araştırma yapılmadığı, söz konusu araçların teknik özellikleri ve ait olduğu gümrük tarife pozisyonu ile ilgili olarak bu konuda uzman kişi ve kuruluşların görüşlerine başvurulmadığı, salt bahse konu araçların ithalatçıları tarafından 87.03.21 G.T.İ.P. numarası ile beyan edildiğinden yola çıkılarak bu sonuca varıldığı görülmüştür. Dolayısıyla vergi inceleme raporunun eksik incelemeye dayalı olarak düzenlendiği görüldüğünden dava konusu vergi ziyai cezalı özel tüketim vergisi tarhiyatında hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

Mahkeme bu gerekçeyle, cezalı tarhiyatı kaldırmıştır.

Davalının istinaf istemini inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesinin 11/06/2025 tarih ve E:2025/1326, K:2025/1454 sayılı kararının özeti:

Vergi Mahkemesi kararı usul ve hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

Vergi Dava Dairesi, bu gerekçeyle davalının istinaf istemini kesin olarak reddetmiştir.

C. Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin E:2024/1358 sayılı dosyasına konu yargılama süreci:

Dava konusu istemin özeti: Davacı tarafından nihai tüketicilere satışı yapılan araçların tip onay belgesinde cinsinin T3-Traktör olduğunun belirtilmesine karşın anılan araçların 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan ATV cinsi araç olduğunun tespit edilmesi üzerine 2020 yılının Eylül dönemi için resen tarh edilen özel tüketim vergisi ile verginin bir katı tutarında kesilen vergi ziyai cezasının kaldırılması istemiyle dava açılmıştır.

Bursa 3. Vergi Mahkemesinin 07/10/2024 tarih ve E:2024/284, K:2024/637 sayılı kararının özeti:

Olayda, davacı tarafından satışı gerçekleştirilen araçların Türkiye Noterler Birliğince traktör olarak tescil edildiğinin bildirildiği, Yeşilköy Gümrük Müdürlüğüne ATV araçlarına ait şasi numaraları belirtilerek söz konusu araçların hangi tarife pozisyonunda yer aldığının sorulmasına ilişkin yazıya Yeşilköy Gümrük Müdürlüğünce verilen cevap yazısında, bahse konu ATV araçlarına ilişkin herhangi bir işlem kaydına rastlanmadığının belirtildiği anlaşılmıştır.

Davalı idare tarafından söz konusu araçların hangi gerekçe ile traktör olmadığı hususunda herhangi bir açıklama yapılmaksızın araç görselleri üzerinden ve alıcının ifadesinden yola çıkarak araçların ATV olarak kabul edilmek suretiyle vergi ziyai cezalı özel

tüketim vergisi tarhiyatlarının yapıldığı görülmüştür.

Davacının yaptığı araç satışları üzerinden özel tüketim vergisi beyannamesi vermemesinin nedeninin idarelerin araçların cinsinin özel tüketim vergisinden muaf T3-Traktör olduğuna dair verdiği resmî belgeler ile bu kurumlara ait süregelen uygulamalar olduğu, bu duruma istinaden maliyet-kârlılık hesabını yapan, müşteri çevresini, sipariş adedini ve finansman ihtiyacını belirleyerek ticari planlamasını oluşturan davacının araçların özel tüketim vergisinden muaf olduğuna dair meşru bir beklentisinin oluştuğu anlaşılmaktadır.

Bu nedenle vergilendirme döneminde söz konusu araç satışlarının özel tüketim vergisine tabi olarak vergilendirilebileceğini düşünmesinin davacıdan beklenemeyeceği, bu hâliyle de söz konusu satışlardan kaynaklanan vergisel sorumluluğun davacı yönüyle öngörülebilir ve belirli olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, kamu idareleri tarafından verilen resmî belgeler ve gerçekleştirilen uygulamalar neticesinde sattığı araçların özel tüketim vergisine tabi olmadığı hususundaki beklentisi hukuken korunabilecek meşru bir düzeye ulaşan davacı adına özel tüketim vergisi beyan etmediğinden bahisle yapılan tarhiyatın hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu sonucuna ulaşıldığından dava konusu vergi ziyai cezalı tarhiyatın, kayıt ve tescile tabi ATV tipi araçların özel tüketim vergisi hesaplanmamasından kaynaklanan matraha isabet eden kısmında hukuka uygunluk görülmemiştir.

Mahkeme bu gerekçeyle, cezalı tarhiyatı kaldırmıştır.

Davalının istinaf istemini inceleyen Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesinin 24/01/2025 tarih ve E:2024/1358, K:2025/71 sayılı kararının özeti:

Vergi Mahkemesi kararı usul ve hukuka uygun olup kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

Vergi Dava Dairesi, bu gerekçeyle davalının istinaf istemini kesin olarak reddetmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE:

A. İLGİLİ MEVZUAT:

1. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şu şekildedir:

"1. (Değişik birinci cümle: 18/6/2014-6545/17 md.) Danıştay, bölge idare mahkemeleri ile idare ve vergi mahkemeleri, bakmakta oldukları davalara ait her türlü incelemeyi kendiliğinden yapar. Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler..."

2. 15/02/2017 tarih ve 29980 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi) (Seri No: 3)'nin ekinde "87.01-Traktörler (87.09 Pozisyonuna Giren Traktörler Hariç) (+)" başlıklı bölüm altında aşağıdaki açıklamaya yer verilmiştir:

"Bu pozisyon anlamında, traktör tabirinden, esas olarak diğer kara nakil vasıtalarını, cihaz veya yükleri çekmekte veya itmekte kullanılmak üzere imal olunan ve bu asli vazifesinin yanı sıra alet ve edevatı, gübre tohum vb. taşımaya mahsus tertibatı bulunan veya bulunmayan motorlu tekerlekli veya paletli kara vasıtaları anlaşılır..."

3. 30/12/2019 tarihli 30994 (2. mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Tarife Cetveli Açıklama Notları) (Seri No: 6)'nin ekinde 87.01 G.T.İ.P. numarasında sınıflandırılan traktörlerin anlatıldığı "Diğerleri" (8701.91.10 ila 8701.95.90) bölümünde şu ibareler yer almaktadır:

"Bu alt pozisyonlar, aşağıdaki özelliklere sahip, traktör olarak kullanılmak üzere tasarlanan "her tür arazi için dört tekerlekli taşıtları-ATV" da kapsar:

- iki ön tekerleğin döndürülmesiyle yönetilen ve motorlu araba tipi direksiyon sistemine (Ackerman prensibi) dayanan, tekerleğin döndürülmesini kontrol eden iki kulplu gidon;

- tüm tekerleklerde fren;

- otomatik debriyaj ve geri vites;

- zor arazide kullanılmak üzere özel olarak tasarlanmış ve bağlanan ekipmanı çekmek için düşük düzeyde yeterli güç verebilen bir motor;

- bir zincir ile değil şaftlarla tekerleklerle iletilen güç;

- engebeli araziler için uygun derin sırt desenine sahip lastikler;

- aracın kendi kuru ağırlığının iki katı veya daha fazlasını çekme ve itme kapasitesine sahip herhangi bir tür kuplaj cihazı, örneğin; çeki tertibatı;

- freni bulunmayan römorkun kendi kuru ağırlığının iki katını veya daha fazlasını çekme kapasitesi. Bu özellik, ATV'lerin çekme kapasitesini ve kuru ağırlığını (hiçbir sıvı, yolcu veya kargo dikkate alınmadan hesaplanan ağırlık) kilogram cinsinden tam olarak gösteren teknik doküman, kullanıcı el kitabı, üreticiden veya ulusal makamdan alınan sertifika ile kanıtlanabilir.

Yukarıda belirtilen tüm özellikleri karşılayan ve 8701 91 10 alt pozisyonuna ilişkin Açıklama Notlarına uygun olan araçlar tarım veya ormancılık traktörleri olarak sınıflandırılır. Aksi takdirde eşya 8701 91 90, 8701 92 90, 8701 93 90, 8701 94 90 ve 8701 95 90 alt pozisyonlarından birinde sınıflandırılır.

Yukarıda belirtilen tüm özellikleri karşılamayan, "her tür arazi için dört tekerlekli taşıtları-ATV" 8703 pozisyonunda sınıflandırılır..."

B. HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca

karar veren Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunca, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten sonra konu ile ilgili mevzuat incelenerek gereği görüldü:

Bölge İdare Mahkemesi Vergi Dava Dairelerince kesin olarak verilen kararlarda, nihai tüketicilere satışı yapılan araçların tip onay belgesinde cinsinin T3-Traktör olduğunun belirtilmesine karşın anılan araçların 87.03 G.T.İ.P. numarasında yer alan ATV cinsi araç olduğunun tespit edilmesi üzerine yapılan cezalı tarhiyatların iptali istemiyle dava açılmıştır.

Aykırlığın giderilmesi istemine konu kararlardan İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. Vergi Dava Dairesinin kararında, uyumsuzluğun esasını Gümrük Kanunu ve Gümrük Tarife Cetveli izahnamesinin ilgili hükümleri bağlamında inceleyen, anılan taşıtın özelliklerini değerlendirerek taşıtın gümrük tarife istatistik pozisyonundaki yerini belirleyen ve bu yönüyle dava konusu cezalı tarhiyatta hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşan Mahkeme kararına yöneltilen istinaf istemi reddedilmiştir. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesinin kararında, tarhiyatın dayanağı vergi inceleme raporunun Vergi Usul Kanunu'nun ilgili kuralları bağlamında yeterli bir incelemeye dayanıp dayanmadığını değerlendirerek cezalı tarhiyatın hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşan Mahkeme kararına yöneltilen istinaf istemi reddedilmiştir. Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesi kararında ise kamu idareleri tarafından verilen resmî belgeler ve gerçekleştirilen uygulamalar neticesinde sattığı araçların özel tüketim vergisine tabi olmadığı hususundaki beklentisi hukuken korunabilecek meşru bir düzeye ulaşan davacı adına özel tüketim vergisi beyan etmediğinden bahisle yapılan tarhiyatın hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşan Mahkeme kararına yöneltilen istinaf istemi reddedilmiştir.

Bahse konu uyumsuzlukların incelenmesinden, her dosya kapsamında farklı marka, model ve özellikle araçların yer aldığı, cezalı tarhiyatlara dayanak inceleme raporlarının farklı mükellefler hakkında farklı dönemlere ilişkin olarak düzenlendiği tespit edilmiştir. Bu yönlerden farklılıklar barındıran bahse konu uyumsuzluklarda, yargı mercilerince hukuka uygunluk denetiminde ulaşılan sonuçlar dikkate alındığında, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun, işbu aykırılığın giderilmesi isteminin sonuca bağlanması hususunda yapacağı değerlendirme açısından, aykırılığın, uyumsuzlukların incelenmesi yönteminde olduğu ve değerlendirmenin hukuki uyumsuzluğun bu boyutuyla sınırlı tutulması gerektiği neticesine varılmış olup, bu bağlamda, Kurulun bu kararı uyumsuzluklara konu araçların hangi G.T.İ.P. numarasında yer aldığı hususunda bir değerlendirme içermemektedir.

Resen araştırma ilkesine istinaden, idari yargı mercilerinin, uyumsuzluk konusu olayın hukuki niteliğini belirlemek, uygulanacak hukuk kuralını belirlemek ve sonuçta hukuki çözüme ulaşmak yönlerinden tam bir yetkiye sahip oldukları, aynı zamanda olayın maddi yönünün belirleme noktasında da her türlü inceleme ve araştırmayı da kendiliklerinden yapabilecekleri, tarafların hiç değinmedikleri olayları ve maddi unsurları araştırmaya yönelebilecekleri; iddia ve savunmalarda ortaya konulan maddi olayın gerçek niteliğinin saptanması için tarafların iddia ve savunmaları ile yetinmeyerek söz konusu hususların

gerçeğe uygun olup olmadığını, bilirkişi incelemesine başvurulması da dahil olmak üzere maddi delil ve bulguları toplamak ve uyuşmazlığın çözümü için gerekli her türlü inceleme, bilgi edinme ve araştırma yollarını tüketmekle yükümlü oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Uyuşmazlıklarda vergi inceleme raporlarına konu olan araçların özel tüketim vergisine tabi olduğu hâlde, mükellefler tarafından özel tüketim vergisi hesaplanmadan satışlarının yapıldığı ve beyanname verilmediği yolundaki tespitlerden hareketle cezalı tarhiyat önerildiği görülmektedir.

Dolayısıyla bu uyuşmazlıkların çözümü, öncelikle vergi inceleme raporlarında bahsi geçen araçların hangi G.T.İ.P. numarasında sınıflandırılması gerektiğinin tespit edilmesine bağlıdır.

15/02/2017 tarih ve 29980 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi) (Seri No: 3'nin ekinde "87.01-Traktörler (87.09 Pozisyonuna Giren Traktörler Hariç) (+)" başlıklı bölüm altında, bu pozisyon anlamında traktör tabirinin, esas olarak diğer kara nakil vasıtalarını, cihaz veya yükleri çekmekte veya itmekte kullanılmak üzere imal olunan ve bu asli vazifesinin yanı sıra alet ve edevatı, gübre, tohum vb. taşımaya mahsus tertibatı bulunan veya bulunmayan motorlu tekerlekli veya paletli kara vasıtalarını ifade ettiği açıklanmış; 30/12/2019 tarihli 30994 (2. mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Tarife Cetveli Açıklama Notları) (Seri No: 6'nin ekinde 87.01 G.T.İ.P. numarasında sınıflandırılan traktörlerin anlatıldığı "Diğerleri" (8701.91.10-8701.95.90) bölümünde belirtilen sekiz adet özelliğin tamamını karşılamayan "her tür arazi için dört tekerlekli taşıtları-ATV"nin ise 87.03 pozisyonunda sınıflandırılacağı belirtilmiştir.

Uyuşmazlıklara konu olaylarda, vergi inceleme raporlarında yer alan tespitler ile 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve ve Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi ile Gümrük Tarife Cetveli Açıklama Notları göz önünde bulundurularak, yargı mercileri tarafından, 2577 sayılı Kanun'un 20. maddesinde öngörülen inceleme yetkisi kullanılmak ve bu bağlamda gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle araçların hangi gümrük tarife istatistik pozisyonunda sınıflandırılması gerektiği tespit edildikten sonra, tarhiyatın hukuka uygunluğunun denetlenmesi gerekmektedir.

V. SONUÇ:

Açıklanan hukuksal nedenler ve gerekçeyle aykırılığın, özel tüketim vergisi hesaplanmadan nihai tüketicilere satışı yapılan ATV cinsi araçların, hangi gümrük tarife istatistik pozisyonunda sınıflandırılması icap ettiğinin mahkemeye, Gümrük Tarife Cetveli İzahnamesi ve Gümrük Tarife Cetveli Açıklama Notları değerlendirilmek ve gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle tespit edildikten sonra cezalı tarhiyatın hukuka uygunluğunun denetlenmesi gerektiği yönünde giderilmesine, 10/06/2026 tarihinde oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.

**KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA
KURUMU KARARLARI**

2 Haziran 2026 SALI

Resmî Gazete

Sayı : 33268

KURUL KARARI

Kişisel Verileri Koruma Kurumundan:**Mesai Takibi Amacıyla Biyometrik Veri İşlenmesi Hakkında İlke Kararı****Karar No: 2026/921****Karar Tarihi: 29/04/2026**

Kişisel Verileri Koruma Kurumuna (**Kurum**) intikal eden ihbar ve şikâyetlerde en çok karşılaşılan hususlardan biri de çalışan devam takibini dijitalleştirme ve güvenliği artırma amacıyla kurum ve kuruluşların giderek artan ölçüde biyometrik tanımlama sistemlerine yönelmesidir.

Biyometrik tanımlama sistemleri (parmak izi, yüz tanıma, iris ve retina taraması gibi) hızlı, doğru ve manipülasyona dirençli özellikleriyle cazip görünse de kişisel verilerin korunması hukuku bağlamında son derece hassas bir alanı oluşturmaktadır. Özellikle işçi-işveren ilişkisinde mevcut olan yapısal güç dengesizliği, açık rızanın özgür iradeye dayanıp dayanmadığı hususunda ciddi tereddütler doğurmaktadır. Bu nedenle biyometrik veri işleme faaliyetlerinin, **yalnızca hukuki sebebe değil aynı zamanda ölçülülük, gereklilik ve veri minimizasyonu ilkelerine de uygun olması gerekmektedir.**

Bu doğrultuda, mesai takibi amacıyla biyometrik veri işlenmesi hususunda kamuoyunun bilgilendirilmesi ve konuya ilişkin olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulu (**Kurul**) tarafından İlke Kararı alınması gereği hasıl olmuştur.

Bu çerçevede, konu ile alakalı mevzuat hükümlerine bakıldığında;

- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (**Kanun**) "Özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları" başlıklı 6'ncı maddesinde düzenleme altına alınan özel nitelikli kişisel veri kategorileri yasa koyucu tarafından sınırlı sayma yoluyla belirlenmiş olup kıyas yoluyla genişletilebilmeleri mümkün değildir. Bunlar; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileridir.
- Kanun kapsamında özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilen biyometrik veri kavramına ilişkin olarak ulusal mevzuatta kapsamlı bir tanım yer almamakla birlikte 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (ff) bendinde biyometrik veri, "*Elektronik sistemler aracılığı ile kimlik tespit ve kimlik*

doğrulama işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla alınan parmak izi, damar izi ve el ayasından elde edilen kişiye özgü verileri” olarak tanımlanmıştır.

- 25.05.2018 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü’nde (GDPR) ise biyometrik verinin; *“yüz görüntüleri veya daktiloskopik veriler gibi bir gerçek kişinin özgün bir şekilde teşhis edilmesini sağlayan veya teyit eden fiziksel, fizyolojik veya davranışsal özelliklerine ilişkin olarak spesifik teknik işlemeden kaynaklanan kişisel veriler”* olarak tanımlandığı görülmektedir.

Bu kapsamda kişiye ait parmak izi, retina/iris verisi fizyolojik; yüz ve el geometrisi fiziksel (fizyolojik özelliklerden farklı olarak gözle görülebilir nitelikte olan); ses tınısı, imza dinamikleri ve klavye kullanım alışkanlıkları davranışsal biyometrik verilere örnek gösterilebilmektedir.

Söz konusu biyometrik verilerin hassas nitelikte ve geri döndürülemez bir yapıya sahip olması (ele geçirilmeleri hâlinde değiştirilmelerinin veya geri alınmalarının mümkün olmaması) nedeniyle, Kanun’un gerekçe metninde de belirtildiği üzere, bu verilerin öğrenilmesi durumunda ilgili kişilerin mağduriyetine yol açılması ihtimali bulunduğundan korunmaları büyük önem taşımaktadır.

- Kanun’un “Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları” başlıklı 6’ncı maddesinin üçüncü fıkrasında özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğu ancak bu kişisel verilerin işlenmesinin anılan fıkrada sayılan *a)İlgili kişinin açık rızasının olması, b)Kanunlarda açıkça öngörülmesi, c)Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, ç)İlgili kişinin alenileştirdiği kişisel verilere ilişkin ve alenileştirme iradesine uygun olması, d)Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması, e)Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması, f)İstihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması, g)Siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması* hallerinden birinin varlığı halinde mümkün olduğu hükme bağlanmıştır. Ayrıca özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde Kurulun 31/01/2018 tarihli ve 2018/10 sayılı kararı ile belirlenen “Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler”in de alınması gerekmektedir.

Bununla birlikte,

- 4857 sayılı İş Kanunu'nun 63'üncü maddesinde genel çalışma süresine ilişkin düzenleme yapılmış olup mezkûr Kanun'un 67'nci maddesinde günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatleri ile dinlenme saatlerinin işyerlerinde işçilere duyurulacağı düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun'un 75'inci maddesinde ise işverenin her işçi için bir özlük dosyası düzenleyeceği ve bu dosyada işçiye ilişkin kanunen tutulması gereken belge ve kayıtları saklayacağı belirtilmiştir. Buna ek olarak; 06.04.2004 tarihli ve 25425 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İş Kanunu'na İlişkin Çalışma Süreleri Yönetmeliği'nin 9'uncu maddesinde işverenin, işçilerin çalışma sürelerini uygun araçlarla belgelemek zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu düzenlemeler ile işverenin çalışma sürelerini takip etmesi ve belgelemesi yönünden hukuki çerçeve çizilmiş olmakla birlikte takibin biyometrik tanımlama sistemleriyle yapılmasını öngören açık kanuni bir düzenleme bulunmadığından mesai takibinin biyometrik verilerin işlenmesi yoluyla gerçekleştirilmesi hukuka aykırılık teşkil edebilecektir.

Bu çerçevede, mesai takibi amacıyla biyometrik veri işlenmesi faaliyetlerinde Kanun'un 6'ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (b), (c), (ç), (d), (e), (f) ve (g) bentlerinde yer alan işleme şartlarından herhangi birinin uygulama alanı bulmaması nedeniyle, uygulamada söz konusu faaliyetlerin (a) bendinde yer alan açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesinin tercih edildiği görülmektedir.

- Kanun'un 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca açık rıza; "*Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı*" ifade etmektedir.

Bu kapsamda, kişisel veri işleme faaliyetinin ilgili kişilerin açık rızasına dayalı olarak gerçekleştirileceği hallerde; rızanın belirli bir konuya ilişkin olması, bilgilendirmeye dayanması ve özgür iradeyle açıklanması gerekmektedir.

Bu çerçevede; tarafların eşit konumda olmadığı, taraflardan birinin diğeri üzerinde etkili olduğu veya taraflar arasında güç dengesizliğinin bulunduğu istihdam ilişkilerinde çalışana rıza göstermeme veya rızasını geri çekme imkânının etkin bir biçimde sunulmaması ya da rıza göstermemenin çalışan açısından muhtemel olumsuzluklar doğurabilmesi durumunda çalışanın gerçek bir seçeneğe sahip olduğu söylenemeyeceğinden rızanın özgür iradeye dayandığından da söz etmek mümkün olmayacaktır.

Ayrıca rızanın geri alınabilmesi, biyometrik tanımlama sistemlerinin sürekliliğini ve uygulanabilirliğini zedeleyeceğinden biyometrik verilerin mesai takibi amacıyla yalnızca açık rıza şartına dayanılarak işlenmesi de kural olarak yeterli bir hukuki zemin oluşturmayacaktır.

- Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 10/03/2022 tarihli Kararında, parmak izi kayıt sistemi ile mesai takibi yapılması hususunda yapılan 2018/11988 numaralı başvuru hakkında; Anayasa'nın 20'nci maddesine göre kişisel verilerin "ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla" işlenebileceğinin açık olduğu, 6698 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde de kanun koyucunun tahdidi olarak saydığı özel nitelikli kişisel verileri işlemeyi önemine binaen daha katı kurallara bağladığı

belirtilmiştir. Karara konu olayda Belediye Başkanlığı (İdare) bünyesinde devlet memuru olarak çalışan başvuru, işyerinde parmak izi sistemi ile mesai takibine başlanması üzerine anılan idari işlemin iptali talebiyle dava açmış olup Bölge İdare Mahkemesinin idarenin parmak izi kayıt sistemi ile mesai takibi yapmasında hukuka aykırılık bulunmadığına karar vermesi üzerine konuyu Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru kapsamında taşıyarak parmak izi kayıt sistemi ile mesai takibi yapılması nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda mesai takibi amacıyla özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi ve bu bağlamda biyometrik veri temelli takip sistemlerinin kullanılmasına dair temel esasları ve ilkeleri belirleyen bir düzenleme bulunmadığından başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı gerekçesiyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bununla birlikte,

- Kanun'un "Genel ilkeler" başlıklı 4'üncü maddesinde, kişisel verilerin ancak bu Kanun'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebileceği ve kişisel verilerin işlenmesinde "*a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma. b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma. c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme. ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma. d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.*" şeklinde sayılan ilkelere uyulmasının zorunlu olduğu düzenlenmiş olup kişisel verilerin işlenmesinde her hâl ve şartta söz konusu genel ilkelere uyulması hukuki bir gerekliliktir.

Bu çerçevede, mesai takibinde biyometrik veri işlenmesi faaliyetinin yöntemin amaca uygunluğu (işlendikleri amaçla bağlantılı olma), alternatif yöntemlerin tüketilip tüketilmediği (işlendikleri amaçla sınırlı olma) ve müdahalenin boyutu (işlendikleri amaçla ölçülü olma) açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmekte olup bu kriterleri karşılamayan bir uygulama, ilgili kişinin açık rızası bulunsu dahi hukuka aykırı kabul edilecektir.

İşlendikleri amaçla bağlantılı ve sınırlı olma ilkesi, kişisel veri işleme faaliyetinin, amacı gerçekleştirmeye yönelik en az müdahaleci yöntem olmasını gerektirir. Mesai takibi bakımından değerlendirildiğinde; uygulamada şifreli kart veya PIN tabanlı sistemler, geleneksel imza ve kâğıt bazlı devam çizelgeleri, RFID/NFC kimlik kartları ya da denetçi gözetiminde elle giriş gibi alternatif yöntemlerin mevcut olduğu görülmektedir. Bu alternatiflerin varlığı, biyometrik veri işlemenin zorunlu olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Ölçülülük değerlendirmesi ise müdahalenin yoğunluğu ile ulaşılmak istenen meşru amaç arasında makul bir denge bulunup bulunmadığını sorgulamaktadır. Bu kapsamda mesai takibi, sınırlı bir idari amaç olup bu denli yoğun bir veri işleme müdahalesini haklı kılmak bakımından çoğu durumda yetersiz kalmaktadır. Bunun yanı sıra, söz konusu kişisel verilerin başka kişisel veri işleme faaliyetleriyle birleştirilerek farklı amaçlarla kullanılabilme veya kötüye kullanılma ihtimali de dikkate alındığında, mesai takibi amacıyla biyometrik veri işlenmesi ölçülülük ilkesinin ihlali anlamına gelecektir.

- Danıştay 12'nci Daire Başkanlığının 2021/3870 Esas ve 2023/2548 Sayılı Kararına konu olayda davacı Sendika tarafından, davalı Teşekkül'ün mesai takibinde uygulanacak avuç içi damar okuyucu tanımlamasının yapılması ve sisteme kaydının oluşturularak kullanılmasına ilişkin işleminin iptali istenilmiştir. Danıştay tarafından Karara ilişkin yapılan hukuki değerlendirmede; 6698 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde, kişisel verilerin işlenmesinde, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine uyulmasının zorunlu olduğuna; Kanun'un 6'ncı maddesinde ise, özel nitelikli kişisel veriler tahdidî olarak sayılarak bu verilerin işlenmesinin genel nitelikli verilere göre daha sıkı koşullara bağlandığına yer verilmiştir. Temyizen incelenen söz konusu Karar hakkında Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 2024/225 Esas ve 2024/2625 Sayılı Kararı ile, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun mesai takibi için özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin gerekliliği konusunda 6698 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde yer alan ilkelere hareketle bir değerlendirme yaptığı, buna göre, anılan Kurul'un 01/12/2020 tarih ve 2020/915 sayılı kararı ile, Kanun'un "Genel İlkeler" başlıklı 4'üncü maddesinde yer alan ilkelere, "işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma" ilkesi çerçevesinde özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyetinde amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan veya ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasının gerektiğine vurgu yapılarak Danıştay 12'nci Daire Başkanlığının 2021/3870 Esas ve 2023/2548 Sayılı Kararının hukuka uygun olduğuna karar vermiştir.

Sonuç olarak,

- Mevzuatta, çalışma sürelerinin takibine ilişkin hükümler bulunmakla birlikte takibin ne şekilde gerçekleştirileceğine ya da takibin biyometrik veri işlenmesi suretiyle yapılması gerektiğine dair açık hüküm bulunmadığı dikkate alındığında mevcut durumda biyometrik veri işlenmesi faaliyetinin kanunlarda açıkça öngörülme şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesinin kabul edilemeyeceği,
- Dolayısıyla, mesai takibi amacıyla biyometrik veri işlenmesi faaliyetlerinde Kanun'un 6'ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (b), (c), (ç), (d), (e), (f) ve (g) bentlerinde yer alan işleme şartlarından herhangi birinin uygulama alanı bulmaması nedeniyle söz konusu faaliyetlerin (a) bendinde yer alan açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesinin tercih edildiği ancak işçi-işveren ilişkisindeki güç dengesizliği sebebiyle açık rızanın özgür iradeye dayanıp dayanmadığı hususunda tereddüt bulunduğu ve bu yönüyle tek başına yeterli bir hukuki zemin oluşturmadığı,
- Ölçülülük ilkesinin kişisel veri işleme faaliyetlerinin değerlendirilmesinde önemli bir kriter olduğu ve alternatif, daha az müdahaleci yöntemlerin varlığı karşısında ilgili kişilerin açık rızası bulunsu dahi mesai takibi amacıyla biyometrik veri işlenmesinin Kanun'un 4'üncü maddesinde yer alan genel ilkeler kapsamında ölçülülük kriterini sağlamayacağı

değerlendirilmiş olup bu itibarla, mesai takibi amacıyla biyometrik veri işlenmesinin Kanun'un 6'ncı maddesinde yer alan işleme şartlarından herhangi birine dayanılmaksızın gerçekleştirildiği, geçerli bir açık rıza bulunsu dahi söz konusu işleme faaliyetinin Kanun'un

4'üncü maddesinde yer alan genel ilkeler kapsamında ölçülülük kriterini sağlamayacağı, bu nedenle mesai takibinin biyometrik tanımlama sistemleri yerine şifreli kart veya PIN tabanlı sistemler, geleneksel imza ve kâğıt bazlı devam çizelgeleri, RFID/NFC kimlik kartları ya da denetçi gözetiminde elle giriş gibi alternatif yollar ile sağlanması gerektiği hususları kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Bilindiği üzere, Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrası "*Veri sorumlusu; a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır.*" hükmünü, Kanun'un 15'inci maddesinin altıncı fıkrası "*Şikâyet üzerine veya resen yapılan inceleme sonucunda, ihlalin yaygın olduğunun tespit edilmesi hâlinde Kurul, bu konuda ilke kararı alır ve bu kararı yayımlar*" hükmünü amirdir.

Bu çerçevede yukarıda belirtilen hususların, Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesini teminen veri sorumluları tarafından alınması gereken idari ve teknik tedbirlerden olduğu ve belirtilen hususlara uygun hareket edilmediğinin tespiti halinde ilgili veri sorumluları hakkında Kanun'un 18'inci maddesi hükümleri gereği işlem tesis edileceği hususunda kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bu kapsamda mesai takibi amacıyla biyometrik veri işlenmesi hususunda Kanun'un 15'inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca İlke Kararı alınmasına, söz konusu İlke Kararının Karar ekinde yer alan şekilde Resmi Gazete'de ve Kurumun internet sitesinde yayımlanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

1 Temmuz 2026 ÇARŞAMBA

Resmî Gazete

Sayı : 33297

KURUL KARARI**Kişisel Verileri Koruma Kurumundan:****Kaza Mağdurlarının Kişisel Verilerinin İşlenmesine İlişkin İlke Kararı****Karar No: 2026/1095****Karar Tarihi: 20/05/2026**

Hasar danışmanlık şirketi ya da benzer isimlerle faaliyet gösteren kuruluşların temsilcileri, avukatlar yahut kendilerini avukat olarak tanıtan ancak baro levhası sorgulaması yapıldığında avukat olmadığı tespit edilen kişiler tarafından iş kazaları, trafik kazaları veya benzeri olumsuz olayların mağdurlarıyla istekleri dışında iletişime geçildiği yönünde muhtelif sayıda şikâyet ve ihbar Kişisel Verileri Koruma Kurumuna (**Kurum**) intikal etmiştir. Bu kapsamda, iletişime geçilen kişilere vekalet vermeleri halinde tazminat alacağı vaat edilerek gerekli başvuruların yapılabileceğinin belirtildiği; mağdurlar tarafından kendilerine ve kazaya ilişkin bilgilerin nasıl elde edildiği hususunda yöneltilen sorulara ise tatmin edici bir cevap verilemediği ifade edilmektedir. Mağdurlarla yapılan görüşmeler sonrasında kimi durumlarda ısrarlı arama ve hak kaybı yaşanabileceğine ilişkin korkutmalar neticesinde vekâletname alındığı kimi durumlarda ise herhangi bir bilginin ya da talimatın verilmemesine karşın mağdurlar adına iş ve işlemler gerçekleştirildiği görülmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu (**Kurul**) tarafından yapılan incelemeler neticesinde mağdurlara ilişkin kimlik, iletişim bilgileri ile diğer kişisel verilerin yer aldığı kaza tutanakları gibi dokümanlara yukarıda belirtilen kişiler tarafından kaza sonrası süreçte farklı kanallar üzerinden erişilebildiği anlaşılmıştır. Söz konusu hukuka aykırı kişisel veri erişim ve müteakip işleme faaliyetlerinin yaygınlığı sebebiyle Kurul tarafından İlke Kararı alınması gereği hasıl olmuştur.

Bilindiği üzere, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2'nci maddesinde avukatlığın amacı düzenlenmiş; 35'inci maddesinde yalnız avukatlar tarafından yapılabilecek işler belirtilmiş; 48'inci maddesinde aracılık yasağı ve buna ilişkin cezai yaptırımlar öngörülmüş; 55'inci maddesinde reklam yasağına yer verilmiş; 63'üncü maddesinde ise yetkisiz avukatlık faaliyeti ve buna bağlanan yaptırımlar düzenlenmiştir. Ayrıca Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Kanunu Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesinde yalnız avukatların yapabileceği işler hüküm altına alınmış, Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları'nın 8'inci maddesinde ise avukatların, kendine iş elde etme niteliğindeki her davranıştan çekineceği düzenlenmiştir.

Öte yandan, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun (5684 sayılı Kanun) Ek Madde 6 hükmü ile sigortacılık yapan kurum veya kuruluşlardan ya da hesaptan talep edilecek tazminat alacağının kimlerden talep edilebileceği düzenlenmiş, tazminat alacağının sadece hak sahibine ya da avukatına ödenebileceği ve bu alacağın kimseye devredilemeyeceği hüküm altına alınmış ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu Ek 6'ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Genelgenin 7'nci maddesinde ise aksine her türlü sözleşme veya işlemin, 5684 sayılı Kanun'a aykırı ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu uyarınca kesin olarak hükümsüz olduğu düzenleme altına alınmıştır.

Bu çerçevede, 5684 sayılı Kanun'dan kaynaklanan tazminat alacaklarının ancak 5684 sayılı Kanun'un Ek Madde 6 düzenlemesinde hüküm altına alınan kişilerce takip edilebileceği açık olup, bu alacakların başka kişi, kurum ya da kuruluşlara devrinin de mümkün olmadığı, bu bakımdan Kurumumuza intikal eden ihbarlar kapsamında hasar danışmanlık şirketi ya da benzer isimlerle faaliyet gösteren oluşumların, yukarıda yer verilen düzenlemeler uyarınca, ancak doğrudan ya da dolaylı olarak avukatlar eliyle faaliyet gösterebileceği, aksi bir durumun yukarıda belirtilen ilgili mevzuat düzenlemelerini ihlal edebileceği ve ayrıca 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 136'ncı maddesinde düzenlenmiş olan *“Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme”* suçunun 137'nci maddesinde düzenlenen nitelikli haline vücut verebileceği göz önüne alındığında, 1136 ve 5684 sayılı Kanun hükümlerine aykırı şekilde kişisel verilerin işlenmesinin söz konusu olduğu faaliyetler bakımından konunun suç teşkil edebileceği dikkate alınarak Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunulabileceği, idari yönden ise konunun ilgili Bakanlıklara ve baro başkanlıklarına intikal ettirilebileceği değerlendirilmektedir.

Ek olarak, sigortacılık sektörü içerisinde farklı kanallarda işlenmekte olan kişisel verilere hukuka aykırı şekilde erişim sağlayan ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (6698 sayılı Kanun) hükümleri uyarınca işleme faaliyetinde bulunan hasar danışmanlık şirketleri ile kendilerine verilen yetki sınırları dışına çıkan eksperlerin/ekspertiz şirketlerinin/avukatların/avukatlık ortaklıklarının herhangi bir işleme şartına dayanmadan kişisel veri işleme faaliyetinde bulunması ve veri sorumlusu sıfatının ortaya konulabilmesi durumunda, ilgili kişilerce Kanun'un 13'üncü maddesi ve devamında düzenlenen usul takip edilerek Kurul'a şikayette bulunulabilecektir.

Diğer taraftan, sigorta eksperlerinin kişisel veri işleme faaliyetleri; 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ve ikincil mevzuat çerçevesinde, hasar tespiti, raporlama ve tazminat süreçlerinin yürütülmesi gibi yasal görevlerin ifasıyla sınırlı ve bu faaliyetlerle doğrudan bağlantılıdır. Sigorta eksperleri, görevlerini yerine getirirken 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda belirtilen *“kanunlarda açıkça öngörülmeye”*; *“veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması”*; ya da *“bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan ilgili olması”* işleme şartlarına dayanarak kişisel veri işleyebilmektedir.

Bu kapsamda sigorta eksperlerinin, kendilerine tevdi edilen kişisel verileri yalnızca görevleri dahilinde kullanmaları, yetkisiz üçüncü kişilerle paylaşmamaları, veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri almaları ve mesleki sır saklama yükümlülüğüne riayet etmeleri zorunludur.

Yasal çerçeve ve mevzuat sınırlarının dışına çıkılarak gerçekleştirilen; hukuka aykırı kişisel veri işleme faaliyetleri 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamındaki idari sorumlulukların yanı sıra, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddeleri uyarınca cezai sorumluluk doğurabilecektir.

İş kazaları, trafik kazaları veya benzeri olumsuz olaylar sonrasındaki süreçlerde Kanun'un 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı maddeleri kapsamında kaza sonrası adli ve/veya idari soruşturmaların yapılması, mağdurların tedavi edilmesi ve kazaya konu araçların onarımı gibi süreçlerin yürütülebilmesi adına mağdurlara ilişkin kişisel veriler işlenebilecektir. Ancak görevleri ve faaliyet alanları gereği mağdurlara ilişkin kişisel verileri işleyen veri sorumlularının yukarıda belirtilen hukuki çerçeveye riayet etmesi gerekmekte olup bu kişisel veriler ancak kaza sonrası süreçlerin yönetimi amacıyla işlemeye konu edilebilecektir.

Bununla birlikte, Kanun'un "*Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler*" başlıklı 12'nci maddesinin birinci fıkrasında;

"(1) Veri sorumlusu;

- a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek,*
- b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek,*
- c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak,*

amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır."

düzenlemesine yer verilmiştir. Mezkûr hüküm uyarınca veri sorumluları, organizasyon yapılarını, faaliyet alanlarını, elde ettikleri kişisel verilerin niteliğini ve bu verilerin işlenmesi bağlamında temel hak ve özgürlüklere yönelik olarak ortaya çıkabilecek riskleri göz önünde bulundurarak kişisel verilerin güvenliğini sağlamak adına gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Ayrıca belirtmek gerekir ki Kanun'un 12'nci maddesinin dördüncü fıkrasında veri sorumlusu bünyesinde kişisel veri işleme faaliyetlerini yürüten kişilerin öğrendikleri kişisel verileri Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamayacağı, işleme amacı dışında kullanamayacağı ve bu yükümlülüğün görevden ayrılımlarından sonra da devam edeceği hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte, sağlık hizmetlerinin sunumu, sigortacılık ve avukatlık başta olmak üzere farklı iş alanlarında çalışan kişiler, mevzuatta ayrıca ve özel olarak düzenlenmiş mesleki sır saklama yükümlülüklerine de tabi tutulmuştur. Aynı doğrultuda veri sorumlularının, faaliyetleri kapsamında elde edilen kişisel verilerin kendi organizasyonları içerisinde yer alan kişiler tarafından amacı dışında kullanılmaması ve hukuka aykırı bir biçimde başka kişi, kurum ve kuruluşlara aktarılmaması için gerekli tedbirleri alması önem arz etmektedir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında;

- Sigortacılık sektörü içerisinde farklı kanallarda işlenmekte olan kişisel verilere hukuka aykırı şekilde erişim sağlayan ve 6698 sayılı Kanun hükümleri uyarınca işleme faaliyetinde bulunan hasar danışmanlık şirketleri ile kendilerine verilen yetki sınırları dışına çıkan eksperlerin/ekspertiz şirketlerinin/avukatların/avukatlık ortaklıklarının herhangi bir işleme şartına dayanmadan kişisel veri işleme faaliyetinde bulunması ve veri sorumlusu sıfatının ortaya konulabilmesi durumunda ilgili kişilerce Kanun'un 13'üncü maddesi ve devamında düzenlenen usul takip edilerek Kurula şikayette bulunulabileceği,
 - Sigorta eksperlerinin sigortacılık mevzuatının kendilerine yüklediği yasal görev doğrultusunda kişisel veri işleme faaliyetinde bulunabileceği, bununla birlikte görevleri gereği işledikleri kişisel verileri yetkisiz üçüncü kişilere aktarmaları hâlinde Kanun'a aykırılığın söz konusu olacağı, sigorta eksperlerinin Kanun'da öngörülen işleme şartlarına dayanmaksızın gerçekleştireceği kişisel veri işleme faaliyetlerinin 5237 sayılı Kanun'un 136'ncı maddesinde öngörülen kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme suçuna vücut verebileceği,
 - Faaliyetleri çerçevesinde kaza mağdurlarına ilişkin kişisel verileri uhdesinde bulunduran/işleyen veri sorumluları tarafından çalışanlarına yönelik kişisel verilerin korunması konusunda eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ile kişisel verilere erişime ilişkin asgari yetki prensibi çerçevesinde yetki sınırlaması, rol tabanlı erişim kontrolleri ve takip mekanizmalarının kurulması başta olmak üzere Kanun'un 12'nci maddesi uyarınca kişisel verilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli her türlü teknik ve idari tedbirlerin alınması gerektiği,
 - Bahse konu önlemleri almayarak, Kanun hükümlerine aykırı şekilde bu uygulamaya devam eden ve bu İlke Kararında belirtilen hususlara uygun hareket etmediği tespit edilen veri sorumluları hakkında Kanun'un 18'inci maddesi hükümleri çerçevesinde işlem tesis edileceği
- hususunda kamuoyunun bilgilendirilmesine ve Kanun'un 15'inci maddesinin altıncı fıkrası hükmü uyarınca alınan bu İlke Kararının Resmi Gazete'de ve Kurumun internet sitesinde yayımlanmasına oy birliği ile karar verilmiştir.

28 Temmuz 2026 SALI

Resmî Gazete

Sayı : 33323

KURUL KARARIKişisel Verileri Koruma Kurumundan:**Kamu Tüzel Kişiliğini Haiz Veri Sorumluları Tarafından
Kişisel Verilerin İnternet Ortamında Paylaşılması Hakkında İlke Kararı****Karar No: 2026/1301****Karar Tarihi: 01/07/2026**

Bilindiği üzere 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun ("**6698 sayılı Kanun**") 15'inci maddesinin altıncı fıkrası "*Şikâyet üzerine veya resen yapılan inceleme sonucunda, ihlalin yaygın olduğunun tespit edilmesi hâlinde Kurul, bu konuda ilke kararı alır ve bu kararı yayımlar.*" hükmünü amirdir. Öte yandan 6698 sayılı Kanun'un Kişisel Verileri Koruma Kurulunun ("**Kurul**") görev ve yetkilerini düzenleyen 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (e), (f) ve (g) bentlerinde sırasıyla Kurulun görev alanı ile Kurumun işleyişine ilişkin konularda, veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri belirlemek amacıyla ve veri sorumlusu ve temsilcisinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleyici işlem yapma yetkisi düzenlenmiştir.

Kamu kurum kuruluşları ve kamu tüzel kişiliğini haiz diğer muhtelif veri sorumluları (belediyeler, il özel idareleri, üniversiteler vb.) tarafından internet ortamında paylaşılan kişisel verilere ilişkin olarak Kurul tarafından aşağıdaki tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

6698 sayılı Kanun'un 1'inci maddesine göre Kanun'un amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.

6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, "kişisel veri", "*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*", "Kişisel verilerin işlenmesi", "*Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*" olarak tanımlanmıştır.

Özel nitelikli kişisel veriler ise, 6698 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasında, "*Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları,*

kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri” olarak sayılmıştır.

Kişisel verilerin işlenmesi, geniş kapsamlı bir kavram olup kişisel verilerin ilk elde edilmesinden başlayarak imha edilmesine kadar olan süreçte kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü faaliyet, 6698 sayılı Kanun kapsamında kişisel verilerin işlenmesi olarak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda, kişisel veri ihtiva eden belgelerin internet ortamında yayımlanmak suretiyle duyurulması durumunda; kişisel verilerin açıklanması ve ayrıca bu yolla kişisel verilerin üçüncü taraflarca elde edilebilir hale getirilmesi sonucu doğduğundan, internet ortamında yayımlanan belgelerin kişisel veri ihtiva etmesi hali, bir kişisel veri işleme faaliyetinin varlığına işaret etmektedir.

Kurul tarafından yapılan tespitler göstermektedir ki, kamu tüzel kişiliğini haiz veri sorumluları tarafından kendi görev ve yetki alanlarında yürütülen faaliyetler kapsamında internet sitelerinde yayımlanan muhtelif belgelerde ad, soyadı, anne adı, baba adı, yaş, T.C. kimlik numarası, adres, cep telefonu numarası, doğum yeri, meslek, uzmanlık alanı, görev yeri, unvan/statü, hizmet yılı, sicil numarası, çalışılan birim, askerlik durum bilgisi, öğrenim durumu, kamu kurumlarınca gerçekleştirilen kuralara konu olan taşınmaz bilgileri (ada/parsel vb.), çeşitli sınavlar kapsamında işlenen başvuru numarası, KPSS puanı, kabul/ret ya da başarı/başarısızlık durumuna ilişkin bilgi, mezun olunan okullara ilişkin bilgi, girilen sınava ilişkin doğru/yanlış/net sayısı/başarı puanı gibi bilgiler, başvuru yapılan pozisyon, aday numarası, öğrenci numarası, sınava girememe/kabul edilmeme nedeni, sınava katılım durum bilgisi, asil-yedek bilgisi, eksik evrak bilgisi, eski hükümlü olma durumu ve benzeri kişisel verilere yer verilebilmektedir.

Kamu tüzel kişiliğini haiz veri sorumluları tarafından internet ortamında kişisel verilerin paylaşılması suretiyle kişisel veri işleme faaliyeti gerçekleştirilecek olması durumunda, 6698 sayılı Kanun hükümleri ve ikincil mevzuata uyumun sağlanması gerekmektedir.

Söz konusu uyumun sağlanmasını teminen;

- İnternet ortamında kişisel verilerin paylaşılmasının, 6698 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinde; özel nitelikli kişisel veriler bakımından ise 6'nı maddesinde yer verilen geçerli bir kişisel veri işleme şartına veya şartlarına dayanması gerektiği,
- Geçerli bir işleme şartının mevcut olmaması halinde, veri sorumluları tarafından internet ortamında kişisel verilerin paylaşılmasının uygun olacağı,
- İnternet ortamında kişisel verilerin paylaşılmasının geçerli bir işleme şartına dayanması durumunda da (örneğin bir mevzuat hükmüne dayanması nedeniyle “kanunlarda açıkça öngörülmesi” veya “veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün yerine getirebilmesi için zorunlu olması işleme şartının mevcut olması veya diğer işleme şartlarına dayanılması durumunda) 6698 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde düzenlenen Genel İlkelerle uygun hareket edilmesinin zorunlu olduğu,
- Genel İlkelerden “amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma” ilkesine uyumun sağlanmasını teminen; amacın gerçekleşmesini sağlayacak minimum düzeyde kişisel

veri paylaşılması, amacın gerçekleşmesi bakımından gerekli olmayan kişisel verilere internet ortamında yer verilmemesi ve bu kapsamda gerekli imha, maskeleme ve benzeri önlemlerin veri sorumluları tarafından alınmasının önem arz ettiği,

- Genel İlkelere *“ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme”* ilkesine uyumun sağlanmasını teminen kişisel veri içeren paylaşımların ne kadar süre ile paylaşılacağına söz konusu ilke gözetilerek belirlenmesi ve ilgili süreler sonunda paylaşımlara son verilmesi adına gerekli iş ve işlemlerin veri sorumlularınca tesis edilmesinin gerektiği,
- İnternet ortamında paylaşılacak kişisel verilere ilişkin olarak 6698 sayılı Kanun’un 10’uncu maddesinden kaynaklanan aydınlatma yükümlülüğünün ilgili madde hükmüne ve 10 Mart 2018 tarih ve 30356 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ hükümlerine uygun şekilde yerine getirilmiş olmasının bekleneyeceği ve aydınlatmanın yerine getirildiğinin ispatının veri sorumlusuna ait olduğu,
- 6698 sayılı Kanun’un 12’nci maddesi kapsamında veri sorumlularınca veri güvenliğine ilişkin gerekli idari ve teknik tedbirlerin alınması gerektiği; veri güvenliğinin sağlanmasının, veri sorumlusunun gerçekleştirdiği kişisel veri işleme faaliyetindeki muhtemel riskler ve olası ihlaller de dikkate alınmak suretiyle önlemler alınmasını gerektirdiği, kişisel verilerin internet ortamında paylaşılması suretiyle gerçekleşen bir kişisel veri işleme faaliyetinin, verilerin daha sınırlı bir ortamda ve daha sınırlı sayıda kişi ile paylaşılmasına kıyasla daha fazla veri güvenliği riski barındıracağı ayrıca veri sorumlularının, kendi organizasyonunda Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmakla ve yaptırmakla yükümlü olduğu,
- Mevcut durumda internet ortamında paylaşılan kişisel verilerin veri sorumluları tarafından ivedilikle gözden geçirilerek geçerli bir işleme şartına dayanmayan, genel ilkelere uygunluk arz etmeyen paylaşımların internet ortamından kaldırılması veya bunlar üzerinde maskeleme ve benzeri düzenlemelerin yapılması; söz konusu paylaşımlarda yer alan kişisel verilerin işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkmış olması halinde 6698 sayılı Kanun’un 7’nci maddesi hükümleri ile 28.10.2017 tarihli ve 30224 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 01.01.2018 tarihinde yürürlüğe giren Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun olarak kişisel verilerin imha edilmesine ilişkin gerekli iş ve işlemlerin veri sorumlularınca gerçekleştirilmesinin uygun olacağı,
- Sınav sonucu, kura sonucu ve benzeri durumlarda, somut durumun gerektirmesi halinde ilgililerin denetimine de olanak verecek şekilde yalnızca sınava, kuraya veya ilgili faaliyete katılım sağlayanların veya somut olayın bunu gerektirmemesi halinde yalnızca ilgili kişinin kendi sınavına, kura sonucuna veya ilgili faaliyete ait sonuçlara erişebileceği ve yine genel ilkelere uygun önlemlerin alındığı yöntemlerle paylaşımların yapılabileceği; bu gibi hallerde uygun e-devlet platformlarının veya çift faktörlü doğrulama ile kimlik teyidi yapılmasını sağlayacak yöntemlerin ve vasıtaların kullanılmasının uygun olacağı,
- Söz konusu paylaşımların yoğun olarak internet siteleri ve sosyal medya platformları vasıtasıyla gerçekleştirildiği dikkate alındığında veri sorumluları bünyesinde söz konusu platformların kullanılmasından sorumlu çalışanlar başta olmak üzere tüm çalışanların kişisel verilerin korunması mevzuatı ve uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında bilgi ve farkındalıklarının artırılmasını sağlayacak eğitim ve farkındalık çalışmalarının veri sorumluları tarafından yürütülmesi gerektiği,
- Öte yandan kamu tüzel kişiliğini haiz veri sorumluları tarafından kişisel veri içeren paylaşımların yalnızca internet ortamında yapılmadığı bu minvalde kurum içi veya kurumlar arası yazışmalar, e-posta iletileri, duyurular, kurum içinde kullanılan kapalı

elektronik ortamlar, pano ve ilan tahtası gibi vasıtalarla yapılan kişisel veri paylaşımları kapsamında da bu hususlara riayet edilmesi gerektiği,

- Yukarıda belirtilen hususların, 6698 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik veri sorumlularınca alınması gereken teknik ve idari tedbirlerden olduğu, diğer yandan 6698 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinde düzenlenen veri güvenliğine ilişkin diğer yükümlülüklerin de veri sorumlularınca gözetilmesi gerektiği,
- Söz konusu önlemlerin alınmadığının tespiti halinde Kurulun inceleme yetkisi kapsamında somut olay değerlendirmesi yapılmak suretiyle ilgili veri sorumluları hakkında 6698 sayılı Kanun'un 18'inci maddesi hükümleri gereği işlem tesis edileceği

hususlarında kamuoyunun bilgilendirilmesine ve bu kapsamda 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 15'inci maddesinin altıncı fıkrası hükmü uyarınca İlke Kararı alınmasına ve bu İlke Kararı'nın Resmi Gazete'de ve Kurumun internet sitesinde yayımlanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

29.04.2026 Tarihli ve 2026/921 Sayılı “MESAI TAKİBİ AMACIYLA BİYOMETRİK VERİ İŞLENMESİ HAKKINDA İLKE KARARI”na İlişkin Görüş Talepleri Hakkında Kamuoyu Duyurusu

Bilindiği üzere, çalışan devam takibinin dijital ortamda gerçekleştirilmesi ve işyeri güvenliğinin artırılması amacıyla kurum ve kuruluşlar tarafından biyometrik tanımlama sistemlerinin kullanımının giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Bu durumun Kişisel Verileri Koruma Kurumuna (Kurum) intikal eden ihbar ve şikâyetlerde en çok dile getirilen hukuka aykırılıklardan biri olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi ve veri sorumlularının hukuki yükümlülükleri hususunda kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) tarafından 29.04.2026 tarihli ve 2026/921 sayılı “Mesai Takibi Amacıyla Biyometrik Veri İşlenmesi Hakkında İlke Kararı” alınmış; söz konusu İlke Kararı 02.06.2026 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

İlke Kararı’nın yayımlanmasının ardından, Kurumumuza farklı sektörlerde faaliyet gösteren veri sorumluları tarafından çeşitli görüş talepleri iletilmiş olup, bu talepler doğrultusunda konuya ilişkin bazı hususların açıklığa kavuşturulması ihtiyacı hasıl olmuştur.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (Kanun) 6’ncı maddesinde özel nitelikli kişisel veriler sınırlı sayıda düzenlenmiş olup biyometrik veriler de bu kapsamda yer almaktadır. Kanun kapsamında sayılan özel nitelikli kişisel veri kategorilerinin kıyas yoluyla genişletilmesi de mümkün değildir.

Ulusal mevzuatta biyometrik veriye ilişkin kapsamlı bir tanım bulunmamakla birlikte 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun 3’üncü maddesinde biyometrik veri, elektronik sistemler aracılığı ile kimlik tespiti ve kimlik doğrulaması amacıyla alınan parmak izi, damar izi ve el ayasından elde edilen kişiye özgü veriler olarak tanımlanmıştır.

Kuruma iletilen görüş taleplerinde, avuç içi taraması veya parmak izi alınması gibi yöntemlerle elde edilen verilerin biyometrik veri olarak değerlendirilmemesi gerektiği yönünde görüşler ileri sürülmüştür. Ancak Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü 51 numaralı gerekçesinde (Recital 51) ifade edildiği üzere, belirli bir teknik yöntem kullanılarak gerçek kişiyi benzersiz şekilde tanımlamaya veya doğrulamaya elverişli hale getirilen veriler biyometrik veri niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla, söz konusu verilerin matematiksel bir koda çevrilerek veri tabanında saklanması, biyometrik veri niteliğini ortadan kaldırmamaktadır.

Konuyla ilişkin mevzuat incelendiğinde, işverenlerin çalışma sürelerini takip etme ve belgelendirme yükümlülüğü bulunmakla birlikte, bu yükümlülüğün biyometrik tanımlama sistemleri kullanılarak yerine getirilmesini öngören açık kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, çalışanların mesai takibinin biyometrik veri işlenmesi yoluyla gerçekleştirilmesi hukuka aykırılık teşkil edebilecektir.

Bu kapsamda, 2026/921 sayılı İlke Kararı ile yalnızca mesai takibi amacıyla gerçekleştirilen biyometrik veri işleme faaliyetlerinin Kanun'un 6'ncı maddesinde öngörülen işleme şartlarından herhangi birine dayanmadığı, ayrıca geçerli bir açık rıza bulunsa dahi söz konusu işleme faaliyetinin Kanun'un 4'üncü maddesinde düzenlenen ölçülülük kriterini sağlamayacağı değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte, bazı tesis ve faaliyet alanları, taşıdıkları güvenlik riski ve olası ihlallerin doğurabileceği sonuçlar nedeniyle genel değerlendirmeden ayrılmaktadır. Bu alanlarda biyometrik tanımlama sistemleri, yalnızca mesai takibine hizmet eden bir araç olmaktan çıkmakta; kimlik doğrulama, yetkilendirme ve kritik alanlara erişimin kontrolü gibi çok katmanlı güvenlik süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Bu itibarla bu tür alanlarda biyometrik veri işlenmesinin amacı personelin çalışma saatlerinin izlenmesi değil çoğu durumda doğrudan güvenliğin ve kritik altyapıların güvenliğinin sağlanması olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, bu alanlarda gerçekleştirilecek biyometrik veri işleme faaliyetlerinin de yalnızca gerekli kritik alanlarla ve kişilerle sınırlı olması, alternatif yöntemlerin yetersiz kalması ve işleme faaliyetinin somut güvenlik ihtiyacıyla da ölçülü olması gerekmektedir.

Öte yandan, Kanun'un 28'inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca millî savunma, millî güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni veya ekonomik güvenliğin korunmasına yönelik gerçekleştirilen veri işleme faaliyetleri belirli şartlar altında Kanun kapsamı dışında kalabilmektedir. Ancak bu istisna, büyük ölçekli kamu güvenliği kurumları açısından önemli bir esneklik alanı sağlamış olmakla birlikte biyometrik veri kullanımını sınırsız hale getirmemekte; her somut olay bakımından güvenlik riskinin ağırlığı, alternatif yöntemlerin yetersizliği ve işleme faaliyetinin amacı dikkate alınarak değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede Kurulun anılan İlke Kararı'na uyum sağlanması konusunda belirleyici olan husus, biyometrik veri işlemenin "mesai takibi" amacını aşarak, kamu güvenliğinin sağlanmasına yönelik kullanılıp kullanılmadığı ile ilişkilidir.

Sonuç olarak;

- Çalışan devam takibi (mesai takibi) amacıyla gerçekleştirilen biyometrik veri işleme faaliyetleri bakımından veri sorumlularının 29.04.2026 tarih ve 2026/921 sayılı Mesai Takibi Amacıyla Biyometrik Veri İşlenmesi Hakkında İlke Kararı doğrultusunda hareket etmeleri gerekmektedir.

- Mesai takibi dışında kalan biyometrik veri işleme faaliyetleri ise anılan İlke Kararı kapsamında değerlendirilmeyecek olup faaliyetin hukuka uygunluğu, veri işleme amacı, işin niteliği ve somut olayın özellikleri dikkate alınarak bizzat veri sorumluları tarafından değerlendirilmelidir. Kurumumuza bu hususta intikal edecek ihbar veya şikâyetlere ilişkin olarak ise Kurul tarafından her somut olay özelinde ayrıca değerlendirme yapılacaktır.

UYGULAMADA AVUKAT

12. YARGI REFORM PAKETİ KAPSAMINDA DEĞİŞİKLİKLER TABLOSU

Av. Mehmet Akif İLHAN¹

İCRA VE İFLAS KANUNU DEĞİŞİKLİKLERİ

İİK m. 2: Miras yoluyla edinilen taşınmazların satışında ilk artırmaya katılım mirasçılarla sınırlandırıldı. Teminat ve ihale bedeli ödenmemesine ilişkin yeni yaptırımlar getirildi.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Ortaklığın satış yoluyla giderilmesinde ilk artırmaya mirasçı olmayanlar da katılabilmekte, teminat muafiyeti pay oranına göre uygulanmakta ve ihale bedeli yatırılmadığında teminat iade edilmekteydi.	Miras yoluyla edinilen taşınmazlarda birinci artırma yalnızca mirasçılar arasında yapılacak ve teklif tabanı muhammen bedelin tamamı(%100) olacaktır. Pay sahipleri de teminat yatırmakla yükümlü olacak; gerekli bedeli yatırmayan ihale alıcısına teklif bedelinin %5'i oranında idari para cezası uygulanacaktır.

HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU DEĞİŞİKLİKLERİ

HMK m. 107: Belirsiz alacak davası kurumu yürürlükten kaldırılarak işlevi kısmi dava çerçevesinde karşılanacaktır.

1 Avukat, Ankara Barosu

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Alacağın tam ve kesin olarak belirlenemediği durumlarda belirsiz alacak davası açılabilir.	Belirsiz alacak davası artık açılmayacak, bu kuruma tanınan haklar kısmi davanın işlevine dahil edilecektir. Daha önce açılmış belirsiz alacak davalarında eski hükümler uygulanmaya devam edecektir.

HMK m. 109: Kısmi dava açan tarafın alacağın kalan kısmını talep edebilmesi ve zamanaşımının kesilmesi yeniden düzenlenmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Kısmi davada davacının alacağın kalan kısmını talep edebilmesi ıslah yoluyla gerçekleşmekte, zamanaşımı yalnızca dava edilen kısım için kesilmekteydi.	Kısmi dava açan davacı, aynı davada bir defaya mahsus olmak üzere iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın tahkikat sonuna kadar alacağın tamamını talep edebilecektir. Artırılan kısım için de zamanaşımı dava tarihinden itibaren kesilmiş sayılacaktır.

HMK m. 147: Yazılı yargılama usulüne tabi davalarda duruşmalar arasındaki süre kural olarak üç ay ile sınırlandırılmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Duruşmalar arasındaki süre için kanunda belirli bir üst sınır bulunmamaktaydı.	Kural olarak duruşmalar arasında üç aydan fazla süre bırakılmayacaktır. Bilirkişi incelemesinin uzaması veya istinabe gibi zorunlu hâllerde hâkim, gerekçesini belirterek daha uzun süreye duruşma günü tayin edebilecektir.

HMK m. 149: Ses ve görüntü nakli yoluyla (“SEGBİS”, “E-DURUŞMA”) duruşmaya katılan taraflara imza zorunluluğunun uygulanmayacağına ilişkin düzenlemeler getirilmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
SEGBİS, e-duruşma kullanımı- mında elle atılan imzaya ilişkin hükümlerin uygulanıp uygu- lanmayacağı konusunda uygu- lama belirsizliği mevcuttu.	İkrar, yemin, feragat, kabul ve sulh gibi imza gerektiren işlemler dışında, SEGBİS ile katılan taraf vekillerinden imza alınması zorunlu olmayacaktır. Yine ön inceleme duruşmaları- na da e-duruşma yolu ile katı- lım sağlanabilmesine yasal ola- nak tanınmıştır.

HMK m. 166/1-168: Birleştirme kararlarına karşı ayrıca isti-
naf yolu açılmakta, kararın bağlayıcılığı kesinleşme şartına bağlan-
maktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Aynı yargı çevresinde bulunan mahkemelerde görülen bağ- lantılı davaların birleştirilme- sine karar verildiğinde, bu kar- rar verildiği anda ilk davanın açıldığı mahkemeyi doğrudan bağlamakta, kararın hatalı ol- duğu iddiaları ancak esas hü- kümle birlikte incelenebilmek- teydi. Yeterli yargısal denetim sağlanamadığı gerekçesiyle bu düzenleme Anayasa Mahke- mesi’nce 17/6/2025 tarihinde iptal edilmiştir.	Birleştirme kararı artık verildi- ği anda kesin sonuç doğurma- yacak, ancak kesinleştiğinde ilk davanın açıldığı mahkeme- yi bağlayacaktır. Ayrıca taraf- lar, davanın sonucunu bekle- meksizin birleştirme kararına karşı istinaf yoluna başvurabi- lecek ve böylece birleştirme işleminin hukuka uygunluğu üst mahkeme tarafından erken aşamada denetlenebilecektir.

HMK m. 362: Bölge adliye mahkemesinin kaldırma kararı üze-
rine yeniden verdiği kararlar, parasal sınırı aşması hâlinde temyiz
yoluna açılmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
İstinaf başvurusunun kısmen veya tamamen kabulü üzerine verilen kararlara karşı temyiz yolu kapalıydı. Anayasa Mahkemesi bu durumu hak arama hürriyetine orantısız bir sınırlama olarak değerlendirerek 26/2/2026 tarihinde iptal etmiştir.	İstinaf başvurusunu kısmen veya tamamen kabul ederek esas hakkında yeniden verilen kararlar, miktar veya değer itibarıyla kesinlik sınırının üzerindeyse temyiz edilebilecek, altındaysa temyiz yolu kapalı olacaktır.

CEZA MUHALEMESİ KANUNU DEĞİŞİKLİKLERİ

CMK m. 80/2: Moleküler genetik inceleme sonuçlarının saklanması, imhası ve kullanımı açık kurallara bağlanmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Beraat ve kovuşturmayaya yer olmadığı gibi hâllerde verilerin imha edileceği düzenlenmişse de mahkûmiyet ve düşme gibi diğer karar türlerinde süre ve usul belirlenmemiştir. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına kanunilik şartını sağlamayan bir sınırlama getirdiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi bu kuralı 25/12/2025 tarihinde iptal etmiştir.	Beraat/kovuşturmayaya yer olmadığı kararlarında veriler derhal imha edilecektir. Diğer hâllerde ise kararın kesinleşmesinden 20 yıl sonra Cumhuriyet savcısı huzurunda yok edilecektir. Veriler yalnızca maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla hakim veya savcı kararıyla kullanılabilir.

CMK m. 134: Bilgisayar araması ve el koyma yoluyla elde edilen verilerin saklanması ve imhasına ilişkin açık kurallar getirilmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Bilgisayar, telefon ve diğer dijital ortamlarda yapılan arama ve el koyma sonucunda elde edilen verilerin nasıl saklanacağı, ne kadar süre muhafaza edileceği ve hangi usulle imha edileceği konusunda kanunda açık hüküm bulunmamaktaydı. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin yeterli güvence bulunmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi bu eksikliği 12/2/2026 tarihinde iptal gerekçesi yapmıştır.	Veriler, mahkeme kararının kesinleşmesinden veya kovuşturmaya yer olmadığı karardan itibaren 15 yıl boyunca muhafaza edilecek, sürenin sonunda Cumhuriyet savcısının huzurunda tutanakla imha edilecektir. İlgili kişiler, saklamayı gerektiren neden ortadan kalkarsa veya haklı bir sebep varsa, süre dolmadan verilerin silinmesini mahkemeden talep edebilecektir.

CMK m. 231: HAGB kararlarının denetim yolunda değişikliğe gidilmiştir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
HAGB kararlarına karşı sadece “itiraz” yolu açıktı ve işkence gibi ağır suçlarda uygulama yasağı kanunda açıkça yer almıyordu.	HAGB kararlarında itiraz yolu kaldırılmış, yerine “istinaf” kanun yolu açılmıştır.

CMK m. 231/5-14: İşkence, eziyet ve kamu görevlisinin görevi nedeniyle kötü muamele suçlarında Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması («HAGB») uygulanamayacağı açıkça hükme bağlanmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Bu suçlar bakımından HAGB'ye başvurulamayacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktaydı. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. maddesine aykırılık gerekçesiyle bu boşluğu 10/7/2025 tarihinde iptal etmiştir.	İşkence, eziyet ve kamu görevlisinin görevi nedeniyle işlediği, Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki kötü muamele suçlarında HAGB hükümleri uygulanmayacaktır.

CMK m. 247/3: Haklarında güvenlik tedbirine karar verilen kaçak sanıklara, savunma hakkını kullanmak koşuluyla yargılamanın yenilenmesini talep etme hakkı tanınmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Kaçak sanık hakkında güvenlik tedbirine karar verilmesi durumunda, sanığın yargılamadan kaçmadığını ileri sürerek yeniden değerlendirme talep etmesi mümkün değildi.	Güvenlik tedbirine hükmedilen kaçak sanık, savunma hakkını kullanmak istediğini bildirerek ve mahkemede hazır bulunmak kaydıyla yargılamanın yenilenmesini talep edebilecektir.

CMK m. 308/1: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisinin kapsamı, süresi ve talebi kimlerin yapabileceği yeniden belirlenmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
İtiraz süresi ilam tarihinden itibaren bir aydır.	İtiraz süresi, ilamın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na fiziken teslim edildiği tarihten itibaren üç ay olarak düzenlenmektedir. Sanığın lehine yapılan itirazlarda süre sınırı aranmayacaktır. İstem; sanık, sanık adına kanun yoluna başvurma hakkına sahip kişi, katılan veya suçtan zarar görenler tarafından yapılabilecektir.

İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU DEĞİŞİKLİKLERİ

İYUK m. 45/3-5: Bölge idare mahkemelerinin, kararı kaldırmaksızın gerekçesini değiştirerek istinaf başvurusunu reddetme yetkisi açıkça düzenlenmekte, dosyanın ilk derece mahkemelerine iade sebepleri genişletilmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Bölge idare mahkemesi, ilk derece kararının sonucunu hukuka uygun bulursa maddi hataları düzelterek veya olduğu gibi bırakarak istinaf başvurusunu reddedebilmekteydi. Kararın sonucu doğru ama gerekçesi eksik veya yanlışsa ne yapılacağı açık değildir. Uygulamada dosyalar, görevsiz/yetkisiz mahkemelerde görülme veya ilk inceleme hatası gibi sınırlı hâllerde iade edilebilmekteydi.	Üç ayrı ret hali düzenlenmiştir. Karar hukuka uygunsa ret, kararın sonucu hukuka uygun ama gerekçesi yanlış/eksikse gerekçeyi değiştirerek ret, kararda maddi hata varsa düzelterek ret kararı verilecektir. Dosyanın ilk derece mahkemesine iadesine ilişkin olarak dilekçenin reddi gerekirken esas hakkında karar verilmesi, dosyanın eksik veya yanlış hasımla tamamlanarak karar verilmesi, talep hakkında hiç veya eksik hükümle karar verilmesi ile usule ilişkin diğer nihai kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunun haklı bulunması yeni iade sebepleri olarak eklenmiştir. Keşif, bilirkişi incelemesi veya duruşma yapılmadan karar verilmesi hallerinde ise bölge idare mahkemesi dosyayı iade etmeden eksikliği kendisi giderek karar verebilecektir.

İYUK m. 46: Bölge idare mahkemesinin kaldırma kararı üzerine yeniden verdiği kararlar temyiz başvurusuna açılmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Bölge idare mahkemesinin ilk derece mahkemesi kararını kaldırarak yeniden verdiği kararlar temyiz yoluna kapalıydı; Anayasa Mahkemesi bu durumu hak arama hürriyetine aykırı bularak 27/3/2025 tarihinde iptal etmiştir.	Kaldırma kararı sonrası yeniden verilen kararlar, tebliğden itibaren 30 gün içinde Danıştay'da temyiz edilebilecektir. Ancak tek hâkimle görülen davalar, çiftçi malları, taşınmaz zilyetliği veya yabancılar hukukuna ilişkin bazı davalar ile yalnızca vekâlet ücreti veya yargılama giderine ilişkin kararlar temyize kapalı olacaktır.

HÂKİMLER VE SAVCILAR KANUNU DEĞİŞİKLİKLERİ

HSK m. 10: Hakim ve savcı yardımcılarında verilecek eğitim konuları ile yazılı/sözlü sınavların esas ve usulleri belirlenmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Eğitim ve sınav esasları yönetmelikle düzenlenmekteydi. Anayasa Mahkemesi, bu düzenlemenin münhasıran kanunla yapılması gerektiği gerekçesiyle 10/7/2025 tarihinde iptal etmiştir.	Eğitim konuları doğrudan kanunda sayılmakta, sınavlar 100 tam puan üzerinden değerlendirilmekte ve mazeret sınavı hakkı güvence altına alınmaktadır.

HSK m. 63: Hakimlik mesleğinin gerektirdiği bilgiyle çözümlenebilecek konularda bilirkişiye başvurulması disiplin yaptırımına bağlanmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Bilirkişi seçiminde usule aykırılık disiplin yaptırımını gerektirmekte, ancak ihtiyaç olmadığı hâlde bilirkişiye başvurulması için açık bir yaptırım öngörülmemektedir.	Mesleğin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenebilecek konularda bilirkişiye başvurmak, açıkça uyarma cezasını gerektiren bir disiplin fiili olarak tanımlanmaktadır.

DİĞER KANUN DEĞİŞİKLİKLERİ

3095 sayılı Kan. m.1: Kısıtlılara ait taşınır veya taşınmaz malların satışı, UYAP'a entegre elektronik satış portalı üzerinden yapılacaktır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Kanuni faiz oranı sabitti.	Yasal faiz, TCMB'nin önceki yıl sonu kısa vadeli reeskont oranının %80'i olacaktır. 30 Haziran'da en az 5 puan fark oluştursa yılın ikinci yarısında oran güncellenecek.

TMK m. 440-444: Kısıtlılara ait taşınır veya taşınmaz malların satışı, UYAP'a entegre elektronik satış portalı üzerinden yapılacaktır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Kısıtlı mallarının satışı sadece fiziki açık artırma yoluyla gerçekleştirilmektedir.	Satış, UYAP'a entegre elektronik satış portalında yapılacak, böylece daha geniş bir katılımcı kitlesine ulaşılması amaçlanmaktadır.

TBK m. 55: Destekten yoksun kalma ve çalışma gücü kaybı tazminatlarında faizin başlangıç tarihi yeniden düzenlenmekte, peşin ödemelerin mahsup usulü belirlenmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Tazminatın tamamına, ileride elde edilecek varsayımsal kazanç kısmı dahil olmak üzere, olay tarihinden itibaren faiz işletilmektedir.	Kazancın bilindiği döneme ilişkin tazminat kısmına olay tarihinden, kazancın henüz bilinmediği (ileriye dönük) kısma ise karar tarihinden itibaren faiz işleyecektir. Tahkikat aşaması başlayıncaya kadar yapılan peşin ödemeler oransal olarak mahsup edilecektir.

Noter.Kan. m. 55: Noter belgelerinin mahkeme, savcılık ve sulh ceza hâkimliğine iletilme usulü basitleştirilmekte, elektronik gönderim zorunlu hâle getirilmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Noterlik evraklarının ilgili mercilere iletilmesinde fiziki gönderim esastı, işlemler için harç ve ücret alınabilmekteydi.	Onaylı örnek talep edildiğinde noter, belgeyi elektronik ortamda tarayarak güvenli e-imzayla imzalayacak ve ilgili merciye dijital olarak iletecektir. Posta masrafı dışında harç, vergi veya değerli kağıt ücreti alınmayacaktır.

Dan. Kan. Geçici m. 27/13: Danıştay daire sayısının 10'a indirilmesi için öngörülen azami süre dört yıl uzatılmakta, üye kadro azaltımı durdurulmaktadır.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Daire sayısının en geç 23 Temmuz 2026'ya kadar 10'a indirilmesi zorunlu olup, her iki boşalan üyelik için bir seçim yapılması uygulaması sürmektedir.	Azami süre 23 Temmuz 2030'a uzatılmıştır. Bu tarihe kadar boşalan her üye kadrosu için aynı sayıda seçim yapılacaktır; kadro sayısında azalma olmayacaktır.

2576 sayılı Kanun m. 7/1: İdare mahkemelerinde tek hâkimle görülen dava türleri ve parasal sınırlar genişletilmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Konusu 2026 yılı için 486.000 TL'yi geçmeyen iptal ve tam yargı davaları tek hâkimle görülebilmektedir.	Parasal eşik 486.000 TL olarak güncellenmekte, ayrıca kamu görevlilerine ilişkin bazı işlemler (geçici görevlendirme, lojman, yolluk, izin, uyarma cezası), meslek kuruluşu disiplin kararları, öğrenciler hakkında tesis edilen disiplin cezaları ile sınıf geçme, not tespiti, yurt, kredi ve burs işlemlerine karşı açılan davalar ve 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanmasına ilişkin uygulamalar da tek hâkimle görülecektir.

2659 sayılı Kanun m. 26: İhtisas kurulu başkan ve üyeliklerine atanma şartları ile görev süreleri kanunla belirlenmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Şartlar ve süreler C u m h u r b a ş k a n l ı ğ ı Kararnamesi ile düzenlenmişti; Anayasa Mahkemesi, düzenlemenin münhasıran kanunla yapılması gerektiği gerekçesiyle 8/10/2025 tarihinde iptal etmiştir.	İhtisas kurulu başkan ve üyesi olabilmek için en az tıp/diş hekimliğinde uzmanlık belgesi ya da ilgili alanda doktora derecesi şartı getirilmektedir. Başkan, üye ve adli tıp grup başkanları için görev süresi dört yıl olarak belirlenmektedir.

3095 sayılı Kanun m. 1: Sözleşme dışı borç ilişkilerinde uygulanacak yasal faiz oranı TCMB reeskont oranına endekslenmektedir.

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Kanunda sabit oranlı faiz düzenlemesi yer almakta olup, bu düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından 22/7/2025 tarihinde iptal edilmiştir.	Türk Borçlar Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödenmesi gereken hâllerde, miktar sözleşmeyle belirlenmemişse, TCMB'nin bir önceki yıl 31 Aralık'ta uyguladığı kısa vadeli reeskont oranının %80'i üzerinden hesaplanacaktır. 30 Haziran'da belirlenecek oran ile 31 Aralık oranı arasında 5 puan veya daha fazla fark olursa, yılın ikinci yarısı için yeni oran geçerli olacaktır.

TCK m. 158: Nitelikli dolandırıcılık suçuna, ödeme aracı veya hesap erişim bilgilerini başkasına vermek suretiyle iştirak eden kişiler için ceza indirimi öngörülmektedir. (İlgili madde teklifin ilk metninde yer almamakta olup 25 Haziran 2026 tarihli Komisyon görüşmeleri sırasında verilen önergeyle eklenmiştir.)

ESKİ DÜZENLEME	YENİ DÜZENLEME
Nitelikli dolandırıcılık suçuna iştirak eden kişiler bakımından özel bir ceza indirimi hükmü bulunmamaktaydı. İştirak eden kişi, TCK'nın genel iştirak hükümlerine göre asıl fail ile aynı ceza sorumluluğuna tabi tutulmaktaydı.	Suçta iştirakte, kendisine veya başkasına haksız menfaat sağlamak amacıyla, kendisine veya başkasına ait banka/kredi kartı gibi ödeme araçlarını ya da banka, aracı kurum, ödeme hizmeti sağlayıcıları veya kripto varlık hizmet sağlayıcıları nezdindeki bir hesabın kullanılmasını sağlayan zorunlu bilgi veya araçları başkasına vermek fiiliyle sınırlı olunması hâlinde, verilecek ceza yarı oranında indirilecektir.

TAKİP DAYANAĞI SENET ASLININ, İCRA TAKİBİNDEN SONRA KAYBEDİLMESİ HALİNDE, TAKİBİN AKİBETİ NE OLACAKTIR? ALACAKLI BU TAKİBE DEVAM EDEBİLECEK MİDİR? NASIL? YOKSA, ARTIK BU TAKİBE DEVAM ETME İMKANI ORTADAN KALACAK MIDIR? ALACAKLI, SENETTE VAR OLDUĞUNU İDDİA ETTİĞİ ALACAĞINI BORÇLUDAN TALEP ETME İMKANINI KAYBETMİŞSE, BU ALACAĞINI KİMDEN VE NASIL TALEP EDECEKTİR?

Av. Talih UYAR¹

OLAY:

..... yılının sonlarına doğru davalı-alacaklı (A), davacı-borçlu (B)'nin ofisine gelerek “*Alman asıllı İsviçre vatandaşı olan (P) isimli kişiye borç para verdiğini ve bunun karşılığında herhangi bir senet almadığını, herhangi bir sözleşme de imzalanmadığını*” ifade ederek, avukat olan davacı-borçlu (B)'den “*söz konusu borç ilişkisinin yazıya dökülmesi*” hususunda yardım ister.

Bunun üzerine Av. (B), borçlu (P)'le görüşerek, bu borç ilişkisinin yazılı hale getirilmesini teklif eder ve yapılan görüşmeler neticesinde, tarafları (A) (alacaklı) ve (P) (borçlu) olan, Almanca ve Türkçe dillerinde 150.000,00 Euro bedelli borç sözleşmesi akdedilir ve (A)'nın alacağının sağlama alınması için, (A)'nın talimatları doğrultusunda ve bilgisi dahilinde, yine 150.000,00 Euro bedelli bir adet *teminat senedi* tanzim edilir. Bu senedin borç sebebine

1 İzmir Barosu Avukatlarından (Dokuz Eylül Üniv. Huk. Fak. E. Öğr. Görv.)

ve arkasına “*teminat*” ifadesi eklenerek, ilgili senet (A)’ya teslim edilir.

Aradan geçen süre zarfında (A) “*alacağını alamadığını*” ifade etse de ne borçlu (P)’e karşı sözleşmeye dayanarak yasal işlem yapar ne de senede dayanarak icra takibi başlatır.

Daha sonra (A), yılında 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin sayılı dosyası ile hem (P) aleyhine hem de (B) aleyhine 150.000,00 Euro’luk (borç sözleşmesine ve teminat senedine dayanarak) alacak davası açar. Yapılan yargılama neticesinde (P) yönünden ‘davanın kabulüne’ karar verilirken, (B) yönünden ‘davanın reddine’ karar verilir ve karar bu şekilde kesinleşir.

..... 2. Asliye Hukuk Mahkemesi’nin bu kararının, bu şekilde (B) lehine kesinleşmesinin ardından (A), (B) hakkında ‘geçersiz senet tanzim etmekten, avukatlık görevini kötüye kullanmaktan, sahte belge tanzim etmekten’ dolayı suç duyurusunda bulunur. Adalet Bakanlığı tarafından, Av. (B) hakkında ‘soruşturma/ kovuşturma izni’ verilmesinin ardından, 3. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılamaya başlanır. (Yapılan uzun yargılamalar neticesinde (B), üzerine atılı tüm suçlamalardan beraat eder...)

Ceza yargılaması devam ederken, birden alacaklı (A) –borçlu (B)’ın asla imzalamadığı- icra takibine konu; 255.000,00 Euro’luk senedi ortaya çıkarır ve bu senede dayanarak yılında icra takibi başlatır.

Senedin icraya konulmasının ardından (borçlu) (B), ‘*öncelikle hem böyle bir senet imzalamadığı için hem de senedi talil ettiği düşüncesi ile*’ (alacaklı) (A) hakkında suç duyurusunda bulunur...

Borçlu (B); böyle bir senedi asla imzalamadığı için, hemen icra hukuk mahkemesinde senetteki imzaya ve borca itiraz ederek dava açar. İcra Hukuk Mahkemesi’nde yapılan yargılama sırasında Adli Tıp’tan 10 gün içinde gelen yarım sayfalık Rapor’da ‘*imza-*

nın, (B)'nin eli ürünü olduğu' belirtilir. Rapora itiraz edildiği halde, itirazların hiçbirini kabul edilmez ve icra hukuk mahkemesi, açılan 'borca ve imzaya itiraz davası'nı reddeder ve (B) aleyhine % 20 icra inkâr tazminatına hükmeder. Karara karşı, temyiz kanun yoluna başvurulsa da, temyiz talebi de, kısa sürede reddedilir ve karar bu şekilde kesinleşir...

İcra hukuk mahkemesinde yapılan yargılamanın aleyhe bitmesi ve kesinleşmesi sonucunda borçlu (B) tarafından, bu sefer 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde 'senedin talil edilmiş olması' ve 'senetteki imzanın kendisine ait olmaması nedeniyle' menfi tespit davası açılır. Çünkü, (B)'nin şikâyeti üzerine başlatılan soruşturma sırasında, alacaklı (A), vermiş olduğu ifadede "(B)'ye borç para vermediğini, Ağır Ceza Mahkemesindeki şikâyetinden vazgeçmesi ve bu süreçte görmüş olduğu zararın karşılığı olarak 255.000 Euro bedelli senedin kendisine verildiğini" belirtir.

..... 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'ndeki davada imza incelemesi dahi yapılmadan (icra hukuk mahkemesinde yapılan inceleme yeterli görüldüğünden), sadece talil iddiası incelenerek; "(A)'nın soruşturma dosyasında vermiş olduğu ifadesinin talil niteliğinde olmadığı" gerekçesiyle, menfi tespit davasının REDDİNE karar verilir.

Borçlu (B) tarafından; 'menfi tespitin reddi kararı'na karşı, istinaf kanun yoluna başvurulur. Dosya bunun üzerine, Bölge Adliye Mahkemesine gönderilir. BAM 11. Hukuk Dairesince yapılan yargılama neticesinde -17.07.2017 T. ve E:491, K:788 sayılı kararı ile (EK-1)- "istinaf talebinin kısmen kabulü ile 150.000 Euro yönünden menfi tespit isteminin reddine, 105.000 Euro yönünden ise menfi tespit talebinin kabulüne" karar verilir. Bu kararın gerekçesi olarak da "..... 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülen davada alacaklı (A)'nın asıl alacağının 150.000 Euro olduğunun belirtildiği ve soruşturma dosyasındaki ifadesinde de

senedi bu zararına karşılık aldığını” beyan etmesi gösterilir.

Borçlu (B) tarafından BAM kararı temyiz edilir. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi -09.05.2018 T. E: 2017/5011, K: 2018/2594 sayılı kararı ile (EK-2)- BAM kararını bozar ve bozma kararının gerekçesi olarak da “İcra hukuk mahkemesince yaptırılan imza incelemesiyle yetinilemeyeceği, icra hukuk mahkemelerinin dar yetkili mahkemeler olduğu, orada yaptırılan imza incelemesi sonucunun burada kesin delil olarak kabul edilmesinin doğru olmadığı, bu nedenle öncelikle yeniden imza incelemesi yapılarak keşideci imzasının davacıya ait olup olmadığının tespit edilmesi gerektiği” belirtilir.

‘Bozma kararı’ üzerine dosya tekrar Bölge Adliye Mahkemesi’nin 11. Hukuk Dairesine gönderilir. Bölge Adliye Mahkemesi’nce ‘bozma kararına uyularak’, “imza incelemesi yaptırılmasına” karar verilir. Ancak senet aslı, gerek İcra Dairesi’nden ve gerekse ilgili mahkemelerden istenirse de, senet aslı bir türlü bulunamaz. Senet aslı bulunamadığı için, duruşmalar sürekli olarak ertelenir. Bunun üzerine davalı vekiline “*senet aslını sunması için*” kesin süre verilir fakat davalı tarafça senet aslı dosyaya yine sunulamaz ve gerekçe olarak ‘*senet aslının dava konusu icra dosyası içerisinde olduğu*’ belirtilir. Bu beyan doğrultusunda BAM, icra dairesinden ‘*icra dosyasındaki senedi ister, ancak Daire senedi bulamaz*’. Bunun üzerine, tekitlere de cevap verilmemesi üzerine, BAM tarafından icra dairesi çalışanları hakkında Cumhuriyet Savcılığı’na suç duyurusunda bulunulur.

Bunun üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma neticesinde ‘..... 7. İcra Müdürlüğü hakkında kovuşturmaya yer olmadığına’ karar verilir ve bu kararda ‘senedin en son 06/06/2016 ZABIT KÂTİBİ (C) İSİMLİ MEMURA TESLİM EDİLDİĞİ ve BU TARİHTEN SONRA SENEDE ULAŞILAMADIĞI’ belirtilir. (..... kaybolması nedeniyle ilgili memurlar hakkında so-

ruşturma halen devam etmektedir. Cumhuriyet Savcılığı da, BAM'a bu durumu bildirir. Ancak, senet hala bulunamadığı için, BAM, 2020 yılından beri, soruşturma dosyanın akıbetini sormaktadır...)

*

Cözümlemesi gereken hukuki sorun: Takip dayanağı senet aslının, icra takibinden sonra kaybedilmesi halinde, takibin âkıbeti ne olacaktır? Alacaklı bu takibe devam edebilecek midir? Nasıl? Yoksa, artık bu takibe devam etme imkanı ortadan kalkmış mıdır?

Alacaklı, senette var olduğunu iddia ettiği alacağını borçludan talep etme imkanını kaybetmişse, bu alacağını kimden ve nasıl talep edecektir?

Bu soruların cevabının Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 28.06.2012 T. ve E: 5863, K: 22981 sayılı kararında (EK-3) şu şekilde verildiğini görüyoruz:

[*Senet aslının takip açıldıktan sonra icra dairesinde kaybedilmesi halinde, uyuşmazlığın çözümü dar yetkili icra mahkemenin görevi dışında kalıp yargılamayı gerekeceğinden ve imzanın borçluya ait olduğu hususunu ispat yükü kendisine düşen alacaklı tarafından yerine getirilmediğinden, itiraz eden borçlu yönünden itirazın kabulü ile takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekeceği, alacaklının da icra ve iflas dairesi görevlilerinin kusurlarından dolayı idare aleyhine tazminat davası açabileceği (İİK. mad. 5)-*

Sair temyiz itirazları yerinde değil ise de;

Alacaklı vekili tarafından bonoya dayalı olarak başlatılan kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibinde borçluya örnek 10 numaralı ödeme emri tebliği üzerine borçlu yasal sürede, imzaya ve borca itirazları ile ayrıca, ehliyetsizlik ve

kambiyo hukuku yönünden şikayetlerinin incelenmesini ve takibin durdurulmasını talep etmiş, mahkemece dayanak belge aslının takipten sonra kaybolduğu ve bulunamadığı bu nedenle borçlu tarafın imza itirazları ilgili taleplerinin değerlendirilemediği, dayanak belgedeki imzanın borçluya ait olduğu konusunda ispat külfeti davalı alacaklıya ait ise de dayanak belgenin kaybolmasında davalı alacaklının ilgisinin bulunup bulunmadığı belli olmadığından ‘imzaya itirazla ilgili talebi konusunda karar verilmesine yer olmadığına’ karar verilmiştir.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile başlatılan takipte borçlu, dayanak çekteki imzaya itiraz etmiştir. İİK’nun 170/3. maddesinde; “İcra mahkemesi 68/a maddesinin dördüncü fıkrasına göre yapacağı inceleme sonunda inkar edilen imzanın borçluya ait olmadığına kanaat getirirse itirazın kabulüne karar verir” düzenlemesine yer verilmiş olmakla, senetteki imzanın borçluya ait olduğunu ispat külfeti, senet elinde olup takibe başlayan ve imzanın borçluya ait olduğunu iddia eden alacaklıya aittir (HGK.nun 26.4.2006 tarih 2006/12-259 E, 2006/231 K sayılı kararı). Bu konuda borçluya süre verilerek sonuca gidilemez. Medeni Kanun’un 6. maddesine göre; taraflardan her biri iddiasını ispata mecburdur.

Somut olayda, takip dayanağı senet, takip açılırken her ne kadar icra dairesi kasasına alınmışsa da yargılama sırasında dayanak bono aslının icra müdürlüğünde kaybolduğu ve mahkemeye gönderilemediği, yapılan araştırmalara karşın yine belge aslının bulunamadığı görülmüş, uzun süre imzaya itirazın incelenmesi sırasında temin olunamadığından imza incelemesi yapılamamıştır. İspat külfeti alacaklıda olup, senet aslı üzerinden imza incelemesi yapılmalıdır.

Yerleşik Yargıtay uygulamasına ve bu arada Dairemizin istikrar bulan kararlarına göre fotokopi üzerinden imza incele-

mesi yapılamaz. “İmzaya itirazda ispat külfeti alacaklıya aittir” (HGK’nun 26.04.2006 tarih, 2006/12-223 E.-2006/235 K.). Diğer bir deyişle, alacaklı, takip dayanağı bonoda borçlu keşideciye atfen atılı imzanın onun eli ürünü olduğunu, itiraz halinde ispat etmek zorundadır. Senet aslı ibraz edilemiyorsa bu halde uyuşmazlığın çözümü dar yetkili mahkemenin görevi dışında kalıp yargılamayı gerektirir. Bu durumda ispat yükünün gereği gibi yerine getirilmediğinden ve imzanın borçluya ait olduğu hususu alacaklı tarafından kanıtlanamadığından itirazın kabulüne karar verilmelidir.

Ayrıca alacaklı tarafından İİK 5. maddesi uyarınca İcra ve İflas Dairesi görevlilerinin kusurlarından dolayı idare aleyhine tazminat davası açılabilir. Devletin, zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu hakkı saklıdır. Bu davalara adliye mahkemelerinde bakılır.

O halde mahkemece ‘senet aslı bulunamadığı için imza incelemesi yapılamayacağı’ yönünde verdiği karar doğru ise de, itiraz eden borçlu yönünden itirazın kabulü ile takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken ‘imzaya itiraza ilişkin olarak karar verilmesine yer olmadığına’ karar verilmesi isabetsizdir.

SONUÇ: Borçlunun temyiz itirazlarının kısmen kabulü ile, mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK. 366 ve HUMK.’nun 428. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), ilamın tebliğinden itibaren 10 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 28.06.2012 gününde oybirliğiyle karar verildi.

12. HD. 28.06.2012 T. E: 5863, K: 22981 | (UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C. İİK. Şerhi, 3. Baskı, 2014, C: 1, s: 57, dipn. 34a)

I-“Takip dayanağı senetteki imzanın borçlu tarafından kabul edilmemesi halinde”, ‘senetteki imzanın borçluya ait olduğu’ hususunun alacaklı tarafından ispat edilmesi gerekeceği gerek **dokt-**

rinde² ve gerekse **Yargıtay’ın tüm içtihatlarında** -öteden beri- oy-birliğiyle kabul edilen bir kuraldır:

√ “*Senetteki imzanın borçluya ait olduğunu ispat külfeti, senet elinde olup takibe başlayan ve imzanın borçluya ait olduğunu iddia eden alacaklıya ait olduğu*”³

√ “**«İmza» itirazına (inkarına) ilişkin uyuşmazlıklarda, ‘imza-nın borçluya (davacıya) ait olduğu’ hususunun alacaklı (davalı) tarafından ispat edilmesi gerekeceği, borçludan olumsuz ispat etmesinin istenemeyeceği—İnkâr edilen imzanın borçluya ait olup olmadığının icra mahkemesince saptanamaması halinde, uyuşmazlığın dar yetkili icra mahkemesinde çözümlenemeyeceği, bu durumda borçluya olumsuz tesbit davası açma külfetinin yüklenemeyeceği (Bu nedenle de, bu durumda icra mahkemesin-ce «imza itirazının kabulüne» karar verilmesi gerekeceği)**”⁴

√ “*Senetteki imzanın borçluya ait olduğunu ispat külfetinin alacaklıya ait olduğu- Alacaklının “imzanın kuvvetle muhtemel borçlunun eli ürünü olduğunu” belirten bilirkişi raporuna itiraz etmeyerek “bilirkişi raporu kapsamına göre davanın reddi gerektiğini” belirtmesi, sadece borçlunun “yeniden rapor alınma-sına” yönelik talebinin olması halinde, bilirkişi raporundaki bu belirsizliğin borçlu lehine değerlendirilerek “itirazın kabulü” ile “takibin durdurulmasına” karar verilmesi gerektiğini*”⁵

2 Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt. İİK. Şerhi, C:1, 3. Baskı, 2014, s: 1395 - Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt. age., C:2, s: 3453 - Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt. Olumsuz Tespit ve Geri Alma Davaları, 4. Baskı, 2015, s: 597 vd. – Uyar, Talih. Gerekeçli-İçtihatlı İİK. Şerhi, 2. Baskı, 2008, s: 14886 - Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt. İcra Hukukunda Kambyo Senetleri, 5. Baskı, 2021, s: 258 – Kuru, Baki. İcra ve İflas Hukuku (El Kitabı), 2. Baskı, 2013, s: 801 – Muşul, Timuçin. Menfi Tespit Davaları ve İstirdat Davaları, 3. Baskı, 2020, s: 378 – Yılmaz, Ejder. İİK. Şerhi, 2016, s: 903 – Ercan, İsmail. Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku (El Kitabı), 10. Baskı, 2023, s: 909 – Coşkun, Mahmut. İtirazın İptali, Menfi Tespit ve İstirdat, Tasarrufun İptali Davaları, 7. Baskı, 2021, s: 756 – Coşkun, Mahmut. Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, 5. Baskı, 2016, C:3, s: 3496

3 Bknz: 12. HD. 28.03.2023 T. 9352/2089 (EK-4) (www.e-uyar.com)

4 Bknz: HGK. 26.04.2006 T. 12-259/231 (EK-5)

5 Bknz: 12. HD. 11.03.2021 T. 7422/2820 (EK-6)

Aynı doğrultuda:

- 19. HD. 17.05.2018 T. 725/2786
- 19. HD. 07.06.2017 T. 19077/4651
- 19. HD. 11.10.2013 T. 11322/15088
- 12. HD. 24.09.2013 T. 20328/29785
- 12. HD. 28.06.2012 T. 5863/22981
- 12. HD. 21.06.2012 T. 2901/21947
- 12. HD. 23.02.2012 T. 19316/4884
- 12. HD. 14.02.2012 T. 17174/3447
- 12. HD. 21.02.2012 T. 18564/4554
- 12. HD. 16.01.2012 T. 31620/327
- 12. HD. 27.12.2011 T. 12769/30837
- 19. HD. 13.12.2012 T. 7251/18941
- 12. HD. 12.04.2012 T. 26208/10514
- 12. HD. 08.12.2011 T. 9851/27343
- HGK. 31.03.2010 T. 12-165/180
- HGK. 06.02.2008 T. 12-77/90 vb.

II-“*Senet aslının, takip açıldıktan sonra icra dairesinde kaybedilmesi halinde*” ne **şelilde** hareket edilmesi gerekeceğini açıklayan 12. HD. 28.06.2012 T. 5863/22981 (**EK-3**) sayılı kararında ve bu kararda atıf yapılan HGK. 26.04.2006 T. ve 12-259/231 sayılı kararda (**EK-5**);

“...*Bu durumda uyuşmazlığın dar yetkili icra mahkemesinde çözümlenemeyeceği, bu hususun icra mahkemesinin görevi dışında kalıp yargılamayı gerektireceği*” ifade edilip;

-“Dar yetkili icra hukuk mahkemesinde yaptırılan imza incelemesinin, menfi tespit davasında kesin delil olarak kabul edilmemesi gerektiği”⁶

-“Dar yetkili icra hukuk mahkemelerinde yapılan bilirkişi incelemesinin, genel yetkili mahkemelerde kesin delil olarak kabul edilemeyeceği”⁷

-“İcra hukuk mahkemesi dar yetkili mahkeme olup, icra hukuk mahkemesinde yaptırılan bilirkişi incelemesinin, genel yetkili ticaret mahkemesinde hüküm kurmaya elverişli mahiyette delil olarak kabul edilmemesi gerekeceği”⁸ belirtmiştir...

III- Yüksek mahkeme, adı geçen -12. HD. 28.06.2012 T. 5863/22981 sayılı- kararında (EK-3) “*imzaya itiraz halinde ispat külfetinin alacaklıya ait olduğunu*” belirttikten sonra, “*senet aslı ibraz edilemiyorsa bu halde uyuşmazlığın çözümünün dar yetkili icra mahkemesinin görevi dışında kalıp yargılamayı gerektireceğini, alacaklının İİK.m. 5 uyarınca ‘İcra ve iflas dairesi görevlilerinin kusurlarından dolayı idare aleyhine tazminat davası açabileceğini, Devlet’in, zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu hakkının saklı bulunduğunu, bu davalara adliye mahkemelerinde bakılacağını*” belirterek yol göstermiştir.

IV- İİK.m. 5’te; icra ve iflas müdürleri ile yardımcılarının ve icra-iflas dairesi katip, mübaşir ve hizmetlilerinin kusurlu hareketleri ile –takibin taraflarına ve üçüncü kişilere- vermiş oldukları zarardan dolayı Devlet’in hukuki sorumluluğu düzenlenmiştir.⁹

6 Bknz: 19. HD. 09.05.2018 T. 5011/2594 (EK-7) (www.e-uyar.com)

7 Bknz: 19. HD. 18.02.2014 T. 663/3100 (EK-8)

8 Bknz: 19. HD. 17.01.2013 T. 14461/852 (EK-9)

9 Ayrıntılı bilgi için bknz: Uyar, Talih. İcra ve İflas Dairelerinin İşlem ve Eylemlerinden Devlet’in Hukuki Sorumluluğu (Bursa Bar. D. Nisan/2004, s: 35-43) – Saldırım, Sibel Demir. İcra Müdürünün Davranış ve İşlemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk, 2011, s: 33 vd. – Berkin, Mehmet Necmettin. Cebri İcra Faaliyetinden Doğan Sorumluluk (İ.H.F.M. C: XXXVII, 1972/1-4, s: 217 vd.) - Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt. İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C:1, s: 52 vd.

Bu kişilerin görevlerini yerine getirirken kusurları ile –takibin taraflarına ve üçüncü kişilere- verdikleri zarardan Devlet (Adalet Bakanlığı) *birinci derecede* sorumludur.

Devlet’in bu görevlilerin kusurlu hareketlerinden dolayı kabul edilmiş olan sorumluluğu “memurların ve diğer kamu görevlilerin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarını ancak idare aleyhine açılabilceğini” düzenleyen Anaya-sa’nın 129. maddesine uygun bir düzenlemedir.

Bu kişilerin sorumluluğu için şu koşulların gerçekleşmesi gerekir¹⁰:

a) Görevlerini yaparken *kusurlu* hareket etmiş olmalıdırlar.

b) Bu hareketleri ile alacaklı, borçlu ya da üçüncü kişilere *zarar vermiş* olmalıdırlar.

c) Doğan zarar ile bu kişilerin kusurlu hareketleri arasında *illi-yet bağı* bulunmalıdır...

Doktrinde¹¹ ve Yargıtay içtihatlarında¹²; “*senet aslının takip açıldıktan sonra icra dairesinde kaybedilmesi hali*” İİK.’nin 5. maddesinin uygulanmasına neden olan tipik bir örnek olarak gösterilmektedir.

V-Yüksek mahkeme, adı geçen -12. HD. 28.06.2012 T. ve 5863/22981 sayılı- kararında (EK-3) son olarak “...İmzaya itirazda ispat külfeti alacaklıya aittir. Diğer bir deyişle alacaklı, takip dayanağı bonoda borçlu keşideciye atfen atılı imzanın onun eli ürünü olduğunu, itiraz halinde ispat etmek zorundadır. Senet aslı ibraz

10 Kuru, Baki age., s: 99 vd. – Üstündağ, Saim İcra Hukukunun Esasları, 2004, 8. Bası, s: 41 – Berkin, Mehmet Necmettin agm., s: 224 vd. – Postacıoğlu, İlhan İcra Hukuku Esasları, 1982, 4. Bası, s: 40 vd. - Postacıoğlu, İlhan /Altay, Sümer İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, 2010, s: 44 vd. – Saldırım, Sibel Demir age., s: 64 vd.; 84 vd. - Uyar, Talih/ Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt İİK. Şerhi, C: 1, s: 53 vd.

11 Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt İİK. Şerhi, C:1, s: 57

12 Bknz: 12. HD. 28.06.2012 T. 5863/22981 (EK-1)

edilemiyorsa bu halde uyuşmazlığın çözümü dar yetkili mahkemenin görevi dışında kalıp yargılamayı gerektirir. Bu durumda, ispat yükünün gereği gibi yerine getirilmediğinden ve imzanın borçluya ait olduğu hususu alacaklı tarafından kanıtlanamadığından **itirazın kabulüne karar verilmelidir.**

*O halde mahkemece ‘senet aslı bulunamadığı için imza incelenmesi yapılamayacağı’ yönünde karar verilmesi doğru ise de, **itiraz eden borçlu yönünden itirazın kabulü ile takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken** ‘imzaya itiraza ilişkin olarak karar verilmesine yer olmadığına’ karar verilmesi isabetsizdir.”* d i y e r e k, mahkemece yapılacak işlemi belirtmiştir.

Buraya kadar açıkladığımız nedenlerle; somut olayda, alacaklı (A)’nın icra takibine devam edip, borçlunun hacizli taşınmazının kıymet takdirini yaptırıp bu taşınmazın satışını düşünmesi ve icra dairesinin de bu talebi kabul etmesi mümkün değildir. Çünkü yukarıda konuya ilişkin Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 28.06.2012 T. ve 5863/22981 (EK-3) içtihadına atıfta bulunarak açıkladığımız gibi; BAM tarafından **“itiraz eden borçlu yönünden itirazın kabulü ile takibin durdurulmasına ve alacaklı tarafından İİK. 5 maddesi uyarınca İcra ve İflas Dairesi görevlilerinin kusurlarından dolayı idare aleyhine tazminat davası açmakta muhtariyetine”** karar verilmesi gerekecektir... C.Savcılığı tarafından kusurlu memurlar hakkında ceza davası açılıp açılmaması onun ilgilendirmez...02.10.2023

KAYNAKÇA

- **COŞKUN, Mahmut.** Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, 5. Baskı, 2016, C:3
- **COŞKUN, Mahmut.** İtirazın İptali, Menfi Tespit ve İstirdat, Tasarrufun İptali Davaları, 7. Baskı, 2021
- **ERCAN, İsmail.** Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Hukuku (El Kitabı), 10. Baskı, 2023
- **KURU, Baki.** İcra ve İflas Hukuku (El Kitabı), 2. Baskı, 2013
- **MUŞUL, Timuçin.** Menfi Tespit Davaları ve İstirdat Davaları, 3. Baskı, 2020
- **POSTACIOĞLU, İlhan / Altay, Sümer.** İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, 2010
- **POSTACIOĞLU, İlhan.** İcra Hukuku Esasları, 1982, 4. Bası
- **UYAR, Talih.** Gerekçeli-İçtihatlı İİK. Şerhi, 2. Baskı, 2008
- **UYAR, Talih / UYAR, Alper / UYAR, Cüneyt.** İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 5. Baskı, 2021
- **UYAR, Talih / UYAR, Alper / UYAR, Cüneyt.** İİK. Şerhi, C:1
- **UYAR, Talih / UYAR, Alper / UYAR, Cüneyt.** İİK. Şerhi, C:1, 3. Baskı, 2014
- **UYAR, Talih / UYAR, Alper / UYAR, Cüneyt.** Olumsuz Tespit ve Geri Alma Davaları, 4. Baskı, 2015
- **ÜSTÜNDAĞ, Saim.** İcra Hukukunun Esasları, 2004, 8. Bası
- **YILMAZ, Ejder.** İİK. Şerhi, 2016

YİTİRDİKLERİMİZ
NAKİLLER / AYRILMALAR

Baromuzun 5015 sicil sayısında kayıtlı

AV. ALİ SÖZEN

14/07/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1934 yılında Gürün'de doğmuş, 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1974 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8883 sicil sayısında kayıtlı

AV. AYŞE TOPATAN

21/07/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1947 yılında Malkara'da doğmuş, 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6193 sicil sayısında kayıtlı

AV. AYŞEN BETÜL ONURSAL

22/7/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1942 yılında Fatih'de doğmuş, 1964 yılında Genevre Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1969 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 27243 sicil sayısında kayıtlı

Av. BAHA ORAL

30/04/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1930 yılında Boyabat'da doğmuş, 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda ve Ankara Barosu'nda yaparak, 1964 yılında Ankara Barosu levhasına kaydolmuştur. 2015 yılında Baromuz levhasının 27243 sicil sayısına yeniden kaydedilmiştir.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 7297 sicil sayısında kayıtlı

AV. BURHAN ÖĞÜTCÜ

09/07/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1945 yılında Antakya'da doğmuş, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1972 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 13960 sicil sayısında kayıtlı

AV. HÜSEYİN DENİZ

17/07/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1954 yılında Taşagöl'de doğmuş, 1984 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1985 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9491 sicil sayısında kayıtlı

AV. İBRAHİM NEBİ BARLAS

20/07/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1943 yılında İstanbul'da doğmuş, 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1974 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 5338 sicil sayısında kayıtlı

AV. İSMAIL YÜKSEL ERZE

23/07/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1933 yılında Paşabahçe'de doğmuş, 1963 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1964 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 20710 sicil sayısında kayıtlı

AV. ÖKKEŞ DUZCU

09/07/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1973 yılında Haruniye'de doğmuş, 1994 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1996 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 14227 sicil sayısında kayıtlı

AV. ÖMER SİVRİHİSARLI

30/04/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1947 yılında Çankaya'da doğmuş, 1969 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1974 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
1	14974	MUSTAFA	KESKİN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	16/07/2026
2	15817	TEMEL ÇETİN	KÖKDEMİR	GİRESUN BAROSU	09/07/2026
3	17053	LEVENT	DANIŞMAN	MUĞLA BAROSU	23/07/2026
4	18522	ZEYNEP M.	GEÇER	MUĞLA BAROSU	23/07/2026
5	22110	KAMİL	BARKIR	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
6	28498	YILMAZ	ÖZÜPAK	MERSİN BAROSU	30/07/2026
7	31225	DUYGU	BENEK KAYA	ÇANAKKALE BAROSU	16/07/2026
8	35453	ERCAN	YALÇIN	TEKİRDAĞ BAROSU	11/06/2026
9	37744	KORAY	KILIÇ	BALIKESİR BAROSU	08/06/2026
10	39268	ÖZLEM	MUTLU TÜREMEN	RİZE BAROSU	16/07/2026
11	40246	SEDAT	CANGÜL	SİNOP BAROSU	30/07/2026
12	40939	ABDULHAMİT	ÖNDER	AYDIN BAROSU	09/07/2026
13	41283	MUAMMER	ORAN	SİİRT BAROSU	11/06/2026
14	42459	GÜRÇAĞ EMİN	AKIN	BALIKESİR BAROSU	09/07/2026
15	42664	PELİN	ÇALIŞKAN	ADANA BAROSU	16/07/2026
16	44319	UĞUR CAN	BAŞKAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
17	45707	MERVE TÜRKAN	DUMAN	İZMİR BAROSU	18/06/2026
18	45840	NECMETTİN	BARMAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	011/06/2026
19	46157	BURCU	KAYA	MUĞLA BAROSU	18/06/2026
20	47098	SEVİM	KARAMANOĞLU	ANTALYA BAROSU	011/06/2026
21	47345	BURHAN	AKCAN	BALIKESİR BAROSU	23/07/2026
22	47866	NURAN	YALÇIN	ÇANAKKALE BAROSU	08/06/2026
23	51718	ÖZGÜR	GÜNER	AYDIN BAROSU	25/06/2026
24	52698	FULYA	DOĞAN	EDİRNE BAROSU	30/07/2026
25	52720	MURAT	KARAKAŞ	AYDIN BAROSU	02/07/2026
26	55525	ERMAN	ERALP	BARTIN BAROSU	08/06/2026
27	55898	DİDEM GÖKÇE	ALKAYA	İZMİR BAROSU	25/06/2026
28	57464	YAKUP	ÇAĞLAR	ANKARA BAROSU	09/07/2026
29	57546	BALAMİR	DİZDAR	ANKARA BAROSU	16/07/2026
30	59012	HAKKI ONUR	ULU	İZMİR BAROSU	09/07/2026
31	59401	SEYİT İSA	DİNÇ	GAZİANTEP BAROSU	02/07/2026
32	59980	BÜŞRA	GÜZELBABA	MUĞLA BAROSU	09/07/2026
33	60430	BENGÜ	KENDİR	HATAY BAROSU	30/07/2026
34	60671	ARZU	AKAÇ	KASTAMONU BAROSU	18/06/2026
35	60921	HANDE	ERMİŞ	BURSA BAROSU	25/06/2026
36	61069	HALİT	DELİKTAŞ	SİVAS BAROSU	23/07/2026
37	62814	ZEYNEP MERVE	CİHANGİR	BOLU BAROSU	25/06/2026
38	63957	YUSUF EMRE	TURAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	16/07/2026

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
39	65632	MUHAMMED S.	KOYUNCU	ANKARA BAROSU	16/07/2026
40	66137	FEYZA	ÇELİK	SAKARYA BAROSU	08/06/2026
41	66774	GÖRGÜN	ULUDAĞ	MUĞLA BAROSU	18/06/2026
42	67095	BÜŞRA	REİSOĞLU KAYA	KIRŞEHİR BAROSU	16/07/2026
43	67146	BURHANETTİN	MUMCUOĞLU	ANTALYA BAROSU	16/07/2026
44	69340	RİDVAN	YILMAZER	MUĞLA BAROSU	18/06/2026
45	69465	FERİT DOĞAN	GÜÇLÜ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	30/07/2026
46	69515	BATU HAN	YILMAZ	BARTIN BAROSU	11/06/2026
47	69566	NECATİ	ÖKSÜZ	ANTALYA BAROSU	23/07/2026
48	69705	DUYGU İREM	DEMİR	BURSA BAROSU	08/06/2026
49	69759	FATİH	TOPGÜL	ZONGULDAK BAROSU	23/07/2026
50	69872	CEREN	KATIRCI	İZMİR BAROSU	23/07/2026
51	70156	EZGİ	DİNÇSOY	MUĞLA BAROSU	18/06/2026
52	71106	SEZİN	YILANCI MERAL	TEKİRDAĞ BAROSU	18/06/2026
53	72837	BURHAN	YILDIRIM	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	11/06/2026
54	73345	HASAN	AĞAÇ	DENİZLİ BAROSU	30/07/2026
55	73394	HASAN	ÖZBEK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	11/06/2026
56	74616	DEMET	DERECİ	ANKARA BAROSU	02/07/2026
57	74641	MEHMET	AKKAYA	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	30/07/2026
58	75503	İLAYDA	ADIGÜZEL	İĞDIR BAROSU	09/07/2026
59	75772	HATİCE	BASIÇ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
60	76125	ÜMİT	ÜRPER	MERSİN BAROSU	30/07/2026
61	77022	ENES	SOYLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
62	77815	MEHMET FATİH	KUŞ	ANKARA BAROSU	08/06/2026
63	77865	SERDAR	BAYKUŞ	RİZE BAROSU	09/07/2026
64	77918	SÜMEYYE	YAĞCI	RİZE BAROSU	09/07/2026
65	77995	OĞUZHAN	TURHAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
66	78097	MUSTAFA MERT	EKŞİ	BURSA BAROSU	11/06/2026
67	79765	YUNUS	ÇETİN	DIYARBAKIR BAROSU	18/06/2026
68	80992	BUSE	AKÇA	MUĞLA BAROSU	23/07/2026
69	81074	DEMET	RECEPLİOĞLU	ANKARA 2 NOLU BAROSU	11/06/2026
70	81545	MUHAMMED M	UZUN	GAZİANTEP BAROSU	23/07/2026
71	83601	MEHMET EMİN	BARDAKCI	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
72	83757	MERT CAN	TAŞCI	KAHRAMANMARAŞ BAROSU	02/07/2026
73	84276	FURKAN	KAYA	BURSA BAROSU	18/06/2026
74	84318	SELCAN	AY ALAGÖZ	MALATYA BAROSU	08/06/2026
75	84601	DAMLA	KAHRAMAN	BURSA BAROSU	18/06/2026
76	86228	HASAN NAİM	ÖZKAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	18/06/2026

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
77	86301	CAN	ARSLAN	ANKARA BAROSU	11/06/2026
78	86556	DOĞUŞ	YAMAN	ANTALYA BAROSU	18/06/2026
79	86615	MUHAMMED	SAĞLAM	ADANA BAROSU	11/06/2026
80	86989	AYŞEGÜL	ERTEN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	11/06/2026
81	87217	MEHMET F.	ÖZCAN	YALOVA BAROSU	08/06/2026
82	87649	FATİH	KAYA	KOCAELİ BAROSU	11/06/2026
83	87899	BURCU	KÖLÜK YOLDAŞ	HATAY BAROSU	16/07/2026
84	87947	ALİM ARDA	ÇAKAR	SİNOP BAROSU	11/06/2026
85	88104	AYŞE	KAYALAN	MUĞLA BAROSU	23/07/2026
86	88140	LOKMAN	ÇOBANKAYA	ISPARTA BAROSU	02/07/2026
87	89422	SELÇUK	BERBEROĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	11/06/2026
88	90097	UĞUR CAN	FAZLIOĞLU	ANTALYA BAROSU	30/07/2026
89	90686	HARUN	ALTUNTAŞ	MALATYA BAROSU	30/07/2026
90	90731	FURKAN	TAŞKIN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	30/07/2026
91	90975	DİLARA	DAĞSUYU	ADANA BAROSU	18/06/2026
92	91053	UTKU	AKAY	BURSA BAROSU	23/07/2026
93	91170	MUSTAFA	ATAŞ	ŞANLIURFA BAROSU	11/06/2026
94	91606	ALİ HAMZA	İNAN	HATAY BAROSU	11/06/2026
95	91657	MELİS CEYDA	BÖLÜCÜ	HATAY BAROSU	18/06/2026
96	91722	ENES BATUHAN	TAT	SAMSUN BAROSU	09/07/2026
97	91922	SELİN BELKİS	AKALIN	SAMSUN BAROSU	02/07/2026
98	92018	ASLI ŞENEL	BAYKAL	ANKARA BAROSU	23/07/2026
99	92269	LUTFULLAH S.	ÖZCAN	BURSA BAROSU	18/06/2026
100	92346	CEVAT	SOYTEK	ANKARA 2 NOLU BAROSU	08/06/2026
101	92888	OĞULCAN	MERAL	TEKİRDAĞ BAROSU	16/07/2026
102	92892	SONER	GÜZEL	KAYSERİ BAROSU	23/07/2026
103	93434	MUSTAFA B.	DİNÇ	KONYA BAROSU	09/07/2026
104	93963	ERSİN	TUNÇ	YALOVA BAROSU	08/06/2026
105	93964	MEHMED AKİF	ÖZATA	KONYA BAROSU	16/07/2026
106	94066	HAKAN	ŞİHLAR	HATAY BAROSU	02/07/2026
107	94072	MUHAMMED M.	AYDIN	AMASYA BAROSU	02/07/2026
108	94126	CANSU EDA	ÖZBEK	BOLU BAROSU	16/07/2026
109	94624	ECENUR	GÖRTAŞ	BALIKESİR BAROSU	02/07/2026
110	94748	SENANUR	ŞAHİN	İZMİR BAROSU	11/06/2026
111	94984	BATUHAN	EFE	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
112	95378	İSMAİL	ALIÇ	ADANA BAROSU	11/06/2026
113	95852	ŞENNUR	CÖNA	ESKİŞEHİR BAROSU	11/06/2026
114	96359	ELİF	DALBOY	İZMİR BAROSU	30/07/2026

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
115	96367	DENİZ	ÜSTE	İZMİR BAROSU	23/07/2026
116	96383	HALİL İBRAHİM	GÜLDAŞ	BURSA BAROSU	02/07/2026
117	96522	MELİKE	KARAHAN	AFYONKARAHİSAR BAROSU	30/07/2026
118	96599	ZEYNEP YAREN	YALÇINKAYA	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	16/07/2026
119	96648	EMİRHAN	ASLANTÜRK	SAMSUN BAROSU	09/07/2026
120	96657	DENİZ BURÇİN	KILIÇ	İZMİR BAROSU	18/06/2026
121	96725	İSKENDER	ÇAM	HATAY BAROSU	30/07/2026
122	96956	İBRAHİM	AYTAR	ŞANLIURFA BAROSU	25/06/2026
123	97094	ÖMER FARUK	ORTA	İZMİR BAROSU	09/07/2026
124	97459	YAKUP	DOĞRU	MERSİN BAROSU	02/07/2026
125	97999	ABDÜLAZİZ	GÜRE	MUĞLA BAROSU	09/07/2026
126	98242	RÜMEYSA	ŞAHİN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	09/07/2026
127	98408	BARAN EMRE	POLAT	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	16/07/2026
128	98429	ÖMER MERT	ŞAHİN	SAMSUN BAROSU	30/07/2026
129	98641	İREM SENA	PEKER	KONYA BAROSU	11/06/2026
130	99033	AHMET	KUNAK	AFYONKARAHİSAR BAROSU	23/07/2026
131	99252	KÜBRA NUR	BÖLÜR	KONYA BAROSU	09/07/2026
132	99452	MAHMUT K.	HUT	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	30/07/2026
133	99484	SELEN	ERKAN	SAMSUN BAROSU	02/07/2026
134	99924	EMİRCAN	YAVUZ	DÜZCE BAROSU	08/06/2026
135	100223	BEYZA	ÇAM	KAHRAMANMARAŞ BAROSU	11/06/2026
136	100314	İLAYDA	AŞIK KILINÇ	SAKARYA BAROSU	30/07/2026
137	100416	EGEMEN	AKKUŞ	SİVAS BAROSU	23/07/2026
138	100513	BERAT	KUVVETLİ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	30/07/2026
139	100596	FATMA	KARAKUŞ	AYDIN BAROSU	11/06/2026
140	100688	ARZU İREM	GÜRGEN	İZMİR BAROSU	16/07/2026

AYRILMALAR

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi
1	10700	ARİF	ERTUĞRUL	08/06/2026
2	20352	KEZBAN	ALAN	23/07/2026
3	50750	ZEYNEP	YILMAZER	09/07/2026
4	55667	SEVİM	ABLAĞ	29/06/2026
5	56328	MERVE	ÖZKAYA BULUT	08/06/2026
6	56621	KÜBRA	YILMAZ ÖZTÜRK	08/06/2026
7	68867	ALİ	AYABAKAN	02/07/2026
8	69641	HALİL İBRAHİM	TORAMAN	13/07/2026
9	75497	GÜLSABAĞ	AYDIN GÜZELBABA	08/06/2026
10	81871	YILMAZ	KURT	08/06/2026
11	83550	YUNUS	KARATAŞ	08/06/2026
12	84035	OĞUZHAN	ONUR	15/06/2026
13	84859	MİRAY	ERDOĞAN	08/06/2026
14	86686	SEVİLAY	ÇATALKAYA	08/06/2026
15	88506	BATUHAN	MIZRAK	13/07/2026
16	88645	FATİH	ÖZDEMİR	09/07/2026
17	88942	BÜNYAMİN	AKTAR	07/06/2026
18	89017	KARDELEN	UZUN	23/07/2026
19	89995	TUĞÇE	ALTUNTAŞ	23/07/2026
20	90791	ZEHRA SUN BESTE	SARPEL	23/07/2026
21	91161	DOLUNAY	DAĞISTANLI	23/07/2026
22	91294	MUHAMMED FURKAN	GÜLER	23/07/2026
23	91902	ŞEYMANUR	BAYRAKTAR	23/07/2026
24	93862	ALİ EREN	UGURLU	08/06/2026
25	94298	ŞEVKET	EFE	09/07/2026
26	94356	MİNE	KÖKCAN	23/07/2026
27	94772	MELİKE	KAYHAN	23/07/2026
28	94814	DİLAYNA	ÇELEBİ	23/07/2026
29	95012	KADER	YILMAZ	08/06/2026
30	96521	HİLAL	ÇALIŞKAN	23/07/2026
31	97169	SERRA	ÇAKIR	23/07/2026
32	97201	YAKUP	ÇAKIL	08/06/2026
33	97504	DOĞA NAZ	ŞAHİN	15/06/2026
34	99966	HALİS BARIŞ	GÜRSER	16/07/2026
35	99994	KADİR	GÖNÜLBAŞ	13/07/2026
36	100067	ORHAN MERT	DERE	23/07/2026
37	100262	ALEYNA	TAŞ	08/06/2026
38	100377	HAMZA	ŞAHİN	16/07/2026
39	100413	NUR HİLAL	KARAKAYA	08/06/2026
40	100414	HİLAL	SAĞLAM	09/07/2026
41	100481	NURİ GÖKHAN	DİKEN	15/06/2026
42	100482	BERFİN	ANT	18/06/2026
43	100530	ŞUAYIP	FINDIK	09/07/2026
44	100661	BERK	ÖZTÜRK	08/06/2026

Kavram Dizini

KAVRAM DİZİNİ

A

30 Günlük Sürede Fazla Çalışma İstendiğinin İşverence İspatı Gerektiği	228
7440 Sayılı Kanun'un 9/13-D Maddesi	207
Ortak Kusur Nedeniyle İndirim	230
Adil Yargılanma Hakkının İhlali	169
Akaryakıt Lpg Otogaz Satış İstasyonu	243
Aracı Hizmet Sağlayıcı	149
Aracı Hizmet Sağlayıcının Sorumluluğu	149
Araç Mahrumiyet Bedeli Talebi	200
Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi	202
Ayıplı Mal/Tüketicinin Seçimlik Hakları	149

B

Bağımsız Bölümlerin Devri	202
Bazı Daire Maliklerinin Bağımsız Bölümlerinin Büyümesi	194
Bilirkişi Raporunda Hesaplanan Bedelin İki Katı Tazminat	230
Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik	243
Bozmaya Uyma Kararı	187

D

Dava Dilekçesinde Somutlaştırma Yükümü	211
Davalı İdare Tarafından Somut İspat Koşulu	247
Dava Şartı Olarak Arabuluculuk	169
Direnme Kararı İncelemesi	183
Direnme Kararının Bozulması	187

E

Ek Tahakkuk / İdari Para Cezası	247
Ek Tahakkuk/İdari Para Cezası	247
Elektronik Ticaret Pazar Yeri	149
Eserden Doğan Manevi Hakların Eser Sahibine Ait Olması	230
Eşitsizlik Oluşması	194

F

Fasılalı Çalışma	224
------------------------	-----

Fazla Çalışma.....	219
Fazla Çalışma Onayının İşçi Tarafından Geri Alınması	228
FSEK M. 68 Uyarınca Üç Katı Tazminat Talebi	230

G

Gerçek İşverene Karşı Arabuluculuğa Başvurulması	169
Geri Almanın 30 Gün Sonra Geçerli Hale Geleceği.....	228
Giydirilmiş Ücret Hesabı	211,
GK. M. 241 /Usulsüzlük Cezası	162
Gümrük Yükümlülükleri Bakımından Belirsizlik.....	162

H

Haberleşmenin Gizliliğinin İhlali	234
Hafta Tatili/Genel Tatil Günleri İzin Süresinden Sayılmaz.....	213
Her Bir Hizmet Sözleşmesinin Kıdem Tazminatına Hak Kazanacak Şekilde Sona Ermiş Olması	224

I

İkincil Düzenlemeler İle Getirilen Hükümlere Aykırı Hareket.....	162
İkincil Düzenlemeler Kavramının İçeriği.....	162
İlgili Hukuk Özel Sektör İş Kanunu Hükümleri.....	219
İlk Çalışma Döneminde Kıdem Tazminatının Eksik Ödenmesi	224
İlk Dönem Çalışmasının Tasfiye Edilmemiş Olması	224
İllyet Bağını Kesecek Hal	200
İmzasız Payroll Belgesi	219
İradi Taraf Değişikliği.....	169
İşçinin Haklı Feshine Gerekçe Yapılamaması	215
İşçinin İşini Mutad Olarak Yaptığı İşyeri.....	219
İşverenin İznin Kullanılacağı Zamanı Belirleme Yetkisi	215
İşyeri Açma Ve Çalışma Ruhsatının Mevcudiyeti	243
İtfaiye Uygunluk Raporu.....	243
İzin Hakkının Bir Kısımının Kullanılmış Olması	215
İzin Kullanma Başvurusunun Yapıldığı Ve Reddedildiğine İlişkin Yazılı Belge Olmaması	215

K

Kanun Hükmünün Katı Biçimde Yorumlanması.....	141
Kıdem ve İhbar Tazminatı	211
Kıyı Çizgisi İle Şezlonglar Arası Mesafe.....	238

Kıyıda Bulunan Katılana Müdahale	238
Kıyıların Halka Açık Olması	238
Kişiler Arasındaki Haberleşme İçeriklerinin İfşası	234

M

Mahkemeye Erişim Hakkı	169
Manevi Tazminat Şartlarının Oluşmaması	230
Menşe Şahadetnamesi	247
Menşe Şahadetnamesinin Geçerli Olmadığına İlişkin İdare İddiası	247
Mesafeli Sözleşmenin Tarafının Tüketici Olması	149
Miras Bırakanın Gerçek İradesi	141
Mülkiyet Hakkının Pozitif Yükümlülüklerinin Devlete Yükllediği Ödev	141
Müteahhitin/Yüklenicinin Borçları	202

O

Ölüme Bağlı Tasarrufu Ayakta Tutma	141
Özel Hayatın Gizliliğinin İhlali	234

P

Plajda Bulunan Ve Şezlong Kiralama Yapan İşletme	238
--	-----

R

Resmi Vasiyetnamenin İptali	141
Riskli Bina	194

S

Salt Tanık İfadesinin Yeterli Olmaması	211
Sanığın O Dönem Evinde Kalan Şikayetçinin Kızı İle Yaptığı Telefon Görüşmesini Kaydetmesi	234
Sebepsiz Zenginleşme	194
Serbest Dolaşıma Giriş Beyannamesi	247
Suçda Ve Cezada Kanunilik	162
Sürücünün Ehliyetinin Olmaması	200
Sürüş Kusuru Bulunmaması	200
Şezlong Kiralamayan Kişilerin Deniz Kıyısında Oturmaları	238
Şikayetçinin Kızına Söylediği Herhangi Bir Konuşmanın Kaydedilmemiş Olması	234

T

Tanıkların Düzenleme Sürecinin Başından İtibaren Varlığı	141
--	-----

Taraflar Arasındaki Sözleşmenin Yabancı Dilde Düzenlenmesi.....	219
Tasarrufun İptali Davası	207
Temyiz Görev Ayrımı.....	183
Tercihli Tarife Kapsamında İthal Edilen Eşya	247
Trafik Kazası.....	200

U

Usulî Kazanılmış Hak.....	187
Ücrete İlaveten İşçiye Sağlanan Menfaatler	211

Y

Yapılandırma	207
Yeni Hüküm Niteliği	183
Yeni Projede Bağımsız Bölümlerin Küçülmesi	194
Yıllık İzin Hakkının Ücrete Dönüşmesi.....	213
Yıllık İzin Ücreti	213
Yıllık İznin Kullandığı Döneme Denk Gelen Hafta Tatili Günleri	213
Yıllık Ücretli İzin Hakkı	215
Yol Ve Yemek Yardımının Hesaplamada Dikkate Alınmaması	224
Yönetmeliğin Yürürlüğe Giriş Tarihinden Önce Alınmış Ruhsat	243

Z

Zamanaşımı Süresi Ve Başlangıcı	194
Zorunlu Arabuluculuk Şartının Davadan Sonra Tamamlanması	169